

Br. 729/79/6

Počasni diplom I. reda, Beč 1882. — Srebrna kolajna u Trstu 1882. — Diplom
prižnjanja, Prag 1883. — Počasni diplom, Bruselj (Belgia) 1888. — Počasni
diplom, Osijek 1889. — Velika miljenjska kolajna, Budimpešta 1896.

HRVATSKA PČELA

ORGAN

HRVATSKO-SLAVONSKOGA PČELARSKOGA DRUŠTVA

— U OSIJEKU —

II PODRUŽNICA U VALPOVU, VINKOVCIMA I BIZOVCU

Ovomu je društvu pokroviteljem:

PREUZV. GOSP. DR. TEODOR GROF PEJACSEVICH,
c. i kr. komornik, vitez reda sv. Stjepana, vlasnik u Našicama.

Učiteljska knjižnica škole u Osijeku-Gornjem g. u ulici	
Br.:	94/1

Br. 294.
94/1

UREDNIK: BOGDAN PENJIĆ.

Izdanje

„Hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva“

u Osijeku.

Broj 1. & 2. (Str. 1.—16.)

II. Kongres sveslavenskog pčelarskog saveza u Beogradu i srpska pčelarska izložba. (Sa slijekom.) (E. Kamenar). Mjesec ožujak. (Bogdan Penjić).

Izvještaj tajnika »Hrv. slav. pčelarskog društva«, priopćen u XXX, glavnoj skupštini toga društva dne 10. prosinca 1911. (B. Penjić).

Predstavka kongresa hrv. i srpskog pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, kr. hrv. slav. dalm. zemaljskoj vlasti, u predmetu osnivanja pčelinjaka pri pučkim školama.

Otrov pčela. (Profesor Gejza Krnić).

Pčele spasiše život ocu i sinu. (B. Penjić).

Dopis iz Komarnice o Tonelijevoj košnici i o pčelarstvu u g. 1911. u okolini Nove Gradiške. (Ivan Pavković, seljak).

Zapisnik redovite sjednice »Hrv. slav. pčelar. društva« od 10. veljače 1912.

Razne vijesti: † Ivan Maširević. — Odlikovanje o. Milutina Stojadinovića. — Pčelarska udruga u Varaždinu. Pčelarstvo u Belgiji. — Pčelarska udruga u Jastrebarskom, — Neosjetljivost pčelara spram pčelinjeg uboda. — Ispravak.

Književni oglas: Svetozar Gavrilović: Praktično pčelarstvo.

Oglas: Od uredništva »Hrv. Pčele«. — Prodaja rojeva. — Herkules-saće.

Broj 3. (Str. 17.—24.)

Bernhard Rietsche †. Nekrolog. (Uredništvo).

Mjesec travanj. (Bogdan Penjić).

Prošla pčelarska godina. (Stjepan Ilinčić).

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B., župnik u K.).

Pitanja i odgovori u pogledu pčelarstva. (Bogdan Penjić).

Razne vijesti: 57 pčelarska skupština i izložba njemačkih i austro-ugarskih pčelara. (B. P.).

Književnost: Napredno pčelarstvo i praktična uporaba meda, od Milana M. Martinovića, škol. upravitelja u Bos. Krupi. (Uredništvo).

Oglas: Razašiljanje rojeva. — Poziv na pretplatu. — Razašiljanje uzor-džirzonaka. — Umjetno saće »Austrija«. — Preglednice pčelarske udruge u Jastrebarskom. — »Herkules-saće«.

Broj 4. (Str. 25.—32.)

Mjesec svibanj. (Bogdan Penjić).

Važna pouka za pčelare. (Bogdan Penjić).

Pčelarstvo kao zabava. (J. Bobinac).

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B., župnik u K.).

Pčelarsko predavanje sa svjetlim slikama. (E. Kamenar).

Razne vijesti: Razdražena pčela. (B. P.).

Književnost: Sbornik I. sveslavenskog pčelar. sleta u Sofiji 1910. — R. F. Magjerovi »Novi zvuci«. — 4. broj »Književnoga priloga kluba hrv. književnika u Osijeku«.

Ubavijest pčelarima glede razašiljanja rojeva.

Broj 5. (Str. 33.—40.)

Svadba u pčela u oplodni čin. (Spjevao : I. Novaković).
 XI. kongres hrvatskih i srpskih pčelara. (Uredništvo).
 Ovogodišnji pčelarski kongres i pčelarske izložbe.
 57. velika skupština njemačkih i austro-ugarskih pčelara.
 Mjesec lipanj. (Bogdan Penjić).
 Pčelarstvo kao zabava. Svršetak. (J. Bobinac).
 Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B., župnik u K.).
 Pčelarsko izvješće iz Srijema. (Stjepan Ilančić).
 Razne vijesti: Sveslavenski pčelarski savez. — Bosansko pčelarstvo. — Pčelarska škola. — Liječenje sličavke medom. — Bogata medena žetva. — Pčelarska statistika u Českoj g. 1910.
 Književnost: Včelarsky zapisnik na rok 1912.
 Oglas pčelarima glede razašiljanja rojeva, kao i glede praktičnih predavanja u naprednom pčelarstvu.

Broj 6. (Str. 41.—48.)

XI. Kongres hrvatskih i srpskih pčelara.
 Otac Milutin Stojadinović. (Fr. Stigelmajer).
 Pčelarstvo u Austriji. (Stjepan Ilančić).
 Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje (J. B., župnik u K.).
 Pitanja i odgovori glede pčelarstva. (Bogdan Penjić).
 Književnost: Sallavitz Fr. — pl. Ilić Đ. : »O razumnoj hranidbi krava muzara«.
 Razne vijesti: Sveslavenski pčelarski savez. — Parnica radi roja. — Pčelarstvo u Belgiji. — Uzgoj pčelinjih pasmina. — Kitajski pčelari. — Eldorado za pčele. — Vrijednost meda u Ugarskoj. — Glavna skupština hrv.-slav. gospodar. društva u Zagrebu.
 Oglas pčelarima glede razašiljanja rojeva i poučnog predavanja u naprednom pčelarstvu. (Uredništvo).

Broj 7. i 8. (Str. 49.—64.)

† Pajo Krempler. Nekrolog. (Bogdan Penjić).
 Mjeseci srpanj i kolovoz. (Bogdan Penjić).
 Pčelarsko pismo. (J. Bobinac).
 Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B., župnik u K.).
 XI. Kongres hrv. i srp. pčelara. (Bogdan Penjić).
 Na osovini rodili med. Kongresno predavanje. (Jovan Živanović).
 Što treba uraditi, da se u Hrvatskoj i Slavoniji razvije pčelarstvo. Kongresno predavanje. (Marko Šaula)

Spomen crtica sa slikom o. M. Stojadinovića. (Fr. Stigelmajer).

Program III. sveslav. pčelar. kongresa u Moskvi. (E. Kamenar).

Pitanja i odgovori glede pčelarstva. (Bogdan Penjić).

Broj 9. i 10. (Str. 65.—80.)

Proizvodnja Weedova umjetnog sača. Sa 3 slike. (Bogdan Penjić).
 O kemičkom sustavu meda, te o načinu njegova pravljanja. Kongresno predavanje. (Dr. Vladimir Njegovan).
 Malo pčelarske statistike. (J. Bobinac).
 Voštanji moljac ili metilj. (Ivo Klauser).
 Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje. (J. B., župnik u K.).
 XI. kongres hrv. i srp. pčelara, Nastavak i svršetak. (Bogdan Penjić).

Razne vijesti: Denaturirani šećer za prehranjivanje pčelaca. — Kongres hrv. i srp. pčelara. — Pčelarski pododbor u Zagrebu. — Sveslavenski pčelar, kongres u Moskvi. — Izložba peradi, golubova i kunića u Osijeku.

Oglesi: Prodaja svjetlog meda. — Traži se svjetli med, a prodaje umjetno sače. — Ubavijest glede izloženog vrcanog meda u društvenim prostorijama. — Poziv na pretplatu. — Umjetno sače »Austrija«. Poziv na XXXI. glavnu skupštinu hrv. slav. pčelar. društva.

Broj 11. i 12. (Str. 81.—92.)

Pčelarstvo u zajedničkom saboru. (Uredništvo).
 Izvještaj tajnika o djelovanju hrv.-slav. pčel. društva u god. 1912. (Bogdan Penjić).
 † Josip Janoušek. Sa slikom. (Eug. Kamenar).
 Medno vino i »Meth«. (Bogdan Penjić).
 Slet češkoslavenskih pčelara i pčelarska izložba u Boskovicama. Sa slikom. (Eug. Kamenar).
 O prezimovanju pčela. (Ignat Novaković).
 Bilanca mog pčelarenja u godini 1912. (Fran Stipetić).
 Književnost: Poziv na pretplatu.
 Oglesi: Pozor pčelari! — Staro saće. — Uzor džirzonka. — Vrcani med. — Weedovo ili Herkules-saće!

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin ltd. ltd.

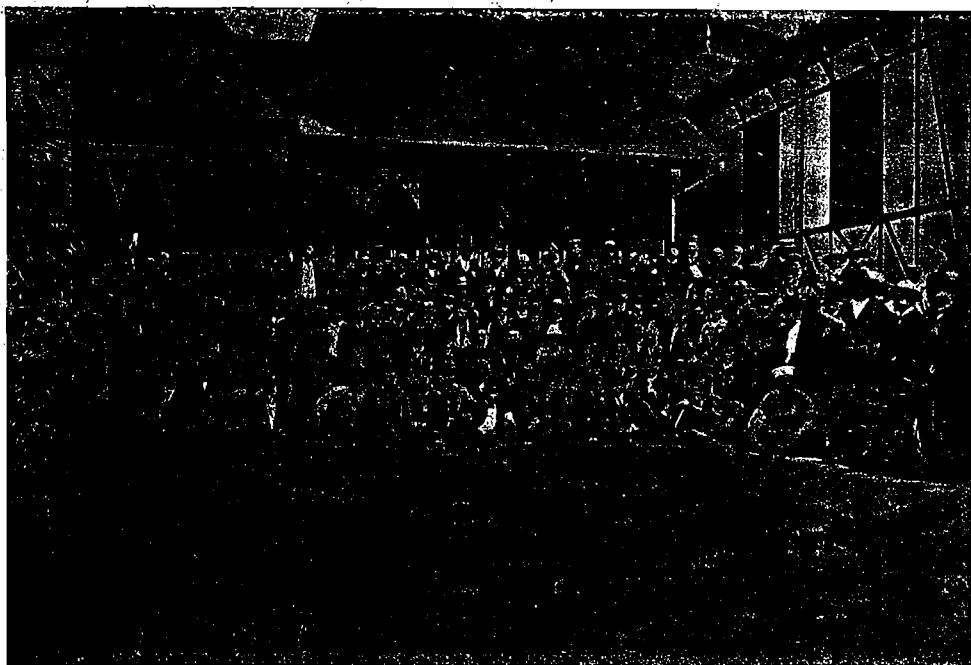
Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakogā mjeseca na cijelom arku (8 stranā). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donjni grad. Društveni član, ako se obveže, da će svakē godine pripisati izvoran dopis ou najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 1. i 2.

U OSIJEKU, za mjesec siječanj i veljaču 1912.

Tečaj XXXII.

Sl. 1. Učesnici II. sveslavenskog pčelarskog kongresa u Beogradu. 20.—22. kolovoza 1911.

Drugi kongres sveslavenskog pčelarskog saveza u Beogradu i srpska pčelarska izložba.

(Sa slikom.)

Po uzoru velikih putujućih skupština austrijskih, ugarskih i njemačkih pčelara, koje se sve više usavršuju, naumili su kako je već poznato i slavenski pčelari, da potaknu nješto sličnoga, naime, da uvedu nješto širu pčelarsku organizaciju. Već je g. 1909. na slavenskom pčelarskom kongresu u Sofiji, posjećenom od zastupnika gotovo svih slavenskih pčelara, učinjena početna priprava za osnivanje sveslavenskog pčelarskog saveza i to izradbom pravila, koja su god 1910. u Sofiji predviđena u 6 slavenskih jezika i to u hrvatsko-srpski (štampano i latinicom i cirilicom), ruski, bugarski češki i poljski.

Vijest o utvorenju ovoga našega sveslavenskog pčelarskog saveza primljena je kod naših pčelara, kao što baš i kod českomoravskih, dosta ravnodušno tako, da se za člana istoga saveza nije nitko prijavio. Uzrok će biti postojeći već naš hrvatsko-srpski kongres te udaljenost kongresnih mesta za obdržavanje istog saveza, pa stime skopčani izdaci. Svi su naši srpsko-hrvatski pčelari bili već u više navrata pozvani da se upišu u ovu korisnu veliku pčelarsku zadrugu — ali sve uzalud.

Ovogodišnji kongres ovog velikog slavenskog pčelarskog saveza održan je dne 19. do 21. kolovoza 1911. u Beogradu, prijestolnici Srbije, a istodobno održana je i dobro uspjela pčelarska izložba i to u zgradici vrtu gospodarskog društva beogradskoga.

a) Izložba je otvorena 19. kolovoza 1911. nakon službe božje u prisutnosti ministra za poljoprivredu Milana Kapetanovića i velikog mnoštva domaćih pčelara i posjetilaca iz svih krajeva, u zgradici i perivoju ministarstva financija. Predsjednik izložbenog odbora Aca Živanović, umirovljeni činovnik poljoprivrednog ministarstva, nakon službe božje, pozdravio je sve prisutne pčelare, iza njega istaknuo je ministar poljoprivrede u krasnoj besedi važnost pčelarstva i obećao je ovoj gospodarstvenoj grani svakovrsnu

pomoć. Onda je još doličnom besjedom na ruskom jeziku pozdravio prisutne pčelare, glavni predsjednik sveslavenskog pčelarskog saveza H. Mihajlo Kulagin, carsko-sveučilišni profesor iz Moskve. Zatim se je pošlo pregledavati izložbu uz zvukove vojničke glazbe.

Izložba cijela pružila je dokaz, da i Srbi marljivo prate napredak racionalnog pčelarstva. Izložene su bile pretežno amerikanke sa domaćim i pomješanim raznim vrstama pčela, mjestimice vidjelo se je i starinskih srbjanskih košnica — pletara. Zanimiv bila je brojni med izložen prikazujući razne vrste meda po gustoći i razlici u bojama te njihovih raznih rlijansa. Bilo je došta i meda u saču, samo bi valjalo paziti, da bude ovo medeno sače posve čisto a nipošto ispremješano sa pčelinjim leglom. Lijepa je bila izložba voska i voščanih proizvoda te umjetnog sača, većinom domaćih proizvoda također u raznim bojama, uz to upravo množina voščanih svjeća. Dok je izložitelja meda bilo 437 samo iz same Srbije, bila je izložitelja samoga voska 243, a s druge strane opet bila je 142 izlagачa, koji su izložili isključivo samo medene proizvode i to: vino, šampanjac, medenu rakiju, sokove od meda sa voćem, uluhano voće (kompot), t. zv. „slatko“ mnogo raznih pekmeza itd. U posebnom odjeljenju bila je izložen medeni ocaj, a upravo divnu izložbu raznolikih medenjaka i medenih kolača i slastičarskih proizvoda udesio je zgodno beogradski trgovac Dušan Todorović; čime je dokazao, da poslastičari mogu proizvadati i najmodernije kolače iz meda.

Na izložbama se rijetko vide izložene brojne zbirke medonosnih bilina. Ovdje su takove bile pače u obilju i to veoma strukovno i poučno poređane. Muzej srpske zemlje izložio je lijepi herbarij medonosnih bilina iz Srbije u 228. primjeraka, sličan herbarij izložila je i škola za stočarstvo i gospodarstvo iz Kraljeva. Bilo je i više ovakovih bilinara od privatnika i ljubitelja bilja, najviše od učitelja i pčelara. Lijepo preparirane neprijatelje pčela izložio je također isti srpski zemaljski muzej, među njima bila je jedan

oveći medved, ubijen u pirotskom okružju. Naročno da nije manjkao ni poučni preparat preobrazbe pčele, a po zidovima obješeno više starijih diagrama i fotografija raznih domaćih pčelinjaka, u sredini velika slika srpskog kralja Petra, osobitog protektora pčelarstva. Vidjela se je tu izložena i prilična srpska pčelarska literatura, izložena od poljoprivrednog društva, premda se čudimo, da nije ista bila potpuna, manjkala je prva pčelarska knjiga Maksimovićev „Pčelar“ i popularna izdanja pčelarska od „Matica Srpske“. I Bugarska bila je tu zastupana svojim posebnim izlošcima, kojima je također dokazala, da je njenino pčelarstvo već visoko razvijeno. Isto je tako bila tu zastupana i Bosna, koja je među košnicama izložila košnice sestava našega profesora Jove Živanovića iz Srijemskih Karlovaca.

Skoro da zavidimo pčelarima iz naše susjedne Srbije, što su ovu divnu privrednu granu gospodarsvenu prigrli kod njih gotovo svi staleži društva i to: razni činovnici, liječnici, svećenici, učitelji, trgovci, obrtnici, bogati i siromašniji seljaci, a osobito je velik broj praktičnih učitelja pčelara.

Kako se vidi ova je srpska pčelarska izložba, priređena u čast II. kongresa saveza sveslavenских pčelara od srpskog poljoprivrednoga društva u Beogradu, u svakom pogledu lijepo ispalta, te će zacijelo uspješno djelovati na proširenje regionalnoga pčelarstva među srpskim pčelarima, što marnome izložbenomu odboru od srca želimo.

b) Kongres sveslavenetskog pčelarskog saveza obdržavao je u Beogradu svoje zasjedanje u zgradbi Narodne skupštine (sabora) od 20. do 22. kolovoza 1911. a prisustvovaše izaslanici svih slavenskih naroda i pčelarskih društava.

Hrvatska i Slavonija bila je zastupana ovim pčelarima dotično izaslanicima: Dr. Antun Rojc, kr. javni bilježnik iz Zagreba, Eugen Kamenar, kr. gimnazijalni profesor i blagajnik zem. kongresa hrvat. i srpskih pčelara iz Sušaka kraj Rijeke, Fr. Stigelmajer, učitelj i tajnik zem. kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, Adolt Marković, rav. učitelj i potpredsjednik pčelar. društva u Vukovaru, zatim pčelari Milan Kamenar, učitelj i pčelar iz Stare Pazove, Jovan Pavičić, učitelj iz Kuzmina, Milan Martinović, upravitelj škole iz Bosne

i drugi. Od Čeha bili su predsjednik zem. pčelarskog društva českoga kanonik Josip Kebrle i Vojtěch Novotny, građanin praški, Vjekoslav Beran iz českog Žumberka, predsjednik centralnog zem. pčelarskog društva moravskog, Ante Schlesinger redaktor „Moravske Včeće“, kapelan Fr. Zidkavесely, a iz Galicije Rusin Jan Marcinkow, c. kr. nadšumar iz poljskog Mizuna kraj Stryja. Od Rusa bijahu tu: sveučilišni profesor M. Kulagin, prof. Butkević iz Tule, Titov i još drugi. Najviše osim domaćih pčelara bijaše Bugarskih pčelara i to 150, koji su došli korporativno sa svojim predsjednikom Gj. Georgovom, zastupnikom na sobranju (saboru) i tajnikom sveučilišnim profesorom Perom Bahmetijevom iz Sofije.

U 10 sati pozdravljaju ministar narodne privrede g. Milan Kapetanović prisutne kongresiste, ističe korist slavenske solidarnosti i uzajamnosti, želi kongresu svaki napredak, preporuča, da kongres drži zasjedanje u svim slavenskim krajevima radi boljeg upoznavanja i tim otvara kongres. (Burno »Živio«.)

Glavni predsjednik saveza, sveučilišni ruski profesor g. Kulagin otvarajući kongresno zasjedanje sjeća se zahvalnim riječima srpskoga kralja Petra, koji je izrazio želju, da će u kraljevom dvoru primiti kongresiste, a na otvorenje kongresa poslao g. ministra narodne privrede. (Živio). Pozdravljajući kongresiste srdačnom dobrodošlicom ističe važnost saveza. Sastajanjem na savezu upoznati će se Slaveni, zblžiti i u svemu podupirati. Svrha savezu dakle jeste, da se svi slaveni ujedine i postanu braća. Završuje »Živio slavenski sjuž« (savez)! (Burno »Živio« i tapšanje.) Sada su prednjaci pojedinih slavenskih grupa na svom jeziku pozdravili kongres. U ime hrvatskih pčelarskih društava i kongresa hrvatskih i srpskih pčelara pozdravio je kongres g. Franjo Stigelmajer, na što je g. Krsto Mršulja pročitao prisječe brzjavne i pismene pozdrave iz svih slavenskih krajeva.

Na to je primljen prijedlog, da ovaj kongres brzjavno pozdravi bugarskog i srpskog kralja, ruskog ministra i mitropolita crnogorskog Metropolita u Cetinji kao osobite pokrovitelje pčelarstva.

Sekretar saveza bugarski sveučilišni prof. dr. Bahmetijev, čita opširno izvješće o radu

saveza za prošlu godinu i o »Zborniku pčelarskom«. Profesor Bahmetijev je vrlo simpatična ličnost i ma da ga nismo u svemu razumjeli, jer je izvještaj bugarski pisan, ipak smo ga velikom napestošću slušali, a bura oduševljenja bila je hvala za njegov trud. Izvještaj preveden je na česki, ruski i srpski. Česki je čitao kanonik g. Keberle, a srpski (hrvatski) g. Mršulja. Predsjednik Kulagin izriče veliku zahvalnost sekretaru g. Bahmetijevu na uloženom trudu oko sastavljanja izvješća.

Prema društvenim pravilima izabran bi za ovo kongresno zasjedanje za predsjednika Bugarin g. Georgoff, a za začasne predsjednike gvr. Josip Keberle (Čeh), Eugen Kamenar (Hrvat), Ivan Marcinkov (Rusin) i Krsta Mršulja (Srbin). Nadalje su izabrana 4 potpredsjednika (među njima jedan ruski svećenik sa Volge) i 2 tajnika. Prvi dan bilo je na kongresnom zasjedanju oko 500 posjetnika. Predsjednik zaključuje u 12 sati kongres te poziva članove da se po podne nađu na okupu, jer da će se pregledavati pčelanik (pčelinjak) srpskog poljoprivrednog društva, kojemu smo se pozivu rado i odazvali. Pčelinjak je dosta dobro uređen, samo bi se trebala braća Srbi okaniti osobnih zadjevica, radi kojih nastaju česte trzavice, čime se društveni rad jako sprječava.

U nedjelju, 20. o. mj. započeo je kongres u 9 sati. Držali su predavanje Bugarin Vačkov: Sudbina đerzonizma u Bugarskoj; Rus Butkević: Metode medobranja (svaki na svom jeziku) i Srbin iz Beograda g. Krsto Mršulja: Stanje racionalnog pčelarstva i da li nam je potreban Sveslavenski pčelarski savez. U svom dosta opsežnom predavanju, koje nije dobar utisak učinilo na slušatelje, riše dosta crnim bojama srpsko pčelarstvo i književnost. Predavač veli, da su prve košnice s pokretnim saćem namještene u Topčideru 1856. g., a pčelarska zaštruga da je osnovana 1888. Tvrdi nadalje, da pčelarstvo u Srbiji opada (dr. Stajić protestira, jer da nisu navodi istiniti). Sada ima u Srbiji 12.469 đerzonaka i 170.587 prostih košnica God. 1906. da je uvezeno u Srbiju 12.668 kg voska i 44.440 kg. meda, dočim je izvezeno 68 kg voska i 769 kg. meda. Od toga doba da opada racionalno pčelarenje u Srbiji.

Bugarin g. Dacov iz Sofije hvali predavanje Krste Mršulje, ali mu je krivo, što je u hrdavoj slici prikazao srpsko pčelarstvo. Takvi se izvještaji ne smiju više čitati na kongresu. To je unutarnja stvar pčelarskog društva u Beogradu, kojemu je dužnost, da nastale opreke izravna.

Mladi odvjetnik g. dr Stajić žestoko napada na predavača Mršulju, jer da se je poslužio neistinitim statističkim podatcima i tako Srbiju pred slavenskim gostima u crnome svjetlu prikazao. Ako se srpska pčelarska književnost ne može sravniti sa onom naprednjih od nas naroda, nije ipak tako, kao što ju je opisao Krsto Mršulja. — Glavni predsjednik Kulagin veli, da će na kongresu, koji će se na godinu obdržavati u Moskvi, izvestiti o razvoju ruskog pčelarstva. On će predočiti vijernu sliku pčelarstva bez obzira, da li će to kojemu Rusu biti pravo ili ne, jer se samo istinom koristi dobroj stvari — Predsjednik poljoprivrednog društva g. Popović protestira protiv takvog načina izvješćivanja i moli kongres, da uzme, kao da Mršuljino predavanje nije bilo ni čitano — Srbianac, seljak Božidar Milić brani Mršulju protiv napadaja poljoprivrednog društva, koje bojkotira svakoga, koji se ne drži njih. Matadori srpskog poljoprivrednog društva ne daju, da istina ugleda svjetlo u društvenom glasilu. — Sveštenik g. Marković oštro napada predavača. On je trebao iznijeti nešta novoga, a ne naše lokalne stvari u takvoj crnoj slici predočiti; s toga predlaže, da u buduće odbor saveza u svojoj sjednici sva predavanja pretrese, pa se ne će dogoditi ovakovi nemili pojavi. Traži, da se predavanje odbaci kao neumjesno. — G Stigelmajer veli, da unutarnja stvar Srba ne spada na kongres.

Najednom prekine predsjednik g. Georgoff zasjedanje i odredi zaključnu sjednicu za ponedjeljak, 21. o. mj., u kojoj je nakon ovjerenjena zapisnika zaključeno kongresno zasjedanje. Na banketu pako u Kasini, pala je mnoga rodoljubna riječ, na što se kongresisti povratiše zadovoljna srca svojim kućama. Pohvalno se istaknuti mora, da su braća Srbi iz kraljevine u svemu išli gostima na ruku, bratski ih počastili i sve moguće poradili, da im boravak u Beogradu bude ugodan i ostane u trajnoj uspomeni.

E. K-r.

Mjesec: Ožujak.

Prije nego je zapao dubok snijeg početkom mjeseca veljače imale su naše pčelice pod konac siječnja dva lijepa i dosta topla dana, pa su se tako nakon dugog zimskog drijemeža mogle dobrano pročistiti. Dok snijeg leži pred pčelinjakom, izvržene su pčele velikoj pogibelji, jer ih za lijepoga zimskoga dana izvabi sjaj sunca iz košnice, a one sirotice tada na hiljade padaju na snijeg, gdje i poginu. Ako bi mjeseca ožujka zapao snijeg, treba ga odmah odstraniti barem na 2–3 metra širine ispred pčelinjaka, a ako toga učiniti ne možeš, ti pobacaj ispred pčelinjaka po snijegu slamu, kukuruzovinu i što sličnog, pa ćeš tako mnoge svoje miljenice spasiti od sigurne smrti.

Ako malo otoplji vrijeme, to kod nas nalaze pčele već polovicom veljače dovoljno cvijetnoga praška po cvijeću, šumskoga jaglaca, na ljeski i raznim vrbama, a početkom ožujka unašaju mnogo peludi sa drenka. U ovo doba potrebuju pčele vrlo mnogo praška i vode za svoj pomladak, koji se već mjeseca ožujka jako množi. Ako su ti rani proljetni cvijetovi ozebli, pak pčele ne nalaze u prirodi dovoljno peludi, pomažu si pčelari finim pšeničnim brašnom. Pred pčelinjakom mora biti uvijek vode, a pokraj te vode se postavi saće ispunjeno brašnom, pa će tako pčele umjesto cvijetnoga praška unašati to brašno i, pomješav ga sa vodom i medom, hraniti svoj pomladak.

Prvoga lijepoga i toploga dana mjeseca ožujka treba obaviti proljetnu reviziju pčelaca, da se osvjeđimo, kako su nam pčelci zimu prezimili. Pri toj reviziji treba sav mulj i mrtve pčele sa poda odstraniti, a ako je koji sat pljesniv treba ga podrezati, odnosno u džirzonkama zamijeniti drugim izgrađenim okvircem. Opaziš li, da je koji pčelac slab na medu, treba mu dodati koji okvirac poklopčenim medom, a tko takovih mednih okviraca nema u rezervi, mora takove pčelce hraniti i to u što većim obrocima, jer sada pčelci potroše u mjesec dana više meda, nego li su ga preko cijele zime potrošili. Najbolje je ako se pčelcu već pri uzimanju ostavi toliko meda, da mu izdura do prve jake paše, a ta je kod nas tamo polovicom travnja. Kad je tko priužden već ranim proljećem hraniti svoje pčelce, mora pri tom biti vrlo oprezan. Dok nema u prirodi

paše, pojavljuju se vrlo rado tako zvane pčele tudice, a te se vrlo lako navabe, kad se u pčelinjaku neoprezno barata sa medom ili drugom slatkom tekućinom. Proliješ li samo malo meda, navaliti će pčele kao bijesne na nj, a u tom svom bijesnilu navaljuju tada i u bližnja ulišta i tako nastane silna borba, kojoj može mnogi slabiji pčelac pasti žrtvom, jer ga pčele tudice orobe i unište. Kada se pčelci moraju hraniti, najsigurnije je hraniti ih ozgora, a nikada ozdola, izim ako se to čini pred večer, ali se tada ujutro mora zdjelica sa preostavšom hranom odstraniti i opet pred večer staviti. Ranim proljećem je ovaj potonji način hranjenja nespretan i nepraktičan, jer dok su hladne noći ne može pčela doći do meda, dočim ako se pčelcu stavi hrana ozgora, on će ju lakši sakupiti i u svoje stanice naslagati.

Kad se pčelci ranim proljećem pregledavaju, treba to što brže obaviti, jer je u to doba još dosta hladno, pa bi se duljim poslovanjem moglo lako mlađo leglo prehladiti, i eto ti tada prvi stadij truleži legla. Kad se pčelci pregledavaju ima biti prva brig-a pčelaru, da se osvjeđoči, imali svaki pčelac maticu i kakva je matica. Po leglu se prepoznaće matica, a ako se u ovo doba godine ne nađe legla, to znaj, da taj pčelac nema matice, a ako je i ima ta matica ne valja. Pčelac sa dobrom maticom ima u ožujku već prilično razvijeno leglo, pa ako je to leglo na gusto jedno do drugoga, to je siguran znak da je matica dobra. Nade li se u kojoj džirzonci rastepeno leglo, t. j. da ima između legla i praznih nezaleženih stanica, to je siguran znak, da matica ne vrijedi mnogo. Nevaljale matice treba što prije zamijeniti mlađim oplodenim maticama, zato je veoma nužno, da svaki napredni pčelar ima uvijek po koju oplodenu maticu u zalihi. Tko nema zališnjih matice, mora u tom slučaju svakog bezmatičnog pčelca, pa i onog pčelca sa nevaljalom maticom spojiti sa prvim susjednim pčelcem.

Nadeš li pri pregledavanju pčelaca gdjegod tamno-crvene mrlje po saću i okvircima, to je znak da je taj pčelac obolio grižom. U tom slučaju treba sve zamrljano saće odstraniti i zamijeniti drugim dobrim saćem. Zamrljano saće, ako se očisti, može se opet upotrijebiti, a očistiti se može oštrom keficom i vodom. Ako je u kojoj džirzonci, prema

broju pčela previše okviraca, izvadi suvišne okvirce, pa će tako prostor u ulištu suziti, a pčelac će se tada bolje moći razvijati. Obratno opet, ako je u kojem jakom pčelcu premalo okviraca, dodaj, već prema potrebi, par izgrađenih okviraca. Ako si pčelce pri uzimljivanju utrpao slamom ili mašinom, ne vadi toga pri proljetnom pregledavanju, nego ostavi

sve kako je bilo i preko zime, jer sada dok su još noći hladne, treba pčelcima radi mладога legla, više topline, nego preko zime. Kad si već jedanput obavio proljetnu reviziju i znaš kakav je koji pčelac, ne diraj više u njih, osim ako je baš nužda, jer češćim otvaranjem ulišta možeš pčelcima samo naškoditi.

Bogdan.

Izvještaj

tajnika „Hrv.-slav. pčelarskoga društva“, priopćen u XXX glavnoj skupštini toga društva dne 10. prosinca 1911.

Slavna skupština!

Prema svrsi ovoga društva nastojala je uprava društvena, kao prošle godine, tako i tečajem ovoga ljeta, da udovolji §-u 1. društvenih pravila, te je unatoč loših materijalnih prilika postigla pak, vrlo lijepo rezultate na polju unapređivanja naprednoga načina pčelarenja.

Od priugotavljanja džirzonaka i drugoga raznoga pčelarskoga pribora u vlastitoj režiji odustala je ova uprava i to s razloga, što se sve te stvari mogu danas uz mnogo povoljnije uvjete dobiti kod uzorno uređenih pčelarskih trgovina u Češkoj i Kranjskoj. Da se ne bi novac možda u tutanju izbacivao za nepraktične i nepotrebne pčelarske stvari, pobrinula se je ova uprava također, pak je po svom stručnom glasilu upućivala sve članove, što on treba a što opet ne treba naručivati. Njivječe tekve i narodžbina preuzimala je obično ova uprava sama, pa se je tako mnogi društveni član ečuvao od nepotrebnog troška. Ove godine se je ponudio jedan društveni član, da će tečajem zime praviti mnogodžirzonke i to uz mnogo povoljniju cijenu, nego li su do sada priugotavljane po našim obrtnicima. Jedan je uzorak već ovamo pripisan, pak mu se ne može prigovoriti i tako ćemo moći već budućega proljeća snabdjeti pojedine naše članove sa dobrim i točno izrađenim praktičnim džirzonkama, što će našoj glavnoj svrsi mnogo doprinjeti.

Tečajem prošle, pa i ove godine svratila je ova uprava veliku pozornost na razašiljanje rojeva. Poznato je, kako je kod nas, a osobito po selskim općinama, vrlo teško doći do pčela, jer mnogi seljak ni za koje novce ne prodaje pčela; on živi u tom praznovjernom uvjerenju, da prodavanjem svojih pčelaca prodaje ujedno i svu sreću svoga pčelarenja dru-

gomu. Pa kada to sve znamo, tada je posve jasno, da uprava ovoga društva baš razašiljanjem rojeva vrio mnogo doprinaša unapređivanju pčelarstva.

Prešloga je ljeta kod nasjako kasno otpočelo rojenje, tako da smo prvi roj otposlali tek 30. svibnja i to u Požegu. Tečajem mjeseca lipnja razaslan je oko 50 rojeva, a koncem toga mjeseca obustavljen je svako daljnje razašiljanje. Ove godine je također nešto kasnije otpočelo rojenje, ali je godina ova bila ipak povoljnija od prošle godine. Prva tri roja otposlana su 27. svibnja t. g. Jedan od ovih primila je pčelarska zadruga u Janjini (Dalmacija); drugi je poslan puškoj školi u Kriviput (kod Senja), a treći Adriji Stojanoviću u Babinugredu. U svibnju se je razasialo saino još pet rojeva i to u Dalmaciju (mjesto Čilipi) i na otok Vis, zatim školi u Bregima, školi u Šeitarjevu i Adamu Pavkoviću u Komarnicu. Svi ostali rojevi (oko 80 na broju) razaslani su do 20. lipnja i to ponajviše u Vinodol (hrv. Primorje). Osim rojeva razašiljala je ova uprava prošle, pa i ove godine priličan broj od rogoze pletenih košnica, što ih ovdje jedan radnik točno i vrlo lijepo izrađuje po 3 K komad. I vinkovačka podružnica primila je 12 komada takovih pletara. Ove pletare preporučuje ova uprava ponajviše s toga, da se broj pčelaca što više razmnoži, akoprem se i u njima pčelareć dadu dosta lijepi rezultati postići.

Kao što je to bilo prošle godine, tako su se i ove godine preko cijelog ljeta držala praktična predavanja pri ovećem pčelinjaku društvenoga tajnika. Radosna je pojava, što se je i ove godine prijavljivao za ta predavanja i oveći broj seljaka iz okolice vinkovačke, županjske, te iz Đakovštine. Naše je seljake, koji su bili pozvani prve polovice lipnja, najviše zanimalo, kako se barata sa rojevima, kako

se ima udesiti džirzonka prije nego se roj u nju smjesti, kako se imadu okvirci providiti sa pođecima, kako se ti pođeci učvršćuju u okvire i t. d. Tom zgodom im je također praktično pokazano, kako se pravi umjetno sače pomoćju Rietscheove ručne preše. U jesen su održana u dvaput praktična predavanja, kako se uzimaju pčelci i na što sve pčelar ima paziti, kada uzimaju pčelce, jer višeput prividno mala pogreška može biti od kobnih posijedica za pčelce. Držeć se staroga iskustva, da je dobro uzimljenje pčelaca remek-djelo svakoga vještoga pčelara, upućivali su se slušatelji u sve tančine valjanoga uzimljivanja.

Osim ovih predavanja držao je društveni tajnik svake godine mjeseca kolovoza praktična predavanja pri pojedinim pčelinjacima u hrv. Primorju, samo ove godine toga nije mogao učiniti, jer je bio u Osijeku zapremljen raznim poslovima, pak nije niti bio u Primorju.

Tečajem ovoga ljeta, i to mjeseca kolovoza, imala se je prirediti oveća zemaljska pčelarska izložba u Vukovaru, pak je i uprava ovoga društva razvila svoju djelatnost u prilog iste izložbe. Međutim, uslijed pasivne rezistencije pučkih učitelja, moralio se je, žalivože, od toga plemenitoga nauma posve odustati, i tako je ta treća zemaljska pčelarska izložba pala u vodu.

Na skupštini hrv.-slav. gospodarskog društva u Zagrebu, koja je obdržavana dne 22. lipnja 1911., bilo je zastupano naše društvo po društvenom tajniku Bogdanu Penjiću, i to zaključkom društvene uprave.

Konačno moramo još slavnu skupštinu izvestiti o stanju i vrijednosti društvenoga glasila „Hrvatske Pčele“.

Stručno glasilo „Hrvatska Pčela“, što ga ovo društvo izdaje već 31 godinu, zahtijeva, prema slabomu prihodu, veoma znatne izdatke, ali se zato ipak taj list ne smije napustiti, jer je upravo taj jedini u nas hrvatski pčelarski list veoma moćnim sredstvom, pomoćju koga se novi napredni način pčelarenja podržaje i sve više u narod širi. Ima slučajeva, što je i ovoj upravi dobro poznato, da su si pojedini pčelari, samo prema popularno pisanom i slikovitom opisu u „Hrvatskoj Pčeli“, sami džirzonke priugotavljali i otpočeli novim naprednim načinom pčelarenja, a čitajući marljivo taj list sve se više u tom usavršavaju. Jedan takav eklatantni slučaj doživio je društveni tajnik prije par godina u malenom primorskom seoci Antovu. Bio je naime gostom kod župnika u Tribljiju (Vinodol), gdje je sakupljenom narodu držao praktična predavanja o novom naprednom načinu pčelarenja. Među slušateljima se je osobito isticao neki Blašković iz Antova, tvrdeć da on već par godina pčelari u uzor-džirzonkama, što ih hrv.-slav. pčelarsko društvo preporuča. Na upit kako je došao do tih uzor-džirzonaka, priznade, da ih je sam napravio i to lih po uputi, što ju je čitao u „Hrvatskoj Pčeli“, a koju je pozajmljivao od mjestnog učitelja. Sličnih primjera doživjesmo i više, a koliko ih ima, za koje ne znamo, pa nam to samo može služiti nepobitnim dokazom, od kolike je važnosti jedno popularno pisano i dobro uređivano pčelarsko glasilo.

Predstavka

kongresa hrv. i srp. pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, koja je podastrta vis. kr. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vladl. odjelu za bogoslovje i nastavu u Zagreb.

(U predmetu osnivanja školskih pčelinjaka pri pučkim školama).

Visoka kralj. zemaljska vladu!

Kulturno napredni narodi teže za što većim blagostanjem. Ono ih budi na ponos, te im osniva slobodu njihovu. Znajući to otadžbenici pojedinih naroda, nastoje, da u narodu svom šire kulturu, te dignu blagostanje njegovo.

I u Hrvatskoj nastoje rodoljubi, da narod svoj kulturno, a potom i materijalno podignu. Ako igdje,

u našoj je domovini takovu patriotskom radu široko polje, jer je narod u Hrvatskoj za inim narodima kulturno dosta zaostao, a sa materijalne bijede ostavlja rođenu grudu, da u dalekim zemljama traži zaradu, a po njoj opstanak svoj.

Istina, da je tim prekarnim odnošajima u prvom redu sam narod kriv, ali su tomu krivi i mnogi drugi uzroci. Te uzroke istraživati nije zadaća ovoga kongresa pčelara, ali je zadaća njegova, da narodu u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji pokaže

vrelo, sa kojim bi si materijalno blagostanje mogao podići i unaprijediti. To vrelo bilo bi — napredno pčelarenje. Tu našu tvrdnju, da je napredno pčelarenje kadro, da u narodu materijalno blagostanje znatno podigne, neki krugovi uzimaju običnom frazom, ne vjerujući dakako toj tvrdnji.

Nu mi pčelari, koji pomno pratimo rad drugih naroda, znamo, da ti narodi sa naprednim pčelarenjem privređuju mnoge milijune kruna. Kad bi u nas bila uvedena statistika i za pčelarstvo, mogli bi nepobitnim brojevima dokazati, koliko si naš narod već u današnjim prilikama, u kojima se u nas pčelarenje nalazi, novaca zarađuje, a koliko bi si tek mogao privređivati, da je ono u narodu u svim krajevima i u svim slojevima rašireno, kako bi prema prirodnim pogodnim prilikama moglo biti.

Za taj golemi prihod od pčelarenja znadu rodom ljudi u naprednim zemljama, pa za to i nastoje, da ga u svom narodu što većma rašire. Ali u tim zemljama oko širenja pčelarstva nastoje svi slojevi društva i sve upravne oblasti. U Hrvatskoj i Slavoniji je to polje rada prepuno pojedinim pčelarima, te vrlo skromnom broju pčelarskih društava i zadruga. Naravno, da i ta društva ne moguše još čudesa stvoriti, jer im manjka moralna pripomoć upravnih oblasti, bez koje im trud i muka tek koračom puža napreduje. Dok u susjednoj Bosnoj i Hercegovini državna oblast pogoduje naprednom pčelarenju tim, što napredne pčelare oslobađa od plaćanja desetine i dok su tamo riješke žandarske i finansijske postaje, pri kojima ne bi bio pčelinjak, dotle su u Hrvatskoj i Slavoniji rijetke pučke škole, pri kojima bi postojao pčelinjak za pouku školske mladeži u toj grani narodne privrede.

Pučko je učiteljstvo u nas većim dijelom pčelarenju nevješto, jer nije imalo prilike, da se u toj grani gospodarstva poduči i uvježba. Naravno, da je pčelarenje takovo učiteljstvu umjesto vrelom privrede samo na teret. Prijeka bi za to bila potreba, da pučko učiteljstvo na učiteljskim školama ima priliku, da si stekne vještina u pčelarenju, kako bi tada moglo u mjestu svoga službovanja blagotvorno djelovati poukom mladeži i okolišnoga pučanstva u racionalnom pčelarenju.

Na IX. zasjedanju kongresa hrvat. i srp. pčelara u Đakovu primljen je bio prijedlog, da se predstavkom umoli kralj. zemaljske vlade, da izvoli izdati određbu, da se pri svakoj pučkoj školi osnuje pče-

linjak. Na tu predstavku stiglo je ovomu kongresu pčelara rješenje, kralj. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove u Zagrebu od 22. travnja 1911. Br. III. A. 4736. ex 1910., komu je ta predstavka upravljena bila, „da se ne može uzeti u raspravu — uređenje škol. pčelinjaka —, jer sama stvar nije na čistac izvedena sa nadležnim školskim oblastima“.

Prigodom rasprave o gornjem prijedlogu na IX. zasjedanju kongresa pčelara u Đakovu izvolio je izaslanik kralj. zemalj. vlade velemožni g. Dr. Oton Frangeš izjaviti, da se u krilu zemalj. vlade proučava pitanje, na koji bi si način učiteljski pripravnici već na učiteljskim školama mogli stići što veću vještina i znanja u svim granama narodnoga gospodarstva, naročito u onima, kojima bi naše pučke škole trebale, da pri obuci posvete osobitu pažnju, kao što su: voćarstvo, peradarstvo, svilogojstvo, krmadarstvo, vinogradarstvo, pčelarstvo i t. d.

Na X. zasjedanju kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, držanom u Vukovaru na dan 23. kolovoza 1911., bude primljen istovjetni prijedlog onomu na zasjedanju u Djakovu, da se predstavkom umoli kr. zemalj. vlada, da izvoli izdati shodnu određbu, da se pri pučkim školama osnuju pčelinjaci, a odnosne svote za nje da upravne općine osiguraju u godišnjim svojim proračunima.

Nadamo se, da će visoka kr. zemalj. vlada ovo pitanje ovaj puta sretnomu rješenju privesti.

Na mogući prigovor, da bi to za sada preuranjeno bilo, jer su učitelji većim dijelom još neupućeni u racionalno pčelarstvo, primjećujemo, neka se narednim proljećem košnice sa pčelama postave barem kod onih škola, pri kojima bi se odnosni učitelji izjavili pripravnima, da će se pčelarenjem baviti. Da se dakle pčelarenje pri pučkim školama što većma udomi, potrebno je, da visoka kr. zemalj. vlada, odio za bogoslovje i nastavu, sporazumno sa kr. odjelom za unutarnje poslove izdade naredbu, da svaka općina u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji ima u godišnji svoj proračun već za godinu 1912. uvrstiti svotu od 100 kruna najmanje za nabavu košnica i pčelaca, te iste smjestiti budi u školski budi u učiteljski vrt, kako bi naime učiteljima priručnije bilo, svake pak slijedeće godine isto toliku svotu za nabavu preše za umjetno sače, vrcala i drugih potrepština, kao i za posjet pčelarskih tečajeva, kongresnih zasjedanja i sastanaka. Tu bi svotu imale općine u svojem proračunu osigurati kroz če-

tiri godine, a i za ovih godimice samo svotu od 50 kruna za gornje svrhe.

Kao što je to kod škol. vrtova, imao bi i sav prihod od pčelarenja pri školama, u koliko je to vlastništvo škole, pripadati dotičnomu učitelju, koji pčelarenje rukovodi.

Pošto se racionalno pčelarenje godimice samo povećava, to bi za slučaj promjene učitelj. osoblja školi imalo ostati inventarno barem 5 košnica sa pčelama napučenih, a k tomu i sve sa prinosom općine nabavljeno oruđe, koje se ima inventarno voditi.

Podastirući ovu predstavku, smjerno molimo, da bi visoka kralj. zemalj. vlada istu blagoizvolila uvažiti i shodne odredbe izdati, što će biti samo u korist dizanju materijalnog blagostanja naroda našega, koji pomoći nužno potrebuje.

U svoj smjernosti bilježi se

Kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

U St. Jankovcima, 2. studenoga 1911.

Predsjednik:

Barač.

Tajnik:

Franjo Stigelmajer.

Otrov pčela.

Prof. Dr. Teodor Panzer, javni redoviti sveučilišni profesor bečke univerze, napisao je pod ovim naslovom vrlo zanimivi i poučni članak. Izvodi toga članka dobro će poslužiti i nama hrvatskim pčelarima.

Na nijednom području medicinje nema tolike zbrke, koliko na slabo obrađenom području o životinjskim otrovima* uopće, a o pčelinjem naoseb.

Od pamтивјекa znaju ljudi za zmijski otrov, otrov žaba krastača, salamandra i močorada, znaju za otrovne jegulje, pauke, skorpijone, stonoge; znaju za mnoge otrovne kukce, među njima i pčele. Pak ipak od svih otrova danas nam je bolje poznat tek samo jedan i to onaj bapka zelenoga (Lyta vesicatoria-Pflasterkäfer ili bolje poznata spanische Fliege.) Taj se otrov zove: Kantaridin.

Sasma je drukčije s bilinskiм otrovima, te poznamo gotovo veliku većinu, kao i njihovo djelovanje na čovječji i životinjski organizam. Poznata nam je njihova kemička građa i konstitucija. Ovi su bilinski otrovi često neophodno nužne ljekarije, koje se u ljekarstvu proizvode na veliko. Poznate su nam i metode, po kojima možemo opredijeliti i neznatnu količinu kojega otrova u tijelu otrovanoga. Što više, danas se već neki otrovi prave u laboratorijima umjetno bez bilina, već iz drugih spojeva i stvari.

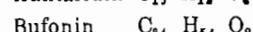
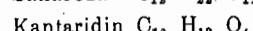
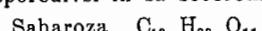
Razlog zašto su nam bilinski otrovi bolje poznati leži većim dijelom u tom, što se bilina možemo laglje očuvati, dok nas životinje svojim otrovom napanu iznenada i neočekivano. A drugo, laglje nam je sakupiti i manje je opasno sakupljanje bilin-

skog otrova no onog životinja. Već dobava nužnog broja otrovnih životinja je teška stvar, a i vrlo je opasna, uzimimo na um samo primjer sakupiti mnogo riđovki, poskoka ili pače — čegrtuša. Otrov je kod biljki sadržan većinom ili u čitavoj biljci, ili u njenim znatnjim dijelovima kao: korjenu, listu, stabljici, plodovima ili sjemenkama. Dok je otrov u životinja vezan samo većinom na pojedine vrlo sitne organe. Dakle sakupljanje tekućina iz otrovnica žljezda vrlo je mučan i tegotan posao, pak je jasno, da sa nekoliko kapi takovog otrova ne možemo proizvadati pokuse, kao s onima bilinskima, koje možemo proizvesti na kile. Pa sve kad bi i mogli marljivošću sakupiti i veće množine životinjskog otrova opet je jedna velika neprilika. Bilinski se otrovi daju sačuvati i u osušenom stanju, daju se otopiti i može se na njih djelovati raznim kemičkim reagencijama, a da se ne rastvore, i razpanu. Životinjski pak otrovi moraju za pokuse biti posvema svježi, jer se brzo rastvaraju i promijene. Već kod najobičnijih kemičkih operacija, otapanja i odlučivanja, kod zagrijavanja, pa već i kod mirovanja se oni rastvore i gube svoja prirodna svojstva. Toga svega nije kod Bapka. Njega možemo dobiti u velikoj množini. Otrov je po njegovom čitavom tijelu i ne mijenja se tako lako. Možemo ga proizvesti u formi bezbojnih kristala, možemo ga dokazati i u želucu ili u kojem drugom organu otrovanog kantaridinom. Danas je poznata i kemička narav i sastav toga otrova.

Bilo je vrijeme, kad su ljudi naučali da se destilacijom mavi, dobiva supstanca vrlo jednostavnog sastava $C_6H_{12}O_2$, a to je mravlja kiselina

* E. St. Faust, Die tierischen Gifte. Braunschweig 1908.

Nu vremenom se uvidilo, da nam sama ta mravljia kiselina ne može tumačiti otrovanja, jer ona slabo djeluje. Trebalo je dalje tražiti. Sad su ljudi zapali opet u drugu pogrešku, pak su mislili, da su ti razni otrovi vrlo komplikiranog sastava i da spadaju u red otrovnih bjelanjčevina tzv. toxalbumina. Kad su pronašli kantaridin palo je ovo mišljenje samo po sebi. Osim kantaridina poznamo još jedan životinjski otrov nešto pobliže, a to je otrov žabe krastače (*Bufo vulgaris*) a zove se: bufotalin odnosno: bufonin. Ni taj otrov nije toxalbumin. Kao i kantaridin sastoji se i on od samo ugljika, vodika i kisika. Oba otrova nisu osobito komplikirane građe kao što to vidimo usporedivši ih sa šećerom (saharoza).

No sigurno je ipak, među životinjskim otrovima ima i takovih koji su toksalbumini. Tako su u u spolnim žlijezdama mužjaka mljećnjaka haringe, lososa i nekih drugih riba našli jednostavne protamine, koji u svježem stanju djeluju otrovno, pak ipak su te spomenute životinje sve prije no u običnom životu otrovne.

I zinjin otrov su držali do nedavno toksalbuminom, tek novija istraživanja, barem ona za otrov nacočarke (*Cobra*, *Naja tripudians*) pokazala su, da se i on sastoji samo od ugljika, vodika i kisika, i da nije bjelanjčevina.

Ako i nisu životinjski otrovi komplikirane naruči ipak nam sudeći po ova dva primjera, daju slabu nadu u istraživanje drugih životinjskih otrova.

Dok bilinski otrovi po svome kemičkome sastavu spadaju većinom u kategorije dobro poznatih kemičkih spojeva — a to su aromatički spojevi — to u drugu ruku, kantaridin i bufonin spadaju u grupu slabo poznatih i istraženih kemičkih spojeva. U ovu grupu spadaju poglavito sastojci eteričkih bilinskih ulja kao pojmenice terpentinsko ulje. Dugo se nisu kemičari odvazili na ovu grupu spojeva, jer su bile velike poteškoće na putu što se ti spojevi lako i brzo raspadaju. Tek zadnjih decenija pronađene nove metode po kojima su dalje prodrli u poznavanje tih spojeva i njima sličnih. Ta se grupa kemičkih spojeva zove: hydroaromatični spojevi ili erpeni i njihovi derivati

I u tijelu sisavaca pronađene ovakove hydroaromatične spojeve. Ovamo pribrajaju: neku tvar u

mesu, koju su dugo vremena držali šećerom, a to je inozit, nadalje galna kiselina i životinjski vosak (cholesterol).

Ova spoznaja rada u nama misao, da su životinjski otrovi samo tvari, koje dolaze i u neotrovnim životinjama, ali se u otrovnim vrstima kao specificum nešto kemički promjene i tako postaju tek otrovne.

Tako je otrov krastače vrlo srođan ovome spomenutom životinjskom vosku (cholesterinu).

Slične prilike nahodimo i u bilinskome carstvu Užasan otrov muhare (ludare), vrlo je sličan rašrenoj tvari u svim drugim gljivama, a koje ipak nisu otrovne.

Spadaju li životinjski otrovi zaista među grupu terpena, moći će se s njima dalje eksperimentirati tek onda kad ih budemo imali kao i kantaridina u bufonina bar nekoliko dekagrama. Inače se osim pukim slučajem, ne da s njima ništa započeti što bi bilo od veće i dalje važnosti.

To smo sve predpostavili da bolje i laglje razumijemo ono malo što mi danas znamo o pčelinjem otrovu.

Istraživanjem pčelinjeg otrova bavio se Josip Langer. Rezultate svojih istraživanja saopćio je u „Bienen-Vater“ (Jahrg. 33. Br. 10. p. 190—195 1901*) Iza Langera nemamo zabilježiti nikakvog daljnog napretka u istraživanjima toga otrova. Uopće će to biti i teško, dok ne budu kemička istraživanja terpena uznapredovala.

Glavne stećevine Langerove na kemičkome području bile bi ove:

1. Dokaz, da osim mravlje kiseline u soku otrovnih žlijezda pčela ima još neki mnogo žešći otrov.

Dokaz, da pčelinji otrov nije bjelanjčevina nije toxalbumin.

Langer misli, da je taj otrov kad ga se očisti od svih bjelanjčevina bazička supstancija, jer se tako ponaša prema stanovitim reagenčijama. Samo još nije sigurno da li je taj preparat baš sasma čisti otrov ili u njemu ipak ima još nekih drugih sastojina.

Mi poznajemo već jedan životinjski otrov, koji

* Nadalje: Archiv für experimentelle Pathologie, sv. 38. p. 381.

Arehives internationales Pharmacodynamie et de Therapie. Sv. 6. p. 181—194. Spomenpis za F. J. Picka 1898.

je bazična supstanca, a to je otrov daždevnjaka pjetastog (*Salamandra maculosa*). Taj otrov pokazuje u kemičkome pogledu srodstvo s nekim bilinskim alkaloidima, kojima pripada primjerice otrov velenbilja (atropin) pak strihnin i dr. Možda je dakle i pčelinji otrov donekle sličan ovima.

Pošto ne poznamo taj otrov u čistome stanju, ne možemo ni njegove učinke na nama točno opažati, možemo opisivati samo učinke manje ili više čistih otopina toga otrova. Pa tako i sitna kapljica otrova koja ulazi žalcem u ranu nije čisti otrov, već vodena otopina, koja sadrži uz sam otrov i druge tvari, kao bjelančevine, mravlje kiseline, kuhinjske soli, kao i druge soli. Ovih će inih tvari pače biti više nego samoga otrova.

No ubod pčele ne ovise samo o tom otrovu, nego je to kao i kod ugriza muhe i drugih sasma bezazlenih kukaca, koji svojim ubodom ili ugrizom proizvedu opasne bolesti, teške upale, dobrac. Uzrok ovim bolestima nije nipošto ubod ili ugriz i otrov, već su većinom uzrokom niže biljke (gljivice, bakterije). Kukci su ove bakterije prenijeli s bolesnika, crkotina j ubodom ih ucjepili zdravome individu. Slično se primjerice prenose teške groznice ubodom moskita, a nova sanljiva bolest muhom Tsetse.

Ipak je Langer mogao ustanoviti, da se otrovno djelovanje pčelinjeg uboda ne osniva na prenašanju bakterija. Ubod pčele sa svojim popratnim simptomima, crvena koža oko uboda, naticanje, bolovi itd. je sličan onim drugim otrovima, koji ne prouzrokuju inficiranu ili otrovnu ranu. Kanemo li otrovnu rastopinu na čitavu kožu, onda ne proizvede nikakova učinka. Drugi izjedajući otrovi, u prvoj redu onaj bapka, proizvede na svakom dijelu kože upalu i mjeđuriće. Sluznica, navlastito pak nosna sluznica, je i neoštećena vrlo osjetljiva za učinak pčelinjeg otrova. Ako n. pr. stucamo u mužaru nekoliko osušenih pčelinjih žalaca, to je već dovoljno da okolo stojeće osobe stanu kihati, oči im zasuze, a u stanovitim prilikama mogu se zadobiti i zapaljenja očiju. Vrlo osjetljive su oči kunića. Malo takve otrovne otopine već prouzrokuju žestoku nateklinu kapaka, da se oko jedva može otvoriti. Tek za nekoliko dana prestaju ove pojave.

Ako je nekog ubola pčela, to se učinci, ako se ništa ne čini i ako ubodenog mjesto grebanjem ne dražimo, izgube iza nekoliko dana. Dobro i pouzdano ljekovito sredstvo proti ubodu pčele mi faktično

ne poznamo, jer salmiak (amonijak) nije takovo sredstvo. Tu i tamо ima slučajeva, da iza uboda pčele nastupaju: ziminica, groznička, glavobolja, poremećenje udaranja srca, neki put nesvestice i delirij. A znadu se pojaviti i grčevi. To je znak, da se otrov od rane proširio po čitavom tijelu. Da istraži i ovakove slučajeve Langer je uštrcavao pčelinji otrov u tjelesa različnih životinja. Životinje se obično snuždiše i nijesu htjele jesti. Ako je bio učinak intenzivniji, nastupiše izraziti grčevi. Na uginulim životinjama kad ih obduciraše naidoše na krvarenje u mozag i druge organe kao i na kemičku promjenu krvi, sve pojave, koje se pojavljuju i iza otrovanja otrovom njeke zmije.

Francuz C. Phisalix u svojim: »Comptes rendnes de l'Academie des sciences, tvrdi na temelju svojih pokusa otrova na vrapce, da pčelinji otrov sastoji od triju različnih otrova. Jedan prouzrokuje upalu ubodenog mjesta, drugi djeluje da proizvodi nesvesnicu, a treći grčeve. Prva dva otrova da potiču iz kisele žlijezde, a treći iz alkalične žlijezde pčele. Poznata je činjenica, da mnogi pčelari tekom vremena postaju kao imuni proti pčelinjim ubodima. Ta se imunost zna preko zime izgubiti, pak je valja novim ubodima u proljeće opet steći. No pri tom su kod različnih osoba i velike razlike. Najbolje bi bilo da smo neosjetljivi za pčelinje ubode uopće, pak da ne osjećamo ni prve ubode. Tako je primjerice već pošlo za rukom učiniti neke životinje neosjetljivima za zmijski otrov, a onda se od ovih životinja može dobiti imunserum.

Svakako je interesantno da ima životinja koje su od ikona neosjetljive za neke vrsti otrova. Poznato je, da je jež imun proti zmijskome otrovu. Krastače i zmije su neosjetljive za vlastiti otrov. Kako god se laiku čini u prvi mah čudno, da ljudi svaki otrov iskušaju, da li se njime mogu koje bolesti liječiti, ipak je tako. I samo na taj način pronašli su do sada veliki broj najvrijednijih ljekarija

Već odavna tvrde neki pčelari, da se ubodima pčela može liječiti nekoje bolesti, imenito tvrdokorni reumatizam. Meni je poznato, da je i naš urednik, mogu reći, uspješno liječio tešku glavobolju i reumatizam. Samo kad o tom spominje, obično se ljudi smiju i izruguju. Međutim oni, koji ozdrave, oni ga hvale.

U novije vrijeme zanimaše se za tu pojavu i neki liječnici, pak je stadoše sistematski upotrebljaju-

vati. — Praktičnog će pčelara osim ovih navedenih stvari zanimati i druga ne manje važna pitanja kao: zašto je ubod mlade pčele slabiji od onog starije, zašto su ubodi ljeti žešći no u proljeću. Zašto su razne rase pčela i različno otrovne, može li se na

otrov pčela djelovati hranom, pašom itd. Sve su to pitanja, koja čekaju na odgovor, ali to će biti tek onda moguće, kad budemo znali više o tome otrovu, no što danas znamo.

D. G.

Pčele spasiše život ocu i sinu.

(Istiniti doživljaj)

Učiteljski sin, koji je polazio gimnaziju, pa jer je dobro napredovao, običavao je otac s njim o praznicima putovati. Tako je to bilo i prošle godine. Sin je svršio V. gimnazijalni razred sa odlikom, a otac odluči udovoljiti gorućoj želji sinovljevoj, pa će ga povesti do divnog našeg Jadranskog mora. Prve polovice mjeseca srpnja spremiše se oni dakle na to oveće putovanje.

Bio je baš četvrtak, kad naumiše popoldašnjim brzim vlakom do Rijeke, da tako uz put mogu razgledati i gorski kotar. Kad su se već sa svojima na domu oprostili i pošli, dotrči susjedov dječko i javi učitelju, da mu se je jedan pčelac izrojio, a roj već na tankoj šljivojovoj grančici vjesi. Sin, koji je višeput čuo, da srpanjski rojevi i onako ne vrijede mnogo, reče ocu, da je već vrijeme za vlak, pa da se ne zaustavlja radi jednog nevrijednog roja. Ocu se ta sinovljeva primjedba nije baš svidala, pa će sinu: „Sinko moj, a kako bi nama bilo, da na svom putovanju ne dobijemo stana, pa kad bi morali stonavati pod vedrim nebom.“ On zbaci sa sebe putno odijelo, pa goloruk praznom košnicom u ruci potreći u vrt i strese roj. Dok se je roj smirio i dok ga je učitelj u praznu džirzonku smjestio, prošlo je 20

časaka, a naši putnici zakasnile na vlak. „Ne bilo veće nesreće“ reče otac sinu „pa ćemo sutra jutarnjim vlakom na put“

Sutra dan, kad su došli na kolodvor, imali su šta i čuti. Glavar postaje, znanac učiteljev, pripovjedi im, kako je jučeranji popoldašnji vlak sišao sa tračnica i survao se preko nasipa u dubljinu od kojekakovih 30—40 metara. Sva sila putnika zadobiše manje ili veće ozlede, a mnogi od njih nadose u ponoru svoju smrt.

Sav prestrašen na ove glasove, pogleda sin oca i reče: »Eto vidiš oče, one mile naše pčelice, na koje sam se bio jučer tako razljutio, spasiše nam život.«

Kad su se obojica sa svoga prekrasnoga puta opet živi i zdravi povratili kući, prvo je bilo ocu i sinu, da pogledaju onaj roj, radi kojeg su morali svoje putovanje odgoditi na drugi dan. Roj se je za čudo vrlo lijepo razvio, pa ima već danas (koncem srpnja) 16 posve izgrađenih, leglom i medom punih, okviraca, a uz to krasnu mladu oplođenu maticu. Ele i kod pčelarstva vrijedi ona: „Ne ima pravila bez iznimaka.“

K. D.

Dopis iz Komarnice.

Tonelijeva košnica ili košnica bez dna.

Mogu Vam obznaniti da je košnica bez dna od velike vrijednosti, osobito sada u zimsko doba, kada pčele ne mogu van da si svoj pod očiste, a ni pčelar ne smije da pčele uznamiruje, čisteć sam, jer si pčelama škodi. Svaki pčelar dobro znade kako pčele ne trpe u košnici mrtvih tjelesa svojih drugarica. Čim koja ugine odmah ju nose van da im ne okuži njihov stan, jer sigurno znamo svi dobro da kada se ne bi n. pr. jedna štala čistila, što bi bilo od smrada, a što bi istom bilo kad bi konj ili go-

veče uginulo pa ga ne bi čovjek uklonio, ta bio bi čitav kužni stan. Ako i jest pčela tako mala i ako spada u vrst kukca, ipak pčela ljubi čistoću i kao da se boji od mrtvih svojih drugarica. Imao sam prilike razmatrati ove mekane zime, čim je sunce obasjalo jedan dan, a bilo je i toplo, da su pčele izlazile, jer su se probudile od sna, pa što sam video, video sam kako im je najveća briga da uklone svoje mrtve drugarice, video sam kako se sirote brinu da očiste svoju košnicu, kako se neizmjerno pate sa mrtvim svojim drugaricama.

Ali u košnici bez dna toga nema, jer svaka mrtva pčela čim dode da ugine, eno je odma van ispadne, te tako držim, da je od velike vrijednosti košnica bez dna za čuvanje zdravljia pčelice. A kamo ona svaka druga nečist, koja pada preko zime od pčelinjeg klupka, pada odmah dole van. Pa i za glavne paše su jako dobre i napredne.

I za med su vrlo dobre, što imaju nad sobom poluokvire sasma mi se dopada, jako brzo se u njoj velik broj naroda napuni, ali i ove košnice bez dna dale su mi toliko meda kao i onaj pčelac kojem nisam dao rojiti, premda su sve bili rojevi od prošlog proljeća, samo što su ove košnice dosta teške za praviti, pa zato nebi ni svaki majstor postigao praktičnost, a kamo li sami, da prave, koji nisu učili stolarskog posla. Ali zato ima ljudi koje i ja poznam makar nije učio zanata nikakova, ali što očima vidi ono i napravi. Što se tiče ove košnice bez dna najviše zadržaje u sebi zdravstvenost, a k tomu još naprednost.

Pčelarstvo g 1911. u okolini Nove Gradiske.

God. 1911. bila je sasima loša za pčele, proljeće sasima nepogodno, da su silne pčele izginule, koje su išle po vodu, od nahlade. U svibnju mjesecu silne su pčele izginule tako da premda je silno leglo nadomješivalo, ipak su košnice bile sa malom družinom i premda sam ja nastojao, za što ranijim rojem, ipak ga nisam dobio do prvog lipnja. Moje su se pčele izrojile do polovice lipnja, ali pčelaru u prostim košnicama, mojih susjeda, istom su započele rojenje polovicom lipnja, kada je nastala glavna

paša livade u cvijetu a trajala je do desetog srpnja. Obično kod nas paša traje od proljeća pa do prvoga mraza u jesen, ali ove prošle godine prestala je sasma polovicom srpnja tako da poluokvire, koje sam izvrca polovicom srpnja, nisu pčele u njih ništa više nosile nego su ostali prazni i prazne sam ih izvadio van. Uzalud sam imao pčelaca jakih, koji su naslijedali kao da će se rojiti, ali nisu imali što da nose jedva da su si priskrbile za zimu. Mogu Vam obznaniti, da pčele koje su se razvijale bez pripomoći pčelareve, te su nastavile rojenje kako sam već rekao polovicom lipnja te za one glavne paše su se bavile rojenjem. U tom paše ne stalò, a rojevi nit su sača dokraj izradili, nit su meda za zimu spremili. I najveštiji pčelar u okolini mojoj bi se prevario. Držim da će do proljeća mnogo pčela u ovoj okolini stradati od nestašice meda to jest gladi, a i zima kako već vidimo nije baš zgodna za pčele.

Med su pčelari u prostim košnicama prodavali u jesen kada su pčele tušili, kilu po 40 novčića, dočim sam ja vrcani med na placu prodavao kilu 80 novčića. Liciteri su prodavali kilu po 60 novčića, ali nije bio čisti med nego primjesa.

Ovako je bila godina prošla 1911. a dao Bog i ja se ušam svima pčelarima godina 1912. bila zasluzna i korisna. Dao Bog, da nam se zaostali trud naplati bujnijom, cvjetnijom i plodnijom godinom, te svima pčelarima kličem, da radosno čekaju proljeće mio mirisavo cvijeće, kuda nam pčelica krilatica lijeće.

Ivan Pavković,
seljak.

Zapisnik.

redovite sjednice »Hrv. slavon pčelarskoga društva« u Osijeku, obdržavane dne 10. veljače 1912. pod predsjedanjem društvenoga predsjednika blagorodnoga gosp. Maksimilijana Pichlera. Prisutni su p. n. gg.: Leonardo Fichtner, Bogdan Penjić, Ivan Rogić, Antun Simon i Franjo Sudarević.

I. G. predsjednik Maksimilijan Pichler otvara sjednicu i pozdravlja prisutne odbornike kao i čitav odbor, pripominjući, da je to prva sjednica pod njegovim predsjedanjem. Želi društву što bolji napredak, kako bi se racionalno pčelarenje što više proširilo u narodu našem, koje će mu donašati lijepu korist za mali trud. Na to čita g. predsjednik zahvalu preuzvišenoga gospodina društvenoga pokro-

vitelja dra. Teodora grofa Pejacsevicha na brzjavni pozdrav iz bivše glavne skupštine. Brzjav glasi: »Srdačno se zahvaljujem na ljubeznom pozdravu iz skupštine našega društva. — Grof Pejacsevich, što sjednica prima na znanje.

II. G. tajnik Bogdan Penjić priopćuje, da je uprava za danas sjednicu zakazala radi lista »Hrvatske pčele«. Danas se imade zaključiti, hoće li društveni organ i dalje izlaziti, hoće li ga moći društvo i dalje izdavati, jer društvo ne ima potrebitih sredstava, pošto nije bila još subvencija od vis. kr. zem. vlade doznačena. Danas međutim može tajnik — poslije saziva sjednice — s veseljem priopćiti, da je u to najnezgodnije vrijeme otpisom

vis. kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 19. siječnja g. 1912. br. III. 343. u ime zemaljske subvencije i potpore za izdavanje mjeseca „Hrv. pčela“ doznačen iznos od 1200 K za godinu 1911. a podjedno visoka vlada traži prepis zapisnika poslijedne društvene glavne skupštine kao i tajničkoga i blagajničkog izvještaja zajedno s popisom društvenih članova kao i upravnoga odbora. — Prima se, sa zahvalom na znanje tim, da će se višokomu pozivu udovoljiti.

III. G. tajnik saopćuje uprav. odboru, da je drveni stalak za društvene košnice, koji se nalazi u bivšem školskom vrtu loš i trošan. — Odbor zaključuje, da se umoli veleslavno gradsko poglavarstvo, da ono izvoli dati zgodniji stalak napraviti, pošto je gradsko poglavarstvo u svoje vrijeme obreklo to učiniti, kad je dalо trošni društveni paviljon porušiti.

IV. G. tajnik priopćuje uprav. odboru, da na

žalost s tehničko-financijalnih razloga i odnosa nije mogao izdati list »Hrvatsku pčelu«. — Zaključuje se isplatiti tiskari zaostali dug za društveni organ i odmah izdati dvostruki broj za mjesec siječanj i veljaču još ovoga mjeseca, kako bi što prije došla »Hrvatska pčela u čestite domove hrvatskih pčelara i drugih prijatelja racionalnoga pčelarenja.

V. Društvena uprava razaslijje vrlo dobro i valjano napravljene uzor-džirzonke našim pčelarima. Tajnik priopćuje, da te košnice pravi društveni član Aleksander Blaževac.

Pošto drugih predmeta na dnevnom redu nije bilo, zaključi g. predsjednik sjednicu

U Osijeku, dne 10. veljače 1912.

Maksimilijan Pichler,
predsjednik.

Franjo Sudarević,
perovoda.

Bogdan Penjić,
tajnik.

Razne vijesti.

† Ivan Maširević, prota, gimnazijski katiheta, član književnoga odjelenja „Matice Srpske“ i urednik „Bačkoga Prijatelja“ preminuo je 24. siječnja t. g. u Karlovcima. Pokojnik je bio nekoliko godina odgovornim urednikom „Srpskoga Pčelara“ i poznat kao jedan od najoduševljenijih pčelara u srpsству. U srpskoj pravoslavnoj bogosloviji u Karlovcima predavao je Maširević uz crkvene predmete i pčelarstvo. Velezaslužni je pokojnik sve, a osobito srpske pčelare u velike zadužio svojom neograničenom ljubavi prema pčeli i svojim izvršnim književnim radom, zato mu budi vječna slava! B.

Odlikanje. Veleč. g. otac Milutin Stojadinović, dugogodišnji namjesnik manastira u Jazku, revni pčelar i odbornik kongresa hrv. i srp pčelara i srp. pčelarske zadruge rumske, odlikan je od srp. pravoslavnog patrijarhe Lukijana Bogdanovića, za svoje revno službovanje i unapredivanje manastira u Jazku, crvenim pojason i svilenom kamilavkom. Ovo se odlikanje veoma rijetko kada i samo užnjim slučajevima podijeljuje pravoslav. redovničkom osoblju. Stoga srdačno čestitamo našem pčelarskom prijatelju. O djelovanju njegovu na polju pčelarstva i manastirski pčelinjak predočila je „Hrv. Pčela“ prije 2 godine u posebnom članku.

Pčelarska udruga. Glasilo hrvatske ujedinjene stranke u Varaždinu „Naše Pravice“ javlja, da se u gradu Varaždinu sada ozbiljno radi, kako bi se osnovala pčelarska udruga. Glavni pokretač togata je tamošnji gradani Ferdo Paar i Slavoljub Majcen, kojima se imadu prijaviti oni, koji žele stupiti u tu udrugu. Članovi udruge uživati će znatne

pogodnosti i dobivati će sve nužno pčelarsko oruđe, pa i strojeve uz umjerenu cijenu na obročno otpaćivanje; početnicima će udruga davati upute, a za prvi početak i pčele itd. Osim svih tih pogodnosti, preuzimati će udruga od svojih udrugara i sve pčelinje proizvode, te nastojati, da se ti proizvodi uzmognu što bolje unovčiti. Mi se toj lijepoj i plemnitoj namisi možemo samo radovati, pa dao Bog, uspjelo što bolje. Vivat, crescat, floreat! B.

Pčelarstvo u Belgiji je jako rašireno. Pčelarskih zadruga ima 219 sa 6435 članova. Te zadruge spojene su u 10 sveza. Odaslanici tih sveza sačinjavaju sindikalnu komoru pčelarstva u Bruxellesu. Komori je svrha braniti i unapredavati interes pčelara predavanjima, tiskom, izložbama, nagradama itd.

B.

Pčelarska udruga u Jastrebarskom obdržava je u nedjelju 4. veljače t. g. svoju II. redovitu glavnu skupštinu, koja je bila lijepo posjećena, sa ovim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika; 2. Izvještaj o radu udruge u god. 1911.; 3. Izvještaj o stanju imovine; 4. Pretplata na »Hrv. pčelu uz popust; 5. Razni predlozi; Uplata članarine.

Neosjetljivost pčelara spram pčelinjeg uboda.

Dr. Langer poslao je okružnicu svim pčelarima u kojoj ih moli, da mu priopće u kojem su stupnju postali neosjetljivi za pčelinji ubod. Iz prispjelih odgovora vidi se da su 144 pčelara tekom vremena izgubili osjetljivost za pčelinji ubod, 9 tvrde, da su od poroda već neosjetljivi, dok 26 tvrde da su i nadalje unatoč pčelarenju ostali za ubod osjetljivi

Poznato je, da se ova neosjetljivost postizava tim, da se pčelar dade više puta ubosti, i polako se priuči na otrov pa postaje neosjetljiv. Broj je pčelinjih uboda u tu svrhu različit, kod nekih su dovoljna 30, a kod nekih 100 i više uboda. Naravski, da se upotrebljuje množina raznih srestava, da se djelovanje pčelinjega otrova slabiti n. pr. duhanski sok, slana rakija, rum, voda, salmijakova žesta, selterska voda ili kiselica, ilovača, slina i luk, konačno topli oblozi i masaža. Dr. Langer je opazio da dobro djeluje i 5% otopina kal. hipermagana, i preporuča uštrcavanje pod kožu. Nu i ovakova se otopina mora razrediti 1:40 ili 1:20. Pčelinji je otrov vanredno teško rastvoriti, bilo tušenjem bilo zagrijevanjem bilo alkoholom. U običnom životu pripisuje se otrovnost mravoj kiselinji, što ne može biti, jer kiselina lako ispari, dok je pčelinji otrov i toplinom ne rastvoriv. Čini se, da će to biti nekakvi alkoloид, među koje spadaju najjači biljni otrovi.

Ispravak.

U 11. i 12. broju „Hrv. Pčele“ od prošle godine na str. 83. stupač drugi u članku »Cvijetni prašak ili pelud« nalazi se tiskarska pogreška koja glasi: „Uzgojitelji životinja došli su iskustvom do zaključka, da učitelji u uskom rodbinskom vezu imaju slabiji podmladak ali sa povećanom manom, koja se osobito u rodbinstvu ističe“. Ovaj stavak ima ovako glasiti: „Uzgojitelji životinja došli su iskustvom do zaključka, da roditelji u uskom rodbinskom vezu imaju slabiji podmladak i sa povećanom manom, koja se osobito u rodbinstvu ističe“.

Književni oglas.

Poznati srpski pčelar Svetozar Gavrilović, urednik „Srpskog Pčelara“ u Beogradu (Vidinska br. 8) izdao je:

„Praktično pčelarstvo“ za potrebu početnika.

(Raspored radova na pčelinjaku preko cijele godine po mjesecima.) Il. potpuno iznova pregledano i popravljeno izdanje, sa preko 170 slika u tekstu.

Sadržina: Predgovor. — Koristi od pčelarstva. — Čega sve ima u košnicu? (u najkratim potezima najnužnije iz života i razvića pčele). — Pčela organska složena jedinka. — Matica. — Trut. — Pčele. — Nasad, leglo, mlad. — Zakoni života i razvića pčele: zakon umnoženih tronodjeljnih rokova — osnovni oblik pčelinje jedinke: Pčela okupljena u roju. — Pčela na zimovniku — sklop i razmještaj pčelnjeg gnijezda. — Najbolja košnica za pčelu. — Voština ili sat. — Vosak, lem, rđa i med.

Raspored radova na pčelinjaku preko cijele godine po mjesecima.

Mart.

Zasnivanje pčelinjaka; Kupovina košnica. — Mjere smotrenosti pri otvaranju okvirne košnice. — Duvaljke.

— Za zaštitu lica. — Prijenos kupljenih košnica. — Izbor mesta za pčelinjak. — Namještanje košnica. — Naseljavanje okvirne košnice: namještanje vrškare na okvirnu košnicu — podmetanje vrškare pod okvirnu košnicu. — Postupanje s pčelom. Prvo udešavanje košnica za lakše rukovanje s njome. — Smotra košnica s proljeća: Rasklapanje košnica. — Prva letimčina smotra košnice i smotra skroz — Gotovina. — Razpoznavanje jaja i uljeva. — Matica trutuša. — Bezmatka. — Lažna matica (ili pčela koja nosi jaja). — Stanje legla. — Jačina presada ili jako i slabe košnice. — Proliv i srdobolja. — Pustoš u voštini od miševa ili od moljaca. — Čišćenje košnica — Čuvanje presada od lادноće. — Zdržavanje presada: načela u opšte. — Pčele tuđice, krađa, pljačka ili otmica na pčelinjaku. — Pojenje košnica i pojila.

April.

Podsticanje blagovremenog razvijanja presada u proljeće: Propisno proširivanje gnezda. — Središnje proširivanje gnezda. — Proširivanje gnezda s krajeva. — Prometanje spolnog nagona u nagon za gradnju voštine. — Proširivanje gnezda odjednom. Pajačavanje ili zdržavanje presada. — Materijal za pojačavanje daju najjači presadi. — Podsticajno ili špekulativno prihranjivanje. — Voština u košnici: Zamjenjivanje rđavog sata i smotrenost pri dodavanju okvira. — Pomještanje i vađenje kao i dodavanje sača. — Pomještanje sača s legom. — Umetanje praznog sača u gnezdo. — Vještacka voština: Namještanje voštine u okvire. — Umetanje okvira s listom vještacke voštine u košnicu. — Gradnja voštine u presadima: roj goljak za izradbu voštine. — Medni sat. — Započeci. — Razmak okvira. — Razmjer leta. — Medište i podbirače. — Zimnje pokrivalo. — Pčelinja čuma ili trulež legla.

Maj.

Poboljevanje pčele. — Otvaranje više mesta u košnicu. — Dalje mjere za ometanje rojidebe. — Posljednje mjere za udržavanje rojidebe: oduzimanje matice — ograničavanje matice na suženo gnezdo. — Med u satičima — boksov i sekocije. — Rojida: Postanak roja. — Prvenac. — Mlađak (drugac, trećak). — Parojak. — »Sjede pčele. — Hvatanje roja. — Namještanje košnice za smještanje puštenih pa uhvaćenih rojeva. — Njega roja. — Vještacko rojenje: Roj doletarac (na let). Roj smajanac ili zbrisanc. — Način vještackog odgajivanja matice s vještackim razmnožavanjem presada u cilju povećanja pčelinjaka. — Isti način na osnovici prirodnog rojenja. — Udržavanje daljeg izravjanja po puštanju roja prvenca. — Iznašenje matice, kad treba da je uhvatimo. — Dodavanje matice i matičnjaka. — Mjere smotrenosti i postupak pri dodavanju matice. — Jek medonosa, prostranstvo potrebno presadima, promajivanje.

Juni.

Jek medonosa i postupci za dobivanje boljih prinosa u medu (razni načini pčelarenja). — Našta treba motriti pri namještanju medišta. — Doba za oduzimanje meda i med razne kakovode. — Vađenje satova s medom. — Pčelinji izgoni. — Količina meda koju treba ostaviti pčelil. — Kako treba da je mjesto, na kome će se med istresati i u sudove puniti ili preručivati? Istresalice za istresanje meda. — Sudovi za med. — Med u saču. — Topljenje i ceđenje voska. — Zastoj i opadanje u razviću presada. — Med rodi na osovini ili putničko pčelarenje.

Juli i August.

Proizvodnja voska i gradnja sata. — Rojevi preteranci i preterivanje pčele iz vrškara. — Nadzor nad presadima. Čuvanje sača. — Podsticajno ili špekulativno prihranjivanje preko leta. Kupovina presada goljaka, pri oduzimanju meda iz vrškara,

da ne bi bili ugušeni. Kupovina meda muljanika Setva biljaka koje služe presadima za pribranje rde ili cvijetnog prahu jesen.

— Leptir mrvicačka glava. — Pčelinje vaši.

Septembar i Oktobar.

Jesen je podsticajno prihranjivanje: Način prihranjivanja. — Jesenja smotra i pripreme za uzimljavanje presada: Stanje voštine i zimnice. — Stanje presada i pojedinih mu pripadnika. Sirup umjesio meda i u nedostaku meda. — Rde (cvjetni prah). — Smotru treba preduzeti što pre zbog moguće potrebe, da se prihranjuju presadi radi popune zimnice. — Posebno postarat će se za košnico maličarke. — Poslijedne mјere pri uzimljavanju.

Novembar, Decembar, Januar i Februar.

Neophodnost zimnjeg mrovanja. — Zimnje prihranjivanje u krajnjoj nuždi. Hraniljke za prihranjivanje iz nužde. Recepti za šećer u pečatima i u kaši. Štetne strane davanja tečne hrane zimi. — Poslijedne mјere. — Smotra materijala. — Časovi odmora i zaludnice. — Cvjetni prah i voda, počila.

Pogovor.

Djelo obuzima 12 i pol štampanih tabaka, a stoji za pretplatnike 2 krune.

Oglas.

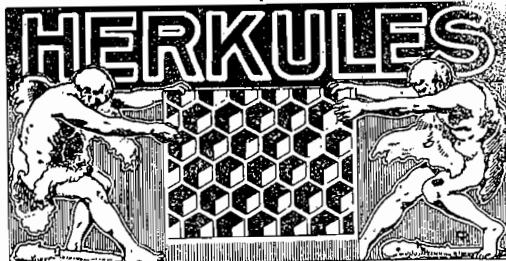
Šaljite pretplatu!

U zaključnom broju od prošle godine samolismo sve naše pošlovane pretplatnike, da nam se pretplata sa ovu godinu šo prije pošalje, da umeđemo osnačiti nakladu i uvesti red u administraciju, ali ta naša molba ostade glas vapijućega u pustinji. Do danas nismo primili niti tolko pretplate, da možemo namiriti trošak za ovaj dvostruki broj »HRVATSKE PČELE«. Molimo dakle osbiljno sve naše pretplatnike, a osobito slavna općinska poglavarnstva, koja namiruju pretplatu za svoje područne škole, da nam se pretplata sa tekuću godinu, kao i saostala pretplata sa prošlu godinu što skorije pošalje pošt. dosnačnicom i to u Osijek III.

Uredništvo »HRVATSKE PČELE«.

posebnim drvenim škrinjicama, a jedna se takova škrinjica sa dva okvirca saračunava sa 2 K. Naručitelji mogu poslati i svoje vlastite škrinjice. Kod narudžbe neka se točno nasači sadnja šelješ, postaja i sadnja pošta. Za svaki naručeni roj treba poslati barem predujam od 4 K. Uredništvo »Hrv. Pčele« jamči, da će roj prisjeti živ i sdrav do sadnje pošte. Kako budu narudžbe stisale, istim će se redom i rojevi rasporavati i to počam od mjeseca svibnja t. g.

Upozorujemo, da je naša pčela krišana sa talijanskim pčelom, pa je sa to ustrajnija i miroljive naravi.

Po stručnjäkom mnjenju je ovo sače najsavršenije do danas; pravo remek-djelo. Sače je to tanko kao papir, a lagano kao pero. Komplicirani amerikanski strojevi, kojima se to sače priugotavlja, jedini su u našoj monarkiji, a štiti ih austro-ugarski patenat. »Herkulës« sače je danas najsavršenije umjetno sače, a prednost mu je, što je vrlo lagano, tanko i ne oteže se baš ni najmanje. Ovo se sače priugotavlja od čistoga pčelinjega voska; nema u njem nikakvih primjesa. Na jedan kilogram ide za $\frac{1}{5}$ više ploča, nego li ih ima u jednom kilogramu sače, pravljenog Rietscheovim prešama. Prema tomu je »Herkulës« sače najjeftinije.

Cijena za svaku mjeru, uračunajući i embalažu jest:

Žuto »Herkulës« sače . 5 K po kilogramu, a bijelo »Herkulës« sače . 6 K po kilogramu.

Pčelari, koji pošalju tvornici pčelinjega voska, mogu dobiti isti kvantum »Herkulës« sače, ako naplate samo 1 krunu po kilogramu. Tvornica garantira sa 1000 kruna, da je to sače od čistoga pčelinjega voska, pa se svakoj pošiljci pridodaje pismena garancija.

Umoljavaju se pčelari, da se narudžbe što prije obave.

Tvornica umjetnoga sače:

A. Jos. Wagner, Wien XII. 4.

Pozor pčelari!

Tko si šeli nabaviti rojeva, neka se obrati d pšnicom, barem do konca ošukta t. g. na uredništvo »Hrvatske Pčele« u Osijek III. Jedan roj prvenac stojati će ovdje 9–10 kruna. Članovi hrv.-slav. pčelarskog društva i pretplatnici »Hrv. Pčele« ušivaju 10% popust. Rojevi se rasporavaju u

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin ltd. ltd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

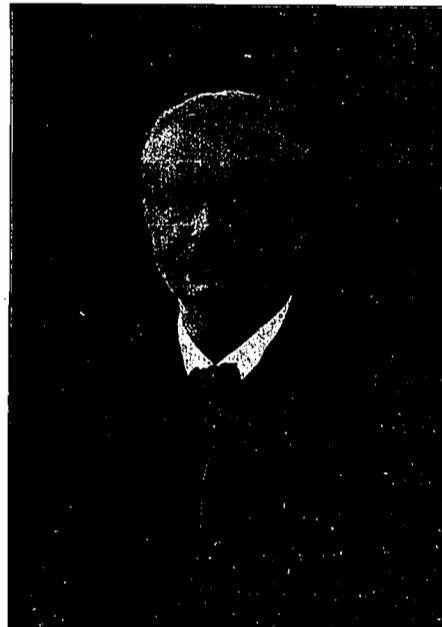
Br. 3.

U OSIJEKU, za mjesec ožujak 1912.

Tečaj XXXII.

Bernhard Rietsche †.

Nema u nas sigurno ni jednoga naprednoga pčelara, koji danas ne bi znao za Rietscheovu ručnu prešu, taj zaista velevažni pronašetak na polju naprednog pčelarstva. Izumitelj te preše, kao i mnogih drugih praktičnih pčelarskih pribora jest Bernhard Rietsche. Taj znameniti promicatelj modernoga pčelarstva umro je nakon dugoga i teškoga bolovanja dne 28. siječnja 1912. u svojoj domaji u mjestu Biberach (Badenska). Velike zasluge toga slavnoga pokojnika zaslubiše, da mu se i mi donekle odužimo, pa da u »Hrvatskoj Pčeli« život i djełovanje toga zaslужnoga muža priopćimo i hrv. pčelarima.

Sl. 2. Bernhard Rietsche †.

Bernhard Rietsche rođao se je 26. studenoga 1855. u mjestu Altdorf (kotar Ettenheim u Badenskoj). Otac mu je bio Ciprijan Rietsche, bačvar u istom mjestu. U mjestu Ettenheim svršio je građansku školu, pa se je posvetio brijačkom obrtu, a kad se je izvježbao u vještome pletenju i češljanju kose (friseur), pošao je u svijet. Kako se je osjećao intelektualnijim od mnogih svojih kolega, zavolio je umjetnost i postade predstavljačem. Sa jednom družinom proputovao je tako više njemačkih gradića, predstavljajući mladahnog junaka i ljubovnika. Međutim mu je to neprestano cigansko putovanje dozlogrdilo i on se opet

povrati svomu obrtu, pak se nastani godine 1879. u mjestu Biberach, gdje se je etabirao i 15. studenoga 1881. oženio. Pokraj svoje radnje imao je dosta laznog vremena; da se je mogao baviti i pčelarstvom. Pčelareći u džirzonkama, sune mu ideja, kako bi si za vlastitu porabu mogao sam napraviti umjetno sače. Razmišljajući o tome i kušajući razna, napravi si god. 1883. kalup od sadre (gyps) i uspjeo je prilično, ali ga to nije zadovoljilo. Pošto se je Rietsche bavio i galvanoplastičkim poslovima, jer je pomoćju galvanoplastike razmnožavao razne klišeje, to je nastojao, kako bi na taj način došao do stalnije i točnije preše za umjetno sače. Nakon mnogih pokušaja, proboraveći pri tom višeput cijele noći, podje mu tada negda ipak za rukom, da je stavio prešu od tvrde kovine. Kada su se njemački i austro-ugarski pčelari sastali mjeseca rujna 1885. u mjestu Liegnitz (Njemačka), da velikom pčelarskom skupštinom i izložbom proslave 50-godišnjicu pčelarskoga rada neumrloga velikana dra. Ivana Džierzona, izložio je Rietsche svoju savršenu prešu za pravljenje umjetnoga saća. Za ovaj svoj ženjalni izum nagrađen je Rietsche

sjajnom novčanom nagradom, koja mu je namirila sav trošak svečanoga krštenja svoga prvorodenoga sina Juliusa. Dakako, da se je munjevnom brzinom razglasila na sve strane pčelarskoga svijeta praktičnost ovoga novoga izuma, pa su prema tomu i stizale silne narudžbe. Rietsche je morao svoju radionicu proširivati, dok si nije god. 1886. kupio vlastiti dom, u kom je udesio modernu tvornicu za priugotavljanje ručnih preša za umjetno saće. Deset godina kašnje, dakle god. 1896. poklonio je jednu prešu dru. Džierzonom, a to je bio 10.000. komad, proizведен u njegovoј radionici. Danas je to već oveća tvornica, kojom rukovode njegova dva sina Bernhard i Julius. Trgovačku upravu vodi stariji sin Julius, a mlađi sin Bernhard, kao izučeni mehaničar, rukovodi tehničke poslove.

Dana 31. siječnja 1912. predani su ostaci toga zaslужnoga i neumrloga muža materi zemlji a dok je pčelara na svijetu, znati će i spominjati ime slavnoga pokojnika Bernharda Rietschea!

Mir i pokoj duši njegovoј!

Uredništvo.

Mjesec travanj.

Ovoga je mjeseca ne samo leglo jako razgranjeno, već ima i mnogobrojno izležene mlade pčele. Kod jačih pčelaca nalaze se već zaležene i zatvorene trutovske stanice, što je siguran znak, da se dotični pčelac pripravlja za rojenje. Štogod se leglo više množi, to se i hrane više troši, zato, osobito prve polovice travnja, treba budnim okom pratiti razvoj svojih pčelaca, pa koji je pčelac sirotan na medu, treba ga marljivo hraniti, ako želiš da dočeka glavnu pašu zdrav i jak. U neposrednoj blizini pčelinjaka neka bude uvjek vode, jer uz med i cvjetni prašak troše pčele sada vrlo mnogo vode. Tko je sada prinužden svoje pčelce hraniti, a nema meda, može to učiniti i sa rastopljenim bijelim šećerom. (U jednoj litri vode rastopi na vatri 1 i po kilograma šećera, pa takovom ogustom tekućinom možeš sada hraniti pčelce. Hraniti treba u ovećim obrocima i oprezno, da se ne navabi tuđica.) Tko ima tako udešene košnice, da može hraniti ozgora, taj se ne treba

bojati tuđica, ali tko ih mora hraniti ozdola, taj mora hranu staviti pred večer, a u jutro, što je preostalo, odstraniti. Obično je ovoga mjeseca kod nas jako promjenljivo vrijeme; sad je lijepo i toplo, sad kišovito, a sad opet vjetrovito i hladno. Prema tomu mora dakle i svaki napredni pčelar i svoje poslovanje kod pčelinjaka udesiti. Ako zavlada lijepo i toplo vrijeme, nema prve polovice ovoga mjeseca mnogo posla. Glavni je posao paziti koli na nutarnju, toli na vanjsku čistoću džirzonaka ili košnicu; (pod vanjskom se čistoćom razumjeva, odstraniti paučinu pred košnicama, koja jako smeta pčeli u letu). Leta ne treba povećavati, dok ne nastane glavna paša; to osobito vrijedi za slabije pčelce. Kao što sam rekao za mjesec ožujak, to moram i sada naglasiti da se sa košnicu ne odstranjuju kaptari, a iz džirzonaka ne vadi mahovina, nego neka sve ostane, kakogod je bilo uzimljeno, jer je sada svakomu pčelcu potrebija toplina, nego li zimi. Zato ne otvaraj džirzonke niti ne diraj u košnice bez važnog

razloga, a kada to već činiti moraš, učini to, kad je najtoplje (oko poldana).

Od navalne tudica, ako se to odmah u početku primjeti, obranit češ pčelca, ako koso na leto prisloniš komad stakla. Tudice, navaljujući okomicen aleto, udare na staklo, pak okliznu dolje, pa ako nisu već mnogobrojno navaljivale, one će se daljne navale okaniti. Opaziš li tu navalu tudica malo kašnje, kad već u većem broju navaljuju, tada ne pomaže staklo, jer ga sruše na flo. U tom slučaju sam ja uspješno upotrebio rukovjet suhe trave ili sijena, koji sam, namočiv ga u vodu, stavio pred leto tako, da su pčele mogle kroz njega prolaziti. Tudica si, provlačeći se kroz mokro sijeno, ovlaži krila, pa je tako za borbu nesposobna, a domaće se pčele od takovih za boj nesposobnih pčela tada lako obrane. Ne pomogne li ni to, tada nema druge, nego dotičnog pčelca, na kog navaljuju, odstraniti sa pčelinjaka, pa ga prenijeti u koji drugi odaljeni pčelinjak ili ga smjestiti na dva do tri dana u koju mračnu prostoriju. Dok se tudica ne odbije od pčelinjaka, treba pripaziti i na ostale pčelce.

Ako se pčelci lijepo razvijaju, pa i vrijeme ugodi, trebati će već ovoga mjeseca proširiti plodišta. Za nestalnoga vremena, ma bili pčelci još tako jaci, ne treba dirati u plodište niti ga proširivati. Za proširivanje plodišta i to pomoću umjetnoga sača najzgodnije je doba mjesec svibanj i lipanj. Najbolje je proširivati plodište ovako: Za lijepoga i toploga dana povadi sve okvirce sa pčelom i stavi ih u okvirnjaču, a tada stavi dva do četiri izgrađena okvirca do pročelne stijene u džirzonku, a na ove postavi istim redom, kako su i prije bili, sve povuđene okvirce sa pčelom, samo pri tom pazi, da ti se ne izgubi matica. Tko dodaje okvirce sa umjetnim satom, neka ih uvijek stavi između dva pravilno izgrađena i zaledena okvirca. Ako je koji pčelac tako jak, da nema mjesta za dodavanje novih okviraca, može se njim pojačavati drugi slabiji pčelac, oduzimajući mu okvirce zrelim leglom, koji treba slabijemu pčelcu

dodati. Ali tu se ne smije pretjeravati, pak se slabijemu pčelcu dodaje samo toliko, što ovaj može pčelom pokriti.

Ovoga mjeseca procvate po vrтовima i vinogradima: kajsija, breskva, ogrozd (*Ribes Grossularia*), ribiz (*Ribes rubrum*) i uopće sve voćke, a na poljanama nalazi pčela već od ožujka procvalu crvenu mrtvu koprivu (*Lamium purpureum*), pak maslačak (*Léontodon taraxacum*). U kojim se predjelima sije repica (*Brassica Napus*), to je prava blagodat za pčelare. Kod nas nastaje glavna paša sa repice oko polovice travnja i traje po 8—10 dana. Ugodi li za cvatnje repice vrijeme, može jaki pčelac nanijeti za jedan dan oko 5—10 kilograma izvrsnoga meda.

Dok glavna paša traje ne smije vrcalo mirovati. Čim opaziš u zadnjem do prozora smještenom okvircu da se med u stanicama cakli, izvadi sve dolegla medom napunjene okvirce, a na njihovo mjesto postavi prazne izgrađene okvirce. Kad se puni okvirci izvrcaju, učini se isto i kod druge džirzonke, puni se naime izvade, a ovi se izvrcani prazni postave na njihovo mjesto i tako dalje, dok se ne obidu sve džirzonke. Prema tomu je dakle dovoljno, ako si za glavne paše opskrblijen samo sa 4 do 6 izgrađenih praznih okviraca.

Konačno još nešto glede mjeseca travnja. Ima dosta pčelara košničara, koji ovoga mjeseca svoje košnice nemilice podrezuju, a ima ih i takovih, koji se tome protive, pa ih nikako ne podrezuju. Ni jedno ni drugo ne odobravam. Koliko sam u praksi iskusio mogu savjetovati ovo: „Podrezuj s proljeća košnice, ali što manje i gdje je to potrebno.“ U kojoj košnici opaziš dolje mnogo trutovskih stanica, odreži ih slobodno, ali u radiličke stanice ne diraj, izim ako su pljesnive ili prestare. Nadalje pazi na vrijeme, kada podrezuješ, pa dok se vrijeme ne ustali i dok traju hladni, vjetroviti i kišoviti dani, ne diraj u košnice, jer je baš ovoga mjeseca toplina jedan od glavnih uvjeta po razvitak pčelaca.

Bogdan.

Prošla pčelarska godina.

Polovicom rujna znade već svaki pčelar na čemu je s dotičnom pčelarskom godinom, jer do toga vremena ne samo što je mogao sav pčelinji proizvod unovčiti ili spremiti, negoujedno vidi, kako će svoje pčelce uzimati.

Uspije li koje godine ovo troje: 1. lijepi i rani rojevi; 2. velik unos meda i 3. za zimu dobro razvijeni i opskrbljeni pčelci, tad se može ta godina smatrati vrlo dobrom.

Takova je godina ovdje kod nas u srednjem

Srijemu bila baš prošla 1911., a njoj bi uz bok mogla stati jedino ona 1.906., jer su te dvije godine, a pogotovo lanjska donijele lijepu korist naprednim pčelarima. Znadem to ne samo iz vlastitog opažanja, već iz doticaja s pčelarima iz blizje okolice. Tako mi jedan napredni pčelar i ratar veli, da bi se za naše prilike mogao uzeti ovaj račun kod ocjenjivanja dotične pčelarske godine:

1. Vrlo slaba godina 1 amerikanka 5–6 kg meda.
2. Srednja godina 1 amerikanka 10–15 kg meda.
3. Vrlo dobra godina 1 amerikanka 25–30 kg meda, a i više.

Dodati je kod toga, da osobito vješti pčelari znaju za dobre godine pašu temeljito iscrpiti do davanjem posebnog medišta na amerikanke sa po prilici polovicom veličine donjih okviraca u amerikanki. To je za pokus, prema prošlogodišnjoj uputi g. ravnatelja Baraća u »Hrv. Pčelic«, jedan pčelar prvi put nastavio prošle godine na pet svojih pčelaca, a u buduće čemo i mi ostali njega slijediti.

Za nastavak takova medišta, najbolje se određuju najjači pčelci, kojima se pred početak glavne paše — kod nas [akacije i lipe] — dodade s nastavkom do 14 okviraca na izgradnju tako, da isti do glavne paše budu potpuno izrađeni.

Bilo je pravo veselje motriti napredak takovih pčelaca, te veliki iznos meda, koji je u tima iznosio do 40 kg po jednom sanduku.

Pčele navikle na manji prostor u amerikanci u početku nerado prelaze na izgradnju u nastavak, pa ga i nejednako izgraduju, no tu je briga pčelareva, da zgodnjim razređivanjem postigne jednaku izgradnju. Među dva bolje izgrađena, meće se jedan slabije izgrađeni okvirac, pa će onda pčele sve jednak izgraditi.

Taj nastavak stoji na pčelcu samo za glavne paše, svega 3–4 tjedna, a tada se opet skine, okvirci temeljito isprazne, a mogu se i od pčela dati gdjegod u prisoju očistiti, a tada zasumporiti i na suho, zračno mjesto, najbolje na tavanu — preko zime spraviti.

Već slijedeće godine je daleko lakši i uspješniji posao sa već potpuno gotovim i priređenim nastavcima. Ti su nastavci u nekim krajevima već dobro poznati, a gdje je to slabije, preporuča se to na pokus i vrlo zahvalnu uporabu.

Rojeva nije ovuda bilo mnogo, već onako u srednju ruku, no zato bijahu dobri i rojevi i stari pčelci, koji ne rijetko znaju prevelikim rojenjem gdjekoji godine, ako to ne bi bilo spriječeno, vrlo oslabiti. Dosta je rojeva i pobjeglo, valjda s nedovoljne pažnje, a ti su gotovo svi bježali jednim smjerom, kod nas prema lipovim šumama.

U mom mjestu Gibarcu ima nas svega oko 9 naprednih pčelara, svi pčelare u Srijemu običnim amerikankama, pa je ukupno dobiveno oko 30 metr. centi meda, koji je bio izvrsne kakvoće te je imao i lijepu cijenu, jer je već sav med koncem srpnja prodan po 90—100 K po metr. centi!

Opazio sam da kod prodaje meda nastaju vrlo lako nesporazumi s kupcima, koji mogu biti i predmetom tužbe i parnice. Tako sam jednog svog seljana preporučio nekom društvu u Kranjsku za 5 q po 100 kruna q. Tvrtka je pristala i obrekla za par dana poslati svoje kante, no tih nema, pa nema. Međutim cijena medu sve više rasla, a pojavili se i kupci iz Rume, Karlovaca i Novog Sada, pa pokušovali sav med u selu, a dotični čovjek morao sa svojim medom još uvijek čekati, a bez kapare. Najposlije, prisiljen potrebom, proda svoj med, a za par dana evo kante, koje su već 35 dana očekivane, a uz zahtjev, da se med odmah pošalje. Bilo je posla dok se ta stvar konačno uredila. Osim toga je pčelaru neugodno čekati po 4–5 tjedana iza primitka kapare na otpremu meda. Stoga bi najuputnije bilo, da društva, a i pojedinci, koji se bave kupovanjem meda, izašalju u dotična mjesa svoje činovnike ili povjerenike, koji neka med vide, isplate ga i ubrzo preuzmu, a ne da pčelar mora čekati, sâm med otpremati i još primati prigovore za kvalitetu i imati poteškoće kod isplate.

Kako se iz svega vidi, bila je prošla godina u nas vrlo dobra, a bit će tako i u ostalom Srijemu. Uz sve to su pčelci u jeseni bili lijepi, a i sada prigodom prve revizije opaženo je i dobro prezimljenje. Dobra pčelarska godina ne samo da množi broj prijatelja pčelarstva, nego još više bodri same pčelare, jer sve više pada ona bajka o »negdašnjim« po pčelarstvo »lijepim starim« vremenima i o sadanjim „nevaljanim“.

Dao stoga добри Bog množile nam se ovakove dobre godine!

Stjepan Iancić.

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

(Piše: J. B., pčelarski šegrt u R.)

I.

Prvi članak.

Napisao sam naslov i — ostao živ. U »pčelarenju« se razumijem kao magare u kantar. Ali ipak počimam sa pčelarenjem, jer pišem za — pčelarski list. U pripovijedanju sam malo okretniji, pa zato sam i dodaо »pčelarsko pripovijedanje«. Odlučio sam pisati, mnogo pisati o pčelarenju. Ništa zato što nerazumijem pčelarski posao, ta moji susjedi vele: »Ak' sám ne vem, budem drugega vučil.« Oj da me moji znanci vide, gdje perom u ruci sjedim uz prazni papir uz gornji naslov! Ali meni je interesantno pisati baš o onom, u što se ne razumijem. Baš da vidimo! Ovaj čas mi je upravo onako, kako je mlađom gimnazijalu, koji si iz koledara ispiše 15–20 imena i hoće da napiše — dramu. E pa možda su i drugi dramatičari tako počeli, pa su u istinu postali dramatski pisci? Možda ću i ja uspjeti. Gornji naslov vrijedi i za pedeset godina na dalje, pa bi moglo što biti. Nemam ni pojma ni naslova za slijedeći članak, a ipak sam gore metnuo; I. članak! Neka! Ja ću ipak pisati, a vi izvolite čitati — naravski ako bude tiskano. — Baš hoću baš! Ali naslov! Eto! Imam ga! Još pedeset ću ih naći! Ne vjerujete? Da vidimo!

II.

Moj pčelinjak.

Fabius Cunctator cito vam je prema meni izvanredno odvažan čovjek. Graditelji kule babilonske nijesu toliko umovali i toliko se spremali, koliko ja gradeći pčelinjak. Gdje god sam došao de pčelarske knjige i novine, uvijek sam tražio samo što piše o pčelinjaku i kako opisuje pčelinjak. Da me tko uputio da Kinezim imadu najbolju literaturu o pčelinjacima, ja bih bio i kineski učio! Svi ti razni opisi, slike i naorti nisu me zadovoljavali. Na neke opise i naerte kao n. pr. na Vorkapićeve upravo sam bijesnio! Ta ne razumiješ ga, kao da si se jučer rodio! Eto i Berlepša! Listam i proučavam pčelinjake po njegovoj knjizi.

— Ha! Paviljon! Graditi ću paviljon! uskliknem, kao ono grčki mudrao: Heureka! ćim sam samo naslov pročitao.

Čitam, pazim, proučavam ja Berlepševe pavljone.

— Do davola i pčelinjak, u kome nema mjesta za košnice, rasrdim se na Berlepševe paviljone.

Slučajno pogledam naslovni list i godinu tiska.

— A ja! To je stara knjiga, tiskana g. 1869., kad mene još na svijetu nije bilo! To su starinski paviljoni, a ja ću sagraditi moderni paviljon!

Odluka gotova: graditi ću za svoje, naravski buduće, pčeles moderni paviljon.

Pozovem zidara Mateka i tesara Jožu, dvije mudre i okretne glavice, pa ih zapitam:

— Dečki, bili vi znali načiniti za pčeles paviljon?

— Joj, gospone, kak' bi mi mogli znati, kak' je zgledal Babilon. To se niti v' školi ne vuči! počeše se za uhom.

— Ne Babilon, Matek, nego razumijete paviljon ili kako se ono kaže Lusthaus!

— Aaa! Lusthaus! To bi! To bi znali! oduševi se oni jednoglasno.

Dogovorimo se, onako „na prste“ načinimo plan, a za osam dana ćemo se konačno dogovoriti i početi gradnju. Tih osam dana ja sam prošao sva susjedna kupališta i ljetovališta i točno ogledao svaki paviljon i paviljončić, a čini se, da su i moji majstori marljivo proučavali i mjerili sve „lusthause“ u bližoj i dalnjoj okolici.

Brzo smo se dogovorili i složili. Gradnja započela i napredovala. Moji graditelji prizvali poznatoga „Kinstlera“ Petreka, koji je paviljon uresio lijepom i ukusnom rezbarijom, doveli stolara, pa ličilca i elegantni paviljon stvano kao gljiva iza kiše. Naravski da je kod toga moja kesa trpila, a trebalo je i potpisa „sprijeda i na naledu“, ali neka! Ja imadem pčelinjak, imadem ukusni, elegantni, makar i skup paviljon.

III.

Pčelinjak moga prijatelja.

Sjajno! Imadem pčelinjak, veliki pčelinjak elegantni paviljon, a nemam nijedne pčeles ni košnice; studio sam se. Srećom sjetim se jednog prijatelja znamenitog pčelara u Zagrebu i čedno ga zamolim, da mi jednoga pčelca zajedno sa košnicom pokloni.

(Nastavak slijedi.)

Pitanja i odgovori.

Koliko se pčelaca smije postaviti na jedno mjesto?

Odgovor: Za glavne paše, kada heljda cvate, postavljaju Slovenci i Nijemci po 1000, pa i 2000 pčelaca u neposrednoj blizini, ali tamo ima na stotine jutara posijane heljde.

Općenito međutim pravilo, koga bi se pčelari imali držati je ovo:

Na prostoru od 1 četvornog kilometra ne treba smjestiti više od 200 pčelaca i to u vrlo dobrom prijedjelu; u srednjem prijedjelu biti će dosta 80 do 100 pčelaca, a u lošem prijedjelu mnogo manje, dapače ništa.

B.

Ja imam dosta mušterija za moj med, ali većina njih neće kristalizovanoga meda, jer misle, da taj med nije čist i da ima u njem drugih primjesa. Je li vam poznato kakovo sredstvo, kojim se može

med zadržati tekućim, pa da se ne kristalizuje?

Odgovor: Svaki se med ne kristalizuje tako brzo, kao n. pr. med sa bagremovog cvijeta može ostati tekući i po više godina, ako je u temperaturi od 16—20° i ako nije izvržen svjetlu, dočim med sa cvijeta od repice (olaj) kristalizuje se već za 48 sati. Med se može i grijanjem dotjerati, da se teško kristalizuje, ali tim gubi na svojoj aromatičnosti i ljekovitosti. Mušterijama treba izbiti iz glave krive nazore o kristalizovanom medu, jer se baš umjetni med ne će nikada kristalizovati. Da med ostane židak, pa da se ne kristalizuje, preporuča jedan pčelar u listu „The Canadian Bee Journal“ glycerin. On veli, ako se na 4½ litre meda doda jedna puna kašika (žlica) glycerina, pa se to dobro promješa, ostati će med židak i ne će se kristalizovati. Ja toga još pokušao nisam, ali ako vam se hoće, pokušajte vi.

B.

Razne vijesti.

57. velika pčelarska skupština i izložba njemačkih i austro-ugarskih pčelara biti će ove godine u Bodenbachu na Elbi (od 3.—7. kolovoza 1912.) pod pokroviteljstvom Njeg. c i kr. Visosti nadvojvode Karla Franje Josipa. Predradnje za to su već utoliko napredovale, da će se polovicom travnja razaslati prijavni arci. U izgledu su moralne i velike materijalne potpore sa sviju strana. Sve željeznice austrijske, ugarske, bosansko-hercegovačke, saksonske, prusko-hesenske i ostale njemačke državne željeznice, kao i saksonsko-česko parobrodarsko društvo preuzimaju besplatno dostavljanje izložaka sa izložbe. Isto tako će i sve oblasti biti osobito predusretljive u pogledu carine. Da će se i posebni svečanosni i zabavni odbor pobrinuti za koncerte, poučne i zanimive izlete u prekrasnu okolicu, to je bez dvojbe. Uvjereni smo da će ova pčelarska skupština, koja u vremenu od 60 godina ove godine po treći put zasjeda u Českoj, biti što svečanija, zato i naše pčelare već sada upozorujemo na ovo lijepo i poučno pčelarsko slavlje.

B.

izdao Milan M. Martinović, škol. upravitelj u Bos. Krupi. Ovo je, može se reći, jedino svoje vrsti pčelarsko djelo podijeljeno u pet glavnih dijelova sa posebnim uvodom.

Sam uvod je vrlo zanimiv i poučan, a podijeljen je u tri glavna odjela: povijest pčelarstva, materijalna i moralna korist pčelarstva. Kod povijesti pčelarstva opisuje pisac najprije razvitak pčelarstva u Bosni i Hercegovini, a zatim kod drugih naroda. Kod materijalne koristi, koju nam može nositi pčelarstvo, spominje pisac neposrednu korist od pčelinjih proizvoda (meda i voska), a osobito ističe neprocjenivu posrednu korist, koju nam pčele pružaju, oplodjujući bilje.

Kod moralne koristi od pčelarstva vrlo zgodno ističe pisac, kako nas maljušna pčelica potiče na ljubav prema domovini i narodu, na vjernost prema vladaru i pokoravanje zakonima, na marljivost i ustrajnost u radu, na štednju i napokon na čistoću, koja čuva zdravlje, kao glavni uvjet bogatstva.

U prvom dijelu te pčelarske knjige govori pisac o starinskom (primitivnom) načinu pčelarenja, pak tu spominje razne običaje, kao i gatke i vratarije, koje su još i danas kod mnogih primitivnih pčelara duboko ukorijenjene.

Drugi dio posvetio je pisac naprednomu (racionallnomu) pčelarstvu. Tu ponajprije opisuje lijepo i popularno opće pojmove o pčeli, spominje zadajući

Književnost.

Napredno pčelarstvo i praktična upotreba meda. (Sa 126 slika). Sastavio i u vlastitoj nakladi

važnost matice, potrebu izmjenivanja matica i kako se to izvada, vrijednost zališnih (rezervnih) matica, upozoruje na takozvane nazovi matice (nadrimatice), te podjedno upućuje, kako ih se pčelar može riješiti. Nadalje navada zadatak i rad pčela radilica i trutova. Opisuje prirodno rojenje i zadaću pčelara za vrijeme rojenja. Spominje također i vještačko rojenje i navada dva načina, kako se izvada vještačko rojenje. Lijepim i vijernim slikama predočuje nam pisac svoj pčelinjak i pčelinjak središnjeg pčelarskog društva u Sarajevu. U tom dijelu upućuje pisac, kako i gdje je najbolje sagraditi pčelinjak i kako se imadu unj postavljati košnice, odnosno džirzonke.

Nadalje su u tom odjelu predočeni slikama i pobliže opisani razni sistemi džirzonaka, kao i naj-primitivnije košnice. Sve poslove kao: prihranjivanje pčela iz nužde, špekulativno prihranjivanje, pregledavanje i kupovanje pčela, spajanje pčela itd. opisao je pisac lijepo i popularno. Posebni odjel posvetio je pisac razrašljaju živilih pčelaca, matice, rojeva, kao i prenašanju pčelaca na pašu. Točno i slikama objašnjeno opisuje pisac kako se priugotavlja umjetno sače i kako se pričvršćuje u okvirce. U tom odjelu spominje razno pčelarsko oruđe, koje je i slikama predočeno.

Dvije stampa strane svoje knjige posvetio je pisac pčelinjem vosku. Tu opisuje, kako se voština topi na suncu, a kako opet pomoću parne preše, pa jedan i drugi način predočuje slikama. Posve vijernom slikom predočuje nam se tu i bijelenje voska.

Među neprijateljima pčela spominje na prvom mjestu pčele tudice, pa opisuje vrlo zgodno jedan svoj doživljaj sa nekom ženom iz susjedstva, koju lijepo upućuje što ima činiti, da odvratи tudicu od svojih pčelaca, pak ju ujedno odvraća od krivih nazora glede pčele tudice. Nadalje nabraja i druge dosta brojne neprijatelje pčela i dodaje način i sredstva, kako se je moći od njih očuvati, odnosno odbraniti.

Kod pčelinje bolesti spominje pisac srdobolju (grižu), vrtoglavicu ili svibanjsku bolest i pčelinju kugu (trulež legla). Kod svake te bolesti navada sredstvo i način, kako se mogu pčelci očuvati od tih bolesti, odnosno, kako se koja bolest lijeći. Pri koncu ovoga drugoga dijela svoje knjige navada pisac praktične upute o raznom poslovanju za vrijeme glavnih paše i nabraja što sve pčelar znati mora, ako želi postići uspjeh u pčelarstvu.

Treći dio ovoga djela posvećen je pčelarskom kalendaru, gdje je na mjesecce podijeljen rad pčelara, što će osobito dobro poslužiti početnicima u pčelarstvu.

Četvrti dio svoga djela posvetio je pisac našim domaćicama, jer tu nabraja sve medene poslastice i pića, kao i ukuhavanje (konzerviranje) raznoga voća u medu.

Napokon u zadnjem dijelu ove knjige, koji je također posvećen ne samo pčelarima, nego i brižnim majkama, kojima je stalo do uzdržavanja zdravlja i liječenja svoje dječice, nabraja pisac razne bolesti i navada, kako se liječe medom odnosno pčelinjim voskom.

I tako smo u kratko ovdje naveli sadržaj ovoga zaista remek-djela u našoj pčelarskoj literaturi, pa ga svim pčelarima najtoplje preporučamo. Knjiga se može nabaviti kod samoga pisca Milana M. Martinovića, škol. upravitelja u Bos. Krupi (Bosna), a cijena joj je K 3'50. Knjiga se može dobiti štampana latinicom i cirilicom, samo treba pri narudžbi navesti, kako tko želi. Našemu prijatelju i suradniku Martinoviću čestitamo na toli uspešnom radu, a srdačna mu budi hvala na daru, što nam ga je u znak poštovanja i zahvalnosti na uspomenu poslao.

Uredništvo.

Oglas.

Posor pčelari!

Tko si šeli nabaviti rojeva, neka se obrati dopisnicom, najkasnije do konca travnja t. g. na uredništvo »Hrvatske Pčele« u Ostjek III. Jedan roj prvenac cijent se ovdje 9—10 kruna, a članovi hrv.-slav. pčelarskog društva i pretplatnici »Hrv. Pčele« uštavaju 10% popust. Rojevi se rasušljaju u posebnim drvenim škrinjicama, a jedna se takova škrinjica sa dva okvirca saračunava sa 2 K. Naručitelji mogu poslati i svoje vlastite škrinjice. Kod narudžbe neka se točno napisati sadnja šeljes, postaja i sadnja pošta. Za svaki naručeni roj treba poslati barem predujam od 4 K. Uredništvo »Hrv. Pčele« jamči, da će roj prisjeti šiv i sdrav do sadnje pošte. Kako budu narudžbe stisale, istim će se redom i rojevi rasušljati i to počam od mjeseca svibnja t. g.

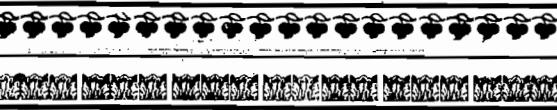
Upozorujemo, da je naša pčela krišana sa talijanskim pčelom, pa je sa to ustrajnija i miroljubive naravi.

Poslov na pretplatu!

Molimo osobljivo sve naše pretplatnike, a osobito slavna općinska poglavarstva, koja namiruju pretplatu sa svoje područne škole, da se pretplata za tenu godinu, kao i nastala pretplata sa prošlu godinu što skorije pošalje i to upravi „Hrv. Pčele“ u Osijek III.

Molimo ujedno i naše prijatelje, da usnastoje svaki u svom kraju nači po kojeg pretplatnika sa „Hrvatsku Pčelu“.

Uredništvo «HRVATSKE PČELE».

POZOR!

Još imamo u salih samo par komada vrlo lijepo i točno israđenih usor-dširsonaka. Reflektanti, koji si usor-dširsonku nabaviti šele, neka se dakle što prije ovamo obrate i točno osnače zadnju željezničku postaju. Predujam od 8 K po komadu ima se također poslati.

UPRAVA HRV-SLAV. PČELAR. DRUŠTVA
U OSIJEKU III.

Umjetno saće „Austrija“!

Priugotovljam umjetno saće posebnim američkim strojem isto tako kako se priugotavlja u pčelarskom svijetu poznato i prokušano tako zvano »Herkules« saće. (To je kompozicija iz pčelinjega voska i bilinskoga voska). Prednosti takovoga saća jesu, da ga pčele vrlo rado izgrađuju, a ne oteže se baš ni najmanje.

Cijena za sve moguće dimensije, uračunajući i embalažu, jest: žuto »Austrija« saće 1 kgr. 4 K; bijelo »Austrija« saće 1 kgr. 5 K.

Kunstwabenfabrik u. Wachsbleiche

I. A. Wagner, Wien XII. | 4.

NA ZNANJE!

U nakladi »Pčelarske udruge« u Fastrebarskom (Faska) isušle su praktično udešene »preglednice« koje našim pčelarima toplo preporučamo. Potpuno opremljena preglednica stoji samo 15 flira po komadu, a naručuje te kod nakladnika. Na svakoj takovoj preglednici smještena su četiri kasala, kojima se osnađuje nalas, mjesec, dan i sadnja manipulacija.

Po stručnjacičkom mišljenju je ovo saće najsvršenije do danas; pravo remek-djelo. Saće je to tanko kao papir, a lagano kao pero. Komplikirani američki strojevi, kojima se to saće priugotavlja, jedini su u našoj monarkiji, a štiti ih austro-ugarski patenat. »Herkules« saće je danas najsvršenije umjetno saće, a prednost mu je, što je vrlo lagano, tanko i ne oteže se baš ni najmanje. Ovo se saće priugotavlja od čistoga pčelinjega voska; nema u njem nikakovih primjesa. Na jedan kilogram ide za $\frac{1}{8}$ više ploča, nego li ih ima u jednom kilogramu saća, pravljenoj Rietscheovim prešama. Prema tomu je »Herkules« saće najjeftinije.

Cijena za svaku mjeru, urađunajući i embalažu jest:

Žuto »Herkules« saće . 5 K po kilogramu, a bijelo »Herkules« saće . 6 K po kilogramu. Pčelari, koji pošalju tvornici pčelinjega voska, mogu dobiti isti kvantum »Herkules« saća, ako naplate samo 1 krunu po kilogramu. Tvornica garantira sa 1000 kruna, da je to saće od čistoga pčelinjega voska, pa se svakoj pošiljci pridodaje pismena garancija.

Umoljavaju se pčelari, da se narudžbe što prije obave.

Tvornica umjetnoga saća :

A. Jos. Wagner, Wien XII. | 4.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin itd. itd.

Uređuje Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donjni grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 4.

U OSIJEKU, za mjesec travanj 1912.

Tečaj XXXII.

Mjesec svibanj.

Ovoga mjeseca počima pravi rad pčelara, sad su pčelci najjači, pa i najmarljiviji. U našoj okolini i u opće svagdje, gdje se sije repica (olaj), vrca se obilno meda već druge polovice travnja, ali ove godine su hladni kišoviti dani mnogo pokvarili. Zato se nadajmo, da će svibanj sve to nadomjestiti. Bude li svibanj lijep i topao, biti će meda, a i rojeva. Naše je pčelarsko društvo ove godine razaslalo priličan broj uzor džirzonaka, ponajviše početnicima, zato moramo i njima dvije tri poučne posvetiti,

Pri rojenju ima se ovako postupati: Roj se sa grane strese u običnu košnicu (pletaru), ali ta mora biti čitava i čista, (ne smije iz nutra zaudarati po pljesnu, a još manje drugim kakovim smradom), zato ju je dobro prije svega malo

ispaliti i sa metvicom (*Melissa officinalis*), ili orahovim lišćem istrti, zatim sе košnica, pošto se je roj u nju stresao, stavi pod isto drvo, na kojem je roj vjesio i ostavi tako dugo, dok se sva pčela u košnici ne skupi. Međutim se obave poslovi u džirzonci, u koju želimo taj roj sinjestiti. Ista se džirzonka postavi na svoje opredijeljeno mjesto, te se kao i košnica natare iznutra melisom. U istu se džirzonku stavi, već kakav je roj; 8 do 10 okviraca i to 4 do 5 u donju, a 4 do 5 okviraca u gornju etažu plodišta, jer je takozvano medište, koje je u najgornjoj etaži, jednom daskom posve odijeljeno od plodišta. (Ja mislim ovdje našu uzor-džirzonku, koju smo ove godine razašljali). Svi okvirci, koji se imadu staviti roju u džirzonku, moraju se providiti počecima, t. j. na unutarnjoj strani gornje dašćice svakoga okvirca mora se uzduž po sredini povući voštani brid, ili tko toga vidio nije pak ne razumije, neka prilijepi uzduž gornje dašćice iznutra dva do tri reda stanica. Danas se ti počeci provide sa umjetnim satom. Ovako se pčeli označi

pravac, kojim ima graditi, a u protivnom slučaju, kada se to učinilo ne bi, mogla bi pčela sve uzduž i popreko izgraditi, te jedan okvirac s drugim slijepiti, čim se dakako probitak pokretogoga saća ne bi postigao.

Prije nego li ćeš košnicu sa rojem prenijeti do džirzonke, pripravi si s lijeve strane do džirzonke jednu oširoku drvenu stolicu, a na ovoj ovelik komad (jedan arak) glatkog ljepenke (Pappendeckel).

Kada je već sve tako udešeno, pa osvjeđoš li se, da se je već i sva pčela od roja u košnici smirila, uzmi košnicu sa rojem i prenesi ju polako do džirzonke, pa ju postavi na pripravljenu stolicu, odnosno na ljepenklu. Sada ponajprije nadigni lagano košnicu i roj malo nakadi dimom od cigare ili lule, a ako nisi duhandžija, tinjanjućim trudom, tada uhvati košnicu objeručke, pridigni ju na 20—30 cm u vis, te ovisnim smjerom udari njom o ljepenklu. Izvedeš li to iole vješto, pasti će sav roj na ljepenklu. U prvom je početku sva pčela još zbnjena, koje od dima, koje opet od udarca, te se odmah i ne diže sa ljepenklu; ovaj zgodni momenat moraš upotrijebiti. Uzmeš dakle ljepenklu sa pčelom zajedno, pridigneš ju do otvorene džirzonke i streseš pčelu, koja se na glatkoj ljepenci nema zašto držati, kao klupko čičaka unutra.

Oprezan samo moraš biti, da ne bi kojim god slučajem matica pala na zemlju ili u košnici možda zaostala, zato neće škoditi ako, opaziš li da je još nešto pčele zaostalo u košnici, ovom još jedanput tresneš o ljepenklu, te i tu zaostalu pčelu spremiš u džirzonku. Kad se je roj u džir-

zonci skupio i smirio, pričvrsti prozor na zadnje okvirce, pak džirzonku zatvori. Sutra dan možeš na čas pregledati, da li se nije koji početak sa okvirca otkinuo, pa ako je, treba to ispraviti.

Iza nekoliko dana treba roj opet pregledati, dali je sve stavljene mu okvirce izgradio. Kad su zadnji okvirci do prozora posve izgrađeni, moraju se dodati nova dva okvirca. Da pčele što prije i što pravilnije i ova dva okvirca izgrade postupaj ovako: Svaki okvirac ispunji cijelom pločom umjetnoga sata, zadnje izgrađene okvirce do prozora izvadi, pa na njihovo mjesto stavi ova dva sa umjetnim satom ispunjena okvirca, a na ove stavi tada opet ona dva izvadenja okvirca. Ovako postupajući, izgraditi će pčele brže i pravilnije obadva okvirca. Umetanjem umjetnoga sata postizava se još i to, da pčelac gradi manje trutovskih stanica. Za dobre paše izgraditi će pčele ova dva dodana okvirca za dan dva, pa tada treba na isti način opet dodati dva okvirca i tako nastaviti, dok pčelac ne izgradi svih dvadeset okviraca u plodištu.

U gornji, posve odijeljeni odjel džirzonke (takozvano medište), koji ima svoje posebno leto, može se staviti slabiji roj drugenac ili trećinac, koji ima mladu ovogodišnju maticu. Taj odjel ima samo deset okviraca, pa se roju najprije stavi 4—6 sa počecima providjenih okviraca, a kada su ti posve izgrađeni, dodaje se sve po jedan okvirac, kako sam to prije opisao. Ove mlade matice mogu uvijek vrlo dobro poslužiti kao pričuvne matice za slučaj potrebe.

Bogdan.

Važna pouka za pčelare.

Pčele žive, kao i mnogi drugi zarezniči (mravi, ose, bumbari itd.) zadružnim životom t. j. u velikom društvu zajedno. Jedna pčela ne može živjeti sama za sebe, kao što se mora osušiti i grana, kad ju sa stabla odsječeš. Sve pčele u jednoj košnici sačinjavaju zajedno jednu obitelj, jednu cjelinu — pčelca — a svaki pojedini član te velike obitelji radi i žrtvuje se za opstanak te cjeline. Samo u zadruzi je život, sreća i snaga.

U jednom potpuno zdravom pčelcu nalaze se za ljetnih mjeseci tri vrsti pčela i to: matica, trutovi i pčele radilice, koje se međusobno koli po svom obliku, toli načinom života bitno razlikuju. U normalnom i zdravom pčelcu nalazi se samo jedna matica, 600—1000 trutova i 15—20.000, dapače i do 50.000 pčela radilica. Ni jedna od ovih vrsti pčela ne može sama po sebi opstojati, one samo u trojnom savezu sačinjavaju potpunu jedinicu. Da se što točnije upoznamo sa odnošajem jedne vrsti pčela prema

drugoj vrsti, moramo svaku vrst pčele pobliže proučavati, pak ćemo se ponajprije osvrnuti na maticu, kao najvažniju među svima.

Kako već prije rekoso, u svakom normalnom pčelcu nalazi se samo jedna matica. Ona je prava mati cijelog naroda, jer ona jedina leže radilička jajašca. Ona je dakle ono biće, od koga zavisi razvoj i opstanak cijele zadruge. U njoj samoj odrazuje se cijeli narod. Ona ne sudjeluje kod poslovanja u ulištu, niti izvan ulišta, ona ne izlijeće po hranu, pa i nema na zadnjem paru nožica onih kefica, kojima su snabdjevene pčele radilice i na kojima unašaju pelud (cvjetni prašak). Nju hrane i njeguju pčele radilice i to obilno najboljom hranom. Ona je mirna i dobročudna, pa se upravo instinktivno uzdržaje od uporabe svoga žalca, uslijed čega su stari pčelari i mislili, da matica nema žalca. Samo ako se nađe u košnici koja druga matica, tada će prava matica svoj žalac upotrijebiti i kao bijesna navaliti na svoju suparnicu.

Matica se razvija u posebnim stanicama, koje se veličinom, oblikom i položajem razlikuju od ostalih stanica. Takove se stanice nazivaju matičnjaci. Matičnjak ima oblik žira (želuda) i vjesi obično na kraju sata okomito, dočim sve ostale stanice imadu skoro vodoravan položaj. Jedan matičnjak zauzimlje prostor od 6 radiličkih stanica, a voska ima na njem toliko, da bi tim voskom mogle pčele 50—100 radiličkih stanica izgraditi. Kada se pčelac pripravlja za rojenje, nastavljaju pčele, gdjegod samo nađu zgodnije mjesto, takozvane matične koljevke (početak matičnjaka). U te koljevke ili zipke zaleže matica u svaku po jedno jajašce. Nakon tri dana izmilji iz toga jajašca ličinka, koju radilice 5—6 dana snabdijevaju carskom hranom i to tako obilno, da ličinka upravo pliva u toj gustoj tekućini. Za to se vrijeme i matičnjak posve izgradi i zaklopcem zatvori. U zatvorenom matičnjaku zakukulja se ličinka i pretvorii u nimpha. Kao nimpha ostaje 8—9 dana, a 16. ili 17. dan, računajući od zaledenog jajašca, izvuče se iz matičnjaka potpuno razvijena matica. Ovo treba da svaki početnik u pčelarstvu zna, jer će mu to u praksi dobro doći.

Izgubi li koji pčelac svoju maticu u doba, dok još nisu nastavljeni i zaledeni matičnjaci, ali ima zaledenih radiličkih stanica, tada si pčelac može uzgojiti maticu, ako zaledenu radiličku stanicu izvuče poput matičnjaka i dotičnu radiličku ličinku

obilnije hrani. Ako dakle bezmatičnom pčelcu, koji nema ni radiličkoga legla, dodaš iz drugog pčelca zaledene, (ali još otvorene) radiličke stanice, on će si uzgojiti maticu. U svakom slučaju nastavi pčelac uvijek više matičnjaka. Mlada matica, nakon 5 ili 6 dana, otkako se je izlegla, izlijeće obično između 11. ure dopodne i 2. ure popodne na tako zvani svatovski izlet, pak ju tada u zraku trut oplodi. Događa se da gdjekoja matica pri tom svatovskom izletu strada: ulovi ju ptica, ili ju iznenadi jači vjetar i kiša, a još najčešće se dogodi, da matica vraćajući se sa izleta, ne pogodi u svoje ulište, nego zađe u drugu košnicu. Ovo potonje se može često dogoditi tamo, gdje su košnice jednoliko bojadisane i preblizu jedna do druge poredane. Uspije li svatovski izlet, a matica se oplodena sretno povrati u svoje ulište, otpočne ona za dan dva sa leženjem jajašaca. Pri koncu kolovoza popušta matica sa leženjem jajašaca, dok napokon, tamo koncem listopada ili početkom studenoga, posve ne obustavi leženje.

Kad je matica u trećoj godini svoga života, popušta sve to više njezina plodnost, a uslijed toga, posve naravno, biva i pčelac svakim danom slabiji ne samo brojem pčela nego i množinom meda. Razumni pčelar mora o tome uvijek voditi računa, pak svaku takvu maticu odstranjuje i zamjenjuje istu sa mladom oplodenom maticom, kakovih treba imati uvijek u rezervi. Izleže li se koja matica koncem ljeta, kad već nema trutova, ostaje ona neoplodena. Isto tako može ostati neoplodenom, ako uslijed nevremena, ili kakove tjelesne pogreške ne može na svatovski izlet. Neoplodena matica može također leći jajašca, ali samo neoplodena, iz kojih se razviju i izlegu trutovi. Nasuprot oplodena matica može leći oplodena (ženska) i neoplodena (muška) jajašca. Prestara matica, ma da je i oplodena, istroši se tako, da ne može više oplodenih (ženskih) jajašaca leći, pa ju pčelari zovu trutovnom maticom.

U jednom zdravom pčelcu ima najviše pčela radilica. Pčele se radilice izlegu samo iz oplodnih jajašaca, što ih matica zalede u one manje šesterouglaste (radiličke) stanice. Iz zaledenog radiličkog jajašca izleže se treći dan ličinka, koju pčele šest dana njeguju i hrane, a tada, dakle deveti dan od zaledenja, zaklope stanicu. U zaklopljenoj se stanicu ličinka zakukulji, pak nakon 10—11 dana izmilji iz stанице posve razvijena pčela radilica.

Glavom probije poklopac od stanice, a sestre ju odmah prime u svoje kolo, te ju čiste i hrane. Da se dakle iz jajeta razvije potpuna pčela radilica treba 21 dan. Spočetka obavljaju mlade pčele radilice sve poslove u ulištu, a obično nakon 6—8 dana, otkako su se izlegle, oblijetaju one oko leta svoje košnice, pa se tek 14. dan svoga života udaljuju od svoga doma i lete na pašu. Dok mlade pčele ne izlijeću na pašu, obavljaju one najvećom marljivošću sve kućne poslove u ulištu, one su prave dojkinje, jer vode svu brigu oko podmlatka.

Kada se pčele legu, mora biti u ulištu i dovoljno topline 25—28°. One si same tu toplinu proizvadaju, samo ako imaju dosta meda, pa da im to što laglje bude, treba proljećem sve suvišne okvirce odstraniti iz plodišta i ovo prema broju pčela stegnuti.

Jednomo se roju ne smije s početka ostaviti cijeli nutarnji prostor u džirzonci, nego samo toliko, koliko mu je, prema broju pčela, potrebno. (U uzordžirzonci 8—10 okviraca), pak će si tako laglje nužnu toplinu proizvesti. Pčele radilice su sve ženskoga spola, pa dok nije zaležena radilička stanica zaklopljena, može se od svake radiličke ličinke uzgojiti i matica; pčele trebaju samo takovu stanicu proširiti i ličinku bolje hraniti. Radilice su dakle nepotpuno razvijene ženke, koje se ne mogu opoliditi, pa su stvorene za rad. Ne stane li, ili kojim slučajem ugine li matica, a nema mladoga radiličkoga legla, pak si pčelac ne može uzgojiti druge matice, nađe se često i po više pčela radilica, koje legu jajašca. To su takozvane nadrimatice. Iz takovih jajašaca razviju se uvijek samo trutovi. Uz ovakove

naime nadrimatice, ako pčelar za vremena ne pomogne, mora svaki pčelac propasti.

Čudnovata su bića u pčelinjoj zadruzi trutovi. Kod svih skoro savršenijih životinja u prirodi nalazimo, da muškarci, prema svome organizmu, uživaju neku prednost, ali kod trutova nije tako. Trutovi su doduše tjelesno krupniji i jači, dapače i od same matice, ali im manjka svako oružje, oni su poput djece nejaki stvorovi, koji se nemaju čim braniti. Oni se razviju u većim stanicama od radiličkih, ali iz neoplodenih jajašaca; kod njih se obistinjuje partenogeneza — djevičanski porod. Trutovi su djeca bez oca. Da se trut potpuno razvije treba 24 dana, dakle za 3 dana više od radilice, a 7—8 dana više od matice. Njihov je jedini poziv u zadruzi, da oplode mladu maticu, inače lijencare o tuđoj muci. Oni ne rade ništa, nego sjede na medu, pa se dobro hrane. Za toplih dana, između 9. ure dopodne i 3. ure popodne ljeće oni, veselo zujeć, po zraku. Trutovi žive, može se reći, najviše 4 mjeseca i to obično od svibnja pa do konca kolovoza. Za dobre i obilne paše, dok je još nagon na rojenje kod pčelaca, nalazimo ih još i mjeseca rujna. U južnjim krajevima legu se trutovi već u travnju mjesecu. Kada prestane glavna paša, a pčelci odustanu od rojenja, tada pčele radilice sve trutove poubijaju. Oni pčelci, koji pod jesen slučajno ostanu bez matice, ne proganjaju trutova, ali takovi pčelci, ako im pčelar za vremena ne pomogne, moraju propasti.

P ē.

Pčelarstvo kao zabava.

Geslo : Spojite koristno sa lijepim.

džep, u kojem danomice novac ima sve to manju vrijednost.

A kud će pčelar? Ta medu svoje miljenice pčele. On će, čim jih više (a bez uštrba i po zdravlje, na svježem zraku) upoznaje, čim više proučava njihov način života, tim će mu one biti milije. Njega će osokoliti njihova žurba na rad, pa i ista zuka tih stvorova će ga ugodno razblažiti. Čovjek će baš na temelju proučavanja pčelinjeg života zavoliti prirodu, a tko ljubi prirodu, ljubi i Boga i ljude. Približit će se bar u malom i poizdaleka prirodoslovima. Za ove opet znamo, da proučavajuć život bilja i životinja, čute u sebi neko osobito za-

Na ovaj naslov morati će mnogi reći: Zar u ovoj krutoj borbi za životni opstanak, može čovjek pomisliti i na zabavu? Dà, dà, ali čujmo: Prenapete žice puknu, a dnevnu borbu za crnu koricu krušca mora si i najsiromašniji čovjek kad tad zamijeniti zabavom. Pa zar i pčelar? Ali čujmo: Ako umoren radnik sjedne ljeti u hladovinu počinuti, ako se toliki ljudi sakupljaju svecem na štokakovo čeretanje, ili dapače u zadimljene i zagušljive prostorije krčme, zar će im to donijeti koristi? Štete, štete i po zdravlje i po

dovoljstvo, jer žive više prirodno, više samosvojno, no što žive ljudi u svjetskoj vrevi. Oni ne zdvoje nikada o budućnosti života, kad si uvriježe u misli, da ako je sve i prolazno, ali ništa nije izgubljeno u prirodi. Oni si najbolju zadovoljštinu nađu u uvjerenju o vječnom životu, kad najbolje uvidaju, da priroda ne izumire, ako i mijenja donekle svoje vrste. Oni, koji se bave ma i pojedinim prirodnimama, udubljuju se bar donekle u vječne zakone prirode i sve manje na njih imade upliva iskvarenost ljudska. Ako se čovjek bar za dokolice bavi pčelom, ne će imati vremena da se ogledne na iskvarenost ljudsku, koja će ga se laglje primiti, nego li blagost, dobrota, plemenština.

Udubljen čovjek u život pčele, opaža stanovite zakone pojedinih Tvorčevih bića, navlastito u život pčele, najmanje će imati prilike obazirati se na iskvarenost pojedinih individua, koje je kruta borba za opstanak i taština za slavom tako zaslijepila, da nisu vrijedni da budu u ljudskom društvu. Kad li pak čovjek, koji ljubi prirodu, a napose pčelu i cvijet, vidi u prvoj najsavršenijeg kukca, a u drugom uresni dio biljke, kada se, velim, takav čovjek pčelar zanese u tajne života ovih bića, ne će mu nikada pasti na pamet, ma ni samo zla misao, a kamo li zao čin.

(Nastavak slijedi.)

Pčelarenje i pčelarsko priporavljanje.

(Piše J. B., pčelarski naučnik u K.)

(Nastavak i svršetak.)

— Drage volje! dodi po njega! odgovori mi ukratko.

Malo me zazeblo, kako ću ja to ići po pčelcu u Zagreb i dopratiti ga kući, ali ipak, morao sam poći, da mi pčelinjak ne bude prazan.

Nadem prijatelja u stanu. Pozdravismo se i porazgovorimo, naravno o pčelarenju. Već sam tu uvidio, da za pčelarenje nije dosta samo pčelinjak. Ali ipak, mene je pčelinjak još uvek najviše zanimalo, a moj mi prijatelj tek kratko odgovorio:

— Vidjet ćeš!

Pođosmo malo izvan grada, gdje moj prijatelj ima pčelinjak. Bio sam radoznao, pa sve svraćam govor na pčelinjak, a on stereotipno odgovara:

— Vidjet ćeš!

Što ću ja to vidjeti, Bože veliki! Moj mi je paviljon svanuo u pameti tako neznatan, neugledan neukusan, malen! Ta to će biti cijeli pčelarski dvorovi, gdje moj znameniti pčelar goji svoje pčele tolikim uspjehom!

U dvorištu smo. Ja gledam lijevo, desno, ali nigdje paviljona. Pođosmo u vrt. U kutu zaklonjena zidovima gospodarskih zgrada stoji na šest stupova sa svih strana otvorena, daskama natkrita suša. Stupovi spojeni popriječnim daskama, a na daskama košnica do košnice, pčelac do pčelca.

— Evo! To ti je moj pčelinjak, pokaže mi prijatelj ponosno.

Šutio sam. Ta koliko imade oko moga dvora

zgodnijih, prikladnijih mjesto! Koliko imade gotovih suša, trijemova, a ja sam deset godina gradio — pčelinjak.

IV.

Matica!

Prijatelj mi ponudi, da si izabere pčelca kojega hoću. Košnice su razne: visoke, niske, drvene, slamnate, a ja neka biram. Bilo mi je kao djetetu, koje vidi preraznoga voća, a treba da izabere samo jedan komad.

— Od ovoga dobit ćeš još ljetos rojeve, ovaj će ti dati dosta meda, ali se neće rojiti, tumačio prijatelj.

— Dakle ovoga, odlučim se ja za medenjaka. Ta šta će mi rojevi, pomislim. To bi mi i onako pogjeglo, a imati ću meda! Ove godine meda, još ljetos meda!

— U ime božje! blagoslovio moj pobožni prijatelj, samo moramo pogledati kakovo je društvo, kakova je matica.

— Kakovo je to čudo! pomislim.

Običnom škljocom otvori on košnicu. Zapali lulu, malo potkadi i vadi okvirac za okvircem.

— Dodi bliže i gledaj!

Nema druge, približim se. Gledamo okvirac za okvircem. Ja se lecнем i odskočim.

— Joj na! Što je to? Kaki je to kukac među pčelama? zapitam začudeno.

— Gledaj bolje! To je matica!

— Aa! Matica!

Vidio sam prvi put u životu maticu! Bila je lijepa, svijetla, mlada. Eto kako napredujem! Već poznam i — maticu!

V.

,Čela pik! Ne slobodno!“

Dogovorismo se, da će zatvorenoga pčelca uzeti na željeznicu i predati kao prtljagu. Tražim služnika, da ga ponese na kolodvor. Al' da! Bježe služnici od mene, kao da sam gubav. Jedan se ipak našao, dakako uz izvanrednu taksu.

Ja na kolodvor, a moj pčelac u jednom kutu. Služnik stoji u odviše pristojnoj udaljenosti, a oko naokolo sve prazno. Putnici se suću uz protivni zid u čekaonice: sve se boji pčelca.

Pozovem služnika, da ponese pčelca onamo, gdje se predaje prtljaga.

— Čela pik! Ne slobodno! maše rukama namještenik, pa sve odmiče prema vratima.

— A ma čovječe! Pčele su potpuno zatvorene!

— Ne! ne! Ne ovak' voziti! brani se on i nješto tudim jezikom mumlja.

Srećom našao se u blizini znanac i prijatelj, pokucao na jedan prozorič. Javio se činovnik Hrvat. Protumačismo mu, da nema pogibli, pa su napokon primili pčelca, naravno na moju osobnu odgovornost.

Sa strahom i trepetom odnijeli ga u vagon za prtljagu. Prosti Bože, da se u onom vagonu slučila vatra ili došli tati; cijelo vrijeme ne bijaše u njemu žive duše: sve se razbjeglo pred pčelcem.

Na posljednoj stanici oprezno ga izvadisimo, stavisemo na kočiju, a sutradan probudio se u mom pčelinjaku.

VI.

Poklonjene košnice.

Pošto sam za pčelinjak potrošio prevelike svote, a kod prijatelja vidio sam tako jeftin pčelinjak, odlučio sam oprezno šediti. Znaci, prijatelji, susjedi, obečali mi rojeva, a ja sam se tek trebao brinuti za košnice. I ja sam se svom dušom dao na proučavanje košnica. Čitao sam, gotovo gutao sve moguće opise preraznih košnica. Moji znaci, susjedi, svi su prostokošničari. Nemam prilike da zorno proučim košnice, a sama teorija dobro me isplatila pri — pčelinjaku.

Svagdje i sa svakim govorio sam i raspravljam samo o košnicama i isticao njihovu skupoću.

— Ja imadem dvije Baraćeve košnice, ako hoćeš, ja ti ih poklonim, ponudi mi u razgovoru susjedni učitelj, jedini „racionalni“ pčelar u dva tri okolišna kotara.

— Hoću, brate, hoću! Sutra ću poslat po nje!

U znoju lica svoga donio momak obečane dvije košnice. Motrim ja to čudo na katove. Otvaram zgora, otraga. U prvom katu pet šest klimavih poluokviraca, a u prizemlju tek dva, tri velika okvira. Prvi i drugi kat, t. j. prizemlje i prvi kat spojeno je pribitom letvom, pa sve skupa zajedno sa letvom prebojadisano crvenom bojom. Na okvirima tragovi saća, a između poluokviraca i poklopne gornje daske, debeli ostaci pčelinjeg ljepiva: dakle jasan dokaz, da je moj prijatelj „jedini racionalni“ imao u tim košnicama već i pčele.

— Ha! ha! gorko se nasmijem. Da ove košnice, ovaj sistem, što valja, rabio bi ih prijatelj: ne bi ih poklanjao! Nekaj neka! upotrijebit ću barem daske!

Pogledam drugu košnicu. Nova je potpuno čista, nerabljena. I kod nje je prizemlje i prvi kat spojeno letvom i sve skupa crveno prebojadisano.

Sjetim se, da sam nešto slična video u nekom koledaru naslikano. Ja u potjeru za koledarima. Na tavanu u jednoj škrinji sijaset starih koledara. Premećem, listam, ali „onoga“ nema. Bilo tu i drugih knjiga, napose svetojeronskih. Eto i Brozovo „Pčelarenje“. Prolistam ga i nađem opis Baraćeve amerikanke. Čitam, mjerim, prispolabljam: sve se slaže.

„Medište stoji na amerikanki samo za dobre paše, na košnicama, koje su posve pune pčela“, piše Broz.

— Ali zašto je medište letvom prikovano uz plodište? pomislim.

Uzmem dljeto i odstranim onu famoznu spojnu letvu. Sad se dosjetim svemu. Ona je letva pribita radi dopreme, da se oba dijela zajedno drže putem.

Naravski da moj, jedini napredni susjed nije mogao uspjeti sa Baraćevim košnicama, pošto je u onu ogromnu šupljinu smjestio roj, koji je osjetio onaj starinski „horor vacui“ i pobegao.

Da znadete, koliko sam se ja, šegrt njemu, majstoru, radi toga narugao!

Njegova nespretnost dobro mi došla: imadem dvije izvrstne poklonjene košnice.

Pčelarsko predavanje sa svjetlim slikama.

Srošlog mjeseca držao je naš revni suradnik i veliki prijatelj pčelarstva kr. gim. profesor Eugen Kamenar, vanredno uspjelo predavanje iz nauke pčelarstva, popraćeno sa skioptikon slikama t. j. svjetlim slikama i to u velikoj gimnazijalnoj dvorani (auli) na Sušaku u hrvatskom Primorju pod naslovom: »Život pčela i o pčelarenju«. Predavač razvrstao je svoje predavanje u slijedeća poglavlja: 1. kratku povijest pčelarstva; 2. osnutak pčelinje države; 3. odgajanje pčelinjeg legla; 4. radilica i njezin rad u toj državi; 5. razdioba pčelinjeg rada; 6. ubijanje trutova; 7. matica i njezin život; 8. pčelarenje; 9. pčelinjak i predočenje lijepih domaćih i stranih pčelinjaka; 10. košnice; 11. pčelarsko oruđe i med; 12. rojenje; 13. pčelinji neprijatelji; 14. pčelinje bolesti; 15. nekoliko slika najglasovitijih slavenskih i inih svjetskih pčelara.

O svakom od ovih stavaka istaknuo je predavač najzanimivije činjenice poprativši ih sve sa prigodnim svjetlim slikama. Osobita je zanimivost bila, da su neka od ovih pčelarskih poglavlja obrađena po najnovijim izvorima, što se je već i na slikama vidjelo, tako n. pr. među pčelinjacima predočen je uz hrvatski pčelinjak našeg primorskog pčelara kr. savjetnika Milutina Baraća na Rijeci i srijemski pčelinjak priznatog pčelara u Staroj Pazovi Benjamina Kamenara (sina pokojnoga učitelja Ivana Kamenara) i njegovi pčelci, prevezeni na pašu biljke čistaca (bosiljka), dakle putujuće pčelarstvo, zatim australski, američki, holandski i brojni njemački pčelinjaci, te kola za prevažanje pčelaca. Kod pčelarskog raznog oruđa i vrcala istaknuta je velika korist i uporaba, te ljekovitost meda. Među pčelarima prikazani su na slikama: dr. Franjo Živansky, pukovnijski liječnik i bivši glavni utemeljitelj česko-moravskog pčelarstva, današnji njegov česki nasljednik i veliki pčelarski stručnjak i književnik Franjo Adamec, rkt. župnik, dr. Ciesielski, sveučilišni profesor u Lavovu, glavni poljski pčelar, njegov učenik i priznati pčelar Ivan Marcinkow, c. kr. šumarnik (posjećuje i naše pčelarske kongrese), major Hru-

ška, izumitelj prepotrebnog danas vrcala, neumrli stari pčelar dr. Iv. Dzierzon (u dvije slike) sa svojim košnicama, zatim glasoviti njemački pčelari Ferdo Gershung, evangelički pastor u svom pčelinjaku, (t. zv. mladopčelar), Alberti i Amerikanac mladi Lester Lockhart iz Gatte George, napokon pčelarski tečaj pod upravom prof. Surfaža u Pensilvaniji amerikanskoj.

Među brojnim slušateljstvom kod ovog posve modernog pčelarskog predavanja, koje je sa ovakim svjetlim slikama prvi puta u našim krajevima na ovaj način držano, bijahu prisutni ne samo gosti sa Rijeke i Sušaka, već čak iz Opatije, Kraljevice i Cirkvenice, te se je moralo iduće nedjelje opetovati i za odrasliju školsku mlađez svih sušačkih škola, te je prvi puta bilo držano na zamolbu »društva za pučku prosvjetu, podružnica na Sušaku«. Ovim se je predavanjem pobudilo i opet veće zanimanje za naše pčelice i u hrvatskom Primorju, gdje osobito na obalama naše hrvatske Adrije radi bujne paše nekoliko medenosnih bilina n. pr. kuš (slavulja, žalvija), metvica (Mentha piperita), majčina dušica (koju tu narod zove »bresina«), koje biljke većinom tu neupotrebljene propadaju, bi racionalno pčelarstvo moglo kud i kamo više uspijevati nego li što danas uspijeva. Slika bijaše 74 komada.

Slično ovako pčelarsko predavanje na osnovu znanstvene pčelarske knjige Maeterlinckove također sa nekoliko ovih svjetlih slika držao je kasnije u prirodopisnom klubu na Rijeci g. Anastasije Pačany, liječnik i predsjednik srpsko-pravoslavne crkvene općine na Rijeci.

Ove prekrasne slike posudio si je naš marljivi predavač profesor Eugen Kamenar od zemaljskog centralnog pčelarskog društva za markgrofiju Moravsku u Brnu, čijim je začasnim članom zbog širenja pčelarstva i zbijenja slavenskih pčelara još o proslavi 50-godičnici opstanka ovog glasovitog pčelarskog društva prije 7 godina imenovan.

Nije stoga ni čudo, da su ova zanimiva predavanja nagrađena bila od brojnih slušatelja iz svih slojeva društvenih burnim odobravanjem.

Razne vijesti.

Razdražena pčela. Piše nam Ivan Matuška, poljodjelac i racionalni pčelar iz Ždralova, kako je nedavno kod svojih pčela skoro stradao, pa jer se to i drugomog dogoditi može, priopćiti ćemo taj njegov doživljaj javnosti. Bilo je to 25. ožujka t. g., kad je pregledavao jednog svog sumnjivog pčelca, na kog je navalila bila pčela tudica. Kao uvijek, tako je i ovaj put radio bez krinke na licu, pak pomitajući pčele sa okviraca, malo ih je dakako i razdražio, a jedna mu pčela sjedne na uho. On, da ju uhvati prstima, ali ona umače i uvuče se u uho. Sada je nastalo jao i pomagaj, pa da se toga neugodnoga čuvstva što prije riješi, pokušao je izvaditi pčelu iz uha sa šibicom, ali bez uspjeha, dapače si je i uho ozledio. U svom strahu već je pomisljao, da je dopčelario, pa sjedne u kola, i uzagrabce tjerajuć, odvezе se tri i pol kilometra do liječnika, koga na sreću nade kod kuće. Liječnik, razabрав što je, naliže mu mlake vode u uho i tako ga riješi teške muke i straha. Naš se Matuška vrati sav blažen kući, pa će drugiput znati, šta mu je u sličnim slučajevima činiti. Matuška je po savjetu jednog učitelja pretplatnikom „Hrv. Pčele“, pa se sada već intenzivno bavi naprednjim pčelarenjem, ma da nema, kako kaže, u okolini na daleko ni jednog racionalnog pčelara. On posjeduje, što u košnicama (pletarama), što u džirzonkama oko 50 pčelaca, pa računa na godišnju dobit poprečno oko 1000 kruna. Lijep je to nuzgredni dohodak, na čem možemo Matuški samo čestitati, pa dao Bog i drugi se naši poljodjelci unj ugledali. **B.**

Književnost.

Sbornik I. sveslavenskog pčelarskog sleta u Sofiji 1910. izdan je od predsjednika Gjure Georgova i tajnika saveza prof. Porfirija Ivanovića Bahmetjeva u državnoj tiskari u Sofiji (Bugarska) a sadržaje povijest pčelarskog saveza, pripravne poslove, sjednice ovoga saveza i tečaj l. saveza pčelara u Sofiji. Knjiga je urešena i uspјelim slikama predsjednika i tajnika pojedinih pčelarskih slavenskih narodnosti. Sadržaj je izdan na ruskom, bugarskom, češkom, hrvatskom, poljskom i slovačkom jeziku. I ova je knjiga lijepi prilog našoj pčelarskoj književnosti. Cijena je 3 krune.

R. F. Magjerovi „Novi zvuci“ u drugom izdanju. Prije dvije godine izdao je pomenuti hrvatski pjesnik u svojoj nakladi kao treći svezak svojih pjesama „Porivi“ gornju knjigu „Novi zvuci“. Kako je to izdanje sasvim rasprodano u par mjeseci, knjiga bila popraćena dobrom kritikom i svedj se tražila — priredjeno je gornje definitivno drugo ispravljeno i popunjeno izdanje, koje će ukusnom svojom opremom kao dijot-izdanje dobro doći kao prigodni dar u nestaćici sličnih izdanja u nas i steći bez sumnje svidjanje onoga čitalačkog općinstva, koje uživa u nježnoj i diskretnoj poeziji punoj čuvstva i topline.

Sama knjiga pobranih hrvatskih i čeških pjesama štampana je u šesnaestini (format: Langen), a razdijeljena na tri dijela: „Moj svijet“, „Ideali“ i „Pjesme različne“. Samoj knjizi napisao je predgovor odlični hrvatski književnik Ferdo Ž. Müller, a u

kojemu se potanje rasčinja najnoviji Magjerov pjesnički rad. Ukušnoj knjizi u tvrdim platnenim koricama sa dvobojnim natiskom cijena je K 2 — a naručuje se u knjižari Radoslava Baćića u Osijeku.

4. broj „Književnoga Priloga“ kluba hrvatskih književnika u Osijeku, 4. broj ove jedine hrvatske književne smotre u Slavoniji izdaje je s raznolikim i branim sadržajem u stilu i prozi. Na prvom se mjestu nalazi u klasičnom metru ispjavana pjesma pod naslovom: »Poziv književnika« u kojoj hrvatski pjesnik Ljuboslav Šaptarovčanin snažnim i zvonkim stihovima razlaže i poziv i zvanje pjesnika i književnika, jednom rječju: kulturnoga radenika, koji svojim radem valja da se vazda uzdiže nad svoj »ja«. Od Ferida Magajlića štampan je početak romana iz hrvatske prošlosti u Bosni »Izdajali slobode«, koji će bez sumnje naći na zasluženo priznanje i razumijevanje. Rudolfo Franjina Magjera počeo je objelodajnivati drugu knjigu svojih »Zapisaka sa sela«, pod naslovom: »Sa slavonske ravni« („Drugi život“, „Akica“, „Ključ“). Dragom Melkuš napisao je pripovjet iz umjetničkoga života „Grijeh“ Antonija Kasowitz-Cvijićeva crticu iz života: „Mali umjetnici August i Julijo Šenoc“, a F. B. Šaljiju crticu „Mlijeko“. Posebno mjesto zauzima pouka i to ovaj puta člankom općoj pučkoj prosvjeti od prof. J. V. Perića, sa prikazom životopisa i književnoga rada (uz sliku i autogram) samoga autora.

U pjesničkom dijelu zastupan je: Lujo Varga-Bjelovarac, R. F. Magjer, F. Galović i S. Trohar.

Listak kao svagda dosele donosi niz stvarnih i objektivnih ocjena iz književnosti i umjetnosti, kao: opis druge umjetničke izložbe Dragutina Renarića u Vukovaru (referat Antuna Novića), iz atelijera naših umjetnika: V. Bećića (sa autoportretom i slikom: „Studija psa“), Dragom Melkuša i R. Valičića, Jagoda Truhelka: „Zlatni dani“, Dr. Rudolf Horvat: „Povijest Valpova“, Marinko Lacković: „Dojmovi s istoka“, Pavao M. Raković: „U slobodnim časovima“, Ivan Pavelić: „Uspomene staroga maturanta“ (pričajuće — y —), Broz Ivezović: „Riječnik hrvatskoga jezika“, Ivan Mažuranić: „Smrt Smail-age Čengića“.

Sve o sve: Ovaj je broj u svakom pogledu pun štiva neosporne literarne vrijednosti i najbolja mu preporuka.

Članovi „K. H. K.“ u O. koji plaćaju godišnje 6 K. članarine kao članovi prinosnici, dobivaju „Književni Prilog“ i sve klubске publikacije besplatno. Novi članovi neka se prijave upravi „K. H. K.“ u Osijeku (Gajev trg 4.)

POZOR PCELARI!

Usljed posve abnormalnoga vremena, kojim nas je ovo proljeće isnenadilo, sadržati će se snatno i rojenje kod nas. Budući da mjeseca svibnja nastali ćole topli i ugodni dani, to ćemo ipak moći polovicom svibnja otpočeti rasašiljanjem rojeva. U protivnom slučaju možemo biti pripravljeni, da će pravo rojenje otpočeti tek mjeseca lipnja. Rojevi će se rasašiljati onim redom, kako su narudžbe stisale. Narudžbe se još primaju, a predujam od 4 K po roju šalje se uredničtvu „Hrv. Pčele“ u Osijek III. Kod narudžbe treba točno osnačiti sadnju poštu, jer će se radi veće sigurnosti rasašiljati poštom, a ne šeljesnicom. Čim roj prispije, treba ga odmah preusjeti i postaviti na opredijeljeno mjesto, pa kad se malo smiri, tma se smjestiti u predređenu džirsonku, da može islijetati.

Ovomu je, društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin ltd. ltd.

Uređuje Bogdan Penjić.

Izlaže svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglaši se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 5.

U OSIJEKU, za mjesec svibanj 1912.

Tečaj XXXII.

Svadba u pčela ili oplodni čin.

Spjeval: Ignat Novaković, poljodjelac i pčelar.

Lete pčele i trutovi
o spasovu i duhovi,
a trutovski ječi glas
na sve strane oko nas.

Sa trutovim još se čuše
i pčelice djeveruše,
i one su ženskog roda,
ali nemaju pravog ploda.

Tako svati pocikuju
i matice dovikuju:
ajte mlade među nas,
vi ste našeg roda spas!

Nevjeste su mlade taki
na krilima svojim laki,
doletjele među svate
i posla se šnjima late.

Olni¹⁾ svati kolo vode,
dok matice ne oplođe;
to se zbiva u visini
i u zraku u tišini.

Kad se bića tako spare
i svadbene prime dare,
tad matice kroz par dana
započinju nesti jaja.

A trutovi još se vlače
i po zraku svadbu trače,
ali ne će jošte dugo
nastalo je vrijeme drugo.

Došao je njihov kraj
da putuju svi u raj;
tamo će im dobro biti,
jer će mirno sanak sniti.

Kada dođe druga zgoda
za razvitak njenog roda,
tad će opet nastat buka
i trutovska nova zuka.

Prirodna je kanda hora,
da trutova biti mora,
ili je ovo taka fela
malenije naših pčela?

Ta ima ih i kod ljudi
za koje se drugi trudi,
trutovska su taka prava,
da ih drugi usdržava.

¹⁾ Oheli.

XI. Kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

Ove će godine kongres hrv. i srp. pčelara zasjedati 3. i 4. srpnja na Sušaku, kraj Rijeke (Fiume). Da i ovo zasjedanje bude što dostojnije i poučnije, umoljavaju se napredni pčelari diljem lijepe nam domovine, da se najave oni koji bi voljni bili, da na istom drže koje savremeno predavanje. Naročito se moli, da se izvole najaviti oni napredni pčelari, koji bi voljni bili, da sa svojim izloškama sudjeluju na pčelarskoj izložbi, dakako u manjem opsegu, koja će se prirediti u čast kongresnomu zasjedanju. Prijave glede predavanja i izložbe neka se šalju kongresnomu tajniku Franji Stigelmajeru, učitelju u St. Jankovcima (Srijem).

Posebni odbor upriličiti će ovom zgodom za članove kongresa vrlo zanimiv izlet parobromom u Mletke (Veneciju), a biti će i manjih izleta po moru u Opatiju, Bakar, Lovranu i Cirkvenicu. Legitimacije za jeftiniju vožnju n'a prugama kr. ugarskih državnih željeznica do Rijeke i za izlet u Mletke izdaje g. Eugen Kamenar, profesor kr. vel. gimnazije na Sušaku. Svaki, koji ovakovu legitimaciju za tražiti želi, neka to učini odmah, pa neka priloži 30 filira i poštansku marku za odgovor, jer se na kasnije prijave neće moći uzeti obzir, kao ni na one, koji ne pošalju 30 filira.

Konakovanje dobiti će kongresiste za 2 krune, zajednički ručak na dan pčelar. kongresa (od 4 jela bez vina) za 2 K 40 f u svratištu »Continental« na Sušaku, kraj Rijeke. Cijeli program kongresnog zasjedanja hrv. i srp. pčelara biti će što prije točno određen i članovima rasposlan. Pčelarska predavanja nagrađuju se od kongresa sa 20 K, pa se štampaju u pčelarskim listovima.

Ovom zgodom nam je ugodno spomenuti, da je kralj. zemaljska vlada, odio za unutarnje poslove u Zagrebu otpisom svojim od 11./XII

1911. br. III. A. 3507/I. dozvoljela, da se kažnjenci u kr. zemaljskim kaznionama u Lepoglavi i Mitrovici mogu baviti priugotavljanjem džirzonaka Baračeva i Živanovićeva sustava, kojima je utanačena ova cijena: džirzonka Baračeva sustava stoji 14 K, a Živanovićeva 12 K od kolodvora Mitrovica, odnosno Lepoglava. Ovo znanja radi priopćuje svim pčelarima sa preporukom, da si od sada potrebne džirzonke gornjih sustava naruče i nabave jedino kod ravnateljstva spomenutih kazniona tim rađe, što će one biti najtočnije i najsolidnije građene.

Konačno još ovo: Da rad ovoga kongresa pčelara bude po razvitak i napredak racionalnog pčelarstva što obilniji i uspješniji, stavljaju se na sve napredne pčelare niže navedena pitanja, moleći, da bi nam oni obzirom na to, što će kongresni odbor u najkraće vrijeme održati svoj sastanak, na ista pitanja poslali što prije svoje odgovore, koji će kongresnomu odboru biti ravnalom u njegovu budućem radu.

Pitanja su ova:

1. Koja themata bi bila potrebna, da se za kongresno zasjedanje prieđe?
2. Koju thematu biste Vi voljni bili, da obradite?
3. Na koji bi način kongres pčelara mogao, da racionalno pčelarenje u narodu što većma širi i što bolje unapredi?
4. O kojim bi predlozima valjalo na kongresnom zasjedanju da se raspravlja?
5. Imate li Vi koji prijedlog u korist promicanja kongresova rada?
6. Na koji bi se način omogučilo obdržavanje trodnevnih pčelarskih tečajeva?

Odgovori neka se šalju kongresnom tajniku g. Franji Stigelmajeru, učitelju u St. Jankovcima (kraj Vinkovaca) ili kr. gimnazijskom profesoru Eugenu Kamenaru na Sušak (kraj Rijeke).

Uredništvo.

Ovogodišnji pčelarski kongresi i pčelarske izložbe.

ve godine imadu naši pčelari veliki izbor u posjetu raznih pčelarskih kongresa i pčelarskih izložaba.

1. Ponajprije biti će početkom srpnja

o. g. naše XI. kongresno zasjedanje hrvatskih i srpskih pčelara sa malom pčelarskom izložbom na Sušaku kraj Rijeke, sa izletom u Mletke i u naše lijepo hrv. Primorje. (Vidi posebni uvodni članak o tom.)

2. Sveslavenski pčelarski savez držati će svoju ovogodišnju III. glavnu skupštinu u Moskvi.

(Vidi razne vijesti.)

3. Zemaljsko pčelarsko društvo za markgrofoviju Moravsku otvara ove godine koncem srpnja XXIX. slet česko-slavenskih pčelara, uz zemaljsku izložbu u Boskovicama blizu Brna.

4. Pčelarska izložba i skup pčelara iz sjeveroistočne Češke kod obrtno-gospodarske izložbe u Mladoj Boleslavi biti će od 15. srpnja do 15. rujna ove godine.

5. Češka pčelarska izložba sa pčelarskim skupom kod jubilarne izložbe u Pisku u Češkoj drži se od 20. srpnja do 8. rujna ove godine.

6. Zemaljsko udruženje čeških samostalnih pčelarskih društava u Moravskoj priređuje također ovoga ljeta lijepu pčelarsku izložbu u Hodolama kraj Olomuca (Olmütz), te na istu poziva i naše slavenske pčelare na sudjelovanje.

7. Velika skupština njemačkih i austro-ugarskih pčelara držati će se od 3. do 7. kolovoza u Podmoklima (Bodenbach) u Češkoj, spojena sa međunarodnom izložbom.

(Vidi posebni članak.)

Evo dakle po izbor prilike, da se naši pčelari na svaki način u pčelarstvu izobrazu i da vide

ogroman napredak u ovoj privrednoj grani gospodarstva i da vide, kako drugi ondje nastavljaju, dokle su oni možda dotjerali, jer koli kongresi (skupštine), toli osobito izložbe dobrom su školom za početnike u pčelarstvu, jer se pčelarskim izložbama širi i zanimanje za pčelarstvo. Stoga bi nužno bilo, da naši pčelari više posjećuju barem naše domaće pčelarske kongrese, gdje je obično i pčelarska izložbica priređena. Upozorjući sve prijatelje pčelarstva na ovo, neka ne zaborave, da je naš pčelarski kongresni odber nastojao i o. g., da svojim članovima i posjetnicima pruži na svome kongresnom zasjedanju koli pouke u pčelarstvu, toli i ine plemenite zabave i da je o. g. odabrao za mjesto svoje skupštine bajno hrvatsko Primorje, koju priliku neka naši pčelari što izdašnije upotrebe. U tu svrhu neka prijave pčelarskom kongresnom odboru (bilo Eugenu Kamenaru, kr. gimnazijском profesoru na Sušaku, bilo tajniku pčelar. kongresa Fr. Stigeljelu, učitelju u Starim Jankovcima kraj Vinkovaca) već sada svoj dolazak i da li žele:

1. popusnu voznu iskazniou do Rijeke; 2. da li će se priključiti izletu u Mletke (Za 10 kruna onamo i natrag); 3. Žele li konak uz jeftiniju cijenu (od 170—250 K).

Ovo je nužno javiti za vremena, jer na kašnje prijave ne će se moći veliki obzir uzeti.

57. velika skupština njemačkih i austro-ugarskih pčelara u Podmoklima (Bodenbachu) na Labi, spojena sa pčelarskom izložbom, a pod pokroviteljstvom Njegove c. i kr. Visosti nadvojvode Karla Franje Josipa. — Od 3. do 7. kolovoza 1912.

Upravu ove pčelarske skupštine i izložbe sađinjavaju jedan centralni odbor i sedam pododbora, koji su već konstituirani. Program je ustanovljen slijedeći:

Petak, 2. kolovoza: Doček gostiju na kolodvorima i parobrodarskim stanicama. Isti dan na večer prijateljski sastanak u vinogradarskoj dvorani (Winzerhaus).

Subota, 3. kolovoza: U 9 i pol sati prije poldana otvara se pčelarska izložba, gdje će vojnička glazba koncertirati do poldana. U 10 sati prije podne sastanak porotnika. U 8 sata popodne obilazit će se gradom i poduzeti zanimiva šetnja u okolicu

do »Kvaderberga«. U 8 sati na večer pozdravlja svečanosni odbor goste u hotelu »Töpfer«, uz sudjelovanje vojničke glazbe i bodenbachskog pjevačkog društva.

Nedjelja, 4. kolovoza: U 8 sati ujutro otvara se pčelarska skupština u dvorani »Variete«. U 12 sati na podne svečani banket, a poslije toga koncerat na izložbenim prostorijama. Popodne izleti na sve strane u pojedinim grupama. U 8 sati na večer svečani koncerat na takozvanoj ovčarskoj stijeni (Schäferwand). Svira kr. saksonska vojnička glazba. Dvorac i sve okolišne visočine biti će sjajno iluminirane.

Ponedjeljak, 5. kolovoza: U 8 sati ujutro nastavak raspravnih pitanja u skupštini, koja se oko 12 sati o podne završuje. Objed po volji. — U 3 sata popodne pregledavat će se neke tvornice i pivovara kneza Thuna. U 8 sati na večer pčelarsko posijelo i svečani rastanak.

Utorak, 6. kolovoza: U 9 sati prije podne svečana razdioba nagrada u izložbenim prostorijama. Popodne izleti željeznicom ili parobrodom u českosaksansku Švicu.

Srijeda, 7. kolovoza: Svečani zajutrak u čast zaostalih još gostiju, a na večer u 6 sati zaključak izložbe.

Predsjednik centralnog odbora je dr. Ivan Reinisch, gradski vijećnik, a poslovoda Hans Schusser nadučitelj u Bodenbachu.

Centralni odbor pozivlje sve pčelare, pčelarska udruženja, tvorničare pčelar, oruda i sve interesente, koji žele pri toj uveliko zasnovanoj pčelarskoj izložbi sudjelovati, da se do 25. lipnja 1912. prijave centralnomu odboru pčelarske izložbe u Bodenbach (Češka). Izložba će se prirediti u zgraditi djevojačke građanske škole i na velikom prostoru oko te školske zgrade, a skupština će se obdržavati u dvorani kazališta Variete.

Istovremeno slaviti će i njemačko pčelarsko društvo za Češku u Bodenbachu 25 godišnjicu svoga opstanka. U samom gradu se čine velike pripreme za što svečaniji doček gostiju.

Sva pisma i upiti neka se šalju na ovu adresu: Hauptausschuss der bienenwirtschaftlichen Ausstellung in Bodenbach (Böhmen).

Mjesec lipanj.

Ako je zaostalo rojenje u mjesecu svibnju, kako je to baš ove godine slučaj, nastaje ovog mjeseca pravo rojenje. Ugodi li iole vrijeme znade biti mjeseca lipnja obilna paša za našu pčelicu.

Kako se postupa sa rojevima i kako se isti spremaju u džirzonku, opisao sam već u prošlom broju „Hrv. Pčele“. Upozorujem sada naše pčelare na rojeve drugence i trećince, sa kojima ne izlijeće samo jedna oplodena matica, kako je to kod roja prvenca, nego obično više mlađih neoplodenih matice. Ovi rojevi, osobito drugenci, ako dođu u pašu, najbolji su za prisad, jer imadu mladu maticu, a grade samo radiličke stанице.

Rad takovih rojeva mora pčelar pozornim okom pratiti. Obično drugi ili treći dan, kada se je takav roj u košnici smirio, izlijeće mlađa matica na oplodni ili svadbeni izlet, zato ga treba prvih osam dana točno pregledati, da li je matica već oplodena i da li je otpočela leženjem jajašaca. Ne nađeš li za osam dana zaleženih jajašaca, već je sumnjivo, da li nije matica na svadbenom izletu kakogod stradala. Ne nađeš li dakle prvih osam dana pri točnom pregledavanju niti zaleženih jajašaca, niti matice, ti mu odmah dodaj drugu mlađu maticu ili zreli matičnjak, a nemaš li ni jedno ni drugo, moraš mu dodati jedan okvirac sa mlađim radiličkim leglom, pa će si on sam odgojiti maticu. Svi se rojevi uopće moraju točno pregledavati, da li imadu legla, pa ako

nemaju, treba im što prije pomoći, da ne propadnu. Isto tako treba i one starice, koje su se izrojile, točno pregledati, da li im je preostala koja matica i da li ta matica leže, jer i izrojene starice ostaju sa mlađom neoplodenom maticom, koja se tek oplođiti mora. Da ti starice, uslijed rojenja, jako ne oslabe, ne daj da se preveć roje. Kod običnih košnica pletara može se zapriječiti daljne rojenje zamjenjivanjem košnica t.j. dvije se košnice zamjene svojim mjestom u pčelinjaku. U džirzonkama obustavim rojenje najsigurnije ovako: Kad izide roj drugenac, ja ga vratim opet natrag onamo, otkle je izišao, ali prije nego to učinim, moram u toj džirzonci sve okvirce točno pregledati i sve matičnjake izrezati, jer ne učinim li tako, iziđi će roj sutradan opet.

Za vrijeme dobre paše treba dodavati radiličkim stanicama izgrađene okvirce i marljivo vrcati. One medne okvirce, u kojima ima i dobroga radiličkoga legla, ne treba dirati, jer se kod vreanja može leglo uništiti, a to je šteta.

Da svoje izgrađene okvirce, odnosno praznō sače očuvaš od metilja (Wachsmotte), povješaj to sače, odnosno okvirce, razdaleko jedan od drugoga na hladnom i promajti izvrženom mještu. Kao uvijek tako osobito i ovoga mjeseca pazi na čistoću oko svojih pčelaca, jer svaka nečistoća je gnjezdo metilja i druge razne gamadi.

Bogdan.

Pčelarstvo kao zabava.

(Svršetak.)

Eno je, njegove pčelice, kako ranom zorom veselo zukne na lijetu, bez obzira hoće li ostala družba za njom na posao; naprotiv, a kako li prijekim okom gleda čovjek-radnik svoga druga, kad ovaj na posao zakasni?

Gledaj pčelu kako se u grozničavoj žurbi brine za podmladak, te za crne dane hladne zime. Eno je gdje sjeda na rosnu travicu, da siše biserne kapljice najčišćeg napitka majčice prirode. Druga sabire najplemenitiji sok, što ga biljka u čaški svoga ovijeta izlučuje, čime i namami marnu pčelicu k sebi, da si uzdržaje obnovljenje svog podmlatka (oplodnja).

Nu, zaviri sad i u domaju pčelinju! Sad ćeš se opet nasladivati, dakle i zabaviti radom njezinim u košnici. A ne nuka li to čovjeka, da misli na što plemenitijeg? Tad ćeš biti prisiljen, da im i što udobniji dom sagradiš. Sve će biti bez velikog truda, a od velike koristi. Dijeli li se tvoj starac (roji), pogledaj pomno u sakupljanje tolikih zračnih poletaraca i naslađuj se sloganom, te vrijedne družine! I „čvrknut“ će te katkad koja. Postat ćeš s vremenom imuniziran, pa će te ubod pčeles toliko smetati, koliko ubod komarca. Ubodi pčeles, ali u zametku reumatizma, djeluju ljekovito.

Razgledaj se danonice carstvom te monarhistički uređene države, pa ćeš uviditi, da je socijalni život, ogromne one pčelinje družine, daleko uzorniji od ljudskog, među kojima se sastaju individui razne čudi, raznog rada i raznih načela, pa nastaje ogovor, kleveta i druga zla. Svega toga

među pčelama nema. Drug tvoj s kojim imaš dijeliti koru hljeba, bilo u činovničkom uredu, bilo na seljačkoj njivi, prezirnim okom gleda tvoju sreću, ako posjeduješ boljeg soka i smoka; dok braća pčelinjega carstva ne otimlju se na prostrtom stolu darežljive majke prirode, te složno i bez nenavistnosti priuštaju užitak zajedno stečen.

Uživi li se pčelar u životu pčeles, kako ona prema navedenom radi u i izvan košnice, kako snaša životne potrepštine, ogrijava čelije svog podmlatka, kako razborito, te bez ikakve zdvojnosti još više pomnožava svoj rod, a ne slijedi taj nerovni, moderni polusvijet, koji u zametku ništi svoje pokoljenje, samo da udobnije sproveđe ovu kaplju života u moru vječnosti. Zadubljen čovjek u život pčeles, postaje plemenitiji i zadovoljniji svojom sudbinom.

Uči se čovječe od pčeles u zabavi s njom, pa ne ćeš samo sretnijim i zadovoljnijim biti, već i sladokusni svoj jezik zadovoljiti, ako i mukom pčelice. One će te ne samo zabaviti, već i hiperprodukcijom onog „jela Bogova“ nadariti zdravijim užitkom, no što je prepečeni slador, ili razne mirisne mirakule, pa još k tome patvorinom pokvarene, da ti sruše zdravlje. Zaboravit ćeš na podražljive užitke, kojeg skupim plaćaš novcem, a truješ tijelo i dušu na zator svoj i potomstva svoga, spojiti ćeš ugodno sa lijepim, umiriti zabavom s' pčelom svoj duh, pa održati lakše ovu nesnosnu borbu ništetnog života poetičnom granom gospodarstva — pčelarstvom.

J. Bobinac.

Pčelarenje i pčelarsko pri povijedanje.

(Piše J. B. pčelarski šegrt u K.)

Vll.

Prvi poljupci.

Imadem već dva pčelca. Onomu prvomu, što sam ga dopratio iz Zagreba, dao sam ime Adam. Ubrzo dobio sam krasan roj prvenac, smjestio ga tuk do Adama i dao mu ime Eva, da mi plodi, da bude „mati svega života živoga“.

Naravski, da sam se oko njih brunuo, tetošio ih. Dok ja oko Adama, on mi se pokazao i zahvalan.

Jednoga dana ja tako oko njega, a on me iz zahvalnosti, baš onako, pokorno ponizno poljubio u ruku.

Gle kako je čedan moj Adam, on znade i ruke ljubiti, pomislim i nasmijem se. Bio je doduše taj poljubac žestok, ali neka, neka, ta — prvi je!

Slijedeći dan bavim se ja opet oko Eve i još se uvijek dobro sjećam Adamovog poljupca u ruku. U misli šaljivo prekoravam Evu, što mi još nije poljubila ruke, a tako sam joj dobar.

Zaboravio ja jadan, da ženske nerado ljube ruke muškarcima, već žensko ko ženskō voli u usta. Još ja u misli, a moja Eva, ko prava Eva poljubi me ravno u usta. Bijaše to doista žestok poljubac, tako vruć, da sam ga osjećao dobra tri dana. Dapaće kao da je moja Eva sljubovna, pa se za dulje vremena osigurala, jer nema Eve pod kapom nebeskom, koja bi me u ono vrijeme poljubila, tako me moja Eva svojim poljupcem nakazila. Od onoga vremena ja marljivo skrivam i čuvam svoja usta od — Evinoga poljupca. Pa da pčelar ne postane uzdržaljiv, solidan, krepstan!

VIII.

Na vlas!

Ćuo sam negdje, da nije dobro, da pčelar imade duge vlas. Prema tomu naši umjetnici, književnici i farizeje ne bi bili dobri pčelari. Ja sam međutim od davnine kratko ošišan. Bila baš zgoda i dao sam se ošišati u pčelinjaku. Tom zgodom zaostao čuperak kratkih vlas u mom pčelinjaku.

Dolaze u moj pčelinjak i moji suseljani. Ja im pokazujem okvirce, pravilno izgrađeno sače, razno oruđe, a oni se dive, dive. Došla opet dvojica a ja im sve pokazivao, tumačio. Oni pođoše, a ja zaostah u pčelinjaku. Vani čujem razgovor:

— Lijepo, lijepo, sve nam je pokazao, tumačio, samo nam nije kazao, zašto imade kratko narezane vlas onđe u pčelinjaku, jedan će.

— Pa to ti nije trebao kazati, drugi će važno. To si se mogao i sam domisliti!

— Kako? Nerazumijem, opet će prvi.

— Ta, čovječe, zar nisi video kako je sače na vlas jednako izgrađeno. Kako bi to one mogle bez mjere! Za to im je nastavio tamo vlas, da imadu mjeru, da rade — na vlas!

IX.

Jao, ljudi, baba je poludila!

Bio lijep svibanjski dan. Ljudi na polju marljivo rade, veselo čavrlijaju. Eno tamo iz dučana izišla žena i polagano uzbrdo vraća se domu svom,

Nitko se ne obazire za njom, nitko ni ne misli na nju. I ja sam bio na protivnom brdašcu, ali nisam je ni opazio kako puza uzbrdo. Pa tko bi i svaku babu vidiol!

— Jao, ljudi, baba je poludila! poviće jedan od radnika i svi se okrenu prema brdu, kojim se uspinjala ona žena.

I doista zanimiv, a uz pomisao na ludilo žalostan prizor. Usred brijege na čistini, poskakuje žena, krili rukama, okreće se sad ovamo sad onamo, prigiblje se, nervozno hvata zemlju, baca zemlju u vis, nješto nesuvliso više, trči lijevo, trči desno, hvata zemlju sad na ovom sad na onom mjestu i baca ju u vis i neprestano više. Primirila se, pa trkom uzbrdo prema svom domu.

— Jao, ljudi, poludila je, trči kući, poklat će si djecu i ukućane, zabugari jedan.

— Podimo za njom, da spriječimo nesreću, predloži najodvažniji.

Pogledali jedan drugoga, ali nitko se ne odaživje. Dapaće i onaj najodvažniji postao je neodlučan. Nikomu se ne da pod nokte i nož ludoj, bijesnoj ženi.

Prošlo nekoliko časova. Vraća se ista žena i nosi u rukama nekakvu škatulju.

Sigurno je u onoj škatulji već zaklano dijete! primijeti jedan.

— Eto i nož nosi u ruci, opazi drugi, jer se je doista uz škatulju video u ruci žene neki dugoljasti tamni predmet.

Sve je obuzela groza, strah. Međutim žena došla na ono prijašnje mjesto, oprezno čučnula i kao da onim nožem nešto grne u škatulju.

— Da ne kopa grob zaklanom djetetu, zagrozi se jedan kratkovidniji.

Međutim približio se ženi i čovjek te joj običnom peruškom — tobožnjim nožem — pomogao u škatulju zgrnuti roj pčela, koji je negdje nekomu pobjegao, a ona ga žena opazila, te vikom i bacanjem pjeska zaustavila.

(Nastavak slijedi.)

Pčelarsko izvješće iz Srijema.

Ni najstariji ljudi ne sjećaju se u nas takova proljeća kao što ga ove godine imadosmo, a pogotovo pčelari ga teško osjećaju. Dok je konac veljače i sav ožujak bio prekomjerno topal i ugodan te izma-

mio i krenuo svu prirodu, travanj je opet svu zaustavio, da ne reknemo mjestimice i uništio. To se pogotovo opaža na svem ranijem vođu, koje je za ovu godinu propalo, a njegova cvatnja nije ni malo pripomogla našim pčelcima, jer je prošla za

tmurna, hladna i sniježna vremena. Konec ožujka bili su pčelci krasni i puni naroda, legla, a i meda, te su pčelari imali najljepše nade za ovu godinu. No u travnju nijesu pčelci mogli jednom preko 20 dana izlijetati, a onih drugih par dana bilo je izljetanje samo prekjedno i pri hladnom vremenu, te je tada sva sila pčela propalo. Posljedica svega toga bijaše, da je leglo i ostala pčela u košnicama potrošila svu zalihu na medu. Ja sam se iznenadio, kad sam otvarajući koncem travnja svoje pčelice opazio, da su potpuno bez hrane! Tek tu i tamo koja kaplja meda, dok ga je koncem ožujka svaki pčelac imao još bar 3–4 kg, a gdjekoji i više. Kako u to doba pada cvatnja voća, mrtve koprive (kod nas nema nablužu repice) i t. d., znale bi pčele unijeti ipak nešto novoga meda, te bi tako imale uštednje, no ove godine toga nije bilo. Stari med su potrošile, novoga nema, a potreba obzirom na razvito leglo velika. I tako je na mnogim pčelinjacima nastupilo gladovanje, ta najgora bolest pčelinja, te su od gladi nevještim i nemarnim pčelarima baš sada o Đurđevu mnogi

pčelci propali. Mi smo se svi međutim dali na marljivo hranjenje, netko medom netko šećerom; pa hvala Bogu nema gubitka. Pčelar Richter u Beču preporuča za proljetno (valjda špekulativno?) hranjenje uzeti na 1 četvrt kg meda ili šećera 1 litru vode, no čini nam se, da je to preslabha hrana, pa smo mi uzimali na 1 kg meda ili šećera 1 i pol litre do 2 litre vode, što je svakako bolje. Takove medice ili šećerne vode dajemo oko 3 dl kod svakog hranjenja, svaki 2. ili 3. dan svakome pčelcu pred večer. Kako kod nas pada glavna paša — akacije i lipe — početkom lipnja, a dotle teško da bude štò drugoga, hranimo ih sada i hraniti ćemo ih cijeli svibanj, pa valjda ne će biti ni gubitaka.

»Grjehota je — reče mi nedavno jedan pčelar — sada, kad smo već na domaku glavnoj paši, napustiti pčelce da gladuju, a ja dodajem i ne samo grjehota, već i izvanredna opasnost, jer proljetno gladovanje uništava najveći broj pčelaca, daleko više, nego najžešća i najdulja zima.

Stjepan Ilančić

Razne vijesti.

Sveslavenski pčelarski savez držati će prema zaključku svoju ovogodišnju III. glavnu skupštinu u Moskvi i to svakako mjeseca kolovoza. Putovati će se onamo iz Hrvatske do Beograda, a odavde srpskim parobrodom do srpske granice badava, tada ruskom ladom uz 75% popusta do postaje iza Galaca—Renii, odakle opet ili badava ili uz 90% popusta željeznicom na I. i II. razredu ravno u Moskvu, gdje su stanovi besplatni. Tko kani na ovaj put poći, ima se prijaviti što prije ili barem do konca lipnja g. Eugenu Kamenaru, profesoru kr. vel. gimnazije na Sušaku, kraj Rijeke (Fiume), koji će pribaviti legitimacije i dötičnicima za vremena pripozlati. I sve druge upute glede toga sveslavenskoga pčelarskoga sastanka podijeljivati će profesor Kamenar.

Bosansko pčelarstvo. Veseli nas, što pčelarstvo sve više napreduje i u Bosni i Hercegovini, koje su nas zemlje u mnogom napretku nadmašili, pa tako evo i na polju pčelarstva. Kako čitamo nabavilo si je centralno pčelarsko društvo za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu lijepi društveni dom sa pčelinjakom i prostranim vrtom u ulici Pehlivanuši.

U domu je društvena pisarna, zbirke, stan društvenoga tajnika i upravitelja pčelinjaka i još dvije sobe za one pčelare, koji dolaze u Sarajevo, da se pouče ili pregledaju pčelarenje, pa uz nadoplatu od 1 K mogu ondje cijeli dan probaviti. — Kad ćemo se mi ovakog šta dočekati? Nama se i ono malzemaljske godišnje subvencije u pčelarske svrhe od godine do godine smanjiva — sve pod izlikom nestasice zemaljskih sredstava! EK—r.

Pčelarsku školu, u kojoj će se obdržavati pčelarski tečajevi za naobrazbu praktičnih pčelara po putu postojećih sličnih škola u Bečkom Prateru i u Ugarskom Jedlovu (Gödöllö) kani o. g. otvoriti zemaljsko centralno društvo za markgrofiju Moravsku u Brnu i to u svojim društvenim prostorijama (kuća sa pčelarskim muzejem i velikim vrtom) u ulici Videnka. Prigodom ovogodišnje zemaljske pčelarske izložbe i pčelarskog sleta u Boskovicama (o kojem na inom mjestu našega lista već javljamo) u mjesecu srpnju biti će i skupni posjet izložbenih gostiju i pčelara udešeno i u Brnu u svrhu pregledanja ove nove slavenske pčelarske škole. — I mi jugoslavenski pčelari ćestitamo našoj českomorav-

skoj braći na ovom prekrasnom poduzeću i to dakako sa teškim uzdahom, kada ćemo mi šta sličnog dočekati?

EK—r.

Liječenje slinavke medom. Koliku nepriliku zadaje ozloglašena marvinska bolest slinavka u našim krajevima znadu najbolje naši mesari, koji ne znaju već iz kojih bi si krajeva nabavili što bolju, zdraviju i jeftiniju marvu za klanje. Slinavka je uz to i opasná zarazna bolest, zato se cijele okolice zatvaraju, da se ta marvinska bolest ne širi, a može se i na čovjeka prenijeti. Franceski veterinar u L' Oisu preporuča kao zaštitni lijek čaj od biljke majčine dušice (*Thymian, Thymus Serpyllum*) sa medom. Dovoljno je ispirati gubicu životinje ovim čajem. Nakon 3 dana ovakog postupka zaciđe rane u životinje i ona može slasno žderati. Rane na sisama i trbuhi kod krava dojilja lječe se isto tako, kada bolesna mjesta ovim čajem ili operemo ili poštremo. Životinje se ovim načinom uspješno občuvaju i onda, ako su se nalazila u istoj štali sa sličnom bolesnom marvom.

EK—r.

Bogata medena žetva. Neki agronom usurjske pokrajine kozačke u istočnoj Sibiriji nudi na prodaju 845.000 kg pčelinjeg meda samo za 46 fil. po kilogramu. Ondje se slabo traži med, te nastoje da svoj med prodaju na američkim tržištima. Šteta, da taj silni sibirski med ne možemo mi kupiti!

EK—r.

Pčelarska statistika u Českoj godine 1910. Zemaljski statistički ured kraljevine Česke pripomoću pčelarskih društava i svojih posebnih povjerenika javlja, da je god. 1910. bila u zadnje vrijeme najnepovoljnija od pčelarskih godina. Već zimi god. 1909. na 1910. nestalo je mnogo pčelaca, prezimilo je 191,700 komada prama 205,000 od godine 1909. a 208,900 komada u god. 1908. dok je godine 1907. bilo dapaće 213,400 kom. — Isto je tako i znos meda i voska bio u istinu minimalan. Jedna je košnica razmjerno uzeta iz cijele Česke god. 1910. dala jedva 1.04 kg meda a 0.18 kg voska, dok je i prijašnja razmjerne također nepovoljna godina (1909.) dala ipak 2.72 kg meda i 0.29 kg voska, god. 1908. pokazuje 5.25 kg meda i 0.32 kg. voska. Time je veća razlika u cijelom iznosu. Dok je god. 1910. dobiveno po cijeloj Českoj oko 2000 metričkih centi meda uz 350 metričkih centi voska, dala je g. 1909. preko 5500 metr. centi meda i gotovo 600 metr. centi voska, a god. 1908. paće 10.973 metr. centi meda i 664 mtr. centi voska. Stoga su i porasle cijene ovim pčelinjim proizvodima, nu ni iz daleka onoliko, da im se nadoknadi

onaj silan gubitak. Cijena je 1 kg meda po cijeloj Českoj bila 2 K 47 f a 3 K 50 f za 1 kg. voska prama 2.15 K te 3.40 K god. 1909. i 1.89 K te 3 K 10 f u godini 1908. Najskuplje je plaćen med god. 1910. u Rudogorju i to po 2.90 K od 1 kg. a najjeftinje u okolici Budjejavačkoj po 2.06 K. — Ovdje dakako nije ubrojena statistika českih zemalja: Moravske i Šleske. — („Prakticky radce včelaru, 1912)

E. K—r.

Književnost.

Včelarsky zapisnik na rok 1912. Zemaljs. centralno pčelarsko društvo za markgrofiju Moravsku izdalo je u svojoj nakladi pčelarsku bilježnicu ili kalendar za godinu 1912. pod gornjim naslovom, a napisao ga je zasluzni pčelarski pisac rkt. župnik Fr. Adamec a razloga, što su i kod pčelarenja nužne raznolike bilješke, bez kojih ni pčelar ne može da bude. Evo sadržaja ovog zanimljivog pčelarevog »Notesa«: Životopis sa slikom društvenog predsjednika Ant. Schlesingera, koji je naš pčel. kongres posjetio. Zatim su članovi: 1. Put k pčelarskom uspjehu. opisuje kako će vi pčelar pomoći, da ima od pčelarenja što izdašnju korist. 2. Šta želi od nas pčelac? 3. Razlozi neuspjeha kod raznih pčelarskih poslova. 4. Nješte o prihranjanju. 5. Pabirci iz postaja za motrenje pčela (od glavnog nadzornika pčelarskih postaja Fr. Wohlnouta). 6. Koristi za redovitog člana našega zemaljskog centralnog pčelarskog društva. 7. Naše oplemenjivanje pčela. 8. Pčelarske postaje za motrenje. 9. Trostrukog pčelarskog osiguranja, ovdje je navedeno, kako si pčelar imade osigurati pčelce, pčelinjake, prazne košnice i oruđe i to bilo proti požaru, bilo za krađu ili nekoj ošteći ovih pčelarskih predmeta. Za to sve do svote 500 K plaćaju članovi društva samo 2 K 50 f kao pristojbu godišnju. 10. Zemaljsko centralno pčelarsko društvo za Moravsku i ostala pčelarska društva s njime udružena. 11. Zem. centralno pčelarsko društvo za vojvodinu Šlesku. 12. Zem. centralno pčelar. društvo za kraljevinu Česku. Odbor sveslavenskog pčelar. saveza. Dakako da je tu i kalendarski dio za g. 1912 zatim razne bilješke gdje i kako će pčelar bilježiti dnevno razna opažanja, koja opazi na svom pčelinjaku. — Ovaj kalendar je dobivaju članovi preko odbora zemaljskog moravskog vijeće a ratarstvo (česky odbor zemaljska rada moravska) besplatan, a inače za 50 fil. razasiliće društvena pisarna u Brnu, ulica Vlodenka 121. — Evo tako se češki pčelari brinu, da što više populariziraju svoje pčelarstvo.

EK—r.

NA ZNANJE!

Usljed abnormalnoga vremena tečajem mjeseca travnja, zaostalo je rojenje, pa će se tako otpočeti razrašljanjem rojeva tek mjeseca lipnja. Općinskim poglavarstvima, pa i svakom pojedinom društvenom članu javiti će se dopisnicom, kada se bude roj odasla.

Praktična predavanja su otpočela, pa tko se želi takovim predavanjem koristiti, neka se jednostavno dopisnicom nazavi uredništvu „Hrv. Pčele“. Pouka u naprednom pčelarstvu traje cijelog mjeseca lipnja besplatno i to svaki dan popodne, a izuzimno može to biti i pređe podne.

Uredništvo.

Organ hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku. I. podružnice u Valpovu, II. podružnice u Vinkovcima i III. podružnice u Bizovu.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin itd. itd.

Ureduje Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvorom dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 6.

U OSIJEKU, za mjesec lipanj 1912.

Tečaj XXXII.

XI. Kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

Kako smo to već u prošlom broju »Hrv. Pčele« oglasili, saziva kongres hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji, kojemu je zaštitnikom presvjetli gosp. dr. Svetislav Šumanović, kr. odjelni predstojnik u miru svoje

XI. kongresno zasjedanje

na Sušak (kraj Rijeke) za dan 3. i 4. srpnja 1912. u 9. sati prije podne u dvorani kr. velike gimnazije.

Sa tim zasjedanjem spojena je izložba pčelinjih i mednih proizvoda u malom opsegu, k tomu izlet u Mljetke, te pregledavanje kulturnih zavoda i industrijalnih poduzeća na Rijeci i Sušaku, stoga se kongresni odbor nada, da će ovo zasjedanje biti mnogobrojno posjećeno.

Raspovrni program.

1. Pozdrav predsjednikov.
2. Izvještaj o zastupanim društvima.

3. Čitanje zapisnika X. kongresnog zasjedanja u Vukovaru u god. 1911.
4. Izvještaj tajnikov o radu kongresnog odbora od prošlogodišnjeg zasjedanja do danas.
5. Izvještaj blagajnikov o zaključnim računima.
6. Izbor dvojice ovjerovitelja zapisnika.
7. Prijedlozi:
 - a) kongresnog odbora;
 - b) inih predлагаča.
8. Izbor kongresnog predsjednika i kongresnog odbora.
9. Predavanja.
10. Izleti.

Najavljeni predavanja.

1. Jovan Živanović iz Karlovaca:
Na osovini rodi med.
2. Dr. Vladimir Njegovan iz Križevaca:
O kemičkom sastavu meda, te o načinu njegova patvaranja.

3. Marko Šaula iz Rume:

Što treba uraditi, da se u Hrvatskoj i Slavoniji pčelarstvo razvije?

4. Eugen Kamenar sa Sušaka:

Život pčela. Pčelarenje. Predavanje popraćeno sa brojnim svjetlim skioptikon-slikama.

5. Stjepan Ilančić iz Gibarca:

Kako da se počneš baviti naprednim pčelarstvom?

6. Josip Burian iz Osijeka:

Praktično predavanje ob uzimljenju i izzimanju pčelaca.

Program za boravak na kongresu.

3. srpnja (srijeda).

Od 9—1 sat pr. p. kongresno zasjedanje i predavanje u dvorani kr. velike gimnazije na Sušaku.

Od 1—2 sata p. p. zajednički objed u svratištu »Continental« (2 K 40 fil.).

U 3 sata p. p. izlet u Opatiju, Iku i Lovranu.

U 8 sati na večer povratak iz Opatije, zajednička večera (1 K 30 fil.) i konak (2 K) u svratištu »Continental« na Sušaku.

4. srpnja (četvrtak).

Od 8—10 sati pr. p. pregledavanje Trsata i Frankopanske kule.

Od 10—1 sat pregledavanje Baračeva pčelinjaka, tvornice rafinerije petroleja i čišćenje riže na Rijeci. Iza toga izlet u Dragu u svrhu pregledavanja primorskog pčelarenja.

U 8 sati na večer parobrodom izlet u Mljetke, kamo se prispije u petak 5. srpnja u 6 sati jutrom.

5. srpnja (petak).

Cio dan pregledavanje najzanimivijih znamenitosti grada Mljetaka.

U 8 sati na večer povratak parobrodom na Rijeku, kamo se stiže u subotu 6. srpnja u 6 sati jutrom.

Zatim povratak domovima, eventualno izlet u primorska mjesta (Bakar, Kraljevicu, Cirkvenicu).

O tac Milutin Stojadinović.

(O dvadesetpetgodišnjici kaludjerskog čina).

„Dobar pastir jer što kaže inom
I sam svojim potvrđuje činom.“

U manastiru Jasku u Fruškoj Gori, u tišini i skromnom krugu svojih prijatelja i bratstva proslavit će otac Milutin Stojadinović, namjesnik manastira Jaska, dvadesetpetgodišnjicu svog kaludjerskog čina.

Mi smo radi, da u kratkim potezima što detaljnije prikažemo i široj publici i javnosti zaista markantu ličnost jubilara oca Milutina skromnog kaludera, čovjeka rijetkog karaktera, vrsnog gospodara, pčelara, dobrog Srbina, tihog ali žilavog borca narodne obrane u Hrvatskoj i Slavoniji; radi smo, da prikažemo kratkim potezima ne dvadesetpetgodišnjicu njegovog kaludjerskog života, nego dvadesetpetgodišnjicu neumornog rada ovoga kaludera, čovjeka rijetkih vrlina, koji nije nikad dao, da zna ljevica, što desnica radi; da prikažemo čovjeka bez taštine, koji je prestao voljeti sebe, što znači najvišu mudrost i najvišu snagu, bilo da čovjek traži istinu, dobro ili lijepo, najzad da prika-

žemo i manifestujemo žar i želju srpskog naroda, da i on učestvuje u slavi svoga sina, da u slavi njegovoj vidi i svoju slavu

O tac Milutin (Miloš) Stojadinović rodio se u Krušdolu u Srijemu 1861. god, od siromašnih roditelja. Osnovnu je školu svršio u rodnom mjestu, a tada je došao u manastir Veliku Remetu sa čvrstom voljom, da se oda kaludjerskom činu. Za vrijeme svoga đakovanja, žudno je čitao u slobodnim časovima knjige, da tim načinom nadoknadi ono, što bi mu dala srednja škola, koju zbog prerane smrti očeve nije mogao polaziti. — Monaški je čin primio u Velikoj Remeti, bio je kratko vrijeme u manastiru Fenoku i jednu godinu u Krušdolu, a sve ostalo vrijeme u manastiru Jasku, prvo kao duhovnik, a već dvadeset i tri godine kao namjesnik.

O tac Milutin nije čovjek visokih nauka, ali čovjek rijetke inteligencije, uviđavnosti, koji je kao rijetko tko shvatio današnji položaj i poziv srpskog kaludera u ovim krajevima. Život njegov kao kaludera bio je svagda uzoran, bezprikoran, duša mu

je uvijek prožeta bila čistom i nepokolebivom vjetrom u Hrista Spasitelja našega i svetog poziva svoga, riječju, djelom i životom svojim on je tu vjeru pre-sadivao i u srca vijernih. Za svoju revnu i uzornu službu kao svećenika i radenika na unapređenju manastira, odlikovao ga je patrijarh srpski Njegova Svetost g. Lukijan Bogdanović ove godine januara mjeseca crvenim pojasom i kamilavkom od kadife. Ova je odlika velika rijetkost, dakle tim vidniji dokaz, da je Milutin čovjek velikih vrlina.

Mnogo je istaknutiji rad oca Milutina na polju gospodarstva. Kao namjesnik manastira Jaska kroz dvadeset i tri godine bio je uz bolješljivog i već starog igumana Savu Orlovića, spiritus agens, duša ove kuće. — Svojim uzorg gospodarstvom znatno je podigao financije manastira i time stekao priznanje pretpostavljenih vlasti; u dva maha je dobio i zahvalnicu saborskog odbora kao budan čuvar manastirskih interesa.

Ne manje znatan je rad njegov kađ srpskog pčelara. Sa velikim stručnim razumjevanjem i sa rijetkom ljubavlju njeguje on i podiže svoj pčelinjak; član je i odbornik srpskih pčelara, odbornik i kongresni član zemaljskog pčelarskog udruženja, a za istaknute radevine svoje nagrađen je diplomom priznanim na pčelarskoj izložbi u Rumi.

Otač Milutin je član »Matice Srpske«, pomagajući član: »Privrednika«; Srpskog učiteljskog konvikta; Svešteničkog konvikt; Srpskog narodnog pozorišta; nema danas tako reči srpske institucije, koje se on nije sjetio manjim ili većim dobrovoljnim prilogom. Dao je o svom trošku naobraziti dvije osobe za učiteljice, nadalje, jednog dra. filozofije, sada već značnog radenika na prosvjetnom polju narodnom; izveo je na put jednog gimnazistu,

koga i danas kao pravnika pomaže. A gdje su silne novčane potpore mnogom i mnogom đaku, siromaku? Sve je otac Milutin činio iz ljubavi prema narodu svom; on je svu svoju nagradu trošio i troši pomažući sirote i prinašajući svoj dar od srca, ali skromno na oltar prosvjetnog polja naroda našeg. — Time jubilar po svom skromnom i poštenom srcu vrši samo moračnu dužnost, što svaki sin narodu svom duguje. — Na žalost malo ih je koji svoj poziv danas tako svaćaju.

Otač Milutin žarko ljubi svoj narod; on budnim okom prati svaki pokret u narodu našem; u netom minulim velikim trzavicama naroda našeg duša mu se srpska svijala od bola, ali, ne da klone, nego da uzdignute glave snažno i energično — stupa u redove narodnih boraca uvjeren, da samo radom i sloganom možemo postići, što želimo; da samo udruženi bez političkih strasti možemo odljeti najezdi neprijatelja. Svaki uspjeli rad, svaki rodoljubivi pokret u narodu našem, pozdravljaše on suznim očima od radosti, pritičući, gdje god je mogao djelom i zborom.

Iz ovo nekoliko riječi vidi se, da je jubilar muž širokih grudi, da je svoj poziv potpuno shvatio, da je dakle zaslужio, da ga se sjetimo, i prilikom jubileja njegova sa željom, da ga Svevišnji još mnogo i dugo poživi narodu srpskom, jer ovo nije jubilar dvadesetpetgodišnjeg kaluderovanja, nego jubilej dvadesetpetgodišnjeg napornog i neumornog rada za napredak i boljak srpskog naroda.

Ovomu jubileju oca Milutina Stojadinovića pridružujemo se i mi Hrvati pčelari, koje taj uspešni njegov rad na prosvjetnom i poljoprivrednom radu oduševljava, pak mu i mi kličemo: Na mnogaja, vrli prijatelju i dični jubilarde! Fr. St.

Pčelarstvo u Austriji.

 Od ovim naslovom mislim prikazati cij. čitaocima naše »Hrv. Pčele« i zanimive i poučne prilike naprednog pčelarstva u Austriji, dotično svim zemljama austrijske pole monarkije.

Već na početku toga razmatranja mora se istaći, da onamožnji veliki napredak pčelarstva u velike počiva na izvrsnim organizacijama, koje u glavnom predstavljat. z. „Oesterreichischer Reichs-

verein für Bienenzucht“ (Središnja zadruga za pčelarstvo u Austriji.)

Ta centralna organizacija ima sjelo u Beču, te je voda i duša svih pokrajinskih pčelarskih društava u austrijskim zemljama, koja su tako udružena u jedan ogromni savez sa tisućama članova, te imadu jedinstveni savezni organ „Bienenvater“, koji izlazi u 14.000 primjeraka!

Kad uvažimo tako svjesnu četu naprednih

pčelara, tada nam mora biti jasan i onaj napredak, kojemu tamošnji pčelari od godine do godine sve više kroče. I središnja sveza u Beču i ostala pokrajinska zemaljska društva sa mnogim svojim podružnicama uživaju najveću pažnju odlučujućih faktora. Ministarstvo za poljodjelstvo, te sve ostale pokrajinske vlade podupiru sa izdašnim svotama dotične pčelarske zadruge, a i mnogi gradovi priteže im u pomoć. Ukupni broj svih udruženih društava iznosi 374 sa 8886 članova, no osim toga bilo je i takih društava za sada izvan „Saveza“, koji će tako još više ojačati.

Takova organizacija djeluje ne samo moralnom i materijalnom potporom na snagu proizvodnje svojih članova, nego podržaje razne inštitucije, pčelarsku školu, tečajeve za praksu, predavanja, izložbe itd.

Svakako među svim navedenim najveći ugled i najbolje uspjehe ima „Austrijska pčelarska škola“ u Beču, pa je vrijedno o njoj posebno govoriti. Ta škola već je na stotine i tisuće svojih polaznika u naprednom pčelarstvu praktično izobrazila, koji su onda najbolji rasadnici naprednog pčelarstva. Navedenu školu u velike podupiru vlada i ministarstvo za poljodjelstvo uz lijepu potporu grada Beča. Posjet škole bio je uvijek vrlo živahan, te su ne samo glasoviti pčelari, već i početnici i lajci nju rađo pohadali. Na njoj rade prvi austrijski pčelarski stručnjaci kao na primjer Alfonsus, Pechaczek, Muck itd.

Na školskom pčelinjaku ima do 200 komada pčelaca, a smješteni su u svim mogućim vrstima ulova počam od pletara sve do preraznolikih ulišta s pokretnim sačem svih mogućih sistema. Taj dakle pčelinjak može kroz cijelu godinu služiti kao kakova izložba. Pčelarska škola nabavila si je u Deutsch-Wagramu posebno zemljište, kuda se ljeti pčelci prenašaju na za to posebno priređenim putnim kolima.

Prošle godine 1911. održani su nebrojeni tečajevi na pčelarskoj školi, kojima je ukupno pribivalo 183 osobe iz svih austrijskih zemalja, pa tako i iz naše Dalmacije i Bosne. Na koncu tečaja drže se posebni ispit, naročito za samostalne rukovoditelje

pčelinjaka tako zvane „Imkermeister“. U programu »Saveza« nalazi se gradnja nove i povećane pčelarske školе, samo su nastale poteškoće sa izborom zemljišta zgodnog u tu svrhu. Kad se to provede, spojiti će se školom i muzej pčelarskih stvari i proizvoda Sav rad nadziru na školi članovi centralnog odbora na čelu s predsjednikom.

Sa školom su u savezu mnoge postaje za motrenje pčelarskih prilika, klime, paše itd., a osim toga se inicijativom rečene škole i njenom potporom drže nebrojeni tečajevi u pokrajini, koje rukovode posebni putujući učitelji pčelarstva, kojih je sada ukupno 26. Ti su učitelji imali na svojim predavanjima samo u prošloj godini ukupno 6000 polaznika.

Još je vrijedno istaći, da tamošnji pčelari imaju posebni osiguravajući i potporni fond, u koji doprinaša do 5000 članova. Iz te zaklade dobivaju potporu pčelari za štete nastale kradom, vatrom, vodom, vjetrom ili truležem legla kod pčelaca. Uplata je vrlo niska, jer se od 20 pčelaca plaća godišnja premija od samo 50 filira! Prošle godine bilo je prijavljeno i isplaćeno odšteta za 75 slučajeva ukupno 3171 kruna.

No još nešto, što taj savez čini jakim i množi broj njegovih prijatelja u pčelarskim krugovima, a to je posredovanje u nabavi svih mogućih objekata potrebnih svojim članovima, od kojih ima i »Savez« dosta u vlastitoj proizvodnji. K tomu je gotovo sva pčelarska književnost u nakladi njegovoj, pa se tako i njome članovi mogu obilno koristiti.

Kako će i našim hrvatskim pčelarima biti poznato, postoje u austrijskim zemljama mnoge velike pčelarske trgovine, no i te su kraj takove organizacije pčelara prisiljene solidnijoj proizvodnji i cijenama.

Uzeto sve u jedno, mora se priznati, da je pčelarstvo u austrijskim zemljama na visokom stupnju i da će se još više podići, a sve na temelju one: „Gdje se bratska srca slože i olovo plivat može!“ Stoga se ne može i našim pčelarima dosta preporučiti međusobna sloga, solidarnost i uzajamnost.

Stjepan Iancić.

Pčelarenje i pčelarsko pripovijedanje.

Piše J. B. pčelarski šegrt u K.

(Nastavak.)

X.

Žensko ko žensko.

Prem me je drugi moj pčelac, Eva, poljubcem u usta podučio, kako su pogibeljni pčelci ženskoga imena, ženskoga spola, ipak je prevladala moja kavalirština. Trećega pčelca poklonila mi je jedna žena, sigurno jedina pčelarica u kotaru. Iz zahvalnosti i rádi priznanja dao sam pčelcu njezino žensko ime.

Lijepo sam ga spremio i opremio i stavio na odlično mjesto. Motrim ga iza prozora. Za kratko vrijeme izgradio pravilno sače. Marljin je, da je divota. Već je osam okviraca u položenoj amerikanci ispunio. Treba dometnuti nove. Polagano povućem prozorčić.

— Brrr! kao da si dirnuo u osinjak. Pčele udaraju o staklo, buče, dreče, da te jeza hvata.

Pustim ih da se umire, pa će kušati sreću odozgor. Pridignem poklopac, pa tek nastao toliki otvor, da se moguće provući i eto oko mene roj pčela, pa sikću, civile, navaljuju. Pobjegnem, navučem kapu, zapalim lulu, pa će:

— Ha! ha, frajle, parfema! I nakadim ih obilno. Povukoše se, pritajiše. Umećem ja okvire i smijem se, kako se moje frajle povukoše na račun parfema. Nekako tihano zuje, šapću, kao da se dogovaraju. Neoprezno malo tresnem, udarim, al sad da vidiš jada iznenada! Uzdrečaše, zatuliše, pa udri po meni. Sve onako u kapi dадох ја petama vjetra.

Tako bivalo prviput, drugiput: tako biva uvjek. Dok su drugi pčelci mirni, krotki, ovaj ostaje uvjek — ko žensko. Prava moderna, nervozna, histerička žena. Oslobodi te Bog, da dođeš pred lice, pred ljetlo: već ti je u očima. Ako samo malo dirneš, već se srđi, više buđi, pa će na tebe zubima i noktima. Jedino pred parfemom, dimom imade respekt!

Upravo mi dodijava Već sam odlučio, da će ih sumporom.

— Šteta, brate, pčela, pouči me prijatelj, tu si lako pomognеš! Prekrsti ih! Daj im muško ime, pa će biti mirni, krotki, pokorni! Ta žensko je uvjek — ko žensko!

XI.

Do djavla i kapa!

Kao svaki početnik tako i ja bojam se uboda.

— E pa zato je Kranjec kapu napravil, reče mi u šali prijatelj.

Bio vruć dan, sporno, a ja morao obaviti neki posao u košnici.

Oboružao se ja kao sredovječni vitez. Lice prekrio neprobojnim vizirom: pčelarskom kapom, a na ruke nataknuo ogromne kožnate rukavice. Zavezao rukave i uopće brižno sakrio kožu.

Odvažno pristupim i dignem poklopač Lule nisam rabio. Pa i čemu, pošto sam oboružan. Ne prođe čas, dva, već osjetim žalac ravno na usnama i dvije pčele motaju se između pčelarske kape i moga lica. Boli, peče, i ja pustim sve, pa bjež' onako oklopljen iz pčelinjaka.

— Do djavla i kapa i sva opreznost! promrljam, i čudim se, što sam i preko kape uboden u gornju i donju usnicu.

Daleko od pčelinjaka skinem kapu, stresem one dvije već polumrtve pčele i pregledam kapu. Dosjetim se jadu: luknja za lulu na kapi bila otvorena, kroz luknju uniše pčele, razdražile se u onom uskom prostoru i ubole me.

— Dobro: drugiput zatvorit će i tu luknju zaključim srdito.

XII.

Antialkoholičari.

Vrlo mi se dopalo štivo u knjizi g. Martinića o uplivu pčela na kulturu čovjeka. Iznio je krasne primjere i sjajne poticajne. Opisao je mnoga lijepa svojstva pčela; tek jedno je zaboravio ili u svojoj dugogodišnjoj praksi nije mogao opaziti, što sam ja iskusio već prvih dana, da su naime pčele odlučni antialkoholičari.

Čast dru. Gundrumu, čast raznim abstinentskim društvima i klubovima, ali nitko tako postojano, oštros, dapače nasilno ne suzbija alkoholičare kao pčele. Barem su moje takove.

Stara je istina, da mi Zagorci rado gučemo. Pa nije baš to ni takovo strašno zlo! I ja n. pr. nisam abstinens, ali moram biti Gundrumovac, kad radim kod pčela.

Spadam među one, kojima, „se ne pozna“, kad i malo više gucnu. Ako mi i nitko „ne pozna“, da sam pio, malo više pio, poznaju nefaljeno moje pčeleske dobre, prijateljske, gmizu po meni kao da me glade, miluju, ali kada sam malo obilnije gucnuo, već izdaleka viču na mene, kore me, a i kazne me ako ne bježim.

Sigurno 80%, uboda dobio sam iz antialkoholičkih razloga.

Šteta što nisam član kojega abstinentskoga društva ili kluba, ja bih gospodi predložio, da svakom pijanici nabave roj pčela, pa će imati izvrstne suradnike, kolosalan uspjeh u suzbijanju alkoholizma.

XIII.

Betonirani pčelinjak.

Živimo u vijeku željeza i betona, pa nije čudo, da sam i ja svoj pčelinjak popodio betonom.

Dobro sam računao: ne će dolaziti miševi, mravci ni ini zareznici, biti će uzorna čistoća, jer je uistinu tako, ali nisam računao, da će mi pčelinjak i bez miševa, bez mravaca i inih zareznika biti pčelinja košturnica.

Prvi su proljetni izleti pčela; pčeleske čiste

praže i prave po mom bijelom pčelinjaku — mozaik! Kad god dođem u pčelinjak nađem na podu ispod košnica mnogo mrtvih. Da sam im pisao smrtni list, bio bih po svom najdubljem uvjerenju napisao užrok smrti: ostarjelost.

Došao i mjesec svibanj, a još uvjek nalazim mnogo mrtvih pčela na podu, dapače kod nekih mnogo peludâ na gađicama: znak da to baš nisu nemoće starice.

Moj podsegret od vremena do vremena pomeo pčelinjak i po svom podsegretskom uvjerenju zakopao mrtve-pčele, da se druge žive eventualno ne okuze.

Podsegret bio na drugom poslu, pa sam pošao sam da čistim pčelinjak. Metem „mrtve“ pčele, a one se miču. Iznenadim se i domislim jadu. Oprezno sa mekanom perutnjačom zgrnem polumrtve pčele na smetljaru i odnesem na sunce. Za pol sata bijaše smetljara prazna: na studenom betonu ukočene otopiše se i svaka ode u svoju košnicu.

Odmah nabavim hasure pletene od slame, stavim ih na beton i od onda nema na podu od mog pčelinjaka pčela, koje bi propale od — ostarjelosti!

Pitanja i odgovori.

Pit. Kakove pčelarske rukavice Vi preporučate?

Odg. Ja uopće ne marim za rukavice, a pčelarske rukavice pogolovo ne trpim i nikada ih rabio nisam, niti ću ih rabiti. Pčelari najviše rabe rukavice od kaučuka, a tih ćete naći u svakom cjeniku pčelarskoga oruđa, ali ako ćete mene poslušati, ne trošite na to novac, jer svaki novčić, koji se na takove nepotrebne stvari izda, izbačen je. Radite oko pčela uvjek golin rukama, pa ćete biti u svakom poslovanju sigurniji, a ako Vas tu i tamo baš koja pčela i ubode (što Vam se međutim i u rukavicama dogoditi može), ne će škoditi, nego može dapače samo koristiti.

Pit. U moj pčelinjak navališe ove godine silni mravi, pa se uvlače mnogobrojno u košnice i džirzonke; kako ću se tih dosadnih gosti najprije riješiti?

Odg. Odstranite ponajprije sve smeće iz pčelinjaka, a osobito ono smeće ispod košnica. Uokolo košnica i po podu pčelinjaka naspitate pepela; mravi ne begenišu pepela. U zakutke i rupe, kamo se mravi uvlače, stavite češće malo kanfora ili zalite

te rupe sa gnojnicom; pa ćete se naskoro riješiti mravi.

Pit. Kako se može prepriječiti rojenje u običnim košnicama, a kako u džirzonkama?

Odg. U običnim se košnicama može zapriječiti rojenje, ako košnicu sa jakim pčelcem zamijeniš gledje mjestasom košnicom, u kojoj je slabiji pčelac. Tim načinom će slabiji pčelac znatno ojačati, dočim će jaki pčelac dosta pčela nosilica izgubiti i oslabiti, pa za to odustat će rojenja. Kod džirzonaka je najracionalniji ovaj postupak, kako ja to već lijepr niz godina činim, pa uvjek dobrim uspjehom.

Od svakoga pčelca primam samo rojeve prvence, a rojeve drugence vraćam opet natrag starici. Ovo mi je glavnim pravilom za vrijeme rojenja, pa mi svi pčelci ostanu jaki i sigurni za prezimljenje. To se pako izvada ovako: Kada se nakon 8—9 dana poslije prvenca pusti roj drugenac i uhvati za koju obližnju granu, treba ga, čim se malo smiri, streći u košnicu i ostaviti pod istim drvetom, dok se pčele u košnici ne skupe. Za to vrijeme pređem k starici,

otkle se je taj roj drugenac odijelio, pa iz nje povadim sve okvirce, svaki okvirac točno pregledam i gdjegod nađem koji zatvoreni ili otvoreni i zaleženi matičnjak, ja ga izrežem. Kad sam tako sve matičnjake izrezao, poredam opet istim redom, kako su i prije bili, sve okvirce zajedno sa pčelom u džirzonku. Pred večer istoga dana prenesem košnicu sa rojem drugencom, k njegovoj starici i stresem ga natrag. Taj drugenac će ostati kod svoje starice, ali kada ne bi bio izrezao sve matičnjake, on bi već slijedeći dan opet izrojio. Inače se može osujetiti rojenje u džirzonkama i proširivanjem plodišta, oduzimanjem legla i čestim vrcanjem meda, ali sve to ne pomaže mnogo, kada je pčelac već posve dozrio za rojenje.

Pit. Iza smrti moga supruga, koji je prije par dana nenadano umro, ostalo mi je nekoliko dobrih i jakih pčelaca u košnicama pletarama, koje moram prodati. Molim Vas, što mogu zahtjevati za jednog pčelca? Što stoji jedna prazna pletara košnica?

Odg. Ako se ti, kako velite, jaki pčelci nisu još izrojili, vrijedi svaki do konca lipnja oko 20 kruna. Izrojeni pčelci vrijede samo 8—10 K. Rojevi pravenci, ako su zdravi, sa lanjskom maticom, vrijedi svaki po 10—12 kruna. Pletare zvonolike košnice od slame ili rogoze priugotavlju se ovdje za dvije krune po komadu. Pletare košnice od vrbovih šiba ili divje loze manje su vrijednosti.

Razne vijesti.

Knjizvenost.

Sallawitz Fr. — pl. Ilić G.: O razumnoj hranidbi krava muzara osobitim obzirom na društva za nadzor krava muzara i na soja grahu. 80 str. Cijena 50 filira. 1912. Naklada Hrv.-slav. gosp. društva k. s. z. u Osijeku.

Početkom prošle godine nađeo je jedno vrlo važno pitanje pogledom na stočarstvo Slavonije Miroslav Steinhausz, predloživši našemu društvu pismeni prijedlog pod naslovom: »O šarenom blagu pincgavskog i simentalekog tipa s osobitim obzirom na depekoraju tla u Slavoniji.«

U tome svome prijedlogu dokazuje Steinhausz, da je brdsko blago tipa pincgavskog i simentalskog nepodesno za ravninu Slavoniju te predlaže neka se pokuša uvoditi nizinska pasmina istočno-frizijska.

U povodu toga prijedloga upriličila je naša središnjica, uvažujući veću važnost toga pitanja, naučno putovanje u Ugarskoj s tom svrhom, da se prouče neka stada nizinska blaga, koje se u Ugarskoj već dobrano uzgaja.

Vlastelinstvo grofa Eltza u Vukovaru, na kojemu je predlaže gospodin M. Steinhausz gospodarskim upraviteljem, namjestilo je u srpnju 1911. zasebnoga nadzornika krava muzara gosp Franju Sallawitzu, dotadanjega nadzornog asistenta Saveza društava za nadzor krava muzara u pokrajini istočne Pruske, dočim je već prije nabavila 10 istočno-frizijskih krava, pak je, namjestiv Sallawitzu kao nadzornika svih svojih krava muzara (250 komada) pošlo jednim mogućim putem, da se od prednjevanja dođe do stvarnih posljedaka.

Držimo, da je ovo bilo nužno redi prije, no što rečemo koju o gornjem djelu.

F. Sallawitz proučiv stočarske prilike vlastelinstva grofa Eltza skupio je posljedice svojih opažanja i napisao djelce, što ono ga je izdalo naše društvo pod naslovom: »Über rationelle Fütterung von Milchvieh mit besonderer Berücksichtigung der Milchyieh-Kontrollvereine und der Soja-Bohne.«

Ovo je djelce preveo tajnik g. Gjuro pl. Ilić na hrvatski pod gornjim naslovom.

Sallawitz je kod proučavanja krava muzara na vlastelinstvu grofa Eltza uzimao u obzir ne samo proizvodnju, dakle mlijeko, nego je točno mjerio i potrošenu krmu s obzirom na najvažnije sastojine krme, t. j. s obzirom na škrob i bjelanjak. Uvezši u obzir i jedno i drugo zaključio Sallawitz s obzirom na naše prilike u Slavoniji ovako: »Kako dakle, da se daljnem

grabežu na narodnom imetu predusretne? Ja predlažem: 1. Uvoz na sposobnost aklimatizacije prokušanoga nizinskoga blaga, kao što je holandesko, istočno frizijsko i istočno prusko; 2. prijelaz sa bjelanjkom siromašnoga i nerazumnog, na bjelanjkom bogato, dakle razumno hranjenje krava muzara.«

Sallawitz dolazi i do toga zaključka, da se u nas s običajnim dosad krepkim krmivima ne može podići sadržaj naše običajne krme na bjelanjcima, te preporuča, da se manjak na bjelanjcima namakne nabavom ili sojinim pogača ili kojeg drugog bjelanjkom bogatog krmiva.

Držimo, da je ovo, što smo naveli iz spomenutoga dje'a, dovoljno, kako bismo upozorili naše stočare na ovo djelce, u kojem će naći mnogo pobuda za daljnji uspješni stočarski rad. Možno je, da se izvodi Sallawitza iskušaju i na drugim stadiima, pak bi naša vlastela i veći posjednici bili prvi na to zvani.

A da nas naša stada pogledom na dojnost krava ne zadowjavaju, o tom nitko i ne sumnja.

Djelce, štampano na hrvatskome, kao što i na njemačkome jeziku dobiva se za cijonu od 50 filira — poštom 5 filira više kod Hrv.-slav. gospodarskoga društva kao središnje zadruge u Osijeku.

Sveslavenski pčelarski savez. Profesor Dr. Bachmetjev, glavni sekretar sveslavenskog pčelarskog saveza dolazi ovih dana u Beograd radi dogovora o učešću hrvatskih i srpskih pčelara pri ovogodišnjoj III. glavnoj škupštini u Moskvi. Nakon toga dogovora moći će g. profesor Eugen Kamenar (kao predsjednik sveslavenskog pčelar. saveza, sekcije za Hrvatsku u Slavoniju) svim našim učesnicima, koji se kod njeg na našu zadnju vijest najavio, dati potanje upute glede puta u Moskvu. Toliko za ravnjanje našim pčelarima, koji su stavili pismene upite na profesora Kamenara. Tko još želi kakove potanje informacije u tom pogledu, neka se samo obrati na g. Kamenara, profesora kr. vel.

gimnazije na Sušaku, ali neka priloži i marku od 10 filira za odgovor.

proglašuju po cijelom mjestu. („The Britisch Bee Journal“).

E. K. — r.

Parnica radi roja. Vrlo zanimiv slučaj iz pčelarskih krugova iznosi zadnji bečki list „Bienen-vater“: Sa pčelinjaka g. Wintera u Hatzendorfu br. 132. izletio je 9. lipnja 1911. u pol 10 do podne roj i sjeo na drvo susjednog vrta gdje. Riepl. Kako pčelar nije bio kod kuće pošla je njegova supruga, da roj skine, nu gdje. Riepl zabranii joj pristup u svoj vrt. Ona stoga ode po svog muža, nu dok je isti do 10 sati došao, roj se digao i pobegao. Stoga je g. Winter tužio gdju Riepl za naknadu štete od 10 kruna kod kot. suda u Wolkersdorfu i uzeo si u to ime odvjetnika. Tužena se kratila platiti štetu, no nakon teške trosatne rasprave i preslušanja pčelarskog sručnjaka, učitelja Gerbera, pala je odluka kot. suda, kojom je Rieplova kriva, te ima platiti pčelaru odštetu od 10 kruna skupa s kamalima, nadalje troškove odvjetnika Winterovog od 111 kruna 96 fil. tako da će s vlastitim odvjetnikom taj roj stojati „malenkost“ od 200 kruna. — Krasna pouka i našim hrvatskim pčelarima!

S. I. — ē.

Pčelarstvo u Belgiji. U Belgiji imade 219 pčelarskih zadruga sa 6430 članova. Ove su zadruge spojene u 10 udruženja (neka pčelarska središta) čiji odaslanici sastavljaju sindikalnu komoru pčelarstva u Bruselu. Ovoj je pčelarskoj komori zadatak da brani i unapređuje interes pčelara, pomoći štampe, izložba i stručnih konferencija. E. K. — r.

Vrijednost meda u Ugarskoj. U Ugarskoj dobiva se meda godišnje u vrijednosti od 10 milijuna kruna. God. 1906. bio je izvoz meda u vrijednosti od milijun kruna, god. 1907. bio je on u vrijednosti od 1,150.000 kruna, god. 1908. bijaše ga izveženo za 1,224.000 kruna, god. 1909. bijaše izvoz za 1,200.000 kruna, a god. 1910. za 1,350.000 kruna. Evo koliki dohodak nosi pčelarstvo! E. K. — r.

Uzgoj pčelinjih pasmina. Koliku važnost stavljaju Švicari naročitom uzgoju pčelinjih matica svjedoči to, da se je godine 1909. držalo ondje 26 tečaja o takovom uzgoju sa 286 učesnika, koji su odgojili 623 najboljih matica. (Česki pčelarski kaledar 1911).

E. K. — r.

Kitajski pčelari u nekim krajevima svoje ogromne države vjeruju, da su pčele u izravnoj svezi sa bogovima. Osobito gorski žitelji na jugu pogorja Yan yue, koji nemaju nikakav kalendar, motre veoma pomno izjutra i na veče ponašanje svojih pčelaca. Dan, kada pčele roje, drže oni za sretan, a svaki svoj važniji posao počinju u takove dane, ako se takav posao ne bi u taj dan svršio, čeka se opet na „rojovski dan“. I svatove slave pretežno samo na one dane, a temeljni kamen za građevine postavlja se takoder na takove dane. Ako se dakle komu roje pčele, to odmah sluge i susjedi

Na snanje!
Kako smo već u sadnjem broju javili, da je ove godine, uslijed abnormalnoga vremena tečajem mjeseca travnja, pak uslijed neprestane kiše mjeseca svibnja, pa i lipnja, rojenje pčela jako sadršano, to smo tek ovoga mjeseca otpočeli rasašiljanjem rojeva, ali i to ide dosta sporo i vrlo nepravilno. Od 96 dobro presimljenih pčelaca dobismo do 15. lipnja jedva 20 rojeva, gdje smo drugih godina u ovo doba imali već i preko 100 rojeva. Ako dakle ne budemo mogli ove godine svima udovoljiti, neka nam se ne smjeri, jer je tu „Vis major“. Pouka u naprednom pčelarstvu traje cijelog mjeseca lipnja, a tko se tim okoristiti želi, neka se najavi dopisnicom uredništvu „Hrv. Pčele“.

Uredništvo.

Ovomu je društvu pokrovitelj Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin ltd. ltd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želiq, može ga dobiti za godišnju pretplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Pretplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donji grad. Društveni član, ako se obvezte, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 7. i 8.

U OSIJEKU, za mjesec srpanj i kolovoz 1912.

Tečaj XXXII.

† Pajo Krempler.

Baš na Petrovo 29. lipnja o. g. umro je u Zagrebu u svojoj kući u Jurjevskej ulici, gdje se je nastanio, kad je ovog proljeća došao u mirovinu, umirovljeni župnik kutjevački i zač. prisjednik duhovnog stola Pajo Krempler. Pokojnik se je rodio u Zagrebu 8. siječnja 1843. od građanskih roditelja. U Zagrebu je svršio škole i bogosloviju, te je bio 22. srpnja 1866. zaređen za svećenika. Među njegovim saučenicima spominjemo đakovačkog biskupa preuzv. gosp. dra. Ivana Krapca, Vjekoslava Borošu i Pavla Brantnera. Kapelanova je na raznim župama, najposlije u Tuhlju, a početkom god. 1873. postade župnikom u Hrnetiću, kod Karlovca. Kad je početkom god. 1881. umirovljen župnik u Topuskom dr. Franjo Kellner, dobio je Krempler tu župu. Tu je ostao kratko vrijeme, jer se je već god. 1883. poslijе

smrti Josipa pl. Kraljevića preselio na župu u Kutjevo, gdje je blagosloveno djelovao sve do ove godine, kad je pošao u zaslужeni mir. Pokojnik je mnogo radio na književnom polju. Za društvo sv. Jeronima napisao je g. 1870. vrlo popularno pisano knjigu »Povrćarstvo«. Za kalendar »Danicu« napisao je više poučnih članaka. God. 1878. »O gušterima«; 1881. »Je li vrijedno krmad gojiti?«; 1883. »Hrana siromaka«, a god. 1893. članak »Kutjevačka Gospa«. Poučnih članaka napisao je za »Gospodarski list«, a više znanstvenih članaka za »Katolički list«.

Paju Krempleru je u velike zanimao i napredni način pčelarenja, pa već od godine 1887. nalazimo njegovih zanimivih i poučnih dopisa u »Hrv. Pčeli«. Iste se godine u jednom dopisu tuži, kako u nas svuda ima mnogo pčela, a ipak tu ne može dobiti za crkvu dobrih voštanih svijeća, nego ih mora naručivati iz Ljubljane i iz Gorice. U drugom se opet dopisu već intenzivnije bavi pčelinjom pašom, pak pre-

poruča pčelarima razne medonosne biljke. U trećem se dopisu tuži na skupoču džirzonaka, pa ma da je uvjeren, da se svaka džirzonka već za godinu dana isplatiti može, ipak ostaje pri tom, kako za početak nema novaca. Najviše mu zadaje brige nabava vrcala, pa ma da ne dvoji o dobrom uspjehu, ipak mu je teško žrtvovati dvadesetak forinti za jedno dobro i praktično vrcalo. Kada mu je na njegovu jeremijadu gleda voštanih svijeća odgovorio u »Katol. Listu« župnik Volmut iz Cerja i upozorio ga na medičara Sučića u Križevcima, koji pravi voštane svijeće od čistoga pčelinjega voska, punim je pravom spočitnuo istomu medičatu, zašto to nigdje ne oglašuje. Samo reklama diže trgovinu i stvara novac, zato pozivlje Sučića, da svoju dobru robu oglasi u „Katol. Listu“ u „Hrv. Pčeli“, a ako ustreba i u drugim listovima.

Pod konac godine 1888. jada se pokojni Krempler u „Hrv. Pčeli“, što ne može nikako oživotvoriti pčelarske podružnice u Kutjevu. Sakuplja i sakuplja, pa nikako 20 članova sakupiti.

„U nas je običaj“ veli Krempler „svega se u prvi trenutak najvećim oduševljenjem hvatati. Poslije toga oduševljenja dolazi kao u ruskim kupeljima, poslije silne vrućine i znoja — tuš, hladan tuš.“

U tom dopisu spominje pokojnik golo brdo nad Kutjevom, pa se tuži na općinsko zastupstvo, koje je zaključilo doduše, da ondje ne smiju više

ovce pasti, da uzmogne niknuti i rasti šuma, pa da se tako na put stane vjetrovima, koji tamo silno vladaju, ali žalivože, kaže Krempler, i taj zaključak, kao i mnogi ini zaključci i korisne stvari, ostade samo na papiru.

Već prije deset godina, kako mi je pokojnik jednom pisao, bavio se je on ozbiljno mišljju, kako će u mirovinu i preseliti se u svoj rođeni grad Zagreb. Tamo će preseliti i svoje pčelce, pa ih još i pomnožati, te se što intenzivnije posvetiti naprednom načinu pčelarenja. Tamo će se, piše pokojnik, priključiti pčelarskom pododboru hrv. slav. gospodarskoga društva, pa će tako imati zgode sastati se češće sa tamošnjim intelligentnim pčelarima i s njima pertraktirati mnoga važna pitanja, tičuća se naprednoga pčelarstva. Želja se je doduše, ma i kašnje, toga našega produktivnoga trudbenika ispunila i on je umirovljen došao u Zagreb, ali tek ovoga proljeća, a sve plemenite osnove njegove presječe neumolna smrt, koja ga je već 29. lipnja o. g. riješila svih zemaljskih briga.

Da se časna uspomena na Paju Krempler a zadrži i u pčelarskom svijetu, posvetio sam vrlomu pokojniku ovaj kratki nekrolog, pa dao Bog, množali se u nas na polju pčelarstva tako nesobični i požrtvovni radnici, kao što je bio blago-pokojni Pajo Krempler. Pokoj mu duši!

Bogdan.

Mjeseci : Srpanj i kolovoz.

Ovu će godinu mnogi pčelari ubrojiti među jednu od najlošijih godina po pčelarstvo. Radi hladnih i kišovitih dana u travnju i svibnju, odustase pčelci od rojenja, pa nije bilo rojeva do lipnja. Tek mjeseca lipnja otpočelo je pravo rojenje, ali i to slabo, pa je nastavilo mjeseca srpnja. Meda je bilo također vrlo malo. Pašu sa akacije je uništila kiša, a lipa je medila dosta škrto.

U našoj okolici nastane obično mjeseca srpnja i to duge polovice kratka pauza gleda paše, a pošto se leglo još sveudili prilično jako širi, ne smije se sada pčelcima previše meda oduzimati, jer bi ih to moglo jako oslabiti.

Naši se pčelari najviše pouzdavaju u mjesec kolovoz;

treba samo malo kiše ili dosta rose, pa će biti i meda. Kada pčelci trutove proganjaju, možeš im staviti u sred plodišta truťovske stanice, pa će ih medom napuniti. Imaš li veći broj pčelaca, otpočni ih već početkom kolovoza izjednačivati, t. j. zrelo leglo od jačega pčelca uzmi i daj ga slabijemu, te uopće nastoj, da je u svim džirzonkama podjednako izgrađenih okviraca. Isto tako pazи, da imadu svi podjednako meda i legla. Čim opaziš, da je nastala dobra paša, pa da se u zadnjim okvircima do prozora cakli med, dodaj odmah po dva i četiri (prema tomu, kakav je pčelac) prazna izgrađena okvirca, a nemaš li takovih na zalihi, izvrcaj med iz zadnjih okviraca, pa ih ispravnjene opet natrag stavi, jer samo ako tako radio budeš, moći će pčelci valjano iscrpiti pašu. Znaš

li, da je u kojem pčelcu starija i iznemogla matica, sad je najshodnije doba, da ju zamjeniš mlađom oplođenom maticom. Starice, koje su se izrojile, pa i rojeve drugence treba sada točno pregledavati, da li imadu oplođenu maticu. Nađeš li sada kojeg bezmatičnog pčelca, dodaj mu odmah oplođenu mlađu maticu, a ako takove nemaš u pričuvi, dodaj mu zreli matičnjak, a nemaš li ni toga, a ti mu dodaj okvirac sa mlađim leglom. Ovo potonje može još vrijediti mjeseca srpnja, ali u kolovozu obično ne vrijedi mnogo, jer je veliko pitanje, da li će se još moći oploditi uzgojena matica, a ako se i oplodi, kasno će otpočeti leženjem, pa će pčelac do uzimanja znatno oslabiti.

Već mjeseca srpnja, a pogotovo kolovoza tjeraju pčele trutove, a to je siguran znak, da se ne misle više rojiti. Zadrži li koji pčelac trutove do pod jesen, sumnjiv je, pa ga treba točno pregledati, da li nije ostao bez matice. Nađeš li sada takvog bezmatičnog pčelca, a nemaš u pričuvi oplođene matice, da mu je dodadeš, najbolje češ učiniti, ako ga kojem susjednom pčelcu pripojiš. Kad u kolovozu nema paše, pojavljuju se rado pčele tuđice, koje ponajviše navaljuju na slabije pčelce, zato treba kod takovih pčelaca sauziti leto, pa će se laglje obraniti od tuđica. Tuđice se najčešće navabe i neopreznošću samoga pčelara. Međ se ne smije zadržavat u blizini pčelinjaka, jer se tim navalbi tuđica, koja tada navaljuje kao bijesna i na pčelce. Izvrcone medne okvirce, koje nisi opet vratio pčelcima, treba dobro spremiti, da pčele ne mogu do njih.

Neke važnije biljke:

Svilatica (*Asclepias syriaca*) je jedna od najznamenitijih biljka po pčelarstvu. Cvate mjeseca srpnja. Cvjet je muzgavo crvene boje i vrlo ugodna mirisa. Cvjetići su poput lopte poredani jedan do drugoga, a tako mede, da šnjih često kapljivo poput graška krupne kapljice nektara.

Matičnjak, ili pčelinja ljubica (*Melissa officinalis*). Ova je biljka također velevažna po pčelarstvu.

Lišće ugodno mirše, a taj miris neobično privlači pčele. Za vrijeme rojenja spuštaju se rojevi vrlo rado na takova mjesta, koja su natrta matičnjakom. Matičnjak raste kod nas divlji, ali ga mnogi radi mirisava lišća goje i u vrtovima. Sjeme je matičnjaka najbolje posijati kasno u jesen.

Heljda ili hajdina (*Polygonum Fagopyrum*) veoma je koristna biljka u gospodarstvu. Pokosi li se u zeleno, daje izvrsnu krmu domaćemu blagu, a zrno opet, kad dozrije, pa se samelje, daje čovjeku zdravo i hranivo jelo. U prijedelima, gdje se mnogo sije, kao u Hrvatskoj, Kranjskoj itd. od neprocjenjive je vrijednosti po pčelarstvo. Što je kod nas s'proljeća repica, to je tamo pod jesen hajdina. Hajdinu su pokušali gdjegdje posijati i po Slavoniji, ali ovdje, akoprem bujno cvate, slabo ili nikako ne medi, zato i odbacuje malo zrnovlja. Heljda cvate od kolovoza do listopada.

Kokotac ili ždraljika ljekovita. (*Melilotus officinalis*) raste samonika po svoj Slavoniji, uz puteve na poljima i livadama. Cvate od lipnja do rujna. Ova vrst djeteline godi našim pčelicama, zato su već stari pčelari natirali njom košnice, prije nego su u nje stresali rojeve.

Tikvine (*Cucurbitaceae*). Sve su vrsti tikvina korisne po pčelarstvo. Bunjava ili buča (*Cucurbita Pepo*) daje mnogo nektara i peludi; isto tako: krasavac ili ugorka (*Cucumis sativus*), dinja ili pipun (*Cucumis Melo*) i lubenica (*Gucumis Citrullus*). Sve te tikvine cvjetaju od lipnja do rujna, a pčelice unašaju š njih dosta obilno meda i peludi.

U našem primorju, mjeseca kolovoza, pa i rujna, osobito ako ugode kišice, sačinjava glavnu pašu za tamošnje pčelare majčina dušica (*Thymus serpillum*). Primorski pčelari imadu uopće samo dvije glavne paše i to s proljeća sa žalfije (*Salvia officinalis*), a pod jesen sa majčine dušice.

Bogdan.

Pčelarsko pismo.

Dragi pobratime!

I postade Ti — čujem — pčelar od oka. Vele da gvirиш bolje u svoje pčelice, no željiva u svoje jaje. Pravo imaš! I ja, kad mi se sve puši od briga i poslova, idem se obično razgaliti k pčelama. Onda se zanesem kao da s njima pripovijedam, pa kao da im se tužim,

što nam ni svijet ni sudba nisu prikloni. Na 3. i 4. srpnja, za Šušačkog kongresa, kada sam bio u jeku rada sa statističkim podatcima škole, pa se za neke »neštimane« rubrike razjadio, odoh i potužim se svojim miljenicama, kako smo mi »meštri« zle sreće s ovogodišnjim kongresom. Jedan dovršava spise, drugi već po

volji predsjednika potpisujućeg povjerenstva uškoluje, treći . . a što da Ti sve nabrajam. Tko je najviše no li učitelj želio viditi braću pčelare i nešto više u hatar pčelarstva pridonijeti nego mi. A mi u službenoj raboti, dok drugi stališi kongresu.

Vis, vlada preporuča godimice svojim lijepim nukanjem, neka se učiteljstvu dade od općina potpora za posjet kongresa, a naši opć. i gradski oci ma »ni vrnjkeš«. Jednom učitelju pčelaru, kad je molio potporu rekoše: »Ta imate ferije — naužite se mira, šta će Vam potpora za kongres.« Meni pred 2 godine odrapio sam glavar općine moj prijatelj, u sjednici zastupstva: »Neka proda pčelce pa neka ide na pčelarske skupštine.« Trećem su poručili, da kad proda med, tada će imati čast i bez tereta općine putovati. Vidiš kako se poštuju naredbe, smjerajuće na procvat pčelarstva! Nu čemu te jeremijade?

Rađe da Ti se pohvalim — e sam već i vrcao malo meda. Vlažno — toplo ovogodišnje vrijeme pogoduje prilično i u ovom kraju, gdje nemamo glavne paše, pa sam na jednu od Baračevih amerikanki i nastavak postavio. Upozorujem Te, da pred cvatnjem metvice, misirače i sunokreta izvrcaš što bolje možeš, a to tim više, što čujem, da i kod Tebe kiši. Tuča je nekim pčelarima pomrsila i ove godine, nu proti elementarnim nezgodama nema pomoći. Prigovaram mojim džirzonkašima, da ne puste puno rojeva i jedva se daju »sedlati«.

Oni se čak i parojcima vesele, a ja odgovaram manje rojenja — više meda, ako je pčelinjak već snabdjeven s punim košnicama.

Onu mladu maticu, što Ti je (kao druginac) u mediju osječke uzor džirzonke oduzmi i zamjeni s onom trogodišnjom u Baračevki, a gore otvori medište, pa ćeš imati veliki roj u sva tri sprata, a i meda bar na jesen. To sam doživio ja sa osječkom stublikom.

Da, moram Ti se pohvaliti, da imam na mojoj školi druga, još ne pčelara, (jer je istom namješten) ali izvrstnog slejdaša. On Ti meni načinio po »Hrv. pčeli« točno na milimetar osječku uzor džirzonku, ja to stavio u svoj cvijetnjak pred školom, i sad oba uživamo u radu pčelica pred škol. sobom, a našu dječicu tako animiramo za pčelarenje, pa i sad u praznicima znatiželjno dolaze, moleć uvid: kako naše pčele rade.

Tako Ti vidiš meštari uživaju u plodu svoga rada, a onako im se pogoduje koli s vremenom (danom) kongresa, toli i sa potporom. Ah, stisni se u svom kutu . . . i . . .

Kad podem do naše marne pčelice na polju školsva, našem Josipu B. s počasnom diplomom, uživat ću što ću se nagledati pčelinjeg rada na čistacu Tvojih posavskih strnokosa, a dotele pozdrav Tebi i Tvojim zauzetim pčelarima — pa Bog!

Tvoj Jakša — nac.

U N., 15./VII. 1912.

Pčelarenje i pčelarsko priopovijedanje.

Piše J. B. pčelarski šegrt u K.

(Nastavak.)

XIV.

Dvoboj.

Koncem svibnja, dok pšenica cvate, vele da su najbolji raci. Nas troje prijatelja podosmo na rakolov. Putem eto nas do jednog seljaka pčelara. Ja ga naravski nagovorim i upitam glede pčelica.

Vidio on već moj pčelinjak, moje pčelce, pa će sažalno:

— E, gospodine, vi ne ćete uspeti, imadete lijepi pčelinjak, imadete dosta pčelaca, ali ne imadete blizu — gnojnice!

— Šta? Šta? Gnojnice! iznenadi se jedan od mojih prijatelja.

— Pa da, gospodine, pčele moraju biti blizu gno-

nice ili još bolje ravno nad gnojem i gnojnicom! Eto pogledajte moje!

Povede nas u dvorište i ponosno pokaže nam svoje pčelce nad gnojnicom.

Visoka zgrada na sprat. Zdola štale, a zgora štagalj, suše, sijenici, što li. Pred zgradom kup gnoja, nz gno oveća mlaka, puna gnojnica. Sredinom zgrade, dobra tri metra od podnožja visoko pričvršćena neka trula daska, a na daski tri pčelca. Sunce pripiče i jadne pčelice objesile se ispod leta, pa ta tri pčelca izgledaju kao tri bradata patuljka.

— Vi ste strašan čovjek! Kako možete na tom smradnom mjestu držati pčelice! Ja bi vas radi toga . . . ne doreće prijatelj, jer ga drugi prekine:

— Nemoj, doktore, možda im zbilja to prija!

— Zar si lud! Kako bi to moglo prijati pčelama, koje su tako čiste, tako uredne! Vidi se . . .

— Što se vidi?! Pazi što govorиш!

— Manite gospodo! Idemo! presijećem svađu među prijateljima, povučem ih iz dvorišta, pa ćemo prema potoku. I dobro sam učinio, jer po licu i držanju našega pčelara i njegovih susjeda, koji su međutim pridošli, vidjelo se, da bi oni i šakama bili spremni dokazivati, da je najbolje imati pčelinjak — nad gnojnicom.

Dok mi prema potoku, a moji prijatelji šute, crveni kao raci. Vidi se: tišina prije oluje. Mi na livadi, a jedan će tobože potpunim miron:

— Ti se baviš, pčelarenjem, daj ti reci zar nije ono ludov, što stavlja pčelce ponad gnojista?

— Zato ne mora biti ludov, kad mu pčelci ipak uspijevaju, uleti drugi oštros, izazovno.

— Manite, to je obično seosko suvjerje, a nije možda i bez razloga, protumačim ja mudro, dvolično.

— Zar i Ti?! Čudim se . . .!

— Svakako nije bez razloga, to sam i ja tvrdio, drugi će ujedljivo.

— Tvoji razlozi! Baš se razumiješ kao . . . i nadoveže dosta uvredljivu prisopodobu.

— Oprosti, ti si meni rekao, da govorim bez razloga, ja ti to isto uzvraćam. Ti si . . .!

U tren oka, ja sam se jedva snašao, i oni bijahu neprijatelji. Odvažno i odlučno stanem među njih i mi se razidosmo svaki na svoju stranu.

Kavaliri, sportsmani: biti će viteške zadovoljštine, a možda i krvil Jadne pčelice, što ste dočekale!

Sutradan ja u mjesto, a tamo svjedoci, sjednice, protokoli, kodeksi i vrag i sotona. Obiđem jednoga, obiđem drugoga, a svaki bijesni i tumači mi, da se ne smije dati vrijedati.

Obostrani svjedoci u neprilici; u glavnom povodu svađe ne mogu se snaći. Dapače ne mogu točno ustaviti uvredljive, za zadovoljštinu potrebite izraze, a moji se prijatelji srde i hoće se tući. Eto mene kao stručnjaka. Pomislite, šegrt, pa stručnjak u viteškoj aferi! Protumačim svjedocima, da je i jedan i drugi od uvrijeđenih imao pravo. Oni usvojiše moje navode, pa će svaki svoga štičnika obavijestiti. Malo se primirili. Obiđem ih opet, protumačim im da jedan i drugi imade pravo, te da uvrijeda nije pala, jer je jedan drugomu istinu rekao, makar i malo oštrose. Pomiriše se bez oružja i mi smo slavili, slavili pomirbu.

Evo kako sam ih uvjeravao: Pčelac treba dosta vode. Izvrstno mu dolazi voda blizu pčelinjaka, da ne dangubi,

idući daleko po vodu. Pčelac volje stajaču, topiju vodu. Zato mi napredni pčelari imademo uz pčelinjak posebna napajališta, iz kojih pčele uzimaju vodu. Naši seljaci ne imadu posebnih napajališta, obično su visoko na brdimu, pa pčelama dobro dolazi voda iz gnojnice. Pčele sišu vodu na površini, a i gnojica je na površini čišća. Napokon i cijevčica u rilcu pčelice tako je tanka, da siše samo čistu vodu!

XV.

Trutovi.

Bili su izbori. U našim redovima odjeknule kobne riječi: pali smo!

Brzo, brzo nas je nestalo sa birališta, još brže iz sjedišta izbornog kotara.

Oj vi, koji ste vični ići na izbore, vični neumorno raditi, vični pobjeđivati, vi znadete, što znače riječi: pali smo!

I ja sam se dovukao domu svome. Nigdje u domu nisam se mogao smiriti. Izađem. Eto tamo je moj pčelinjak. Tamo moja razbibriga, tamo moja utjeha, tamo moja radost.

Zadem u pčelinjak. Pčelice muklo zuje, monotono zuje, kao da pjevaju opijelo mome kandidatu. Dvorim koju košnicu i promatram pčelice, kako se skupile u skup, pa složno rade.

Pod jesen je vrijeme berbe, vrijeme uspjeha. Trutova već ne bi smjelo biti. Pa ipak! Eto još tu i tamo koji! Taj bijaše drzovit i nije se dao istjerati, ili je radi svoje debele kože podnio previše žalaca, ili se kukavno gdjegod u kutu sakrio. Gle ga! Još oholo zuji oko košnice i opet se u nju vraća!

Brzo izadem pred pčelinjak. Vrebam na trutove, prođe drugi. Za svakim se mašim, al oni pobjegoše. Uz pogibelj, da će razdražiti, uvrijediti dobre radilice, skočim prema letu i uhvatim — truta.

— Oj vraže, oj griješniče, oj lijenivče, tu si! Debeo je i uzgojen, sit meda, da se jedva miče. Držim ga bez brige; on ne može ubosti, ta trut je! Oderem mu krila; on pokorno plazi, ta trut je! Bacim ga na zemlju; on nešto gundja, ali ipak veselo plazi po zemlji; on je i bez krila zadovoljan, ta trut je!

Ogadio mi se. Gurnem ga nogom, a on plazi dalje. Zgazim ga. On protegne papke, ispustio svu svoju nutritinju, svu svoju muževnu snagu i pružio se na zemlji — mrtav trut.

Oj vi trutovi, što sjedite tamni kod punih zdjela, punih mednih stanica, što vam ih napuniše znojem svojim marne pčele radilice, kako vas mrzim, kako vas

prezirem! Oj vi trutovi debelih šija i širokih trbuha, kako bih rado, da vas ne stane iz svih mojih košnica, iz lijepoga moga pčelinjaka! Kad vas malo treba, zašto vas je toliko!

Radilice dobro znaju, da im u vrijeme berbe trutova ne treba, da uzalud troše njihovu muku, njihov trud, pa ih zato tjeraju iz košnice. Oj kako im ja rado pomažem! Za mene je užitak ubijati trutove. Kad ih onako dvadesetak primim u ruku, a oni su tako nemoćni — bez žalca. Svaki dobar pčelar treba da pomaže radilicam ubijati trutove, jer će time društvo veoma koristiti. Ne treba se trutova bojati, ne treba trutove štediti. Trutova imade uvijek više nego ih treba. Nema trut žalca, nema trut odvažnosti, nema trut energije, trut mora propasti, trut nije dugovijek, pa zašto ga štediti. Zato je načelo dobrih pčelara: dolje trutovi!

XVI.

Nema trutova!

Lijep je jesenski dan poslije podne. Sretan i zadovoljan sjedim pred svojim pčelinjakom. Pčelice zuje veselo odlijeću i dolijeću u košnice. Ne čuje se oštri zuj od truta. Nema trutova! Minulo je njihovo doba, prestala je njihova potreba, potjeraše ih marne radilice!

Dà, dà i danas ne bijaše trutova. Opet bijahu izbori. Pobjedili smo! Veseli zuj pčelica čini mi se kao oduševljena pobjednička pjesma. Košnica se probudila. Pčele radilice ustajno i požrtvovno navalile na trutove. Trutovi pobegli, abstimirali i: pobjedili smo!

Čista je košnica od trutova. Plodna matica veseli se jakom društvu, koje se u borbi sa trutovima tako junački držalo, pa se spremja, da u proljeće zapjeva pjesmu veselu, pjesmu cvijeća, pjesmu slobode: nema trutova!

XVII.

Osa!

Sjedim pred pčelinjakom i očekivam rojenje. Pred letom jedne košnici nastalo komešanje. Pčele nemirno zuje i kupe se na letu. Čitavo klupko pčela tura se na letu iz košnice. Priskočim pa promatram rojenje.

Na dašcici pred letom bivalo klupko još veće i napokon skotrlja se na pjesak pred pčelinjak.

— Ma kako to, pomislim, prvar se već izrojio, pa da je mlada matica tako slaba, nemoćna, te pada pred pčelinjak?

Klupko se razrijedilo, većina pčelica veselo odletela i ja mjesto matice, nađem — mrtvu osu.

Jadna nametnica uvukla se u tuđu košnicu, da razkošno piće tuđu muku, tuđu krv. Složne pčelice

uhvatiše je na zlodjelu, oštro je izbodoše, istjeraše je, nametnicu, iz svoga doma, te je svoju lakovu drzovitost platila životom.

Oj zlatne moje pčelice radilice, kako vas štujem! Vi radite, pa i uživate, a nametnike iz svog doma ne-ustrašivo tjerate! Tjerajte ih samo, tjerajte, možda će se i drugi u vas ugledati!

XVIII.

Stršen!

Velik je, lijep, ponosan, zlatokrili stršen! Jedan osobito lijepi, veliki i vrlo razvijeni stršen često oblijeće moj pčelinjak. Često sam ga promatrao i nastojao, da mu zakrenem vratom. Uzalud! Uvijek mi je vješto uzmaknuo.

I opet je došao. Nisam ga proganjao, već promatrao. Oholo, polaganim lijetom leti naokolo, kao da bira, koja li je košnica najljepša, da ju on usreći svojim velikaškim posjetom.

Leti, promatra i zbilja je pogodio! Spusti se prema letu najljepše i najjače košnici.

Al' dal Prisjelo mu! Leto uzahno, a na letu neprobjona vrsta pčelica, koje naperiše proti njemu svoje sablje, svoje žalce i on pošao dalje, kao da tobože nije ni htio ući u košnicu.

Tako prošao od košnice do košnice, ali nigdje vrata nisu otvorena. Tek tamo gore u kutu od dašaka zbita prostokošničarka, uzorak ovamošnjih dosadanjih pčelinjih stanova. Leto ko šaka široko, a to u stršenovskom riječniku znači: vrata širom otvorena.

Polagano, punosno unišao je stršen u košnicu, kao da očekuje, da će sve jadne pčelice pred njim popadati ničice i pokloniti mu se.

Pčelac je onaj uopće slab, nerazvijen. Nemoćan pustio je, da mu stršen siše i ono malo meda. Dosta vremena ostao je stršen u košnici. Bit će da su se sroste pčelice iznenjadile pred nenadanim, prepale pred oholim gostom, a drzoviti gost je žderao, žderao.

Napokon su valjda i pokorne pčelice uvidjele, da to nije nikaki odličnik već prosti otimač tuđe sirotinje. I u košniciasta zuj, šum, vika, tuljenje: sav se narod digao, a moj stršen bježi, što ga krila nose. Kako je polagano ponosno unišao, tako je sramothno, brzo, poput strijele, pobegao.

Da, drage moje pčelice, ne dajte se zavaravati veličinom i ljepotom stršenovom, ne bojte se njegove oholosti i nadutosti, već tjerajte nametnike! A mi pčelari suzimo leta, da se naše pčele laglje i uspješnije bore od — nametnika.

XI. kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

Kako je to u ovom listu već svojevremeno javljeno, održao je kongres hrv. i srp. pčelara svoje zasjedanje 3. i 4. srpnja t. g. u velikoj dvorani kr. velike gimnazije na Sušaku (kraj Rijeke) pod predsjedanjem ovogodišnjega predsjednika oca Sergija Popića, igumana manastira Ravanice kraj Vrđnika u Srijemu. Ovomu je kongresu prisustvovalo oko 200 učesnika, nadošlih iz raznih krajeva mile nam domovine Hrvatske, a opazimo i nekolicinu pčelara iz susjedne Istre, Bosne, Štajerske, Kranjske i Dalmacije, a češke pčelare zastupao je i ove godine naš stari znanac Vojtěch Novotny iz Praga. Kr. zemaljsku vladu zastupao je prof. Kosta Ilibašić; županiju modruško-riječku kr. podžupan Milan Radančević; kotarsku oblast na Sušaku njen upravitelj vladin tajnik dr. Vinko barun Zmačić; općinsko poglavarstvo sušačko načelnik Trsata i Sušaka dr. Franjo pl. Domazetović. Hrv. slav. pčelarsko društvo u Osijeku zastupali su prof. Eugen Kamenar i osječki učitelj Josip Sačer; hrv. slav. gospodarsko društvo i pčelarski pododbor u Zagrebu banskostolni vijećnik Ljudevit Reizner i zagrebački ravn. učitelj Kvirin Broz; hrv. slav. gospodarsko društvo u Osijeku društveni tajnik Đuro pl. Ilić; pčelarsko društvo u Vukovaru društveni potpredsjednik Adolfo Marković; pčelarsku zadrugu u Rumi njen tajnik Marko Šaula, o. Milutin Stojadinović, Antun Muha i Milan Konjević; pčelarsku udrugu u Jastrebarskom njen predsjednik Josip Wintersteiger, slovensko pčelarsko društvo u dol. Štajerskoj prof. Ante Jošt; istarsko pčelarsko društvo u Pazinu Luka Tomasević; dalmatinske pčelare naš stari znanac Vinko Vuletin, rav. učitelj iz Trstenika na poluotoku Pelješcu. Nadalje je zastupao bjelovarsko-križevačku županiju gospodarski izvjestitelj Antun Ress; učiteljski zbor dječačke škole u Požegi Jakov Žagar; grad Bakar Maksimiljan Šišulj; gospodarsku podružnicu u Karlovcu Antun Holik; bogoslovsko-književničko udruženje u Karlovcima bogoslov Spasoje Vukotić; trgovište Ravnogora i Vrbovsko Ivan Potočnjak i Đuro Domonović iz Komor. Moravica i mnogi drugi.

U pol 10 sati otvorio je predsjedatelj Sergije Popić kongresno zasjedanje sračnim govorom, kojim pozdravi izaslanike visoke kr. zemaljske vlade, kao i ostalih oblasti, društava i korporacija gore istaknutih, pa izraziv želju, da i ovo kongresno zasjedanje bude od koristi našim pčelarima, a po tom i miloj nam domovini,

kliče od svega srca: »Dobro došli!« (Dvoranom zaori burno: »Živio predsjednik!«).

Iza predsjednika govorio je domaći načelnik dr. Domazetović, koji je osobito lijepom i punom osjećaja besjedom pozdravio kongres u ime grada Sušaka. Veseli ga, što su naši hrvatski i srpski pčelari odabrali za ovogodišnji svoj kongres u bajnom hrvatskom Primorju upravo grad Sušak, najzapadniju točku mile nam hrvatske domovine, da i ovdje pokažu svoj blagotvorni rad na polju ove ovdje još prilično zapuštene, a inače veoma unosne grane narodnoga gospodarstva, kako bi se istom što izdašnije okoristili i naši primorski pčelari, koji su amo u obilnom broju pohrlili, da se i sami osvjeđoče, što stvara mala pčelica, koja neka nam je uzorom svakom prilikom kod našeg korisnog i plemenitog rada, a ujedno od srca želi ovome pčelarskom kongresu što bolji uspjeh i napredak. U ime sušačkog stanovništva kliče svima: »Dobro nam došli!« (Svi prisutni primiše ovaj oduševljeni pozdrav upravo frenetičkim usklikom: »Živio načelnik!«)

Poznati i uvaženi češki pčelar Vojtěch Novotny pozdravio je kongres u ime svih čeških pčelara češkim govorom, koji u prevodu donašamo evo doslovce:

Slavna skupštino!

»Do třetice všeho dobrého.*« glasi naša česká rečenica — tako sam i ja evo sada treći put na Rijeku prispiš, a da vas u ime českého naroda i češko-slavenských pčelara na Sušaku pozdravim. Prvi put sam bio u ovim krajevima kao gost blagopokojnoga Dinka Muškardina, župnika u Štivanu na otoku Cresu, koji si je stekao velikih zasluga, što je tomu mnogo doprineo, da mi danas zajednički i bratski obrađujemo sveslavensko pčelarsko polje. Drugi put sam zašao u ove krajeve, kad sam svojim prijateljem kanonikom Kebrelem bio u Djakovu i tamо prisustvovaо 50 godišnjem biskupskom jubileju hrvatskoga mecene biskupa Josipa Jurja Strossmajera, kojom smo zgodom tomu velikomu biskupu predali počastnu diplomu i srebrnu kolajnu centralnoga zemaljskoga pčelarskoga društva za kraljevinu Češku. Iz Djakova smo tada pošli u Štivan na otok Cres, gdje smo počastnu diplomu našega društva predali i Dinku Muškardinu. Sretne li zemlje, koja ovakove sinove rada! Po ovom poznanstvu upoznali smo mi i druge zaslужne pčelare

* Odgovara našoj rečenici: »Triput Bog pomaže.«

a među njima po onoj našoj »do tretice vše do dobrého« trojicu, koji ove godine i to skorih dana slave svoje spomendane. Ti su zasluzni muževi: 1. g. Bogdan Penjić, 30 godišnji urednik »Hrvatske Pčele« u Osijeku; 2. prečasni gosp. O. Milutin Stojadinović, namesnik manastira Jazka u Srijemu, koji slavi 25 godišnjicu svoga kaluđerskog čina i 3. g. Eugen Kamenar, profesor kr. hrvatske gimnazije na Sušaku, koji ovih dana slavi svoj imendan. Milo mi je, da mogu danas pred vama, na ovom kongresu sakupljenima, oviim velezaslužnim muževima na polju naprednoga pčelarstva Bogdanu Penjiću, o. Milutinu Stojadinoviću, i Eugenu Kamenaru uskljiknut »Živjeli mnogaja ljeta! — (gromki živjeli!)

Vi ste gospodo izabrali za ovo kongresno zasjedanje dva znamenita dana u godini, jer 4. srpnja je dan slavenskoga opata sv. Prokopa, a 5. srpnja je dan slavenskih apostola sv. Ćirila i Metoda.

Kao što majka Slavija sve svoje vijerne sinove grli i ljubi, tako se braćo i mi pčelari zagrlimo u složnom radu, da dokažemo, kako smo vrijedni sinovi velike majke Slavije.

Prije par dana bio je u mom rođnom gradu u Pragu svesokolski slet, pa je tom zgodom došlo mnogo braće Hrvata i Srba, da se s nama pozdrave i izgrle, pa tako evo dođoh i ja kao češki pčelar među Vas, da vas u ime českoga naroda u ime českoslavenskih pčelara pozdravim. Želeći dakle, da i ovo kongresno zasjedanje urodi što obilnjim plodom u korist naprednoga pčelarstva, pozdravljam vas od srca te kličem »Nazdar!« (gromki »nazdar!«).

Još su govorili Slovenac prof. Ante Jošt, koji je pozdravio kongres u ime slovenskih čebelarov, a za njim je istarski Hrvat Luka Tomasević pozdravio kongres u ime istarskih pčelara. Ostali izaslanici odustale od govora radi kratkoće vremena, pak se je prešlo na dnevni red.

Kongresni tajnik Franjo Stigelmajer, učitelj iz St. Jankovaca, izvješćuje o radu kongresnog odbora za minulu upravnu godinu, pa se sjeća toplim riječima blagopokojnoga člana kongresa prof. Ivana Maširevića iz Karlovaca, komu kongresiste ustajući sa svojih sjedala kliču »Slava mu!« (Izvještaj tajnika primljen je uz burni »Živio tajnik« na znanje.)

Kongresni blagajnik prof. Eugen Kamenar sa Sušaka izvješćuje o poslovanju društvene blagajne od 23. kolovoza 1911. do 3. srpnja 1912., iz kojega vadimo slijedeće podatke: Prihod 1069 K 75 fil., rashod 667 K

75 fil., ostaju u gotovini 402 K. Od toga se ima još namiriti dug od 137 K 80 fil. za štampanje lanjske brošure »Prva desetgodišnjica kongresa hrvatskih i srpskih pčelara u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji god. 1901.—1911.« Ova se brošura toplo preporuča svim našim pčelarima za nabavu uz sniženu cijenu od 60 filira. Konačno upozoruje blagajnik pčelare, da u oči kongresnog zasjedanja marljivije čitaju razne proglašene, zato svakomu toplo preporuča kongresne organe »Hrvatsku Pčelu« i »Srpskog Pčelara«, koje jedine u nas stručne novine treba da svaki pčelar drži i podupire. (Izvještaj se blagajnički uz burni »Živio blagajnik« uzima na znanje, a cijelome se odboru podijeljuje apsolutorij.)

Od važnijih prijedloga usvojeni su jednoglasno slijedeći:

1. Neka se umoli visoka kr. zemaljska vlada, da se us postoeće ovozemaljske učiteljske škole (u Zagrebu Petrinji, Osijeku i u Pakracu) pouka u pčelarstvu što intenzivnije obučava i to od učitelja strukovnog pčelara, jer današnja obuka u racionalnom pčelarstvu je od slaba uspjeha.

2. Umljava se visoka kr. zem. vlada, neka se na loži općinama, da uz svaku školu ustroji potreban pčelinjak od nekoliko pčelaca za učitelje i podmladak naših pčelara i neka dotična općina pretplati naš domaći pčelarski časopis za istu školu i još neko pčelarsko djelce, kojih već ima naša pčelarska literatura štampanih i latinicom i cirilicom. Ovaka je predstavka podnešena našoj kr. zemaljskoj vlasti već lane 2. studenoga 1911.

3. Neka se opet zamoli vis. kr. zem. vlada, da izvoli ponovno pozvati uprave naših bogoslovnih sjemeništa, da se i na ovim učilištima podijeljuje obuka u pčelarstvu, kao što se to čini već oko 36 godina vrlo uspješno na bogosloviji srpsko-pravoslavnoj u našim srijemskim Karlovicima.

4. Neka se umoli visoka kr. zemaljska vlada, da ishodi od ug. ministarstva financije, da ono poput austrijskog finansiјalnog ministarstva pruži našim pčelarima nuždan kristalni denaturovani šećer za hranjenje pčelaca, jer je žalivože i kod nas barem u nekim godinama (evo baš ove godine) nastala potreba, da se pčele ili s proljeća ili pod jesen prihranjivaju, da ne uginu posve od gladi. Takav kristalni šećer pomješan je sa 1% pjeska i 4% drvene piljevine ili sa nešto paprike. Zaključeno je zato, da će naš pčelarski kongres domaćih pčelarskih društava, a od svojih pčelara neposredno na njihovu zamolbu sakupiti množinu zatraženih kilograma toga šećera i ovaj naručiti preko naše kr. zem.

vlade od rečenog kr. ug. financijalnog ministarstva, jer i austrijska vlada ispošluje ha sličan način za sve austrijske pčelare preko 3000 metr. centi šećera, premda će ga našim pčelarima trebati razmjerno malo, jer naši pčelari hrane svoje pčelce većinom medom, ma da se i u nekim našim hrvatskim krajevima bolje prihranjuje sa šećerom. Ovo je prijedlog mладога profesora Pavla Wittmana iz Komara kraj Vinice.

5. Neka se zamoli vis. kr. zem. vlada za što skorije izdanje već po njoj obećane statistike našega pčelarstva, jer je za istom svestrana potraga i od inih slaven. društava.

6. Neka se ponovno umoli visoka kraljevska zemaljska vlada, da izvoli imperativnim načinom zapovjediti područnim kr. kotarskim oblastima, odnosno općinskim zastupstvima, da se pučkim učiteljima — pčelarima — dopita iz općinskih sredstava nužna putna potpora i dnevница za pohađanje ovih kongresnih zasjedanja, jer dosadanja vladina preporka, u ovom predmetu, ostala je posve bezuspješna, pošto se općine izgovaraju, da je ovu odredbu vlada samoporučila a nipošto naložila.

Za sve ove prijedloge izjavljuje izaslanik kr. zemaljske vlade prof. Kosta Ilibašić, da će ih topli preporučiti zemaljskoj vladi na što brže ostvaranje.

Pošto se je ovogodišnji predsjednik kongresa otac Sergije Popić zahvalio na povjerenju, te u smislu kongresnih pravila odstupa sa cijelim odborom, pristupilo se je izboru predsjednika i cijelog kongresnog odbora za narednu godinu, te je određen odmor od 10 časaka.

Nakon toga odmora predlaže g. Adolfo Marković, rav učitelj i potpredsjednik pčelar. društva u Vukovaru za predsjednika dra. Antuna Rojca kr. javnog bilježnika u Zagrebu, za potpredsjednika oca Sergija Popića, za tajnika Franju Stigelmajera, učitelja iz St. Jankovaca, za blagajnika prof. Eugena Kamenara sa Sušaka, a u odbor gg: Milutina Baraća, kr. savjetnika i ravnatelja tvornice za rafineriju petroleja na Rijeci, prof. Jovana Živanovića iz Sr. Karlovaca, Maika Šaula, protu i paroka u Rumi, Đorđa Kolarevića iz Vel. Radinaca, Đuru pl. Ilića, tajnika hrv. slav. gospodarskog društva u Osijeku, oca Milutina Stojadinovića, namesnika manastira u Jazku i Kvirina Broza rav. učitelja u Zagrebu. Kongres prihvata prijedlog jednoglasno i oduševljenim »živili« popraćuje obavljeni izbor odbora.

Iza obavljenoga izbora održana su najavljeni predavanja:

1. »Na osovini med rodi.« O ovoj temi je imao

predavati nestor naših pčelara prof. Jovan Živanović, urednik »Srp. pčelara« iz Srijem, Karlovaca, ali jer nije mogao prisustvovati kongresu bolesti radi, pročitao je to njegovo predavanje Karlovački bogoslov Spasoje Vukotić.

(Ovo zanimivo i poučno predavanje priopćujemo.)

2. Zanimivo je bilo predavanje prof. dra. Vlad. Njegovana iz Križevaca: »O kemičkom sastavu meda, te o načinu njegova patvaranja.« Predavač je svoje lijepo predavanje rasčinio posve na znanstvenoj kemičkoj podlozi, poprativši ga sa više zgodnih preparata šećera, sladara, kandisa i voska. On veli, med je u svom svojstvu kao hranivo i uživalo slatka tvar, koju proizvode pčele medarice time, što sakupljaju sokove iz raznih cvjetnih kaleža, u sebi ih preobrazе i onda spravljaju u saču za hranu svome pčelcu. Hranjenje pčela sladrom u svrhu veće produkcije meda, smatra se već patvaranjem meda. Razlikujemo više medova: voćkovac, repičnjak, bagrenovac, lipovac, djetelinovac, bosiljkovac (čistac ili staračaci) heljdinovac, pašnjački, ritski i crnogorični med. Po načinu njegova dobivanja imamo: med u saču, obični tekući med, vrcani med (dobiven centrifugalnom spravom, vrcalom), cijedeni (dobiven istiskivanjem), muljani, taljeni i mješani. Opisan je i kemički sastav meda i to od smjese nejednakih djeļova grozdovog sladara (dextrose) i voćnog sladara (levulose), ovog drugog ima više i teže se kristalzira (uledi), osim toga ima nešto i trščanoga sladara, koji se dobiva iz sladorne repe. Osim ovih navedenih sladara, sadržaje med i sladni slador (Malzucker), bjelančevine, zatim još slabo proučene organske kiseline n. pr. mravinje i jabučne, malo pepela i vode (oko 19%), uz male količine voska i peludnih zrnaca (cvjetnog praška). Ušenčev med sastoji se iz soka kukaca ušenaca, prolivenog na lišču raznog bilja. Crnogorični med sadržaje mnogo dekstrina, djeluje na polarizaciju svjetla (i to na desno, dokim ostali medovi zaokreću na lijevo). On se teško skrutne (uledi). Tako zvani »tagma med« proizvadaju neki moskiti (mušice) i gomilaju ga bez voska. Ksenofontov otrovni med potiče od Rhododendron stabla, ima meda sa otrovnog bilja, nu taj med nije otrovan (kao n. pr. med sa cvijeta od rosopasa). Med se patvara raznim umjetnim sladrom trščanim i krumpirovim, melasom (gadni ostatak sladara) i invertnim siadrom. Patvoreni med nije škodljiv zdravlju, prodaje se, ali mora nositi ime »patvoren med« (Zucker-Honig) a nipošto »naravni«. Konačno spominje predavač još i istraživanje meda u laboratoriju i glede reakcije meda.

(Nastavak slijedi.)

На осовини роди мед.

(Предавање проф. Јов. Живановића, уредника „Срп. пчелара“, држано на XI. конгресу хрват. и српских пчелара на Сушаку 3. јула 1912.)

Пренашање кошница с једне паше на другу болу пашу нијесу данашњи рационални пчелари завели, није тековина данашњега рационалнога пчеларења, него оно постоји од памтивијека у нашем народу код српских пчелара. И та пословица: „На осовини роди мед“, постала је Бог те пита кад, јоп у оно вријеме, кад је било цвијета на све стране, кад је било ливада, док култура, та непријатељица пчеларства није разорала све и оставила пчели тек гдјекоји цвијетак, да само животари. Али култура ипак није могла сваку храну унишитити пчели. Има још врбе по врбљацима и потоцима, има још багрене по селима, има још лице шумама, има још воћњака са различним воћкама, сије се још хељда, репица, еспарает,^{*)} сију се још бундеве, краставци, диње и лубенице. Послије жетве удари на стрњикама бијели босиљак (зову га и старачац, чистац, пољски босиљчић, дивљи босиљак, лубеничар).

Бијели босиљак зна бити здраво медовити, кад му је година. Држим, да је то најмедовитија биљка и од ње је најфинији мед.^{**)} Само је штета, што рационални економи одмах узоравају стрњике, те пчелари не могу, да испрпу сасвјем пашу од бијелога босиљка. Таман почну пчеле да сабирају медљани сок са цвијета бијелога босиљка, а економ им прекине рад узоравањем стрнике. Зато се пчелар жури, да што прије пренесе своје кошнице на бијели босиљак, да му пчеле до узоравања колико је могуће саберу медљанога сока са њега. Али биљке не цвјетају све у исто вријеме, нити имају све биљке у свијем крајевима, зато кад у овом крају престане паша, онда се носе кошнице у други крај, где има паше. Тако исто у крајевима, где су велика брда, пренашају се кошнице из даљине горе на брда, јер у долини биљке прецвјетају, кад горе на брдима почну цвјетати.

Из овога се види, да се паше могу испрети и на овом и на оном крају, ако своје кошнице испренашамо с једне паше на другу, с једнога краја на други, а то ће рећи оно наше: „На осовини роди мед“.

Аврам Максимовић, наш први књижевник пчеларски пише прије сто година о пренашању кошнице с једне паше на другу. Он не говори о томе

^{*)} У Малим Радинцима зову еспарает гомбоплем.

^{**)} Мед од хељде и вријеска има највише беланчевине од свијех медова, зато су као храна и најбољи медови од свијех других медова.

као о нечем новом, него као о тековини његових стarih пчелара. Спомиње и пословиду народну „мед на осовини роди“, коју је прибилојешо Јован Мушкатировић у својој књизи »Причте илити по простому пословицу«, која је изашла на свијет 1787. године, а друго издање 1807. године. За ту се пословицу зна прије него је Аврама Максимовића „Пчелар“ (1810.) угледао свијет. Пренашање је дакле кошница тековина наших стarih и само онај, који је зна употребити, може имати велике користи од пчеларења.

Аврам је Максимовић знао само, да је „на осовини мед“, да се до користи долази, кад се кошнице пренашају с једне паше на другу, али модерно пчеларење зна и за друге добре стране, ради којих пренашамо своје кошнице с једне паше на другу.

Има крајева, у којима нема паше у пролеће. Пчелар, из такога краја или мора у пролеће спекулативно прихрањивати своје кошнице или ће их пренашати у таки крај, где има паше у пролеће. Ако пренаша у пролеће своје кошнице, где има бујне паше, онда не само да ће му народи сабрати доста меда, него ће оживјети, постати чилији, јер у то вријеме бива рођење, те ће се многе младе матице спарити са туђим трутовима. Тијем укрштајем постаће друштва чилија, раденија и живља. Дакле пренашање кошнице на бољу пролећну пашу доноси нам и укрштај међу народима, који је од велике благодати за њих.

Осим тога имамо још једну корист од пренашања својих кошница на бољу пашу, што се пренашањем на колима пчеле узбуње, а тијем се ствара у њима много више мравиња киселина, која је антисептично средство од куге пчелиње. Линебуржани мисле и говоре, да кад три године узастопице не носе својих кошница на пролећну пашу, добију им народи пчелију кугу. Гдје у пролеће нема цвјетна прашка, пчеле без њега ослабе, јер се њиме ствара чијело. А без њега слабо се ствара и мравиња киселина, која конзервише млијеч и мед у ћелиџама. У таком случају лако се може окужити мед у ћелиџама, кад није конзервисан мравињом киселином. Зато Линебуржани носе своје кошнице у пролеће на пролећну пашу, а у јесен на вријесак на Линебуршку пустару. На бољој паши одмах престане и куга пчелиња.

Из овога се свега види, да је пренашање кошница на бољу пашу од велике користи, не само што се дosta меда добије и кошнице се нагоје, него што на пролетној пами многе кошнице дођу до укрштаја између младих матица и тубјих трутова и напошљетку што се у пчелама ствара више мравиље киселине, која је антисептичко средство од пчелиње куге.

Има више од десет година како у Карловцима нема паше за пчеле. Једва саберу пчеле медљанога сока толико, да тек могу да живе. Прије него што је филоксера опустошила винограде, било је паше издашне, а које године и бујне. Онда је било дosta парлога, а на њима свакојаких биљака, које су давале хране пчелама. Али сада послије филоксере вино има добру цијену, те се саде виногradi на врат на нос. Нема сада парлога, да стоје забадава. Сад је све вазаћено, а за пчелу није остало скоро ништа.

Ко данас у Карловцима не носи својих кошница на бољу пашу, тај не може имати никакве користи од својих пчела. Ко не мисли, да своје кошнице утамани, ко мисли још да пчелари у Карловцима, тај се мора држати онога: „На осовини роди мед“, иначе користи од пчеларења не може имати.

Наши су стари носили своје кошнице по три, четири и више дала на бољу пашу. Аврам Максимовић говори у својој књизи, да ако пчелар не може приспјети до одређена мјеста на бољу пашу за

једну ноћ, то ујутру треба да стане гдјегод на страну, да није на сметњи никоме, кошнице ту да скине с кола и лета поотвара, а кад се пчеле увече скупе, да лета позатвара, кошнице да метне на кола, па даље да путује. То путовање може трајати до одређенога мјеста три, четири и више ноћи, а даљу се увијек морају пуштати пчеле на излет. Дабогме да је то велика неизгода и да пчелар мора велики труд уложити на пренашање својих кошница на бољу пашу, али за то га чека и велика добит.

Како треба удесити кошнице за пренашање, да се не би каква несретна десила, о томе сам више пута писао, те су читаоци то већ читали и знају. Али ипак морам споменути, што каже Аврам Максимовић за кола, како их треба удесити за пренашање кошница. Он каже: „На дну кола да не буде даска, јербо је тврда и крута, него лесу да положимо из узрока тога, што је гипка и не тресе се онако као даска: на лесу сламе подобро прострти вља, и тако по слами редом кошнице слагати, врх доле, а уста горе окренути.“

Овако су удешена кола скоро као кола на пера.

Овијем чланком хтио сам да подсејтим пчеларе, да не пропуштају никако, а да својих кошница не пренашају на бољу пашу, само ако им је могуће. Нека не жале трошка. Трошак ће им се исплатити те како.

Јован Живановић.

Što treba uraditi, da se u Hrvatskoj i Slavoniji razvije pčelarstvo.

[Predavao na XI. kongresu hrvatskih i srpskih pčelara na Sušaku dne 3. srpnja 1912. Marko Šavla, prota i tajnik srpske pčelarske zadruge u Rumi.]

Slavni kongrese!

Od svih grana ekonomije u Hrvatskoj pčelarstvo stoji najniže.

Ne tražite tome uzroke, ne nastojati i ne raditi da se ti uzroci uklone, značilo bi ne htjeti ili ne umjeti koristiti se i ovim izvorom ekonomiske zarade, kojim je priroda i našu domovinu darivala.

Naš pčelarski kongres naš je sabor, naš predstavnik, koji mora tražiti te uzroke i otklanjati ih od strane pčelara i biti tumač šta treba i Visoka kr. zemaljska vlada od svoje strane da uradi.

Ne smijemo rad kongresa svesti u granice само teoretičkih i praktičkih predavanja. Ako ćemo само то raditi, мало ćemo učiniti za pčelarstvo, jer eto vidimo, da na kongres dolaze većim dijelom sami već iskusni pčelari, te jedan drugom predajemo, što svaki već zna.

Iz toga razloga a i iz razloga, što je Visoka kr. zemaljska vlada pozvala sve upravne oblasti, zatim sve korporacije, koje stoje za promicanje gospodarstva, да ју izveste, што би nužno било урадити с обзиром за унапређење нашега gospodarstva, да уђе у радни vladin gospodarski program, — nameran sam, да на овоме kongresu, prema svome čvrstom osvjedočenju kažem, што би требало урадити, да се pčelarstvo u Hrvatskoj i Slavoniji razvije.

Da bi se na stavljeni pitanje kako treba odgovoriti moglo, moramo najprije znati uzroke заšto pčelarstvo стоји тако ниско код нас prema drugim zemljama.

Jedan od općenitih uzroka u cijelome svijetu, зашто pčelarstvo nema kao i druge ekonomске grane, nacionalno ekonomsku vrijednost, jest nestajanje paše za pčele uslijed racionalnog obrađivanja zemlje.

Ali ma da je to jedan od općenitih i glavnih uzroka slabom stanju pčelarstva, ipak stoji ono na vidnom mjestu i donosi lijep prihod i u takim državama, gdje je agrikultura na visokom stepenu. Pa zašto onda ne bi moglo i kod nas tako stajati u našoj domovini u kojoj od 4.240⁴⁵¹ hektara površine ima milijon i 511 hektara šuma a u izobilju sa lipom, bagrenom, jasenom, kestenom i drugim medovitim drvećem; 451.494 hektara pitomih livada, i 234.636 hektara neplodna porezu ne podvrgnuta tla, ali na kom ima za pčele paše. Nazivi lipovac, kestenovac, jasenovac, jošik, leskovac kazuju nam, da su tu bile takove čitave šume, a vidi se to i danas u tolikoj mjeri, da naša domovina ima još glavni uslov za pčelarstvo, — dobru pašu.

Istina je, da racionalno obrađivanje zemlje potiskuje pčelarstvo, ali stoji i to, da se i pored racionalnog obrađivanja zemlje može i pčelariti.

U Hrvatskoj i Slavoniji najracionalnije se obrađuje zemlja u županiji Srijemskoj. Livade su razorane, močvare isušene, šipraga i nema, ore se sve, čim se jedan usjev digne, ore se drugi, — pa ipak pčelarstvo stoji najbolje u županiji Srijemskoj.

U Ugarskoj se zemlja još racionalnije obrađuje pa pčelarstvo stoji ipak bolje nego kod nas. U Austriji isto tako.

Pa kako je to? Gdje leži uzrok? Gospodo! Za svaku granu ekonomije ište se danas teoretskog i praktičnog znanja više nego prije, a za pčelarstvo ište se najviše. Pčelarstvo je sirotinjska grana ekonomije. Ono je za malog posjednika. Pa šta vidimo kod nas?! Baš mali posjednik ne bavi se pčelarstvom. Ne bavi se zato, što ne zna pčelariti a ne zna pčelariti, što ne zna čitati.

U Hrvatskoj na žalost ima 74% nepismena stanovništva. Pa kad dakle imamo na jednoj strani 74% ne pismena stanovništva, a na drugoj sa 26% pismenoga, od koga se velika većina po svome pozivu ne može baviti, a drugi nemaju potrebe da se bave pčelarstvom. Kad znamo da u Srijemskoj županiji imamo najmanje analfabetu i zemlja se najrationalnije obrađuje, pa ipak pčelarstvo stoji najbolje od svih drugih županija, onda je jasno, da je analfabetizam uzrok, što naš mali posjednik ne pčelari. Proučimo li još bolje ovu okolnost, osvjeđočićemo se, da nepismeni pčelara imamo samo tamo gdje je još paše baš u izobilju, gdje se dakle može pčelariti i bez pčelarskoga znanja, a u mjestima i krajevima sa slabijom pašom samo ih ima tamo, gdje je nepismen čovjek imao prilike barem da vidi u praksi racionalni način pčelarenja.

Iz ovoga se jasno vidi, da našem malom pismenom posjedniku treba u ruke dati jeftin pčelarski list, a ne pismenom dati prilike, da vidi način racionalnog pčelarenja. Čekati koje desetine godina dok ne bude analfabet i ne uraditi ono što se može uraditi za pčelarstvo i pri ovakim okolnostima, bio bi neoprostivi grijeh.

Pa mi to sve imamo i tako radimo rećiće možda ko. Imamo eto dva pčelarska lista: »Srpski Pčelar« koji se štampa cirilicom, »Hrvatsku Pčelu« što se štampa latinicom. Imamo od našeg Đirzona profesora Jovana Živanovića knjigu »Pčelar«, od Milana Martinovića »Napredno Pčelarstvo« imajmo od prote Maširevića i Sitarića i Kvirina Broza jeftine knjižice za narod, — imamo u tome pogledu da nam skoro ništa više i ne treba. Imamo pčelarska društva: U Rumi, Vukovaru, Osijeku i Zagrebu sa svojim pčelinjacima. Svako to društvo drži predavanja prigodom držanja svojih skupština, a i inače u pojedinim mjestima. Imamo iskusnih pčelara u svim krajevima domovine sa velikim i lijepim pčelinjacima, gdje se može čuti i vidjeti kako se pčelari, — pa kudaćeš i štaćeš više?

Sve to tako stoji, ali Gospodo, rezultat, rezultat je slab. A slab je za to, što taj naš mali pčelarski aparat nije organizirana cjelina i biće slab sve dotle, dok ne uradišto mi pčelari od naše, a visoka kr. zemaljska vlada od svoje strane što je urađeno i kako se radi za pčelarstvo u Ugarskoj i Austriji.

Posle analfabetizma drugi uzrok slabom razvitu pčelarstvu u našoj domovini jest to, što tu zadaću ne vrši neposredno visoka kr. zemaljska vlada onako, kako je to u Ugarskoj i Austriji, nego ju vrše naša pčelarska društva, a visoka kr. zemaljska vlada pritiče im u pomoć sa tkmrom pripomoći.

Kad obratno bude, kada visoka kr. zemaljska vlada uzme u svoje ruke širenje pčelarstva onakim sredstvima kao što je to u Ugarskoj, a pčelarska društva i svi pčelari organizuju se u zemaljski savez pčelarski i nju — vladu — prema svojim silama i sredstvima pomagali budu, onda će i kod nas biti beričetan rad na polju pčelarstva.

Vjerujem da naša vis. kr. zemaljska vlada prema finansijalnoj snazi zemlje ne može sve ono, i u takom stilu, učiniti za pčelarstvo, kako je to u Ugarskoj i Austriji.

Ugarska vlada podigla je sa velikim materijalnim žrtvama pčelarsku školu u Gedelu, (Jedlovo), u kojoj pitomci za vrijeme obuke, a ta traje dvije god., imaju sve besplatno. Svake godine izide iz te škole 5–6 potpuno spremnih

pčelara. Dosad je iz te škole izšlo 68 pitomaca. Velik je to uspjeh za pčelarstvo. Još veći se postizava držanjem pčelarskih kurzova na toj školi za učitelje, željezničarske činovnike, seljake itd. kako je kojoj grupi zgodnije vrijeme. Na tim kurzovima dobije slušalač najnužnije teoretsko i praktično znanje da može pčelariti, pa makar bio i analfabet. Te kurzeve slušalo je dosada za nekoliko godina 1440 slušalaca. A koliko se preko njih upoznalo sa racionalnim pčelarenjem i kroz čitanje jeftinog lista pčelarskog postali dobri pčelari. Osim toga u njih preko ima još jedna ustanova za širenje pčelarstva, a to su učitelji putnici za pčelarstvo. Takih imadu devet. Svaki ima svoj okrug po kome putuje i drži prevanja. Dalje, u ministarstvu za poljoprivredu imadu zaseban odsjek za pčelarstvo. Na čelu toga odsjeka je zemaljski inšpektor pčelarstva. Taj odsjek stalno funkcioniра, kao i ostali odsjeci drugih grana gospodarstva.

Da to državu košta velikih žrtava, kaže nam ovogodišnji proračun zemaljski u kome je za pčelarstvo određeno 100.000 kruna.

Dabome da je to velika rubrika srazmerno prema drugim granama gospodarstva. Ali je na tome stostiuka dobit, jer se u Ugarskoj godišnje dobiva 30 000 mc. meda u vrijednosti od 3.000.000 kruna. A kolika je tek korist kroz u'ogu pčela pri oplođavanju voćaka i bilja.

Taj intenzivan rad države potpomažu i sami pčelari udružujući se u društva po mjestima i okruzima, a svi zajedno sačinjavaju centralno zemaljsko pčelarsko društvo, koje ima svoj organ i koga izdaje ne samo na mađarskom nego i na njemačkom jeziku, bez obzira na nacionalne i političke opreke.

U Austriji se isto tako radi i sa još većim materijalnim žrtvama. Koliko za razvitak pčelarstva u obe pole monarhije čini materijalna pomoć, toliko čini i moralna pomoć ljudi od visokog položaja i moćnog upliva.

Od kolike je moralne važnosti za pčelarstvo, kad se zna, da je pokroviteljica pčelarskog društva u Austriji Prejasna Gospođa nadvojvodkinja Marija Jozefa i da se Ona interesira za rad i uspjeh društva u svima pojednostima.

U Ugarskom parlamentu ustaje sam ministar za poljoprivredu i kod stavke o pčelarstvu ističe važnost pčelarstva za male gospodare. Za njim govore u istom smislu i nekoji poslanici od kojih su neki i u upravi pčelarskoga društva. Pa od kolike je važnosti za pčelarstvo bila samo jedna riječ uglednog i imućnog vlastelina C. i kr. komornika barona Ambrožija Bele, koji je imao

najveći u monarhiji pčelinjak i napisao veliku krasnu knjigu o pčelarstvu.

Mi smo iz te strane sirotani. Naši imućni ljudi i ljudi od višeg položaja imaju vrlo malo ili nimalo znanja barem o koristi pčelarstva. U cijeloj Hrvatskoj ja ne znam više ljudi od višeg položaja osim velemožnog g. kr. savjetnika Milutina Baraća, presvetlog g. Rajznera, podpredsednika banskog stola, g. Mladena Belajčića, kr. poštanskog nadčinovnika u Osijeku i Antuna Rojca, kr. javnog bilježnika, koji bi se osobno zanimali pčelarstvom. Ne znam ni da koji od naših vlastelina i crkvenih visoko dostojanstvenika na svome dobru ima velik i uzoran pčelinjak. Nije onda ni čudo, što u ovakim prilikama kod nas mnogi i intelligentan čovjek drži naše pisanje i govore o pčelarstvu kao kakve lovačke bajke i neverovatne stvari.

Znam da će ko, ako ne reći, ali pomisliti: našto o tome i govoriti? Financijalna snaga naše male zemlje ne da se ni sravniti sa financijalnom snagom ugarske. Lako je tamo prijeti onake žrtve za pčelarstvo.

Gospodo! da je Sremski seljak s takom malodušnosti gledao kako se radi n. pr. na najbolje u monarhiji uređenom dobru baruna Pfeifera kod Rume, a drugi opet na velikom spahiluku grofa Pejačevića, ne bi danas taj seljak kupovao zemlju spahiluka grofa Pejačevića, koja se parcelarno prodaje. Da gospodo, taj se seljak nije zbumio, što tamo oru parne mašine, nego je i on orao plugom i kopao motikom onako i onoliko puta i radio prema svojoj snazi u malom, kako se tamo radi u velikom.

Radimo i mi na polju pčelarstva u malom, što rade u Ugarskoj i Austriji u velikom, pa će i kod nas mnogi mali posjednik blagosloviti pčelarstvo.

Priznajem da nemamo sredstava, da stvorimo školu kao oni u Gedelu i Beču, niti da držimo učitelje pčelarstva, jer to zbilja zahtjeva velikih troškova, ali moralo bi se i moglo bi se naći sredstava, da se drže pčelarski kurzovi.

Držanje pčelarskih kurzova za sada je kod nas u pčelarskim pitanjima najvažnije pitanje. Sretnim rješenjem toga pitanja daće se razvijanju pčelarstva novi pravac, kojim će postići uspjeh na polju pčelarstva, makar što se još borimo sa analfabetizmom.

Kao tajnik »Srpske Pčelarske Zadruge«, na koju se obraćaju početnici sa raznim pitanjima, imamo mnogo primjera, kako i pismen pčelar, koji je počeo pčelariti samo na temelju čitanja, napravi tako velike pogreške, da se okani pčelarstva. A šta tek radi onaj, koji ne

zna čitati niti je što iz prakse u pčelarenju vidio, nego pletaru zamjenio džirzonkom.

Za sada bi naša pčelarska društva mogla držati takve kurzeve. »Srpska Pčelarska Zadruga« ima svoju kuću, radionicu, pčelinjak, knjižnicu i zbirku, pa bi desetak kurzista godišnje za praktične pčelare spremiti mogla.

Držim, da bi to i ostala društva mogla primiti na sebe.

Visoka kr. zemaljska vlada, istina, daje priporučiti našim društvima za držanje predavanja, ali, gospodo, šta se može sa tim uraditi? Neka se tih 500 kruna, što ih svako društvo dobiva, izda samo na efektivne troškove oko tih predavanja, pitam: koliko tih predavanja možemo imati. I dalje. Ta su predavanja od momentane vrijednosti, — ta su predavanja danas ovde, sutra onde, samo za buđenje volje za pčelarenje. Ti tako momen-tano oduševljeni pčelari, nemajući nuždnog teoretskog i praktičnog znanja, učine pogreške, ne vide nikakve koristi od pčela, i na posletku napuste pčelaranje, veleći: »nije to ništa«.

Zato dakle neka naša pčelarska društva drže kurzeve dok ne budemo imali na Božjakovini zgradu i učitelja pčelarstva, koji će tamo te kurzeve držati.

Koliko dobrih mladića, kada inaturiraju, uuku muče kuda će i našto će se odati. Kada bi visoka kr. zemaljska vlada raspisala stečaj, da želi o svom trošku poslati takog jednog da svrši pčelarsku školu u Gedelu ili Beču, i koji bi onda bio namješten u Božjakovini kao učitelj pčelarstva, a u statusu ostalih gospodarskih činovnika, uvijeren sam, da bi se za takav poziv javio na izbor mladića. Taj bi poslije svršene škole bio učitelj pčelarstva na Božjakovini za kurziste, zemaljski inšpektor za pčelarstvo, referent i posrednik između pčelarskih društava i visoke kr. zemaljske vlade, dok za dve do tri godine ne bi došao drugi, koji bi preuzeo predavanja na sebe, a najprije bio bi onda stalni referent kod visoke kr. zemaljske vlade za pčelarstvo. Ne možemo ni to, jer nemamo novaca ni za to, izgovor je neopravдан i bez osnove, i ja ne ću na njeg ni jednom rijeći reflektovati. Ja sam uvijeren da se može, jer neka se kod drugih stavki u proračunu oduzme od svake samo toliko, da se tamo ni osjetiti neće, imaćemo ovamo sušnu kojom se to dade izvesti.

Ne stoji dakle to, nego smo mi gospodo kao i onaj bolesnik u svetom jevanđelju, što je ležao poręd kupke siloemske, pa jadnik nije imao koga da ga pusti u vodu kada andeo gospodnji vodu uzmuti. I mi tako

nemamo koga od visokoga i uplivnoga položaja, koji bi na kompetentnom mjestu i u zgodnom vremenu rekao: u gospodarskom interesu zemlje, u interesu ugleda zemlje, — treba uraditi za pčelarstvo to i to,

Slavni kongres!

Ja sam tvđo uvijeren, a držim da su i sva gospoda članovi kongresa istog uvjerenja, da se može izvesti ovo što ću predložiti, — i da će se ovo, ako bi za sada i ostalo glas vapijućeg u pustinji, kad tad morati izvesti, pa predlažem slavnom kongresu da izvoli donijeti slijedeću odluku:

Iz razloga što pčelarstvu zbog njegove velike koristi u medu i vosku i zbog uloge pri oplođivanju bilja u svima kulturnim državama osobitu materijalnu i moralnu pomoć državne vlasti daju;

Iz razloga što je u našoj domovini, inakar što ima dobru pašu za pčele, pčelarstvo jako u nazatku, a u prvom redu zbog analfabetizma; iz razloga što se pored ostalih sredstava i načina pokazalo u drugim državama, da se držanjem pčelarskih kurzova ne samo za pismenu nego i za nepismenu klasu naroda za razvitak pčelarstva najviše uradilo pčelarskim kurzovima, — zaključuje se podnijeti visokoj kr. zemaljskoj vladi predstavku:

1. Da za iduću godinu izvoli u proračun staviti toliku svotu za pčelarstvo, kojom se mogu pokriti troškovi za šestnedjeljno izdržavanje barem za dvadeset kurzista mjeseca maja u sjedištu postojećih pčelarskih društava u Hrvatskoj i Slavoniji.

2. Da ustanovi jedno štipendijsko mjesto da svršeni gimnazista ili realac može svršiti školu pčelarsku u u Gödö'u ili Beču, te koji će na zemaljskom dobru u Božjakovini po svršenoj školi držati pčelarske kurzeve, biti zemaljski inšpektor pčelarstva, a poslije stalni referent pčelarstva kod visoke kr. zemaljske vlade, kada za dvije godine dođe novi pitomac, koji bi preuzeo začaću učitelja pčelarstva u Božjakovini.

3. Od strane naše, naime pčelara i pčelarskih društava, da stvorimo savez, koji će svake godine držati kongrese svoje, imati stalnu upravu svoju i zvanični list »Srpski Pčelar« i »Hrvatsku Pčelu«.

Slavni kongres!

Ovo je minimum, koji od visoke kr. zemaljske vlade moliti i najpreće što za sada uraditi moramo. Pa ako naša zemlja ne može ustanoviti dva činovnička mesta za pčelarstvo, podići skromnu zgradu u Božjakovini za 20 - 30 kurzista i šest nedjelja ih prehranjivati, onda... onda... je uzaludan i naš trud.

U Rumi, dne 15./28. junija 1912.

Marko Šaula.

Spomen-crtice.

Ubroju 6. „Hrvatske Pčele“ za mjesec lipanj t. g. donijeli smo u kratkim crtama rad i djelovanje na pčelarskom polju preč. oca Milutina Stojadinovića, namjesnika manastira Jazka.

Danas donosimo sliku njegovu.

K spomenutim crticama o radu toga vrologa pčelara, dodati nam je, da je on na XI. zasjedanju kongresa hrv. i srp. pčelara na Sušaku bio predmetom općega štovanja, što se je dokazalo spomen-rijedima kongresnog tajnika u godišnjem izvještaju, što ga je na tom zasjedanju pčelara pročitao, a koje glasi:

Prije no što ovaj izvještaj dovršim, budi mi dozvoljeno spomenuti, da vrlo revni član ovoga kongresa, te od postanka njegova do danas neumorni član kongresnog odbora, baš danas slavi 25-godišnjicu njegova monaškoga čina. Za to lijepo razdoblje služio je Bogu i pravoslavlju na diku i pónos, a njegovu srpskomu narodu posvetio je sve svoje žice. Blagotvorno je djelovao na gospodarskom polju, tvorio je djela milošra obilnom pregršcu, a sitna pčelica bila mu je uzorom i poticalom u njegovu radu.

Za te njegove odlične vrline bje po Njegovoj Svetosti patriarhu odlikovan crvenim pojasom i kamilavkom od kadife.

Taj zasluzni muž i vriji pregalac u radu za opće dobro, kao i u radu za unapređenje i širenje racionalnoga

pčelarstva je preč. g. o. Milutin Stojadinović. Uvjeren sam, da će ugoditi svekolikomu kongresu pčelara, ako predložim, da se željama mnogobrojnih njegovih štovatelja i prijatelja i ovaj kongres pčelara pridruži s usklikom: „Živio o. Milutin Stojadinović, na mnoga još ljeta!“

Dana 4. srpnja t. g. bilo je u srpskoj crkvi na Sušaku svečano blagodarenje u spomen 25-godišnjice monaškoga čina toga vrologa pčelara, koje je on sam

obavio uz podvorbu velikoga broja sveštenika braće, a kojemu je privabio veliki broj članova kongresnog zasjedanja pčelara, da mu i tim načinom pokažu svoje štovanje i priznanje. Na koncu blagodarenja pozdravio je jubilarca preč. g. o. Sergije Popić, iguman manastira Ravanice, kojega su se riječi kosnule sviju prisutnika, tako i pozdravni govor kr. savjetnika velem. g. Milutina Baraća, koji ga je pozdravio na ime njegovih štovatelja i prijatelja te suradnika u radu za širenje naprednog pčelarstva.

Dovršujući ove spomen-retke, želimo vrlomu jubilarcu o. Stojadinoviću, da mu Svevišnji podijeli milost, da svjež duhom i

tijelom dočeka i 50-godišnjicu svoga monaškoga čina, a za to doba djelovao i u buduće blagotvorno na polju racional. pčelarstva.

St. Jankovci 10. srpnja 1912.

Franjo Stigelmajer.

Sl. 3. O. Milutin Stojadinović.

Program

III. sveslavenskog pčelarskog kongresa u Moskvi.

7., 8. i 9. kolovoza 1912.

1. Kongres otvara predsjednik „Saveza slavenskih pčelara“. Pozdravi od pojedinih sekcija „Saveza“. Izvještaj o radu „Saveza“ u prošloj godini. Izbor čestničtva.

2. Referati iz pčelarstva i debata.

3. Referati o prodi pčelarskih proizvoda u raznim

slavenskim zemljama i o izgradji pčelarskih sprava i oruđa.

4. Određivanje mesta za idući IV. kongres i izbor poredišnjeg odbora.

Debata u sjednicama vodi se na svim slavenskim

jezicima, ali se svi govori prevode odmah na ruski jezik.

6. kolovoza. Skup pčelara na međusobno upoznavanje u zoološkom vrtu.

7. kolovoza. Svečano otvorenje kongresa u općinu dvorani grada Moskve. Svečan objed od strane grad. općine.

8. kolovoza. II. sjednica kongresa u dvoru kneza Jusupova (bivši dvorac Ivana Groznog.) Objed u istom dvoru. Poslije objeda izlet na pčelinjak Petrovske akademije za gospodarstvo. III. sjednica poslije toga izleta u »Studentskom Domu«.

9. kolovoza. Izlet na Izmajlovski pčelinjak (biv. cara Aleksija u perivoju Petra Velikog.)

Ovaj pčelarski savez priređuje u isto vrijeme i pčelarsku izložbu.

Vozne cijene na parobrodu su uz pol cijene od Beograda do Galaca na I. razr. 21 K, na II. razr. 13 K, na III. razr. 9 K; od Galaca do Renia (jednosatna vožnja) oko 2–3 krune. Na željeznici bit će vožnja uz pol cijene, nu cijela karta za II. razr. stoji 108 K, a na III. razr. 75 kruna.

Naši pčelari neka ponesu sobom putnicu (pasuš) nu koji je nijesu izvadili, a već se prijavili g. Krsti Mršulji u Beogradu, (Šumatovačka ul. 20) dobiti će legitimaciju, vidiranu po ruskom konzulu beogradskom uz načoplatu od 6 K. Stoga će valjati poslati 6 kruna g. Mršulji u Beograd.

Odlazak je skupni iz Beograda austrijskim parobromom 1. kolovoza 1912. u 5 sati u jutro; dne 2 kolovoza u 9 $\frac{1}{2}$ sati ulazi 300 bugarskih pčelara u parobrod, a 3. kolovoza u jutro oko 7 $\frac{1}{2}$ sati dolazi se u Galac, a u podne u rusku postaju Reni. 3. kolovoza na večer odlazak ruskim vlakom iz Renia prama Kijevu, kamo se dolazi 5. kolovoza u 6 $\frac{1}{4}$ sata u jutro, zatim je cijelo dopodne stanka u svrhu pregledavanja ovog historičkog grada. O podne u 12 $\frac{1}{2}$ sati odlazak iz Kijeva prama Konotopu, dolazi se ovamo u 5 $\frac{1}{2}$ sati popodne, a u Brjansk oko ponoći, a u Moskvu se stizava 6. kolovoza u 9 $\frac{1}{4}$ sati u jutro. Stanovi su u Moskvi za kongresiste besplatni. Pčelare na cijelom putu prate dva fotografa, koji će važnije objekte odmah snimiti i u svrhu reprodukcije istih.

E K—r.

Pitanja i odgovori.

Pit. Moram se preseliti u drugi stan, koji udaljen od ovoga stana oko 700–800 metara, a imam i 12 dobrih pčelaca, pa ne znam neće li to biti štetno po pčelcima, ako ih sada također preselim?

Odg. Pčelci se mogu prenasio u svaku dobu, samo se pčelar pri prenasanju pčelaca ima držati i stanovitih propisa. U vašem slučaju vam ne bi savjetovalo, da pčelice sada prenase, jer bi sigurno stradali. Kada bi ste se preselili u drugo mjesto, koje je barem 1–2 sata udaljeno, tada bi to mogli učiniti, ali na daljinu od 100 metara ne smijete toga činiti. Pčele nosilice, koje izljeću na pašu, sve bi se vraćale na svoje staro mjesto i tako bi vam pčelci ne samo znatno oslabili, nego bi mogli i propasti. Pčelice ostavite do zime na istom mjestu, gdje su sada, a ako vam toga stari gazda ne dozvoli, prenosite ih prijatelju ili znacu u koje obližnje selo. Tamo ih postavite privremeno, pa ma i na zemlju, a nakon 4–6 tjedana možete ih slobodno prenijeti na stalno mjesto uz novi stan. Za to vrijeme zaboraviti će pčele na svoje staro mjesto, a biti će i znatno manje starijih pčela nosilica, jer će već biti mnogo podmlatka, pa se neće više sa paše vraćati u stari stan.

Pit. Da li se mogu pčelci uspješno hraniti mlijekom?

Odg. Stari naš znanac i priznati austrijski pčelar Schachinger ne drži do takvog hranjenja baš n šta, pa tvrdi, da mlijeko već za koji sat posve uksine. Imma opet pčelara, koji mlijeko za hranu pčelaca veoma preporučuju. Ja toga još pokušao nisam, jer kad sam već morao hraniti, što je kod mene vrlo rijetko, hranio sam manje ili više razvodnjenim mlakim medom. Tko međutim želi i to prokušati, pa hraniti pčelice mlijekom, neka upotrebi svježe mlijeko i neka osladi bijelim šećerom. Medom osladiti mlijeko nije dobro, jer se tako osladeno mlijeko rado zgruša (usiri). Dovoljno je dati pčelcu preko dana 7–8 kašika (žlica), jer toliko može potrošiti. Ako je tko od naših pčelara to već pokušao ili pokušati kani, neka javi rezultat toga hranjenja.

Pit. Koje su posude za spremanje i čuvanje meda najpraktičnije? Može li se med i u zemljanim loncima dobro sačuvati?

Odg. Med se može u svakoj čistoj posudi, ako se ova

hermetički zatvori, dobro i dugo sačuvati. Zemljani lonac, ako je dobro ostakljen (glaziran) vrlo je dobra posuda za spremanje meda, ali kada se med naglo kristalizuje, mora zemljani lonac pući, jer je materijal preslab, a da uzdrži pritisak mednih kristala.

U staklenim se posudama čisti i sjajni vrcani med vrlo lijepo prikazuje, ali i tu vrijedi ono isto što sam spomenuo kod zemljanog lonca.

Veliki pčelari i trgovci medom spremaju i razašilju med u jakim vinskiim buradima.

Najpraktičnije i za manipulaciju najspretnije su limene posude sa 30–50 kilograma sadržine. Ako su takove posude dobro ocakljene (emajlirane), pa se još k tomu i hermetički zatvoriti dadu, nenadkritljive su za dulje sačuvanje meda.

U Osijeku se priugotavljaju limene posude, koje sadržaju 4–4 $\frac{1}{2}$ kilograma meda, a jedna takova posuda stoji 1 krunu i 20 filira. To su praktične posude za razašiljanje meda poštom.

Pit. Koju mi hrvatsku pčelarsku knjigu, kao početniku u naprednom pčelarstvu, možete preporučiti, a koju njemačku?

Odg. Između hrv. pčelarskih knjiga, preporučam Vam ove knjige: Marko Vorkapić: »Pčelarstvo za školsku i opću porabu (sa 57 slikom). Izdanje od 1895. Ivan Sitarić: »Pčelarstvo« (sa 67 slikom). Izdana god 1902. u Sarajevu, Cijena 2 K, Kvatin Broz: »Pčelarenje sa pokretnim saćem.« Izdanje društva svetojeronskog u Zagrebu g. 1904.

I napokon najnovije pčelarsko izdanje Milana M. Martinovića, škoškog upravitelja u Bos. Krupi: »Napredno pčelarstvo i praktična upotreba meda« (sa 126 slikom). Izdanje u vlastitoj nakladi pisca god. 1911. Cijena 3 krune 50 filira.

U Hrv. Pčeli broj 3. od ove godine, na strani 22. čitali ste ocijenu toga djela.

Između njemačkih knjiga mogu vam preporučiti: A. Alfonssus: »Lehrbuch der Biennenzucht«, zatim je svakako preporuke vrijedno, osobito za početnika W. Günther: »Praktischer Ratgeber zuin Betriebe einträglicher Bienenzucht.« Izdanje u Lipskom. Napokon je i ostaje uvjek od klasične vrijednosti remek-djelo pčelarsko od baruna Berlepscha: »Die Biene und ihre Zucht mit beweglichen Waben.«

Organ »hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva u Osijeku«. I. podružnice u Valpovu, II. podružnice u Vinkovcima i III. podružnice u Bizovu.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvšeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin ltd. itd.

Uređuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na čijelom arku (8 stranâ). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na **Uredništvo Osijek, donji grad**. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine priposlati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. 9. 10:

U OSIJEKU, za mjesec rujan i listopad 1912.

Tečaj XXXII.

Proizvodnja Weedovog umjetnog saća.

(Poznato pod imenom »Herkules« saće)

(Sa 3 slike.)

Kao što je svako napredno pčelarenje bez umjetnoga saća nezahvalno, tako je isto rationalno pčelarenje u džirzonkama sa velikim i širokim okvircima upravo nemoguće bez Weedovog umjetnog saća, koje se u trgovini pozna pod imenom »Herkules« saće. E. B. Weed u uspјelo je godine 1896. proizvodnju umjetnoga saća tako usavršiti, da je taj proizvod sve ostale proizvode dobrotom i preciznom točnošću daleko nadmašio. Weedovim načinom pravljenja dobio se je proizvod, koji je gibak i proziran, pa ga pčele mnogo laglje i rađe izrađuju, nego li ma koje drugo umjetno saće. Pritiskom od 200 do 450 kilograma na 6 četvernih centimetara pri fabrikaciji dobiju se kristalno bistre i žilave stjene sa isto tako tankim stanicama, kako ih i pčele same proizvadaju, a i

stanice su za izgradnju posve jasno označene. (A. I. Root).

U džirzonkama sa velikim okvircima rabimo samo umjetno saće iz posve čistoga pčelinjega voska, proizvedeno Weedovim načinom pravljenja. Neka nas ni najmanje ne smeta, ako je takovo saće nešto skuplje, jer se taj veći potrošak, tim što postizavamo pravilno i točno izgrađeno saće, bogato naplaćuje.

Strojevi i opreme za priugotavljanje umjetnoga saća po Weedovom sustavu stoji oko 40.000 kruna. Cijeli uređaj sastoji iz tri od željeza i čelika načinjena specijalna stroja, koji su spojeni kroz čitavu seriju parnih i vodenih cijevi i transmisijom sa parnim kotлом parostroja i vodenim smrkom.

Način fabrikacije. Vosak se topi parom u kotlovima od 500 kilograma sadržine. Kada je vosak posve čist i svaka škodljiva klica u njem

uništena, salijeva se u grumene od 25 kilograma.

Kada ti voštani grumeni ohlade, tope se ponovo u kotlu br. 1. (vidi sliku 4.) pomoću pare. Iz ovoga kotla puni se kotlina (Bassin) br. 2 rastopljenim voskom.

Stroj (slika 4.) sastoji iz jednog šupljeg valjka (br. 3), koji se, poduprt sa dva loga (Lager), vrti oko svoje osi. Valjak br. 3 moći se u spremnici (Reservoir) br. 6, koja je uvijek snabdjevana iz kotline br. 2 i to automatski na toliko rastopljenim voskom, da se u njoj vrteći valjak 15 mm duboko u vosku kupa. Na taj se hladni valjak tako nahvata tanka naslaga stinjenog voska. Široki nož gore (br. 4) odstranjuje ovu voštano naslagu na valjku i protura ju u pravokutni prostor od 5 cm visine, iz kojeg prostora sav vosak opet kroz puč (Spaltöffnung) od 6 mm velikim pritiskom, poput široke vrpce, izlazi. Ova voštana vrpca prolazi sada između dva valjka br. 20 i namata se oko bunjia br. 17.

Voštana vrpca, dobivena prvim strojem, pre-

debela je, pa se zato mora pritiskom još rastezati do debljine od 00016 mm (slika 5.).

Cijeli svitak voštane vrpce (sl. 4. br. 17) stavi se skupa sa bubenjem, oko koga je vrpca omotana u kotlinu (Bassin) H (sl. 5.) na dvije pôdloge. Ovako namočena vrpca odmotava se i ide preko vijka E, prođe valjak D, gdje se rastegne do prave debljine, pak pređe preko svitka C u kotlinu G i ponovo se omota oko bunja A. Sada se ta vrpca, omotana oko bunja A (slika 6.) stavi pod valjkastu prešu, iz koje izlazi kao gotov umjetni sat sa jasno utisnutim stanicama.

Na slici 6. prikazana drvena spremna reže umjetni sat u ploče do stanovite duljine, stavlja između svake ploče list papira i slaže automatski po deset komada u jedan zamotak.

Ovako priređeno umjetno saće »Herkules« može se dobiti samo od tvornice A. I. Wagnera u Beču (Wien XII /4), jer se specijalni strojevi za proizvodnju toga umjetnoga saća ne smiju prodati prema sklopljenom ugovoru, ni jednoj drugoj osobi u Austro-ugarskoj monarkiji. B.

O kemičkom sastavu meda, te o načinu njegova patvaranja.*)

Dr. Vladimir Njegovan.

Dugo su stručnjaci raspravljali o tome, šta je to med. Teško je bilo postaviti definiciju meda, koja bi bila bez prigovora i koja bi u sebi uključivala razne vrste naravnog meda, a da kod toga isključi svaki patvoren ili pokvaren med. Zgodnu su definiciju postavili njemacki kemičari, koji se bave istraživanjima hraniva i uživala. Nakon višekratnoga raspravljanja na svojim kongresima definirali su oni med god. 1909. konačno ovako: Med je, u svom svojstvu kao hranivo i uživo slatka tvar, koju proizvode pčele medarice time, što uzimaju sokove iz raznih živih bilina, u sebi ih preobrazbe, te gomilaju u saću (stanicama) za hranu pčelcu. Promotrimo li pobliže ovu definiciju, razabiremo kako je vrlo oprezno sastavljena. Ponajprije se ističe »u svom svojstvu kao hranivo ili uživalo«, da se ne zamjeni sa tzv. čišćenim medom (mel depuratum), koji je u nekim zemljama officinalan a dobiva se iz naravnog meda dosta komplikiranim načinom čišćenja. Nadalje se ističe, da ga proizvode pčele »medarice« time, što uzimaju sokove iz raznih »živih« bilina, jer hranjenje

pčela sladorom, u svrhu da produciraju što više meda, smatra se patvorenjem meda, jer takav med po svom kemijskom sastavu znatno diferira od naravnog meda. U definiciji se zatim jednostavno kaže, da pčele sokove u sebi »preobrazbe«, a da se ne ističe kako one stvaraju iz sokova med. Za naravnost meda je to ne samo irelevantno već i samo pitanje o postanku meda u pčelinjem organizmu nije još definitivno riješeno. Time što se ističe, da služi za »hranu« pčelcu isključuje se iz definicije vosak.

Prema porijeklu razlikujemo, kako je poznato, lipov, bagrenov, livadni pašnjački, djetelinski, heljdin i crnogorični med.

Po načinu dobivanja razlikujemo obično med ovako:

a) Scheibenhonig. Med u saću (saće zajedno sa medom) kako je izvađen iz košnice,

b) Leckhonig. Obični je med, koji se je spontano odlučio od saća bez ikakovih mehaničkih pomagala,

c) Vrcani med dobiva se vrcanjem (centrifugalom

*) Predavanje držano na XI. kongresu hrvatsko-srpskih pčelara dne 5. jula 1912. na Sušaku.

spravom kod obične temperature. On sadržaje mehanički primješano malih čestica voska i peludnih zrnaca, ali je inače potpunoma nepromijenjen.

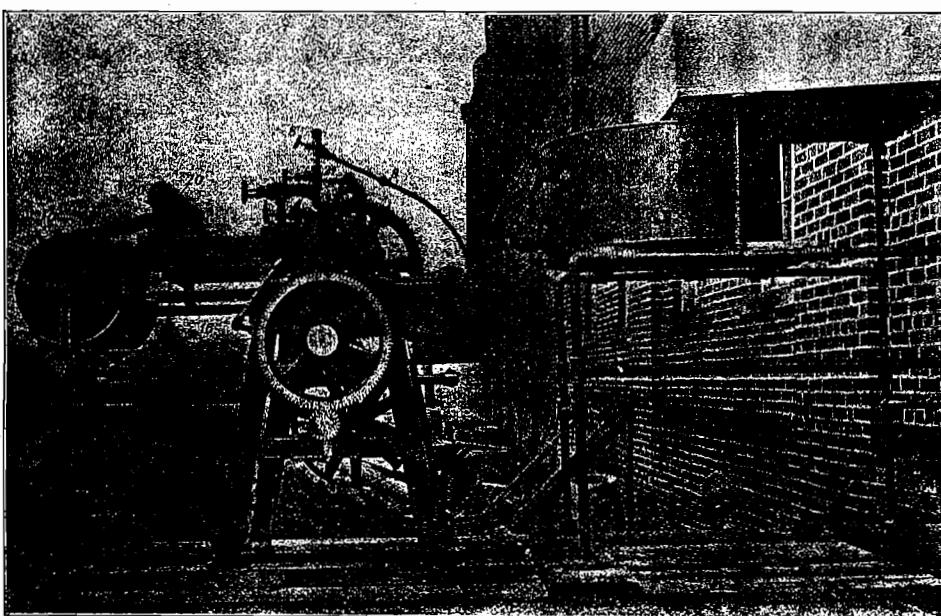
d) Procijeđeni med dobiva se mehaničkim istiskivanjem meda iz sača kod obične temperature.

e) Seimhonig. Muljani med dobiva se istiskivanjem iz ugrijanog sača.

f) Taljeni med dobiva se taljenjem sača, da se med čim bolje iscrpe. Takav med dolazi rijede u trgovini.

g) Backhonig (mješani). Pod tim imenom razumije se svaki onaj med, koji je bilo s koga razloga manje vrijedan, pa se ne može upotrijebiti direktno za jelo, nego se upotrebljuje za pripravljanje raznog peciva.

grožđani (škrobn ili krumpirov) slador, voćni slador, sladni slador (Malzzucker), mlijecni slador, pa mnogo, brojne druge manje važne vrste. Ja se ne mogu upuštati ovdje u strogo znanstvenu karakteristiku pojedinih ovih vrsta sladora, jer mi za to ni izdaleka ne dostaje vremena, već ću samo ukratko opisati najbitnija njihova svojstva. Sladori u kemijskom smislu sastoje od ugljika, vodika i kisika. Da u sladoru ima ugljika možemo se lako osvjeđaći, ako ga pripalimo odnosno zagrijemo bez pristupa uzduha, on će pougljiti. Ugljik je dakle zaostao, a vodik i kisik izlučili su se u obliku vodenih para, koje bi također mogli lako dokazati. Ugljik, vodik i kisik spadaju među t. zv. pratvari ili elemente. U kemiji

Sl. 4.

Ova razdioba meda, prema načinu dobivanja, predložena je na kongresu kemičara, koji se bave istraživanjem hraniva i užitaka, god. 1908.

A sada, da pređemo na samu stvar, na kemijski sastav meda. Naprijed smo definirali med kao slatkou tvar, biti će prema tome, da u medu ima sladara. Svatko međutim naslućuje, da onaj slador, što se načini u medu neće biti identičan sa onom bijelom tvari, što je kupujemo u dućanima za slađenje naših jela. Pa zar ima osim ovoga našega kupovnog sladara i drugih vrsti sladara? Na ovo pitanje odgovaraju nam kemici, da mi danas poznamo cijeli niz raznih sladara, od kojih neki nisu tako ni slatki.*)

* Ovamo ne spada n. pr. saharin (cukorin), koji je 550 puta slatki od običnog sladara.

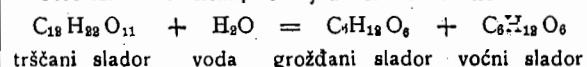
zovemo ovim imenom sve one tvari, koje ne možemo nikakovim današnjim našim sredstvima rastvoriti u još jednostavnije tvari. Do danas je poznato neko sedamdesetak ovakovih pratvari ili elemenata. Ove pratvari pomišljamo mi u obliku neizmjerno malih čestica, koje zovemo atomima. Kad se nekoliko atoma tih pratvari zajedno spoje, onda oni čine t. zv. molekulu. Mi sada više ne govorimo o pratvari, već o kemijskom spoju. Tako n. pr. molekula trščanog sladara sastoji od 12 atoma ugljika, 22 atoma vodika i 11 atoma kisika. Ako ugljik označimo sa C (lat. carbonium), vodik sa H (hydrogenium) a kisik sa O (oxygenium) dobiti ćemo t. zv. k. e. m. formulu trščanog sladara, koja glasi: $C_{12}H_{22}O_{11}$. Taj slador ne trebam posebno opisivati, jer je poznat svakome, a

znamo, da se dobiva iz sladorne repe.*) Ta fabrikacija sladora iz sladorne repe je jedna od najvažnijih kemijskih industrija.

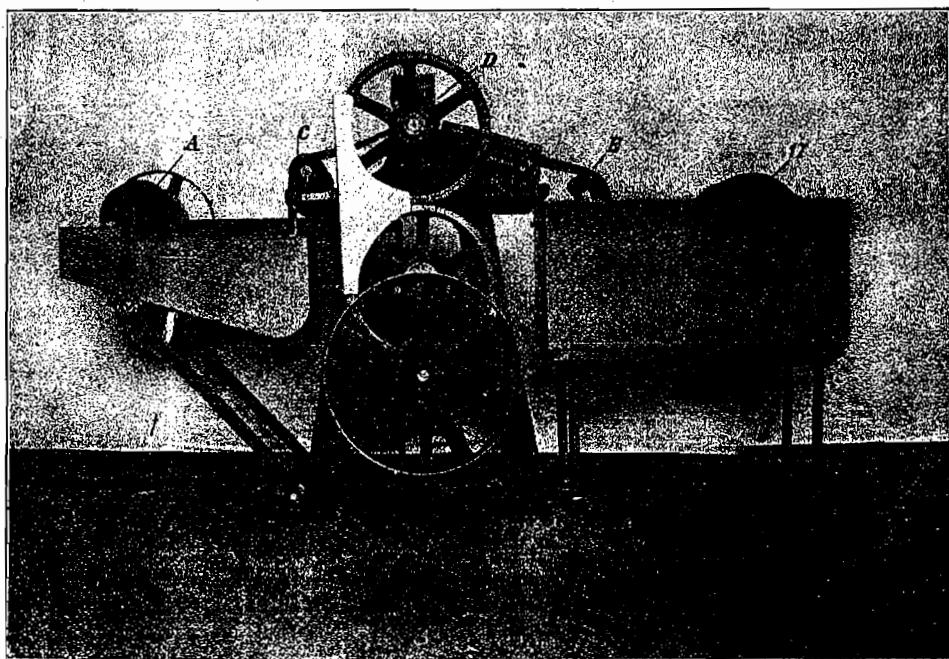
Davno je međutim već poznato, da taj trščani slador nije jedinstven, već da sastoji od dvaju jednostavnijih vrsti sladora. Kuhamo li trščani slador sa vodom, u kojoj ima malo kakove kiseline, raspasti će se on u grožđani slador i voćni slador. Imena ovih sladora kazuju nam, gdje se oni u prirodi naizaze.**) Oba ova jednostavna sladora imaju na prvi pogled istu kemijsku formulu $C_6H_{12}O_6$, ali oni svejedno nijesu identični i to ne samo po vanjskom izgledu i po svojim kemijskim

samo po vanjskim svojstvima i prema raznim kemijskim reakcijama pojedinih sladora došao do spoznaje o konstituciji sladora, možemo barem donekle shvatiti veličinu i oštرينu duha Fischerova i njegovu ženjalnost.

Ovo raspadanje trščanoga sladora u jednostavnije sladore izrazili bi kemijskom jednadžbom ovako:

Ovakovo raspadanje trščanoga sladora pomoću kiseline a i pomoću drugih sredstava zove se invertiranje sladara, a produkt, koji tu nastaje, dakle smjesa grožđanog i voćnog sladara zove se invertni

Sl. 5.

svojstvima već i po svojoj kemijskoj konstituciji. Oni imaju duduše isti broj atoma u svojoj molekuli, ali su ti atomi u svakom od njih drugačije poredani, kako nas to uči slavni njemački kemik Emil Fischer. On je ne samo za ove dvije vrste sladara, već i za sve ostale sladore postavio t, zv, konstitucionalne formule, u kojima je točno naznačio kako i kojim redom su atomi u molekuli sladara poredani. Ako uzmemo u obzir, da su atomi čestice, koje mi ne možemo vidjeti i da je Fischer

*) Trščani slador se zato zove, jer se je dobivao prije isključivo iz sladorne trske, koja raste u tropskim krajevima.

**) Grožđani slador zove se još škrabni ili krumpirov slador zato, jer nastaje također iz škroba na isti način kao i iz trščanog sladara (kuhanjem sa vodom i kiselinom.)

slador. Ukuhamo li ovako dobivenu vodenu rastopinu invertnoga sladara do gustoga sirupa, opaziti ćemo kako se je taj sirup nakon nekoliko dana djelomice skrutnuo. Kemici nam kažu ovdje je grožđani slador iskristalizirao, dok je voćni slador, koji vrlo teško kristalizira, ostao u rastopini. Na taj se način može jedan od drugoga odlučiti.

Tri četvrte naravnog meda sastoje od ovakog invertnog sladara dakle od smjese nejednakih dijelova grožđanog i voćnog sladara.*) Sada ćemo odmah razumjeti, zašto naravni med poslije nekoga vremena pomutni te skrutne.

*) Voćnoga sladara ima redovno malo više od grožđanog.

Osim invertnoga sladora ima u medu redovito u razmjeru malim količinama trščanoga sladora, tek nekoliko postotaka. Najviše ga ima 10%, a samo u nekim uzorcima mèda, koji su potjecali iz košnica u blizini tvornice sladara našlo se je i 13%.

U medu dolazi zatim u malim količinama t. zv. sladni slador (Malzzucker) pa razni dekstrini (tvari slične škrobu).

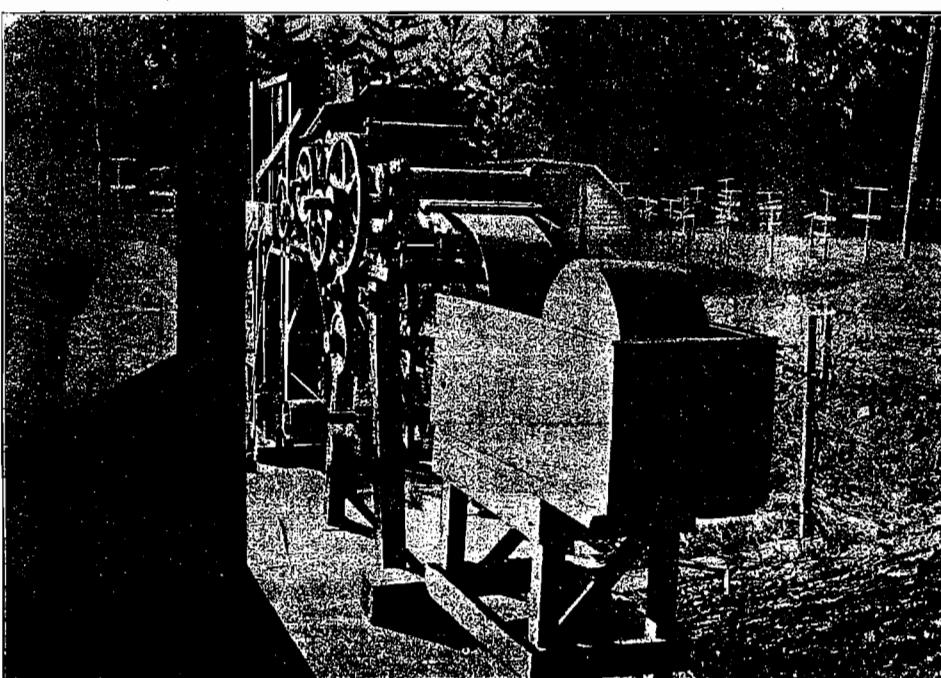
U malim količinama ima u medu dušičnatih tvari (bjelančevina i fermentata), koje su do danas još vrlo slabo proučene.

Boja, miris i okus meda potjeću od raznih ke-

U priloženoj tabeli prikazan je poprečni sastav meda po Königu i ujedno su navedene maksimalne i minimalne vrijednosti za pojedine sastavine.

Sadržaj	Vode	Dušičnate tvari	Grožđani slador	Vočni slador	Invertni slador	Trščani slador	Dekstrini	Vosak i pelud	Org.kiseline	Pepeo
Najniži .	—	0,30	22,23	27,36	63,91	0,10	1,20	nagov.	0,10	0,02
Najviši .		2,50	(44,71)	(44,25)	79,12	12,91	8,50	2,81	0,4	0,68
Svedivi.	18,96	1,08	(36,20)	(37,11)	73,31	2,83	2,19	0,71	0,11	0,24

O tom, kako nastaje med u pčelinjem organizmu,

Sl. 6.

mijskih spojeva, o kojima danas ne znamo gotovo ništa. Znamo samo, da ove tvari potjeću iz cvijeća, iz koga je sabran med.

Nadalje dolaze u medu razne organske kiseline, koje su također još slabo proučene. Naslučuje se, da ima t. zv. mravinje i jabučne kiseline.

Naravni med ima također nešto pepela, dakle nesagorivih tvari, čija količina varira od 0,1—0,8%.

Razumije se da u medu ima uvijek stanovita količina vode (poprečno 19%) u kojoj su sve pomenute sastavine meda otopljenе.

Konačno je medu mehanički primješano malih količina voska i peludnih zrnaca.

nismo još na čistu. Nije to ni čudo, kad se uzme u obzir iz kako malih rezervoara pčele sabiru materijal i u kako malim svojim organizmima produciraju one med. Čuli smo da se u medu nalaze tri vrste sladara grožđani, vočni (koji zajedno čine invertni) i trščani slador. Interesantno je, da u nektarijama cvijeća dolazi samo grožđani i trščani slador, vočni slador stvara pčela istom u svom ozorganizmu iz ovih dvaju. Nektari nekih bilina istraženi su kako slijedi:

Vrst biline	Protea	Bignonia	Hoya
Grožđ. slador	96,60%	97,0%	12,24%
Trščani slador	?	2,84%	87,44%

Apsolutne količine sladora u nektarjama pojedinih cvjetova su vrlo neznatane.

Tako je nađeno, da nektar jednog cvijeta sadržava u tisućinama grama:

Vrst biline	grašak	Clavtonia	Fuchsia	Rhododendron	Rob.	Onobrychis
	almoides		biflora	viscosa	sativa	(esparsata)
Grožd. slador	9.93 mg	0.41 mg	1.69 mg	6.2 mg	0.5 mg	0.4 mg
Trščani slador	—	—	5.90 mg	—	—	—

Da pčele sabiju sladora za 1 kg meda moraju da posjete 1,000,000 do 2,000,000 cvjetova.

Pčele katkada sabiju slatkni sok sa površine lišća raznog drveća i grmlja tzv. ušencov med (Blattlaus-honig). Med dobiven od ušenaca ima drugačiji kemijski sastav od meda dobivenog iz cvijeća.

Ako pčele imaju mnogo na raspolaganje trščanoga sladara, onda će i takav imati nerazmjerno mnogo takovoga sladara u sebi, pa zato se i hranjenje pčela sa sladom u svrhu da se povisi količina meda smatra patvaranjem. Pčelama se može davati, kako je poznato, sladara samo u nuždi, da se u slučaju nestasice druge hrane mogu uzdržati na životu.

Crnogorični med razlikuje se od običnog cvjetnog meda ne samo po vanjskim svojstvima po mirisu, okusu i boji, već po svom kemijskom sastavu. On sadrži u sebi razmjerno mnogo dekstrina, koji čine, da on zaokreće ravninu polarizovanoga svjetla u polarizacionom aparatu na desno, dok ostale vrste meda zaokreću na lijevo.* Visoki sadržaj dekstrina u takovom medu je razlog, da on vrlo teško skrutava.

Tzv. Tagma-med produciraju neke mušice — moskitos i gomilaju ga bez voska.

Otrovni med spominje već Xenofon. Taj med potječe sa cvijeća od Rhododendron maximum i R. Ponticum, pa Andromeda japonica: u tom se cvijeću nalazi otrov andromedotoxin, koji prelazi u med, te ga čini otrovnim. Pčele mogu međutim sabirati med i s otrovnom cvijeća, a da otrov ipak ne prelazi u med.

Osim meda produciraju pčele tzv. Futterbrei, medeni kruh (kašicu za prehranjivanje legla) bjelkastu masu, koja služi za hranu pčelinjem leglu. Ova masa sastoji iz jedne $\frac{1}{6}$ vode a ostalo je bjelančevina, grožđani slador i mast.

A sada da predemo na patvaranje meda.

Najviše se patvara med time, što mu se dodaje vode. Obično to čine kod izlučivanja meda iz sača. Meda biva time naravno više, čime se prikraćuje kon-

zument. Osim toga se takav med može brzo pokvariti, jer prelazi kao i sve druge slatke rastopine, koje nijesu preguste, u alkoholno i kiselo vrenje.

Med se nadalje patvara time, što mu se pridodaje umjetno raznoga sladara. U tu svrhu upotrebljuju trščani slador, pa grožđani slador dobiven iz krumpira (krumpirov slador), melasu (ostatak od fabrikacije sladara), no najobičnije je miješanje meda sa umjetnim invertnim sladom. Kako se umjetni invertni slador ne razlikuje ničim od invertnog sladara, vrlo ga je teško dokazati. Pošto smjesa naravnog meda i umjetno dodanoga sladara nije zdravlju štetna, a i po okusu se dosta teško razlikuje od naravnog meda, može se stavljati u promet, ali ne pod imenom naravnog meda. Tzv. stolni med (Tafelhonig) je smjesa od 70% škrobnog sirupa (sladara) i 30% naravnog meda, ili smjesa naravnog meda i invertnoga sladara. Nije zabranjeno praviti umjetni med, ali nije dozvoljeno takav med prodavati pod imenom naravnog meda.

Konačno nije dozvoljeno naravni med umjetno bojadisati, niti mu dodavati manje više zdravlju štetnih tvari ili tvari, koje bi imale da promjene izgled meda, pa da tako zavaraju konsumente, takove su tvari brašno, tragant, klij, pa sadra, kreda, glina i drugo.

U novije vrijeme prave med, u kojemu nema ni traga naravnog medu. Naravno da se takav med ne prodaje pod imenom naravnog meda, već je poznat pod imenom (Kunsthonig) umjetni med ili (Zuckerhonig) patvoreni med, a pravi se po posebnom patentiranom načinu. On se i kemijski vrlo teško razlikuje od naravnog meda.

Ja se ne mogu ovdje upuštati u opisivanje, kako se med istražuje u laboratoriju, jer to ovdje nema svrhe, već ću samo u nekoliko riječi spomenuti, kako se med na temelju analize prosuđuje. Rekli smo, da u medu ima pepela od 0.1—0.8%. Med, koji ima manje pepela, sumnjiv je, da sadržaje umjetno dodano invertno sladara, jer umjetni invertni slador ima jako malo pepela. Nadalje naravni med ima najmanje 0.3% bjelančevina, dok invertni slador ima najviše 0.2%. Naravno je, da će vješt patvarač umjetnim dodavanjem pepela i bjelančevina moći zavarati kemičara. Nadalje znamo da u medu ne smije biti previše trščanoga sladara. Konačno se može naravni med od umjetnog razlikovati dvjema reakcijama, koje su našli Levy i Fiche.

Sve su reakcije vođene tek u novije vrijeme, pa se u znanstvenim časopisima još raspravlja ukoliko su pouzdane.

*) Ne mogu se ovdje upuštati u razlaganje toga aparata za polarizaciju.

Malo pčelarske statistike.

Svaki valjan gospodar obračunava sa svojim imetkom, pa i pojedine gospodarske grane moraju imati brojčani pregled, da se vidi stanje bar godimice.

I pčelarstvo mora imati svoju statistiku. Nu pčele su slabe sreće na tom polju. Ljudi se neki boje njihovog žalca, drugi se boje valjda njihovog broja, a svi rado ližu med i grabe tu robu, da se rasprodaje, što no vele «kao med». Pa što dalje, sve to živahnije. Prije su — dok sam bio malen «tušili» pčele o Lučinju i pred «Sve svete», pred decenij stali su to raditi naši pretrglije medom koncem rujna. I to se još moglo podnijeti! Nu danas se vozika burad po selima već prvih dana rujna, dapače zadnjih dana kolovoza. Nije li to žlostna činjenica?

Otimlje se onaj što šalje med u Gradac i Beč pa onaj za Trst i onaj za Lavov. Od našeg naroda već naučiše i ovdje uporabiše: »Tko je prvi, toga je djevojka.« Ne gleda se to, da li je med sazrio, da li je unutri još sva sila legla, da li pčele imadu još i u rujnu što meda nabrat. Ne, već sunu ti medari (pretrglije) do siromašnog prostokšničara, nagovori ga, brzo pogada bilo upoprijeko, bilo na vagu, pa trpa i drobi u bure med i leglo zajedno, pa još ni dobro ugušene pčele. Site meda padaju po prašini i blatu, a sve se to sgruva u bure i otprema. Taj ričet ide pod imenom meda na svjetska tržišta, a mi da se onda još čudimo kad nam poručuju: hrvatski med ne valja.

Ove godine imademo dosta lijep med, koji je sabran u okolišu Novske ponajviše za vremena cvatnje metvice i misirače. Izvrcan je srednje tekuć, žutocrven, a okusa napose vrlo ugodnog. Takovog prodajemo ovdje neki po 70—80 a ja borme i po 100 novčića po kgr.

Nu što, naši prostokšničari? Dođoh prihv dana rujna, da vidim kako se na opć. vagi trguje. Došao pretrglijia dan prije k seljaku. Ponudio 100 for.*)

*) Rabim staru vrijednost; da me seljak bolje razumije.
I.—nac.

23 košnice (pletare). Seljak ali znajuć, da je to malo navrne do vase i pogodi po 1 kg. za 35 nov. Odbio težinu košnica (blizu 92 kg.) ostalo je od svih 23 košnice 314 kg čiste težine, a razdijeliv to na $23 = 13.65$ kg upopreko na jednu košnicu. Time je vrijednost jedne iznosila 4 for. 78 novčića.

To je bila najbolja pogoda.

U glavnim varirala je vrijednost jedne proste košnice između 4 fr. 40—4 fr. 78 nov. To je sve malo kada računamo, da se vrcani med može poslije bar i za 1 fr. prodati po kilogramu, da je u svakoj košnici voska najmanje za 1 kg. (što vrijedi 1 fr. 40) kod nas, prema čemu se po točnom računu izgubilo na vosku i medu najmanje 3 fr. 50 nov., a i izgubili se i radniči — (pčele) »potušeni» sumporom.

Ovaj sam dokaz sa točno predočenim računom izveo na predavanju.

A sad će se pitati: Pa zašto na očigledni dokaz ne bili tih seljače džirzonkaši? E gospodine, nemam vremena, ne znam praviti košnice, sa pokretnim saćem i sl. Ali da se još malo vratimo na trgovanje.

Koncem kolovoza i početkom rujna još je puno i dobro topnih dana. U sred podne guše se košnice, važu, prenašaju, u burad stresa i dropi. Tamo navru sve okolišne pčele, pa ginu nedužne. A zar nema tko zapovijediti, da se taj posao u mrak radi?

Kad već seljaka nije lako navratiti, da ne plete kotac kao otac, bilo bi uputno da pčelarska društva i razni kongresi, na koje najteže mogu učitelji — (koji to sve u narodu motre) — doći, zaključe zamoliti vis. kr. zem. vladu, neka bar do listopadskih dana zabrani kupovanje meda, koji se ne izvrca. To će biti u interesu glasa hrvatskoga meda, a borme i u interesu seljaka, koji se bave primitivnim pčelarenjem.

Bilo u dobri čas!

J.—nac.

Voštani moljac ili metilj.

(Bienenmotte, Wachsschabe, Galleria mellonella.)

Naša marna pčelica ima mnogo neprijatelja, kojih naizimo u svim redovima životinjskog carstva. Imaju ih med sisavcima, pticama, gmazovima i zareznicima.

Med zareznicima nalazimo obitelj lepira, moljci

nazvani. To su maleni lepirići, kojih ima više vrsti. Za nas pčelare važan je voštani moljac ili metilj, te ćemo se kod njega i zaustaviti.

Lepirić voštanog moljca jest raskriljen 20-35 mm širok. Na leđima ima crnomrku, na vrhu bijelu dlakavu

kičmu. Mužjak je manji od ženke. Krila su mu pepljasto siva, a prednja krilašca na nutarnjem rubu crno ili mrko pjegava.

Voščani moljac leže noću svoja jajašca u košnice; bijela ličinka živi u saču i hrani se voskom. Trag joj se očituje u zaostalom hodniku, koji je kao paučinom isprepleten. Razvije se za tri nedjelje dana, a posljednja generacija prezimljuje u čvrsto satkanoj kukuljici.

Voštanog moljca naći ćemo manje više preko cijelog ljeta oko pčelinjaka, nu reko bi u mjesecu kolovozu i rujnu najviše. S toga baš u to doba treba marljivo pčele pregledavati. Naročito je to nužno za pletene košnice, jer su ove voštanom moljcu ili metilju više pristupačne.

Treba stoga strogo paziti, da rub košnice dobro uz zemlju ili dasku pristaje. Ne pristaje li dobro, to nastaju rupe, kroz koje metilj po miloj volji izlaziti i ulaziti može. Ako je pčelac jak, to mu tako lako nahuditi ne može. Nu ako je košnica tek do pola izgrađena, te ma da pčelac u svakom pogledu lijepo napreduje, on će se bez pomoći pčelareve navalni voštanoga moljca jedva odhrvati moći. Videći matica, da neprijatelj sve više maha zauzima, da mu se odhrvati ne može, da joj dakle u njenom domu nema više opstanka, ona skupi vjerni svoj roj pčelica i izleti van, tražeći si nov dom, dočim svoj trud i muku metilju na uživanje ostaviti mora.

Taj metiljavi roj (Mottenschwarm) obično ništa nevriedi, ma da može sasvim dobru i plodnu maticu imati. U obzir se naime uzeti mora, da ti rojevi sasvim kasno dolaze. A koliko jedan roj, koji u rujnu dolazi, koristi donositi može, ma da bogzna kakovu plodnu maticu imade, to je svakom pčelaru jasno.

Pišem ovo baš povodom toga, što su meni inače dva krasna i dobra pčelca stradala, bivši tek nekoliko dana od kuće odsutan. Kad sam opazio, da je metilj preuzeo mah, ja sam oba pčelaca sumporom ugušio. Što sam znao bolje učiniti? Svjestan sam si, da će pčela i vosak propasti, ako ih tako ostavim, a ugušivši pčelu ugušim i metilja te sam ovog u svom dalnjem rasplođivanju spriječio a i nešto voska i meda spasio a možda i susjednu košnicu od propasti sačuvao.

Ako koja košnica nema matice, što iškusniji pčelar odmah opaža, to je ona, možemo reći, na milost i nemilost metilja izruchenja. Za par dana metilj će ju posvema uništiti. Najbolje će stoga učiniti, takovoga pčelca smjesti ugušiti, jer može još nešta meda i sača spasiti.

Sa džirzonkama i amerikankama u tom pogledu nema od metilja toliko pogibelji. One su nekako bolje zatvorene, i metilju kroz to nepristupačne. Meni se stoga još nigda nije ni dogodilo, da mi je metilj koju amerikanku uništio.

Više će ovdje metilj naškoditi izgrađenomu saču, što ga svaki racionalni pčelar u zalihi imati mora. Paziti stoga treba, da ga se spremi na svjetlo, zračno mjesto, te jedan okvir od drugoga što dalje. Čim su okviri jedan do drugog bliži, to će metilj za se bolje skrovište naći. Objesio sam stoga prazne okvire na tavanu na zračnu i svjetlu mjestu što podalje jedan od drugoga, te mi je pošlo za rukom, da sam ih dugo vremena sačuvao. Uopće neka pčelar nastoji, da mu prazni okviri ne vise dugo na jednom mjestu, nego neka ih mijenja. Kad n. pr. danas izvrcam koju džirzonku ili amerikanku ja povadim sve pune okvire a na njihovo mjesto stavljam stare prazne. Kod sljedećeg vrcanja postupam isto tako i kroz to mijenjanje postizavam, da metilj ne dobiva vremena, da bi se u praznom saču ugnjezditi mogao.

Dogodilo mi se već, da se u tri dana u praznom saču metilj zalegao. Bio je tek u prvom početku svoga razvitka, i ja sam taj okvir probe radi stavio u amerikanku. Pčela ga je do drugog dana potpuno očistila.

Svakako neka si to nitko ne tumači, kao da bih ja preporučio, da se mogu i metiljavi okviri u džirzonku staviti; to se iznimice pri prvom početku razvitka i to samo kod jakog pčelca činiti može. Kod slabijeg pčelca bio bi taj eksperiment poguban.

Ja u osam godina svoga pčelarenja nijesam pretrpio veće štete osim što mi ju je metilj nanio. Držim ga zato jednim od najvećih neprijatelja u pčelarstvu. A kako se ja s njim borim, tako se valjda bore i drugi pčelari. S toga sam si za pravilo uzeo slijedeće:

1. Pregledaj u to doba košnice svaki dan ujutro i skoro ćeš svaki dan tu i tam, osobito pod slabijim pčelcima, naći dva do tri lepirića voštanoga moljca. Nje ubijaj nemilosrdno.

2. Rub košnice nek dobro uz zemlju ili dasku pristaje. Pod tim rubom bo je skrivalište metiljevo.

3. Nastoj, da svaka košnica dobru maticu imade. Nema li je, ti pčelca rađe uguši, jer će inače metilj u njem dominirati.

4. Prazne okvire spremaj podaleko jednog od

drugog na svjetlu i zračnu mjestu. Prigodom porabe mijenjam ih što više.

5. Pod poklopcom amerikanke naći ćeš češće ličinku ili kukuljicu. Ove uništi.

6. [Ako] ti uslijed vrućine poklopac ili inače koja daska na amerikanki pukne, zamaži pukotinu

staklarskim kitom, jer inače u njoj metilj gospodari.

Ovo u dobri čas!

Sarvaš 25. kolovoza 1912.

Ivo Klausner
ravn. učitelj.

Pčelarenje i pčelarsko pričovijedanje.

Piše J. B. pčelarski šegrt u K.

(Nastavak.)

XIX.

Unosno pčelarenje.

Razgovarajući sa jednim pčelarom, seljakom iz nedalekog sela, zapitam:

— A koliko vam nosi jedan pčelac? Koliko dobijete za med i vosak?

— Dosta! Dobijem od svakoga dva do tri, a i do četiri forinta.

— Pa kako vi to prodajete?

— Oko Miholja, a najrađe kvaternoga tjedna, poterem pčelce sa sumporom ili barutom, a med i sače prodam zajedno gospolu židovu po 25 krajceri kilu.

— Joj, brate, to je jeftino! Vi bi morali više dobiti!

— ... ? ! pogleda me začuđeno.

— A bi li vi htjeli meni jesenais prodati žive, cijele pčelce? Ja ću vam ih dobro platiti, bolje nego — gospolu židov! «

— Budemo vidjeli, još je vremena, odgovori, brzo prekine razgovor i još brže ode.

Češće sam poslije mislio na toga seljaka, ali njega nema te nema u našem kraju. Kao da je u zemlju propao. Tek jednom sam ga video, gdje ide prema meni, ali u tren oka ne stalo ga. Očito je: izbjegava me.

Poručio sam mu, da želim kupiti njegove pčelce, a on odvrafi, da ih nema nā prodaju.

Kasnije sam doznao, da je više jakih pčelaca ugušio, pa med u saču prodao medičaru u dalekom štajerskom trgovištu kilogram po 60 filira.

Sujevjeran je. Ne će da proda pčele za novac. Pčele su mu kao neka svetinja, što se ne smije prodavati za novac. On prodaje med i sače, a ne prodaje pčele. On se boji, da bi prodavši pčele, tim prodao i svoju — pčelarsku sreću!

XX.

Tko je veći — židov?

Čudili ste se i srdili, kada ste malo prije čitali, da gospod židov plaća med sa sačem po 50 filira, a onaj daleki medičar po 60 filira kilogram. I ja sam se snenjivao, i ja sam se čudio i ja sam se škandalizirao.

Međutim moj lijepi, veliki pčelinjak prazan. Tek na tri, četiri otvora izlaze i ulaze pčele. Slabe su, jedva će prezimeti, a o rojenju ni govora. A pojedini rojevi stojeći će na proljeće do 15 krunal.

Potrošio sam, kako znadete, oveće svote kod gradnje pčelinjaka, pa sam vam već pričovijedao, da sam baš radi toga odlučio štediti. Zlobnici bi rekli, da sam morao odlučiti. Bilo kako bilo — moj pčelinjak prazan.

Rojevi tako skupi, a moji susjedi dobivaju za gotove pčelce 4—8 kruna! Kako bi divno bilo, da ih mogu uz dvostruku, pa makar i trostruku cijenu u jesen nakupovati, uzimiti i eto na proljeće rojeva dosta! Samo da nije nesretnoga sujevjerja!

Na svakom koraku uvjeravao sam, dokazivao, kako je bezmisleno razno pčelarsko sujevjerje, a najluda je misao, da se ne smije pčelce prodati. Postao sam apoštol proti sujevjerju. S druge strane živahno sam opisivao strahotu i surovost dušenja, isticao nemilosrdje i dokazivao nezahvalnost onoga, koji drage i dobre pčelice ubija, dapače došao do zaključka, da je to ubojstvo umorstvo, — grijeh. Pošto sam oduševljen branitelj pčelinjeg života.

Kada sam tako jednoga potpuno uvjerio o strahoti ubijanja pčela, ponudim se bajagi velikodušno, da ću ja preuzeti njegove pčelce, te ih on ne mora ubijati. Brižno sam izbjegavao izraz kupiti ili prodati. Da pak on ne štetuje, dati ću mu toliko odštete, koliko bi on dobio za med i sače.

Upalio izraz preuzeti, upalila riječ odšteta i mi se pogodisimo. Bio to brkati i ugledniji seljak, pa smo

njegovim primjerom korteširali kod drugoga, trećega i zakaparili 10 pčelaca uz cijenu od 6 do 9 kruna po komadu.

Bilo 1. rujna 1911. Pošaljem momke po pčelce. Donesoše prva dva. Vagnusmo ih. Jedan je težio 17, a drugi 22 kilograma, dakle obadvia 39 kilograma. Kako su košnice od vrlo tankih dasaka, to je jedva svaka teška 2 kilograma, pa odračunajmo i pčele sa $2\frac{1}{2}$ kg u svakoj košnici, to ostaje 30 kilograma meda i sača. Platit sam za svakoga po 6 kruna, dakle me stojao kilogram meda, odnosno sača 40 filira.

Zadnja dva pčelca dobio sam 8. studenoga. Prem su pčele već morale trošiti zalihu meda, težio je jedan 26 kilograma, a drugi 21 kilogram. Odbijemo li prema gornjem računu 9 kilograma, ostaje čistoga meda i sača 38 kilograma. Pošto sam ove platit ko:nad po 9 kruna, to dolazi kilogram meda i sača oko 47 filira.

Po tome vidite, da ja nisam bolje platio nego »gospod židov«. Dapače ja sam u pčelarskoj trgovini — prem inače »römisch-katholisch« — bio još veći židov.

XXI.

Eto! Prodavanje pčelaca nosi nesreću!

God. 1911. kupio sam deset pčelaca od susjednih pčelara seljaka. Teškim srcem su mi ih prodali, bojeći se, da bi im mogli možda ipak baš radi toga pčelci oslabiti i propasti. Ta nisu uzalud stari tako prípovijedali.

Iza god. 1911. dolazi god. 1912. zar ne? Kako znadete i vidite god. 1912. vrlo je loša za pčele, pčelare i pčelarenje, a za mene i moje susjede upravo je fatalna.

Prošlo Križevo, nema roja; prošao svibanj, nema roja, tek tamo sredinom lipnja koji roj prvar, a na drugoga ili trećana ne računaj. Ali lani, majko moja! Svaki dan po tri, a i mladi su puštali.

Nema rojeva, a slabo je i meda. Pčela doduše mnogo; vise iz košnice kao Petrova brada, ali košnice lake, nema meda. A lani, brate! Ni mladoga dići nisi mogao! Curio med na leto!

Tako potiho uzdišu moji pčelari, kimaju glavom nekako nepovjerljivo gledaju mene i moj pčelinjak.

Tješimo se međusobno, da je tome kriva zla godina, neprestani vjetrovi i kiše, pa pčele ne mogu iscrpit pašu, ali ipak vidi se: oni žale, što su lani prodali pčelce. Dapače i mene žale, koji sam kupovao, jer da će i ja baš radi toga prije ili kasnije imati kod pčelaca nesreću.

Pa nù! Lani su prodavali. Ljetos pčele ne uspjevaju. Dakle! Eto! Prodavanje pčelaca nosi nesreću!

A istom slijedeće godine! Neka pritisne jaka; duga zima, nevrijeme, pčele će u veliko stradavati. Mnogi bi od mojih susjeda mogao izgubiti ona dva tri koša, što će ih ostaviti »za sjeme« a onda će još većma utvrditi misao: da prodavanje pčelaca nosi nesreću. Na slični način su i nastala razna praznovjerja, služeći se krimogličkim zaključkom: poslije toga, dakle radi toga.

XXII.

Prvi roj.

Makar sam tek šegrt, ipak imadem već i tirolska ljeta. Uz tirolska ljeta imadem lijepi pčelinjak, imadem desetak pčelaca, pa ipak još nikad nisam video ni roja, ni rojenja.

Godina je 1912. Baš sam pogodio! Cijeli maj svaki dan sam pred pčelinjakom, a ako je lijepo vrijeme od zore do mraka i čekam i isčekujem rojenje. Nema roja pa nema.

Prošao svibanj bez i jednoga roja. Već mi cijelo isčekivanje dosadilo i srdilo me. Tek tu i tamo prigledao sam, pa pošao na drugi posao.

Početkom lipnja radio stolar nešto kod pčelinjaka, a ja otisao rano u vinograd. Vratio sam se nešto poslije 10 sati ujutro, pa odmah k pčelinjaku, da vidim što i kako mi radi stolar.

Pčele mirne, kao obično, dolijeću i izlijeću, stolar radio iza pčelinjaka. Razgovarasmio i ja ga upućivao što i kako će raditi.

Stanem, problijedim, zadrhćem, Stolar me začuden gleda, a ja mu malnem rukom:

— Gledajte!

— Joj na! Pčele! Kako su simo došle?

Kojih deset koračaja iza njegovih leđa visi na grani od mlađe jabuke ogroman roj. Sjeo je tamo, a da stolar toga nije ni opazio. Izrojio se neopazice, još danas ne znam pravo iz koje košnice i mirno sjeo na granu.

Treba ga spremišti! Spremiti prvi roj! Spremiti prvi put! Bila priređena amerikanka sa okviricima, pa ćemo ga u nju spremiti. Ni moj stolar nije nikada video roja, kako je dokazao onim pitanjem. Ja doduše teoretski znadem napamet kao očenaš, kako se spremi roj, ali praksa, zdvojna praksa mi manjka!

— E, u ime Božje! blagoslovim i osokolim stolara.

Razdijelismio si posao. Ja ću se zaštititi pčelarskom kapom, jer je zgora pogibeljnije i stresti pčelca u amerikanku, koju će on tik ispod roja držati rukama na glavi.

Naravnam, stresem. Pčele su prilično pale u koš-

nici na priređeni stolac polagano, mirno, baš stočkim mirom. Ja sam mu se već počeo diviti, kad al' na jednom počme lamaći rukama, kriliti oko glave, trzati rukama i rukavima, dapače stane bježati, jaukati.

— Mirujte! Mirujte! Ne će vam ništa! Čim se većma branite, tim su pčele gore! Mirl vičem ja, a on bježi dalje, nervozno lamaće i krili rukama oko sebe.

Napokon se umirio, stao. Bio je po licu vratu i rukama dosta izboden. Pa kako i ne bi?! Košulja mu bila razgaljena, pa mu pčele pri stresanju, pale za vrat i po tijelu ispod košulje. Rukama držao košnicu nad glavom pa su mu otvoreni rukavi bili kao hvatalo za one pčele, što su pale uz košnicu.

— Je, sjeti se on, ja bi si bio morao zakopčiti ručku i kaput i zavezati rukave, pa me ih ne bi bilo toliko piknulo.

— Da da, drugi put ćemo tako učiniti, utješim ga ja.

XXIII.

Prvi spoj.

Nekoliko je rojeva ipak bilo i ja gledao kako se pčele izljevaju iz košnice, kako krstare nad pčelinjakom i slušao njihov svatovski pjev, onaj tako ugodni zui. Uvijek sam imao u pripremi vode i štrcaljku. Nijedan mi nije pobegao, dapače štrcanjem sam skoro svakoga natjerao onamo, kamo sam htio.

Sredinom srpnja izrojio mi se oko 10 sati prije podne krasan roj i brzo sjeo na zgodno i prikladno mjesto. Baš sam mu se veselio i spremao košnicu, da ga poberem.

— Roj! Roj! Eto ga! Idu! Poviče radnik, koji je nešto radio nedaleko pčelinjaka.

Priskočim. I doista pred pčelinjakom vrti se množina pčela, a još više ih izlazi iz jedne košnice.

— Dečki oprezno! Na ovu stranu sa vodom i špricom. Ne puštimo ih na ovu stranu, da se sa onim prvim rojem ne spoje!

Uspjeli smo! Potjerasmo ga i on kreće na drugu stranu.

— Ide prema murvi, a mogao bi sjesti i na trn, zabugari jedan.

Dosta daleko od pčelinjaka velika je murva, a još dalje ogromna trnovita gledičja, pa je pravo imao radnik, bojeći se da roj tamo ne sjedne. S toga udarismo s protivne strane i roj naglo zaokrenu iza pčelinjaka

iznad guslog voćnjaka. Nismo mogli vodom pravo do njega, pa se stavismo u blizini prvoga roja, pa štrcaj u vis između roja, što sjedi na grani i između onoga, što se vrti u zraku.

Odlanulo nam. Vrti se i spušta oko jedne onizke jabuke. Već se vidi grozd i biva sve veći i veći. Još nekoliko mlazova vode, pa priredimo košnice.

Dok mi oko košnica, naši se rojevi malo uzbuniše, dapače i onaj prvi kao da se diže, pčele ga oblijeću. Pogledamo bolje, a to drugi roj, odnosno njegov grozd biva sve manji, dok se onaj prvi vidno širi, raste.

— Amen! Idu skup! Što ćemo sada uplaši se jedan.

Ja sam i o tom teoriju prije proučio i zapamtio, ali ipak zgrabim prvu najbližu knjigu, pa listam, čitam. Badava, svi pripovijedaju, da će se međusobno potući, poklati, da će ova roja propasti. Morao sam vjerovati, a znao sam sigurno, da su ova prvara.

— Pokušat ćemo naći matice, pa jednu odstraniti, poučim ja. Gledam ja, gledaju drugi, ali matici ni traga na grozdu, prem se grozd protegnuo po grančici na metar duljine. Da iztresemo ova roja na plahtu, pa tako tražimo matice, za to smo previše početnici.

Stojimo, gledamo, a vrijeme prolazi. Pčele na grani mirne, zadovoljne. Razgovaramo i ja tumačim, pripovijedam, što pišu knjige o ovakovom slučaju.

— Baš ne mora sve tak' biti. Ne kolju se na grani, pa se možda ne će ni u košnici, primijeti jedan.

— Ako se posvade, pa će se razići. Pri pokojnom mom susjedu se tako dogodilo, pa ih se drugi dan polovica opet izrojila, opazi drugi.

— Dobro dečki, spremimo ih u jednu košnicu, pa bilo što bilo, odlučim ja.

Smjestisemo sve skupa u Baračevu košnicu na dvanaest velikih okviraca. Sutradan pčelice veselo izlijeću i izljeću. Gledam kroz staklo, a one zaposjele svih 12 okviraca i rade. Uza svu ljetošnju nedaču i nevrijeme ipak su izgradile prvih 12 okviraca, te ih danas imadu 16, dobiti će još dva i nadam se da će do jeseni sve izgraditi i ispuniti.

Čemu da sada nagađam kako li su se složile, što se dogodilo s jednom maticom, glavno je to, da sam tako dobio pčelca, koji je jedan od najjačih u mom pčelinjaku. I to je moj — prvi spoj.

XI. kongres hrvatskih i srpskih pčelara.

(Nastavak.)

Ovo je predavanje saslušano pozorno i nagrađeno burnim odobrovanjem.

3. Marko Šaula, prota iz Rume u svome biranom predavanju: »Što treba raditi, da se u Hrvatskoj i Slavoniji razvije pčelarstvo?« navodi primjerima, kako valja pčelarstvo podići što više. Istočice najprije Austriju i Ugarsku, kojoj potonjoj je u ovogodišnjem proračunu određeno samo za pčelarstvo 100.000 Kruna.

(Ovo smo predavanje priopćili u »Hrv. Pčeli«.)

4. Stjepan Ilanić, rav. učitelj iz Gibarca u Srijemu i dopisujući član hrv.-slav. pčelarskog društva u Osijeku sastavio je velikim marom svoje predavanje: »Kako da se počneš baviti sa naprednim pčelarstvom?« Predavač je ovo svoje predavanje namijenio pčelarima početnicima, pa ih pozivlje, da bezuvjetno i pozorno čitaju naše domaće pčelarske listove, želete li se u naprednom načinu pčelarenja usavršavati i njim se okoristiti.

(I ovo ćemo predavanje priopćiti u »Hrv. Pčeli«.)

5. Predsjednik pčelarske udruge u Jastrebarskom kraj Jaskeg. Josip Wintersteiger, nudio je osnutak njihovog novog pčelarskog društva, te preporuča pčelarima, da si nabavljaju košnice od stolara jastrebarskih, a ne samo iz naših dviju zemaljskih kazniona (Lepoglave i Mitrovica), prema prošlogodišnjem kongresnom zaključku, jer su jastrebarske jeftinije.

6. Naš revni i neumorni suradnik prof. Eugen Kamenar, ustupio je svoje predavanje: »Život pčela i pčelarenje«, popraćeno sa brojnim svjetlim skloptokonslikama kr. savjetniku Milutinu Baraću, jer je isti nadovezao na te slike razna svoja opečanja iz vlastitog pčelarenja na svome pčelinjaku. Slike su predstavljale cijeli razvoj pčele, razne lijepe pčelinjake, među njima i srijemski pčelinjak u Staroj Pazovi, komu je vlastnik brat prof. Eugena Kamenara, inače priznati pčelar i učitelj Benjamin Kamenar. Slike su vlastništvo g. Baraća. Ovo se je predavanje svima osobito sviđalo, a mi smo veoma zahvalni g. Baraću, koji ne žali nikakovih žrtava, ako je to u prilog i napredak hrvatskoga pčelarstva. Tim Baraćevim predavanjem je zaključen niz kongresnih predavanja, samo još moramo opomenuti, da je i neki praktični pčelar Burian prijavio za taj kongres: »Praktično predavanje ob uzimanju i iznimljenu pčelaca,« ali tomu praktičnom predavanju nije bilo ni traga. Ono tako zvano »Predavanje Josipa Buriana na pčelarskom kongresu na Sušaku,« što ga čitamo

u »Narodnoj obrani« od 9. srpnja o. g. ne odgovara ni iz daleka postavljenoj temi, što ju je taj predavač nudio. Cijela tendencija toga predavanja je skroz protivna postavljenoj temi. Predavač naime upozoruje najprije na velike mane, što ih još uvijek čine naši pčelari — seljani, koji pčelare u običnim košnicama sa nepokretnim sačem, pak svake jeseni najteže i najjače pčelce potuše. Nadalje izgaljuje predavač svoj pčelarski jal na one pčelare, »koji samo rade, da budu slavljeni i dičeni kao prvi pčelari na slovenskom jugu, ali na mjesto razvitič racionallnoga praktičnoga pčelarenja brinu se samo za masne štipendije, ostavljaju sve samo na papiru, a pčelarstvo nam gaze nogama.« Pročitavši ovo ne mogosmo se oteti pomisliti, kako g. Burian vidi trn u oku brata svog, a ne vidi brna u vlastitom oku. Konačno pristajemo posve uz predavača, koji reče: da bi se kod nas pčelarstvo drukčije razvijalo, da imamo na stotine uzornih i isvršnih pčelara, ali ujedno dodajemo: »Laglje je rušiti, nego li graditi.« (Sic!) .

Nakon što su sva najavljenia predavanja obavljena, pročitao je kongresni tajnik prisjele brzjavne pozdrave. Buru zadovoljstva izazvali su brzjavni pozdravi centralnog zemaljskog pčelarskog društva za Češku i glavnog zastupnika pčelara za kraljevinu Srbiju g. Krste Mršule, urednika »Pčele L'Abeille« iz Beograda. Iz Osijeka stigle su ove brzjavke: »Samo napred! Oro nebu pod oblake leti, a pčelari radom k' svojoj meti! Pčelarske pobornike, zakupljene na žalu divne hrvatske Adrije, pozdravlja centralna uprava hrvatsko-slavonskoga pčelarskoga društva.« Zatim brzjavni pozdrav uredničtva »Hrvatske Pčele«: »Vivat, floreat, crescat! Poput marnih pčelica naših radimo složno, dižimo blagostanje naroda svoga. Pčelarsko pozdravlje!«

Na to je predložio g. Adolf Marković iz Vukovara, da kongres brzjavno pozdravi preuzv. gosp. bana i kongresnog zaštitnika presvetlog g. dra. Svetislava Šumanovića, što je odmah i učinjeno.

Tako je dnevni red za prvi dan iscrpljen, a predsjednik zaključi zasjedanje. Po tom je slijedio zajednički objed u svratištu »Continental«, kome je prisustvovalo preko 100 pčelara. Samo se po sebi razumije, da je pri tom objedu palo mnogo zanosnih zdravica, koje bi bile potrajale do na večer, da nije bio za popodne opredijeljen zajednički pčelarski izlet u Opatiju, gdje su se strani pčelari mogli nadiviti prirodnim krasotama hrvatskoga Primorja. Na uspomenu uspjelogog kongresa foto-

grafirali su se sví prisutni pčelari na žalu našega bajnoga mora.

Drugi dan 4. srpnja ujutro pregledaše kongresiste zavjetnu Franjevačku crkvu na Trsatu, pak starinsku hrvatsku spomen-građevinu Frankopanovu kuću. Zatim su se odvezli električnim tramvajem na Rijeku, da pregledaju još do podne uzorni primorski pčelinjak kr. savjetnika i ravnatelja tvornice za rafineriju petroleja g. Milutina Baraća, koji je smješten u lijepom perivoju iste tvornice, koju su učesnici kongresa također točno pregledali i vidjeli sve sprave i najmoderne strojeve za čišćenje petrolejeve nafte (sirovine), sve do najčišćeg rafiniranog petroleja i dobivenog parafina. (Pri pčelinjaku držao je sam domaćina vrlo poučno predavanje o praktičnim košnicama za pčelarenje. Tom je zgodom pokazao i strane košnice, što ih je naručio izvan naše carevine i koje su neprikladne za naše pčelare. Nakon dvo-satne i vrlo zanimive pouke zahvališe se svi prisutni pčelari domaćini sa oduševljenjem »Živio Barać!«

Prije odlaska moradoše se svi prisutni osvijedočit još i o velikoj gostoljubivosti vrloga domaćine, kojih je počastio veoma obilnim zajutarkom, kojom je zgodom opet izrečeno više animiranih zdravica. Još isti dan podne izvesli su se nekisamo pčelari sa vladinim izaslanikom prof. Ilibašićem do obližnjeg sela Draga, da pregledaju primorski pčelinjak g. Pavletića, a ostali su pošli u svoje stanove, da se tamo malo odmore i pripreme za izlet u Mletke, koji je uslijedio još isto veče.

Ovome se je izlet u Veneciju priključilo oko 120 kongresista. Na orijaškom parobrodu »Salona« vozili su se izletnici cijelu noć. U svu zoru nadiviše se mnogi, koji ne prespaše, velebnoj prikazi — izlazu sunca — a rano ujutro ukrcaše se u pripravne gondole, iz kojih

se za par časaka iskrcaše na trg sv. Marka i nađoše se tako na okupu pred novosagrađenom »mletačkom kampanilom«.

Razgledavši Markov trg i umjetninama bogatu crkvu, pa nahraniyi nekolicinu od onih sličnih golubova na Markovom trgu, provezli su se izletnici grand-kanalom do kolodvora. Kada su se nagledali raznovrsne morske ribe u peškariji (ribarnici) i naužili živahne ulice raznih trgovina preko mostova, vratise se vaporicom (parobrodićem) opet na Markov trg do »duždine palače«. Nadiviv se sjaju negdašnje mletačke republike, pregledaše i zloglasne podzemne tamnlice, u kojima su poginule bezbrojne nevine žrtve. Poslije objeda prevezli su se parobrodićem preko grand-kanala na čarobni otok Lido, koji otocić uživa svjetski glas radi glasovitoga morskoga kupališta. Tu su se naši izletnici naužili skladne talijanske glazbe, a mnogi su se i okupali u moru. Još su kongresiste samo površno pregledali čuveni svjetski hotel »Excelsior«, a na uspomenu na ovaj veoma zanimivi i poučni pomorski izlet dadoše se svikolici u Veneciji pred kampanilom fotografiski snimiti. Povečeravši, odvoze se svi gondolama na parobrod »Salona«, koji ih je velebn parobrod nakon cijelonoćne vožnje opet sretno iskrcao na Rijeci. Još tečajem istoga dana vratise se skoro svi kongresiste zdravi i zadovoljni svojim kućama.

Konačno još spomenuti moramo, da bi taj XI. kongres hrv. i srp. pčelara bio još brojnije posjećen, da je glavno ravnateljstvo ugarskih državnih željeznica na vrijeme poslalo iskaznice za pogodovnu vožnju na željeznicama, ma da su ove već pet tjedana prije kongresa zamoljene. Međutim tješimo se, da se to do godine, bude li kongresno zasjedanje eventualno u starodrevnom gradu Požegi, ne će dogoditi. B.

Razne vijesti.

Denaturovani šećer za prehranjivanje pčelaca. Odbor kongresa hrv. i srp. pčelara tražiti će putem kr. zemaljske vlade od kr. ministarstva financija potrebnu količinu denaturovanoga šećera, koji je besporezan. Da se uzmognе ustanoviti potrebna količina toga šećera, pozivlju se pčelari iz Hrvatske i Slavonije, da odmah jave, koliko će koji od njih takova šećera potrebovati. Prijave neka se šalju kongresnom tajniku Fr. Stigelmajeru, učitelju u St. Jankovcima.

Kongres hrvatskih i srpskih pčelara u krajnjimama Hrvatskoj i Slavoniji držao je dne 3. rujna 1912.

svoju redovnu odborskiju sjednicu u Zagrebu u domu svoga ovogodišnjega predsjednika dra. Antuna Rojca, kr. javnog bilježnika. Od važnijih zaključaka stvoreni su ovi: 1. neka se umoli kr. zemaljska vlada za što skorije izdanie naredbe, prema postojeći već zakonskoj osnovi, o nuždnoj statistici pčelarstva. 2. Podnaša se predstavka na kr. zemaljsku vladu, sastavljena u smislu zaključka, stvorenoga već na godišnjem kongresnom pčelarskom zasjedanju o. g. na Sušaku, kojom se moli uvedenje intenzivnije obuke u pčelarstvu na svim ovozemaljskim učiteljskim školama, zatim predstavka za podijeljenje barem

jednoga stipendija za pohađanje pčelarske škole bilo u Jedlovu (Gödöllö) kraj Budimpešte, bilo u bečkom Prateru ili u Brnu, dok će se naše tri katoličke biskupije odnosno biskupski duhovni stolovi neposredno zamoliti, da po primjeru srpsko-pravoslavne bogoslovije u Srijemskim Karlovcima uvedu pčelarstvo kao učevni predmet i u svojim sjemeništima, kako bi se i katolički bogoslovi što više uputili u ovu korisnu granu narodnog gospodarstva na probitak hrvatskoga naroda. 3. Ravnateljstva kazniona u Lepoglavi i Mitrovici zamolit će se, da naručene košnice sa pomoćnim okvirima pospješe i odmah otpreme ili da izradbu tih košnica obustave do proljeća, jer su s tom izradbom do danas uza svu urgenciju zakasnili. 4. Od nekih pčelara, a naročito od pčelarske udruge u Jastrebarskom zatražena količina kristalnog denaturowanog šećera, koji je sastavljen uz zrnati šećer još i od primjese 4% drvene piljevine i 1% pjeska ili paprike, a služi za prehranjivanje pčelaca za slučaj oskudice skupog meda, naručit će se od kr. ug. finansijalnog ministarstva preko naše kr. zem. vlade. Financijalno ministarstvo dozvolilo je već međutim našim pčelarima 40 metr. centi ovakog šećera za hranjenje pčelaca, a naručitelji imadu sada kongresnom predsjedniku dru. Rojc u prijaviti količinu tog šećera, komu je cijena 64 filira po 1 kg a jedan pčelac treba preko zime 5 kg tog šećera. 5. Centralno pčelarsko društvo za Štajersku i Kranjsku u Celju priređuje oko 15. o. mj. povodom desetgodišnjice svoga opstanka pčelarsku izložbu uz pčelarski zbor, na koji se pozivaju i naši pčelari, stoga će ondje naš pčelarski kongres zastupati gg. odbornici A. Rojc i Đ. pl. Ilić, tajnik slavon. gospodarskog društva u Osijeku. 6. Kr. zem. vlada zamolit će se, da pčelar. kongresu povjeri osnovati jedinstvenu organizaciju svih pčelara u zemlji u svrhu osnivanja zemaljske centralne pčelarske zadruge, koja bi bila u tijesnom savezu sa svim pčelarskim društvima u Hrvatskoj i Slavoniji i od ove bi ta društva dobivala i potpore i upute, a za mnijenje tog predmeta zamolit će se upravni odbori svih naših pčelarskih društava, kako bi se time naše pčelarstvo čim više u našem narodu proširilo. 7. Naredna odborska sjednica pčelar. kongresa održat će se dne 28. prosinca 1912. opet u Zagrebu u domu kongresnog predsjednika. E. K-r.

Pčelarski pododbor. Pčelarski pododbor Hrvat.-slavon. gospodarskog društva kao središnje zadruge u Zagrebu podnosi o svom djelovanju u god. 1911. ovaj izvještaj: U godini 1911. držao je pčelarski pododbor pod svojim povjerenicima, koji su pučki učitelji, praktična predavanja iz pčelarstva u 36 mjesta. Predavanja

su bila redovito dobro posjećena, naročito tamo, gdje je župnik ili učitelj upozorio narod na korist tih predavanja. Nagrade za predavanja doznačivala je kr. zem. vlada, odio za unutarnje poslove. Da su predavanja od koristi bila, dokazivano je time, što su na pododbor stizale baš od samih seljaka mnoge narudžbe, a osim toga nebrojeni upiti, kojima mole od pododbora razne savjete. Od 600 kruna, koje je središnje gospodarsko društvo pododboru pružilo kao pripomoć i za god. 1911., razdijelio je ovaj besplatno pučkim školama te članovima gospodarskih društava 32 Baraćeve amerikanke, jedan krov na košnicu, 500 komada letvice za okvire, svega u vrijednosti od 551 krunu. Budući da pododbor ima i inih izdataka, kao n. pr. za poštarinu, za nagradu društvenom povdorniku itd., to je potpora od 600 kruna, doznačena po središnjem gospodarskom društvu u godini 1911., znatno prekoračena, pa će morati taj veći izdatak pokriti prištednjom u godini 1912. Mora se napomenuti i to, da je izvjestitelj ovoga pododbara gosp. Kviriš Broz besplatno, bez ikakove nagrade, obavljao izvjestiteljske i druge poslove kod pčelarskog pododbara tečajem 15 godina. Da mu se barem donekle nagradi njegov trud, to je u sjednici pčelarskog pododbara dne 10. lipnja 1911. na prijedlog predsjednika pčelarskog pododbara presvj. g. Ljudevita pl. Raiznera jednoglasno zaključeno, da mu se za godinu 1911. dade nagrada u iznosu od 200 kruna. Kr. je zem. vlada darovala školama: 8 Baraćeve ame-rikanke, 2 vrcala, jednu prešu za sače i raznoga pčelarskog oruđa. Preuzvišeni gosp. ban dozvolio je, da se na račun investicionale zaklade besplatno dadu školama i pčelarima u primorskom Krasu bivše Vojne Krajine: 23 Baraćeve amerikanke, dva vrcala, dva roja, tri cjedila za med, raznoga pčelarskog oruđa i 10 kilograma umjetnoga sača. Sviše toga naručivali su premnogi pčelari pčelarske potrepštine putem ovoga pododbara. Ukupni promet pčelarskog pododbara u godini 1911. iznosio je 2090 kruna. Poslovni zapisnik u god. 1911. imao je 348 brojeva. Poradi trajne suše bila je pčelarska godina jedna od najlošijih, a za Liku i Hrv. Primorje upravo katastrofalna. U Lici nisu nanijele pčele ni toliko, koliko bi trebalo za zimu, pa je na tisuće pčelaca poginulo od gladi. U Primorju je isto tako uginulo mnogo pčelača, pa će trebati više godina, dok se taj manjak nadoknadi. Koliki je to gubitak za tamošnje pčelarstvo, vidi se iz toga, što za dobre pčelarske godine prodaju pčelari samo u jesen n. pr. u Sv. Jurju oko 500 metrički centi, a u manjim mjestima, kao Jablancu, Starigradu, 100—150 metrički centi meda. U pododboru sudjeluju

gospoda: kao predsjednik Ljudevit pl. Raizner; zamjenik dr. Valent Čebušnik; izvjestitelj Kvirin Broz; blagajnik Ljudevit Denk; odborici: V. Dурchanek, Stj. Horvat, A. Matoš, F. pl. Sladojević i Stj. Širola.

Sveslavenski pčelarski kongres, koji je, kao što je poznato, zasjedao od 7. do 9. kolovoza 1912. u Moskvi a na koji su bili pozvani svi pčelari iz svih slavenskih zemalja, ispoje upravo sjajno. Naišao je na veoma izdašnu potporu od same ruske vlade, koja mu je dopitala 27.000 kruna, isto tako pružio mu je lijepo pogodnosti i carski glavni grad Moskva; sam ruski car pozdravio je ovaj veliki pčelarski kongres osobito srdačnom brzovjukom. Na kongresu bilo je sakupljeno oko 600 slavenskih pčelara iz raznih krajeva, koji su u Moskvi osobito lijepo i srdačno primljeni. Jedan dan bili su pčelari gostovi kneza Jusupova, isto tako su bili već putem lijepo primljeni od grada Kijeva. Od raznih slavenskih pčelara bijaše oko 200 Rusa, 320 Bugara, 32 Čeha, 34 Srbinu, 4 Rusina, a samo 3 Hrvata. I poučna predavanja bila su odabrania. Osobitih zasluga oko ovog sjajno ispalog pčelarskog kongresa imao je sadanji kongresni predsjednik sveučilišni profesor moskovski Nikolaj Mihajlo Kulagin, osobiti ruski pčelar. Na ovomu su sveslavenskom pčelarskom kongresu stvoreni slijedeći zanimiviji zaključci. Raspisuju se posebne nagrade (Concours praemiae) za ove važne izume na polju pčelarstva, u roku od godinu dana i to: 1. Za najlakši način raspoznanje patvorenog pčelinjeg voska nagrada od 1000 franaka; 2. za najlakši način raspoznanje patvorenog pčelinjeg meda nagrada od 500 franaka; 3. za najbolju posudu za razapljanje meda — nagrada od 200 franaka; 4. za najuspješniji način liječenja pčelinje bolesti truleža legla — nagrada od 1000 franaka; 5. za najbolje vrcalo (centrifugalnu spravu) za med — nagrada od 100 franaka; 6. ovaj će pčelarski kongres ishoditi poseban zakon za zaštitu pčelarstva za Rusiju; 7. ovlašćuje se predsjednik zamaljskog pčelarskog društva za Bugarsku, da nabavi što veće količine pčelinjeg voska za Rusiju, jer ova treba najviše i voska i meda. Tako n. pr. Rusija traži sada odmah 200 metričkih centi vrcanog meda. Budući sveslavenski pčelarski kongres biti će kao četvrti po redu do godine 1913. u Pragu, dočim će po redu peti biti u godini 1914. u Zagrebu.

E. K.—r.

Izložba peradi, golubova i kunića u Osijeku.
Peradarski odsjek »Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva« kao središnje zadruge u Osijeku priređuje dne 19. do uključive 22. listopada tekuće godine IV. godišnju izložbu peradi, golubova i kunića te potrepština za pe-

radarstvo. Pozivaju se stoga svi ljubitelji i gojitelji peradi, golubova i kunića, da na toj izložbi sudjeluju, te da se u tu svrhu čim prije obrate na gosp. veterinara Lieblinga u Valpovu, koji će na zahtjev poslati poziv i prijavnici, te davati razjašnjenja na moguće upite. Dosadanji izvanredno lijepi uspjeh godišnjih izložaba pruža sigurnost, da će izložba biti lijepa i zanimiva te od koristi za razvoj peradarstva.

Oglas.

Svetloga meda.

Gospodarska i pčelarska podružnica u Vinogradima, raspolaže sa 5—7 metr. centi lijepoga ovogodišnjega vrcanoga meda. Cijena mu je 160 K po metr. centi. Prema šelji šalje se i usorak.

Svetli med

kupuje kilogram po K 130 „Kranjska čebelarska sadruga“ u Ilirskoj Bistrici, koja šalje na sahtjev i svoje posude. Traži se usorak.

Umjetno sače ts garantirano čistoga pčelinjega voska prodaje
ista sadruga kilogram po K 460. Pošiljku od 3 i pol kilograma umjetnoga sače šalje ta čebelarska sadruga sa K 1650 franko.

Na ubavijest.

U društvenim prostorijama (donjogradска niša pučka škola; pri glavnom ulazu, prva vrata na lijevo) isložen je u posebnim staklenkama ovogodišnji vrcani med. Med je u staklenkama zatvoren pergament-papirom, pa se tako može dugo sačuvati. Jedna takova staklenka meda (sadržaj pol kg) stoji sa društvenog člana 1 K.

Pozor!

Sve naše pretplatnike molimo, da nam pretplatu što prije pošalju. Neuredno uplativanje pretplate sadaje nam velikih neprilika i dosta nepotrebnoga troška. Podjedno molimo sve naše pretplatnike, da nam pomognu proširiti naš list, jer sigurno ima još dosta pčelara, koji nisu još pretplatnici jedinoga u nas hrvatskoga pčelarskoga lista „Hrv. Pčele.“

Naše pučko učiteljstvo molimo, da i ono što življe pregne među širitelje naprednog pčelarstva, pa što energičnije usnastoji, da općinska poglavarstva svoje područne škole pretplate na „Hrvatsku Pčelu“.

Uprava »Hrvatske Pčele«.

Umjetno sače „Austrija“.

Priugotovljam umjetno sače posebnim američkim strojem isto tako kako se priugotavlja u pčelarskom svijetu poznato i prokušano tako zvano »Herkules« sače. (To je kompozicija iz pčelinjega voska i bilinskoga voska). Prednosti takovoga sača jesu, da ga pčele vrlo rado izgraduju, a ne oteže se baš ni najmanje.

Cijena za sve moguće dimenzije, uračunajući :

zuto »Austrija« sače 1 kg 4 K; bijelo »Austrija« sače 1 kg 5 K.

Kunstwabenfabrik u. Wachsbleiche

I. A. Wagner, Wien XII. 4.

POZIV.

Sva p. n. gg. članovi »Hrv.-slav. pčelarskog društva« pozivaju se ovim na

XXXI. glavnu skupštinu

koja će se obdržavati dne 17. studenoga 1912. točno u 3 sata popodne u prostorijama donjogradske niže pučke škole u Osijeku.

Dnevni red:

1. Pozdrav predsjedatelja i otvorenje skupštine.
2. Izvještaj društvenoga tajnika i urednika »Hrv. Pčele«.
3. Izvještaj blagajnika.
4. Izbor dvojice za pregledanje društvenih računa u godini 1913.
5. Proračun za godinu 1913.
6. Eventualni prijedlozi skupština.

Hrvatsko-slavonsko pčelarsko društvo u Osijeku.

Predsjednik :

Makso Pichler.

Tajnik :

Bogdan Penjić.

Ovomu je društvu pokroviteljem Preuzvišeni gospodin dr. Theodor grof PEJACSEVICH, vlastelin ltd. itd.

Uredjuje: Bogdan Penjić.

Izlazi svakoga mjeseca na cijelom arku (8 strana). — Članovi društva dobivaju list besplatno. — Ako bi koji od nečlanova taj list želio, može ga dobiti za godišnju preplatu od 6 kruna. — Oglasi se primaju, te se plaća za petit-pismeni redak 16 fil. — Za inače tiskane oglase prama veličini prostora. — Preplata, članci, dopisi i razna pčelarska pitanja šalju se na Uredništvo Osijek, donjni grad. Društveni član, ako se obveže, da će svake godine pripisati izvoran dopis od najmanje 3 tiskane strane u opsegu u društveno glasilo, može biti po odboru imenovan dopisujućim članom, a kao takav ne plaća godišnjega prinosa.

Br. II. i 12.

U OSIJEKU, za mjesec studeni i prosinac 1912.

Tečaj XXXII.

Pčelarstvo u zajedničkom saboru.

Današnji ugarski ministar za poljodjelstvo grof Béla pl. Serényi povisio je u predloženom državnom proračunu stavku za pčelarstvo više nego dvostruko prema prošlim godinama. To je potaklo narodnog zastupnika Zoltána pl. Szilassy-a, da je za vrijeme budgetne rasprave prihvatio riječ i u prilog dalnjega rasprostranjivanja naprednoga pčelarstva govorio:

Da i naši čitatelji vide, kako se Madžari svojski zauzimaju za proširenje racionalnoga pčelarstva i koliko ta gospodarska grana već sada za Ugarsku odbacuje koristi, priopćiti ćemo Szilassyev govor, koji se je ticao pčelarstva, u hrvatskom prevodu:

»Kada se već o tom povela riječ, kako se proizvodi kod nas znatno povisiti moraju, da uzmognemo ne samo sve to većim zahtjevima našega

konsuma udovoljiti, nego i imati suviška za eksport u inozemstvo — što je pokraj sve to većeg pasiviteta naše trgovačke bilance upravo veoma nužno — tada se ne ću obazirati samo na strogo poljodjelske proizvode, nego smatram osobito važnim, da se podigne i proizvodnja onih živežnih proizvoda, koji nam eminentno za hranu služe, kao: maslac, perad, jaja, voće, med itd. Ovo zadire i u socijalno političko pitanje, jer se proizvodnjom tih proizvoda bave ponajviše mali ekonomi i niži slojevi pučanstva. (Tako je!)

Dozvolom visokog sabora istaknuti ću ovdje na oko vrlo maljušnu stvar, a to je proizvodnja meda. Poznato je, da se proizvodnjom meda, odnosno pčelarstvom, bavi mnogo hiljada malih ljudi. Nisu to samo seljaci, nego i učitelji, željezničari i drugi stanovnici provincije sličnoga zvanja. Oni pčelarstvom spasavaju prirodno blago, koje bi bez njih propasti moralno. Njihova marljivost ne namiruje samo našu vlastitu potrebu meda, nego ga bude još i za eksport.

Kakav se krasan rezultat ovom na oko mališnom proizvodnjom postići može, vidi se potom, što se vrijednost naše jednogodišnje proizvodnje meda računa na 10 milijuna kruna. Od toga je god 1906. eksportirano meda u vrijednosti od 1 milijun kruna, g. 1907. 1,150.000 g; 1908. 1,124.000, g. 1909. 1,200.000, a god. 1910. eksportirano je meda u vrijednosti od 1,350.000 kruna. Ovaj se eksport može u buduće još i znatno i povisiti, jer od kako cijena šećeru raste, dobiva med sve to više privrženika, pa se i bolje plaća, a po tom se pčelarstvo više isplaćuje. Da se eksport našega meda mora povisiti, jamči nam već to, što sa ugarskim medom može konkurirati možda jedini talijanski med. (Na pčelarskoj izložbi u Beču god. 1882. odlikovan je med, što ga je izložilo „Hrv.-slav. pčelarsko društvo“ prvom nagradom, a tamo je bilo i talijanskoga meda. Isto je tako hrvatski med nagrađen prvim nagradama na svjetskim izložbama u Trstu (1882) i Bruselju (Belgija 1888.). Ima još dosta živućih ljudi, koji se sjećaju, da je med, što ga je izložio grad Osijek god. 1891. u Zagrebu, zadobio prvenstvo. Op. uredništva.)

Da je ugarski med izvrstan priznali su to svi stručnjaci, prigodom internacionalne pčelarske izložbe u Budimpešti (1910.). Osobito Nijemci izjavili svoje sažalenje, što ne mogu, radi previsoke carine, sada toliko ugarskoga meda importirati u Njemačku, kao dosele. Međutim, unatoč svega toga, ipak raste eksport našeg meda za Njemačku, jer visokom carinom na strani med nisu Nijemci polučili, što su htjeli, da tim najme povise domaću proizvodnju meda, nego sasma nešto protivnoga, kod njih je najme preteo mah umjetni med, koji je svojom jeftinicom istisnuo naravni med. Upravo zato zasluguje naš g. ministar za poljodjelstvo najveće priznanje, što je u državnom proračunu više nego dvostruko povisio stavku u prilog pčelarstva, te tako znatnu materijalnu žrtvu doprineo u svrhu, da se podigne domaća produkcija meda.

Pošto je pako gosp. ministar za proširenje naprednoga pčelarstva toliko velike žrtve doprinio, to sam tako slobodan najtoplje preporučiti Njeg. Preuzvišenosti, da svoju pozornost svrati i onamo, kako bi se i medonosno drveće i bilje kultiviralo u što većoj množini. Pokraj javnih cesta imadu se, prema postojećim ustanovama zasaditi dudovi,

pak jer se to već kojekakvih 30 godina čini, uvidam da se tu ne da ništa mijenjati. Ali svaka općina ima još dosta parloga i takovih praznih površina, gdje bi se moglo posijati medonosne biline i zasaditi medonosno drveće.

Putujući učitelji za pčelarstvo doprinašaju mnogo proširenju racionalnoga pčelarstva, ali po mom mišljenju ih ima još uvek premalo, a i slabo su plaćeni.*). Ti putujući učitelji djeluju zaista lijepo; ali se svojom slabom plaćom jedva uzdržavaju, akoprem se moraju najvećim oduševljenjem posvetiti samoj stvari.

Napokon sam tako slobodan umoliti gosp. ministra, da izvoli nastojati, kako bi se olahkotilo našim pčelarima sudjelovanje pri inozemnim izložbama, nebi li se i na taj način pripomoglo što boljemu unovčenju domaćega meda, a u tom će nastojanju stajati Vašoj Preuzvišenosti uvek na raspolaganju »Ugarsko zem. pčel. društvo.«

Ministar za poljodjelstvo Béla grof Serényi, reflektirao je na ovaj govor ovim odgovorom:

»Moj štovani prijatelj Szilassy, spomenuo je u svom govoru i pčelarstvo, te je konstatirao prema proračunskom predlogu u tom pogledu napredak. Ja želim njegovati vrtlarstvo sa pčelarstvom zajednički, pa gdje god je sada, ili se buđe u buduće otvorila škola za vrtlarstvo, starati ću se tamo i za pčelarstvo, da mladi ljudi očute ljubav za pčelarstvo i da se u toj privrednoj granici gospodarstva izobraze. (Svestrano odobravanje). Obzirom na eksport meda moram primjetiti, da na mnogim mjestima nije tomu toliko na uštrb patvaranje meda, koliko upravo škodi ona dozvola, da se medu smije primješati sirup. U Švicarskoj su posegli dapače i dalje, jer tamo se priređuje umjetni med, komu dodaju mravinje kiseline, pa je taj med posve sličan naravnemu medu. I to je tamo dozvoljeno.«

Zajednički sabor u Pešti i ugarski ministar za poljodjelstvo rekoše dakle svoje glede pčelarstva, a nama budi to živim poticalom, da nastavimo što intenzivnijim radom oko rasprostranjuvanja naprednoga pčelarstva, jer se upravo naša domovina Hrvatska i Slavonija može u potpunom smislu riječi nazvati »eldoradom« za pčelarstvo.

Uredništvo.

*) U Ugarskoj ima 12 stalno namještenih putujućih učitelja za pčelarstvo i jedan nadzornik, pa moguće, da ih danas ima i više, — a kako je kod danas? (Op. ur.)

Izvještaj tajnika o djelovanju hrv.-slav. pčel. društva u g. 1912.*)

Slavna skupština!

Prije nego pređem na interno i općenito djelovanje ovoga društva, obazrijeti ću se pónajprije na materijalni uspjeh naših pčelara u ovoj minuloj pčelarskoj godini. U koliko su nam stigla pojedina izvješća iz cijele Hrvatske i Slavonije, možemo ustvrditi, da je pčelarska g. 1912. jedna od najlošijih godina u ovo zadnjih 40 godina. Tečajem zime god. 1911. i 1912. izginuo je neznatan broj pčelaca i to ponajviše kod pčelara košničara, ali zato su proljećem 1912. silni pčelci nastradali. Nenadni hladni i upravo zimski dani mjeseca travnja, kadno se je leglo jako proširilo bilo, decimiraše pčelce. Bilo ih je dosta dapače i takovih pčelara, kojima je baš ovoga proljeća 50% pa i više pčelaca poginulo. Oni pčelci, koji su se toj nestashiči vremena oteli, te marljivom potporom razumnih pčelara dočekali mjesec svibanj, zaostale jako u svom razvoju, te su se tek mjeseca svibnja počeli znatnije razvijati i pripravljati za rojenje. Pod konac dakle travnja, izuzam pojedina primorska mjesta, nije bilo nigdje ni traga rojevima, a još i tečajem svibnja padali su rojevi rijetko, poput bijelih vrana. Tek mjeseca lipnja otpočelo je zapravo rojenje, ali i to je išlo dosta sporo i vrlo nepravilno. Od 96 dobro prezimljenih pčelaca, dobismo do 15. lipnja, jedva 20 rojeva, gdje smo drugih godina u to doba imali već i preko 100 rojeva. Ovomu kolosalnomu zastolu kod razvijanja pčelaca ove godine nije samo krivo nevrijeme u travnju, nego i jalova paša u travnju i svibnju. U prijedelima, gdje se sije repica (olaj), pada glavna paša druge polovice travnja i ta potraje oko 14 dana. Ovo je vrlo izdašna paša, kojom se ni jedna druga usporediti ne može, jer jedan jaki pčelac, dok repica medi, može za jedan dan nanjeti 10—12 kgr krasnoga i izvrsnoga meda. Ove se je godine repica izjalovila, pa su ju mnogi gospodari, još prije cvatnje preorali. Kad je mjeseca svibnja procvala akacija (bagren), udari opet nevrijeme i kiša, pa je tako i ta, inače vrlo dobra paša, prošla netragom — pčele se njom ove godine nisu mogle baš ništa koristiti. Ovakvo su najglavniji pčelarski mjeseci prošli u tutanj, pa da nije popravila nešto lipa mjeseca srpnja i strnjaci u kolovozu, ne znam, kako bi pčelci prezimili. Sada barem, ako se i ne možemo pohvaliti bogzna kakovim materijalnim uspjehom, moramo biti zadovoljni, da su se pčelci na toliko snabdijeli medom, da će moći dobro prezimeti i

ako Bog da jeki i zdravi dočekati prvu proljetnu pašu.

Prelazim na društveno djelovanje u minuloj pčelarskoj godini.

Prema svrsi ovoga društva, nastojala je društvena uprava i tečajem ovoga ljeta, da što više udovolji § 1. društvenih pravila, te je uz borbu za opstanak, radi loših materijalnih prilika, postigla ipak lijepe rezultate na polju unapređivanja racionalnoga gojenja pčela.

Pošto se je nekolicina društvenih članova obratila ovomo i zaželila uzorke društvenih uzor-džirzonaka, odlučila se je uprava, da se takove, prema potrebi, napraviši dadu. Da ti uzorci džirzonaka budu posve točno izrađeni, povjeren je nadzor društvenom tajniku, koji je preuzeo i razašiljanje. Sve su naručene uzor-džirzonke razaslane tečajem mjeseca ožujka i to uz cijenu od 12 do 16 kruna, prema njihovoj izradbi, pa je tako i točki a) § 1. društvenih pravila, uz znatne materijalne neprilike, ipak udovoljeno.

Osim uzor-džirzonaka razašiljala je ova uprava i ovoga proljeća priličan broj od rogoza pletenih košnica, što ih ovdje jedan radnik točno i vrlo solidno izrađuje po 2 K komad. Ove se pletare preporučuju i razašilju ponajviše stoga, da se broj pčelaca što više razmnoži, akoprem se i snjima, racionalno pčelareć, dadu lijepi rezultati postići.

Kao prošlih godina, tako je i ove godine ova uprava svratila veliku pozornost na razašiljanje rojeva. Radi praznovjerja, koje, žalibože, još uvijek obuzima našeg seljaka, pa i mnoge intelligentnije pčelare, teško je doći do pčela. Većina pčelara živi u tom praznovjernom uvjerenju, da prodavanjem svojih pčelaca ili rojeva prodaje ujedno i svu sreću svoga pčelarenja, pa rađe potuši pčelce i trgovcu u bezcijenje proda med i voštinu, nego li bi prodao uz bolju cijenu živog pčelca. Kada nam je to sve i predobro poznato, tada je posve jasno, da uprava ovoga društva, baš razašiljanjem rojeva, vrlo mnogo doprinaša unapređivanju pčelarstva. Kolika se pak potreba za rojevima pojavljuje, dokazuje okolnost, da je ove godine zatraženo još ranim proljećem preko 200 rojeva od ove uprave, a razaslati su se mogla tek 42 roja, koji su svi na opredijeljeno mjesto sretno i prisjeli. Ovakove loše pčelarske godine nismo još doživjeli, pa zato se moramo i tim rezultatom posve zadovoljiti.

Kako je to oglašeno bilo u društvenom glasilu „Hrv. Pčela“ (broj 5. i 6.), zavela je ova uprava tečajem

* Ovaj je izvještaj priopćen u XXXI. glavnoj skupštini dne 17. studenoga 1912.

mjeseca lipnja permanentna praktična predavanja iz pčelarstva. Ova je predavanja rukovodio društveni tajnik pri svom pčelinjaku, koji je u neposrednoj blizini donjeg grada Osijeka.

Predavanja su držana svaki dan od 2—6 sati popodne, a u dva tri iznimna slučaja i prije podne. Tim predavanjima su prisustvovali ponajviše seljaci iz okolice, a bilo ih je nekoliko i vojnici, koji su mogli samo nedjeljom dolaziti.

Predavanja ova bila su udešena za početnike u pčelarstvu, ali se nisu mogla provoditi sistematski, jer slušatelji nisu bili stalni, nego su se mijenjali. Upravo se radi toga nije ni mogla cijela naučna osnova — opredijeljena za stalne pčelarske tečajeve — pri ovim predavanjima sistematski i posvema iscrpiti.

Cijela naučna osnova, što si je predavač sastavio za stalne pčelarske tečajeve, odnosno za pčelarsku školu, zaprema pet glavnih dijelova, a predavač se je mogao baviti ponajviše samo petim dijelom te osnove, a to je praktični rad u pčelarstvu.

Prema spremi pojedinih slušatelja, izvađali su se ovi praktični radovi:

1. Kako se ima udesiti obična pletara košnica (stabilna košnica), prije nego se u nju strese roj.

2. Kako se roj stresa u košnicu i kako se ima košnicu staviti pod drvo, na kojem je roj vjesio, pa kad se može prenijeti u pčelinjak.

3. Kako se ima udesiti džirzonka (mobilna košnica), prije nego se roj u nju smjesti.

4. Kako se stavljuju počeci u okvirce, koji imadu služiti pčeli smjerom kod izgrađivanja okviraca.

5. Kako se roj iz obične pletare košnice stresa u priređenu džirzonku.

6. Kako se kašnje dodaju okvirci, ispunjeni umjetnim satom.

7. Kako se, za vrijeme dobre paše, imadu dodavat prazni izgrađeni okvirci.

8. Pregledavanje pčelca u običnoj pletari košnici

9. Pregledavanje pčelca u džirzonci i točna revizija obzirom na leglo, med i gradnju.

10. Kada i kako se oduzima matica od pčelaca,

11. Spajanje slabih pčelaca.

12. Dodavanje oplodene matice bezmatičnom pčelcu

13. Omamljivanje pčelaca i kada se to uspjehom preduzeti može.

14. Izrezivanje matičnjaka, kada se želi obustaviti roj drugenac.

15. Uzgoj pričuvnih matica.

16. Kako se pčelci pojačavaju, a kako opet izjednačuju i kada se to najuspješnije može preduzeti.

17. Umjetni roj: Najbolji a i najsigurniji način pravljenja umjetnoga roja, koji se može preporučiti i početnicima.

a) Kako se to čini kod džirzonaka;

b) a kako kod pletara košnica.

18. Premještanje pčelca iz obične pletare košnice u džirzonku, pomoću omamljivanja.

19. Pravljene umjetnoga sača, pomoću Rietscheove ručne preše.

20. Bijelenje voska.

21. Vađenje mednih okviraca i pomitanje pčela s njih.

22. Odklopljivanje mednoga sača.

23. Vrcanje meda i topljenje voštine.

24. Spremanje sača, da se sačuva od metilja.

Većinu ovih praktičnih radnja izvađali su i pojedini slušatelji.

Prigodom izvađanja ovih praktičnih radnja, upozoravao je predavač svakom zgodom slušatelje na korist pčelarstva, ističući svagdje veliku prednost naprednoga pčelarstva, prema starom primitivnom načinu pčelarenja.

Isticala se je tu dakako i velika posredna korist od pčelarstva, obzirom na oplodivanje raznog gospodarskog cvijeća. Upozorili su se slušatelji na važnije neprijatelje pčela, na neke pogibeljnije bolesti, kao i na prokušana sredstva proti istima. Pri praktičnom radu mogli su se slušatelji osvijedočiti i o prednostima pojedinih sistema džirzonaka. O praktičnosti društvene uzordžirzonke tumačio je predavač napose 16. lipnja od 10 do 12 sati prije podne i od 3 do 5 sati poslije podne, demonstrirajući dodavanje matica, spajanje pčelaca, nužno i špekulativno hranjenje pčelaca itd. Na ovaj je dakle način društvena uprava, obzirom na praktičnu obuku u naprednom pčelarstvu svoju zadaču savjesno vršila, pa ako već nije mogla, prema svojim skromnim sredstvima, razasiliti putujuće učitelje po domovini, ona je primala putujuće pčelare, pa ih je ovdje upućivala u praktičnom pčelarskom radu.

Prema društvenim pravilima, ustrojena je i društvena apistička knjižnica, koja danas zaprema već lijepr broj stručnih, a ponajviše pčelarskih knjiga. Ovom knjižnicom upravlja društveni tajnik, a društvenim članovima, kao i preplatnicima „Hrvatske Pčele“ stope sve knjige na raspolaganje. I pomoću ove stručne knjižnice nastoji društvena uprava, da zanimanje za pčelarstvo proširi među sve slojeve pučanstva.

Ponajveću pako vrijednost stavlja ova uprava u društveno glasilo »Hrvatsku Pčelu«. Ovaj list sačinjava upravo onaj pravi »amalgam«, koji veže upravu sa svakim pojedinim pčelarom i pruža pčelarima uvijek nove i sveže hrane, te ih upoznaje svakim i najmanjim napretkom na polju racionalnoga pčelarstva. »Hrvatsku Pčelu« izdaje naše društvo već u 32. godini, pa ma da taj stručni list, prema škromnomu našem prihodu, zahtjeva veoma velike materijalne žrtve, ne smije se nipošto napustiti, jer je upravo taj jedini u nas hrvatski pčelarski list vrlo moćnim sredstvom, pomoći koga se novi napredni način pčelarenja podržaje i sve više u narodu širi.

Konačno mi je još spomenuti, da je naše društvo počastio svojim posjetom ruski stručnjak Nikola Krūkoff, ministerijalni savjetnik kod ministarstva za poljodjelstvo u Petrogradu i to 28. rujna t. g. Tom zgodom je isti stručnjak zatražio od društvenog tajnika razne informacije o djelovanju našega društva, pak je poneo sobom štampana društvena pravila, više brojeva »Hrvatske Pčele« i knjizica o pčelarstvu, namijenjenih početnicima naprednoga pčelarstva. Isti se je visoki gospodin izjavio veoma pohvalno o stručnom glasilu, što ga ovo društvo izdaje.

Kada su dne 3. lipnja o. g. posjetili grad Osijek bugarski gospodari, imao je društveni tajnik prilike sa nekolicinom od njih povesti instruktivni razgovor o naprednom pčelarstvu.

Prigodom kongresa hrvatskih i srpskih pčelara, koji je ove godine zasjedao 5. srpnja na Sušaku (kraj Rijeke), zastupala su naše društvo dva člana. Isto tako bilo je naše društvo zastupano i pri glavnoj skupštini gospodarskih društava u Zagrebu i Osijeku. Sve-slavenski pčelarski kongres, koji je ove godine zasjedao od 7.—9. kolovoza u Moskvi, pozdravila je naša društvena uprava brzovljeno.

Ako još spomenem, da je naše društvo bilo časno zastupano i pri zemaljskoj pčelarskoj izložbi uz XXIX. slet česko-slavenskih pčelara u Boskovicama nedaleko od Brna u Moravskoj, to sam tim htjeo samo prikazati, kako je ova društvena uprava nastojala, da bude u što užoj svezi sa

svakim ozbiljnijim radom na polju naprednoga pčelarstva, bilo to u domovini ili izvan granica naše domovine.

Molim dakle slavnu skupštinu, da ovaj izvještaj primi na znanje.

Sl. 7. Josip Janoušek, c. kr. profesor.

† Josip Janoušek.

Dne 5. srpnja 1912. pokosila je nesmiljena smrt vrloga muža, vrsna pčelara i višegodišnjega predsjednika zemaljskog centralnog pčelarskog društva u Brnu u Moravskoj Josipa Janouška, c. kr. profesora žen. učitelj, škole u Brnu.

Za predsjednikovanja njegova obdržavala se je jubilarna zemaljska pčelarska izložba u Brnu (g. 1904.), sagradio se je preksasni i prostrani društveni pčelinjak, proširio je lijepi društveni pčelarski muzej, pun zanimivih i korisnih pčelarskih predmeta, razgranjena je u velike društvena pčelarska organizacija i povećan je broj društava po Moravskoj i pčelinjih postaja za opremanjivanje i biološko promatranje pčela.

Pokojni je prof. Janoušek službovao kroz 20 godina najprije u Pršiboru, gdje je bio utemeljiteljem i predsjednikom vatrogasnog društva i vatrogasne župe br. II. i delegatom za centralno vatrogasno društvo.

I kao profesor bio je Janoušek veoma radin, napisao je mnogo članaka za unapređenje vatrogasnog ustrojstva i uređaja, za red i vježbe vatrogasaca, koji je i danas u uporabi. Napisao je za škole udžbenik za geometriju i trigonometriju za učiteljske škole, koji je još danas u uporabi. Napisao je i više pčelarskih članaka u društveni organ »Moravsku Pčelu«.

Pokojni se je profesor Janoušek u velike zanimalo i za naše hrvatsko pčelarstvo i neprestano se je spre-

mao, da posjeti i naše pčelarske kongrese, ali ga je u tome pretekla smrt.

Učestvovao je g. 1878. kao pričuvni poručnik kod okupacije Bosne i Hercegovine.

Koliko je bio vrli pokojnik obljužen vidjelo se je

na njegovom veličanstvenom sprovodu, gdje su sudjelovali i brojni izaslanici mnogih pčelarskih i vatrogasnih društava uz brojne profesore. Neka mu je harna i vječna uspomena! Slava mu!

Eug. Kamenar;

Medno vino i „Meth“.

novije doba učestala su sa više strana pitanja, gdje se mogu dobiti primjese za pravljenje mednoga vina. To me potiče, da koju o tom napišem.

Tako zvana medica t. j. medom zaslđena voda bila je u staro doba, kako tvrdi Plutarch, pravo umjetno piće za čovjeka. Hippokrates je taj napitak vrlo često upotrebljavao proti raznim bolestima. Medica (n. pr. jedan dio meda izmješan sa 6 dijelova vode) je zaista ugodno i osvježujuće piće.

Kiselasta medica, Oximel, (mješavina od dva dijela meda i jednog dijela octa) sa vodom je osobito ljeti vrlo osvježujuće piće, pa se kod grozničavih ljudi rabi mjesto limonade. Kod koga to piće prouzrokuje proljev, ne smije ga pitati.

Meth (Hydromel) su u staro doba vrlo mnogo pili Slaveni i Germani. To je bila jednostavna medica, koja je prevrjela, pak je prema količini meda sad manje sad više sladila. Neki su medicu malo prokuhali, pa kad je kasnije prevrila, odma su je trošili.

Medno vino (Hydromel vinorum) nije tekočer ništa drugo, nego ukuhana medica sa pridodanim raznim mirodijama, samo se za medno vino uzima veći kvantum meda i tekućina se jače ukhuha. Kada se valjano ukuhana medica ostavi, da dobro provrije, pa se tada češće iz jednog bureta u drugo pretače, a najkašnje u flaše napuni, poprimi vinski tek. Nakon duljeg odležanja bude takovo medno vino izvrsno, poput teških slatkih vina.

Medno vino tjera na znoj, čisti pluća, djeluje na dobru probavu, opija samo na kratko vrijeme i izvrstan je napitak za spavanje. Medno vino čisti krv, jača želudac i liječi prsobolju, ako se uziva umjereno ili ako se dnevno pomalo pije prije podne.

Općenita pravila za priugotavljanje mednoga vina jesu ova:

1. Čista, lahka i svježa voda.
2. Sto je čišći med, biti će i bolje vino.
3. Pravilno mješanje meda u malo vode, a kada se je sa to malo vode med već dobro

ispremješao, treba dodati više vode. 4. Polagano ukuhavanje pri umjerenoj vatri (tu treba osobito paziti, da ne zagori i da se ne zadimi). 5. Dok tekućina kuha, treba ju marljivo otpjenjivati. 6. Ako se kani odmah trošiti, dovoljno je, da jedan sat huha, ali ono medno vino, koje kanimo par godina sačuvati, treba dulje kuhati i gušće ukuhati. Takovu medicu treba višeput gušće ukuhati, pak opet vode dodati i ukuhavati tako dugo, dok u njoj jaje ne pliva. 7. U bure se puni medica, dok je još mlaka, pak se tada ostavi, da prevrije na umjereno toplo mjestu (oko 12—14° R.), vrijeđenje se može požuriti dodavanjem vinskog kvasca. 8. Kada je medica posve prevrila, dobro je nadolijevati ju slatkim starim vinom ili malagom. Ako je takovo vino preslabo, pa je već odležalo, može mu se dodati na 50 litara jedna litra dobrog Jamaika-ruma. 10. Češće nadolijevanje, da ne bude bure prazno. 11. Kada se to vino pretoči u flaše, treba ga u flašama dobro začepiti.

Recepti

za priugotavljanje »Meth« i mednog vina.

Blagopokojni župnik Sebastijan Kneipp iz Wörishofena preporučavao je svojim ljekilišnim gostima ne samo jednostavnu medicu (medom zaslđenu vodu), nego je uvjek naglašivao, kako je »Meth« i medno vino izvrstan napitak za zdrave i bolesne. U svojoj knjizi: »Meine Wasserkur« veli on ob ovom slijedeće:

Stari su Nijemci imali malo ili i nimalo vina. Crnoga piva nijesu poznavali, jer ga još nije bilo. Jelo im je bilo posve jednostavno, a ipak je to bilo moćno pleme; oni doživješe visoku starost i bijahu izvanredno zdravi ljudi. Visoku starost i izvanredno zdravlje prisivahu oni »Methu« (mednom vinu).

Šteta je samo, što je taj plemeniti napitak danas tako slabo poznat, pa da je na mjesto njega prošireno crno pivo, koje se radi kojekakovih [primjesa ne može često smatrati zdravim pićem].

U većim pčelarskim djelima navaju se i recepti, kako se priugotavlja medno vino, ali zato se ipak čuju

tužbe, kako se je pokušavalo po tim receptima praviti medno vino, pa se nije polučio žuđeni rezultat.

Ja priređujem medno vino ovako: U jedan čisti bakreni kotlić nalijem 60—65 litara mehke vode. Ovu vodu na vatri prilično ugrijem, pak primješam 6 litara meda i to sve dobro izmešam. Ta inješavina ima tada poldrugi sat umjereno vrijeti. Za vrijenja se na površini sakuplja pjena, koju marljivo i neprestano posebnom šlicom skidam i otstranjujem. Kad sam tako svu pjenu odstranio, a i opredijeljeno vrijeme vrijenja je prošlo, tada svu tu prokuhanu medicu nalijem u limene ili zemljane posude, da malo ohladi. Dok je još medica mlaka, najme nešto topila od vode, zagrijane na suncu, izlijem svu u jedno čisto i zdravo bure. Čep stavim na bure, ali ga ne zabijem. Ako je prostor, ili podrum, u kojem je bure sa medicom, dosta topal, otpočeti će nakon 5—10 dana, a možda i prije, vrijenje. Poslije 14 dana od prilike pretoči se ovo mlado provrjelo vino u drugo bure. Talog naravno ne smije doći u drugo bure. U tom drugom buretu traje tada vrijenje obično još 10—14 dana, a kada se vino posve smiri, pa se o vrijenju ništa više ne čuje, ima se bure dobro začepiti. Nakon 3—4 tjedna bude vino posve bistro i može se piti. Ako se sada pretoči u flaše, dobro začepi i u flama polegne u hladan pjesak, muzirat će to vino za nekoliko dana prilično jako. Ovakovo piće hlađi i osvježuje, zato ga grozničavi ljudi piju veoma rado. Kada bolesnik ne podnaša ni vina ni piva, tada mu je ovo medno vino upravo užitak. I za zdrave ljude je medno vino ugodno piće, samo ga treba umjereno piti.

Dzierzonov recept.

Slatka se medica (15 kgr. čistoga vrcanoga meda na 56 litara vode) u čistom kotlu tako dugo kuha i otpjenjuje, dok ne stane pjene i dok u toj tekućini pliva svježe izleženo kokošje jaje tako, da siljak od jajeta viri iz tekućine. Ova se tada tekućina još mlaka prelije u dobro vinsko rastovo bure i pokrije mokrom beznom krpicom, pa ostavi da prevrije. Nakon 4—6 tjedana pretoči se to vino u manje bure, a što preostane, može se natočiti u flaše, koje se začepe uvijenim beznim krpicama, pa se smjesti u podrum. U podrumu će vino i nadalje tiho vrijeti, zato se ni bure ne smije začepiti čvrsto, nego samo pokriti beznom krpicom i čep prisloniti i. Kada je i u podrumu već posve prevrilo, što obično bude za 2—3 tjedna, tada se bure iz flaša nadolije, da bude posve puno i dobro začepi. Nakon jedne godine treba to vino opet pretočiti, a mutni talog odstraniti i dobro filtrirati. Ako se takovo dobro pročišćeno medno vino natoči u jake flaše, — koje treba čvrsto začepiti, a čep smolom oblijepiti, — može se očuvati godinama i svake godine biva sve to bolje. Tko želi, imati aromatično medno vino, neka za vrijeme vrijenja stavi u vino jedan orašak (Muscatnuss) i oko 15 grama krupno samljevenog cimeta, ali u beznoj krpici zavezano, pa će imati španjolskom vinu slično, a i bolje vino.

Od Dzierzona imam još jedan ali više komplikirani recept, koji će drugom zgodom priopćiti.

Bogdan.

Slet češkoslavenskih pčelara i pčelarska izložba u Boskovicama.

(Vidi sliku 8.)

U za sve, što je i ova pčelarska godina bila u češkim zemljama veoma loša, nije ona ipak odvratila napredne česko-moravske pčelare, da upriliče ne samo jednu već paće četiri pčelarske izložbe (vidi „Hrv. Pčelu“ br. 5. god. 1912.).

Jedna od najznačajnijih bila je zemaljska pčelarska izložba uz XXIX. slet češkoslavenskih pčelara u Boskovicama nedaleko Brna u Moravskoj.

Izložba jeispala sjajno, bila je izložena množina raznolikih medova naravno od svjetloga do najtamnjeg u prekrasnim flašicama, zatim razni oblici voska, umjetno saće, košnice, pčelarski alati i pomagala, košnicae brojnih sustava i naručene i nenačučene, dakako, da nijesu

manjkali ni brojni medeni proizvodi: pecivo i svakovrsna pića, kojima je i proda bila znatna, jer su si u češkim zemljama med i njegovi proizvodi već prilično prokrcili put. Uz bogatu pčelarsku literaturu bili su za vidjeti i krasni dijagrami okruženi sa lijepim slikama i fotografijama ljepših pčelinjaka i priznatijih pčelara i slika iz anatomije pčela i herbarij medonosnoga bilja, a zanimiva je bila i zbarka pčelinjih štetočinja. Cijela je ova izložba bila upravljena u građanskoj školi, a živi su pčelci bili u odabranim košnicama u školskom vrtu. Nekoliko od izloženih košnica imale su zanimiviji oblik n. pr. predstavljala je turskog vojnika, komu su kroz usta izlijetale pčele, iz košnice groma letile su iz očiju pčele,

Dne 19., 20. i 21. kolovoza držao se je tečaj za

putujuće učitelje pčelarstva, gdje su se držala razna zanimiva predavanja, među ovima i dva iz biologije pčela i paše. Među predavačima istaknuo se je osobito asistenat česke c. kr. tehnike u Pragu Dr. A. Schönfeld

Zanimivo je predavanje sa slikama držao učitelj J. Maestfeld o postajama za oplemenjivanje pčela, spomenuto je, kako mogu putujući učitelji pčelarstva djelovati na raširenje ovih stanica.

Dne 21. kolovoza držao se je i poseban ispit za osposobljenje za putujuće učitelje pčelarstva, komu se je prijavilo 6 do 7 muških kandidata (svećenika i učitelja) i 3 učiteljice.

Dne 22. kolovoza 1912. održan je 29. slet česko-slavenskih pčelara u prisutnosti od preko 200 pčelara pod predsedanjem kanonika Jos. Kebrlea, predsednika zemalj. centralnog pčelarskog društva za kraljevinu Česku. Ovomu su pčelarskomu kongresu prisustvovali također izaslanici najviših zemaljskih oblasti. Nakon pozdrava izručuje predsjednik srađan pozdrav od ruskih i inih slavenskih pčelara iz Moskve sa ovogodišnjeg sveslavenskog pčelarskog kongresa, a ujedno javlja, da je ondje zaključeno, da će se budući veliki kongres sveslavenskih pčelara držati u Pragu i poziva prisutne, da što brojnije učestvuju kod tog kongresa. Na to su slijedila zanimiva predavanja. Kao prvo bijaše na redu na hrvatskom, zatim prevedeno na českom jeziku pod naslovom: »Na osovini med rodi« (način pčelarenja u

Slavoniji), što ga je držao izaslanik hrvatskih i slavonskih pčelara i zemaljskog pčelarskog kongresa Eugen Kamenar, kr. gimnazijalski profesor na Sušaku kraj Rijeke. Predavanje bijaše oduševljeno i burno pozdravljen. Na to je predavao dr. Antun Schönfeld, asistenat zootehničkog i veterinarskog zavoda na c. kr. českoj tehniči: »Nekoje bilješke iz anatomije pčele.« Ovim predavanjem razjašnio je ovaj učenjak mnogu criticu iz pčelinjeg života, zanimivije crticu iz ovog zaista veoma zanimivog predavanja spomenuti ćemo napose u kojem od idućih brojeva, jer su spomena vrijedne. Na to je niz predavanja završio priznati českomoravski pčelar ravnajući učitelj Hinko Melhuba, protumačivši t. zv. »košnicu u košnici,« sa kojom on kroz više godina već veoma uspješno pčelari. Iza predavanja pregledana je svestrano ova lijepa i usavršena košnica.

Pčelarski je ovaj kongres zaključen govorom predsjednika zemaljskog centralnog pčelarskog društva za Moravsku Antuna Schlesingera iz Brna, kojim se svim prisutnim pčelarima i izaslanicima te mjesnomu pčelarskomu društvu, koji su se toliko zauzimali oko toga, da koli pčelarska izložba toli i ovaj pčelarski slet sjajno ispadne. Povrh ove izložbe bila je u gimnazijalnoj zgradici i izložba raznih domaćih proizvoda iz raznih struka obrta i gospodarstva. I tako su si Česi i o. g. osvjetlili lice na počast i priznanje českoga pčelarstva.

E. K.—r.

O prezimovanju pčela.

(Napisao: Ignat Novaković, poljodjelac i pčelar.)

O pčelaru evo Ti na znanje,
što je nužno za prezimovanje.
Mir, toplota i dovoljno meda,
pčelicama preko zime treba.
Pisac.

Ovaj članak obuhvata vrijeme od listopada, pa do ožujka. U tome vremenu najglavniji je posao čuvati pčelinjak od krađe i paziti, neka su uzimljevi pčelci u potpunom miru. Da pčelar uzmogne sačuvati svoje pčelce od krađe i uznemirivanja, nužno je da ih i po danu i po noći pazi i obilazi, a još bolje, kada bi u blizini pčelinjaka mogao i stanovati. Radi potpunog mira, nužno je da je i pčelinjak postavljen na usamljenom mjestu, di ničem nije na udarcu i da je što bolje zaogrđen i zabravljen. Osim toga, da u njeg nitko ne ulazi osim pčelara, i da su mišolovke vazda priređene za lovlenje miševa, a leta

na košnicama neka su sa rešetkama providena i osigurana.* Larma i lupa, huka i buka, ne narušavaju pčelinjega mira, ako je podalje, nu ipak, bolje je ako se i to može izbjegći. S jednom riječi, neka se sve izbjegava, što pčelu ma i najmanje u njenom zimskom vrijeme buni, jer bez potpunog mira nema pravog zimovanja, pa ma kako pčele uzimljene bile i ma koliko meda imale. Za mene je dakle najvažnija činjenica, potpuni »mir« u cijelom prezimovanju pčela.

Na vanjski mir, to jest u pčelinjaku i oko pčelaca pazi se kao što sam rekao, što češćim obilaznjem i pregleđanjem, a na nutarnji osluškivanjem pčelinjeg žamora, (bruanja) na letama košnica. Osluškivanjem pčelinjeg bruanja saznaće se jesu pčelama pravo ili nepravo u

* Kroz rešetke neka samo pčele mogu proći, a drugo ništa.

košnicama. Ako im je brujanje tiho i umiljato, znak je da im je ugodno i pravo, a ako neobično i jače bruje, onda im je brujanje raznoliko i tugaljivo. Takovo se brujanje čuje kod onih pčelaca, kojima miš u košnicu unilazi i kojima je matica uginula preko zime. Slično brujanje može se prouzrokovati i vanjskim uznemirivanjem n. pr. drmanjem i lupanjem, skakanjem mačaka i možebitnim ključanjem ptica, ali u takovom slučaju ne bruje pčele zadugo kao kad je miš u košnici uznemiruje ili kad nemaju matice. U koju košnicu miš unilazi u toj košnici pčele naizmjence raznoliko brujanje ponavljaju. Ovo se najbolje opaža po noći i to u početku zime, jer u to doba miš najviše dosaduje pčelcima. Bezmatičnost se opet više javlja i bolje raspoznaće po danu i to snova a kad zastarči, onda prestaje osobito ako se trutovnjača pojavi. Kako se bezmatičnost popravlja u ovo doba, nazačeno je niže, a o postupku protiv miševa čitali smo u početku ovoga članka. Moglo bi se dogoditi, da bi miš i izvana pčelce uznemirivo sa svojim šuškanjem i griskanjem, osobito ako je krovic na kojoj vještačkoj

košnici nespretan tako, da se pod njega miš može zavući, i u toplim tvarima udomaćiti, nu takove nespretnosti treba izbjegavati, a miševe marljivo loviti. Miš je najdosadniji pčelama u zimsko doba, zato ga najopširnije opisujem na ovom mjestu. Miševa ima više vrsti, a najškodljivija je pčelama tako zvana rovka, koja jede pčele kao papulu, i jedina je sreća, što takovi miševi ne će, ili ne mogu progristi košnicu, nego li samo na leto ulazi, ako se na njega ne pričvrsti rešetka. I kroz rešetku se rovka pruže, samo ako je prolaz širi od frtalj colia, jer ti su miševi tako mali, kao da su se istom okotili. Rovka je slična krtici, samo je krtica crnja i veća čim se okoti, nego li savršena rovka. Sa ovim je uznemirivanje pčela opisano, i sad još samo napominjem, kako neki pčelari tvrde, da pčele i zbog žedi buče u zimsko doba

i to tako, kao da ih nešto buniv. Ja u ovo jednostavno nevjerujem, jer pčele imaju zimi i suviše vode u svojim stanovima, od ishlapljivanja njihove topote, koja se na stijenama košnica u znoj pretvara i to u tolikoj mjeri, da više puta kaplje kroz leto. A kao što nam je poznato, pčele ne izbiraju vodu ni u sred ljeta, a kamo li zimi,

Osluškivanjem pčelinjeg brujanja u zimsko doba može se sazнатi još i ako je neki pčelac na umoru, bilo od gladi ili od zime. U takvom slučaju ne čuje se nikakvo brujanje, dok se ne kucne u košnicu; pak i onda tek se po koji glasak začuje i to podmulo i iznemoglo. U ova slučaja može takov pčelac u toploj sobi kroz par sati oživljati (ako je skoro obamro) samo ga treba sa mlakim rastopljenim medom poškropiti, a izlaz sa rešetkom ili čim sličnim pre-

priječiti. Razumije se, da se takovi pčelac mora opet iz sobe iznijeti i u pčelinjaku na njegovo mjesto postaviti, samo mu treba meda dodati, da može do prvih proljetnih dana biti. Ovo bi se imalo činiti samo u slučaju nužde, ali ne treba takovih pčelaca ni ostavljati, koji se moraju preko zime hraniti, jer to je

posao. Prezebloga pčelca treba dobro utopliti, a može se prenijeti i u kakovu staju sličnu komori itd. U staji neka ostane dok zima ne popusti, ali u toj staji mora biti i mračno i tišina, što no se kaže kao u raju. Ovo važi za svakoga pčelca, za koga bi se doznao, da mu je previše zima, samo treba paziti, da se pčelac pri prenašanju ne uzbuni, jer onda bi napravili od zla još gore. Ovo bi se moglo dogoditi samo onim pčelcima, koji se o uzimljivanju ne utopljavaju ili se utople samo priforme radi. Inače, to se ne događa na ovakvim zimama, kakove kod nas obično bivaju.

Kad zima zakrene treba i na leta pripaziti, da se ne zamrznu, i da ih mrtve pčele ne zabuše. Ni ovo se nedogađa lako, ali na dugoj i jakoj zimi moglo bi se dogoditi, stoga dobro je da se pripazi. Ima pčelara, koji

Sl. 8. Slet českoslavenskih pčelara i pčelarska izložba u Boskovicama.

zakriljuju leta da sunčani zraci ne upiru u njega, i da ne izmamliju pčele na izlet. Ovo koliko koristi toliko i šteti, jer pčele izljeću na sutoplim danima ma i sa strane zaklona, a kad se povrate ne mogu od zaklona unići, te tako oblijetajući i tražeći leto ozebu i popadaju na hladnu zemlju, odakle se više i ne dignu. Osobito kada su pune izmeta, i kada matice otpočnu nesenje jaja, onda će pčele izlijetati na sutoplim danima ma da ni ne sja sunce, a ne da ne bi izlijetale samo zato, što su im leta zakriljena. Kada snijeg zapane, dobro je da se očisti i dalje odbaci iz pčelinjaka, ali ako će se stim pčelci uzbuniti, onda je bolje da se nečisti. Snijeg neka dakle samo oni pčelari iz pčelinjaka isčiščavaju, koji su sigurni da ne će pčela uzbuniti, a koji su nesigurni, bolje je nek sjede s miron, jer tako zimsko uznemirivanje prouzrokuje nepročišćenim pčelama grižu (proliv) uslijed čega i sače u košnici opogane i usmrade. Razumije se da ovo uznemirivanje nije ni polak opasno, ako su se pčele na nekoliko dana prije čišćenja snijega pročistile, kao onda kada se nisu čistile mjesec dva dana. Snijeg neka se samo sa zemlje polagacko isčisti i odbaci, ali sa krovica od vještačkih košnica ne smije se nipošto ščiščavat, jer stim bi pčele jako uzbunili. Čišćenjem snijega ne smije se ni tutanj prouzrokovati, a kamo li u pčelce dirati i drmati ih. Galama ni psovka također ne smije biti pri isčiščavanju snijera, jer pčelci i šuškanje osjećaju, a kad bi još i larmu čuli u takoj neposrednoj blizini, onda su gotovo uzbunjeni. Snijeg se iz pčelinjaka ponajviše zato odbacuje, da se pčelama ne sjenu oči, i da ne upadaju u njega, ako bi trefile izlijetat, dok se ne otopi i ne ode. Istina, da se to njima i dalje od pčelinjaka događa, ali ja sam se uvjerio, da im je okolni snijeg za polovicu manje pogibeljan, kad im se ispred košnica crni gola zemlja.

Kada su vještačke košnice, koje pod vedrim nebom stoje, u jedan red postavljene i na jug okrenute, onda se snijeg samo ispred njih polagacko odbaci, a između njih i odostrag, i sam se kroz par dana otopi i ode. Ko dakle hoće da mu je što lakše snijeg iz pčelinjaka isčiščavati, taj neka si svoje pčelce, odnosno sanduke, postavi u jedan red; recimo uz kakovu ogradi, kojoj se pravac proteže od istoka prama ljetnom zapadu, i na toliko od ograde, da može uz nju komotno odati i oko pčalaca raditi. Ovo može činiti svako, ko ima takovu zgodu, a nema premlago pčelaca, jerbo jedan red može se otegnuti deset do 15 hvati, a na toliki prostor može stati trideset do četrdeset pčelaca. I za pčelce je najbolje kada su tako smješteni, samo treba ispred njih zasaditi

njekoliko povisokih drveta, da ih ne peče sunčana žega u ljetno doba. Kome je visoko drveće nepovoljno poradi nezgodnog hvatanja i šimanja rojeva, može mjesto njih zasaditi vinovu lozu, samo bi onda moraću duž sanduka stupove poukopavati i povrh njih letve isprešivati, preko kojih bi se loza pružila i isprepletala i tako ladovinu nad pčelcima činila. Tko si tako sve uredi, taj smije kazati da ima uzorno uređeni pčelinjak, pa ma da bi ti pčelci odnosno škrnjice, stojale pod vedrim nebom, svaka pod svojim krovom. Doduše sagrađeni pčelinjak može se bolje osigurati od kraće itd, ali ovako je zgodnije i lakše raditi oko pčela, nego kada su u pčelinjaku. Kad već govorim o položaju pčelinjaka, smještanju i prezimljivanju pčelaca, moram još i to kazati, da je pčelce najbolje prezimljivati na istom mjestu, na kom su i ljetovali, bilo to pod vedrim nebom, ili u pčelinjaku, samo ih treba utopliti i osigurati od zimske studeni. U stajama nije dobro prezimljivati pčelce iz više razloga, a osobito zbog pročisnog izleta (igre) i nestasice čistoga zraka.

Na izmaku zime, kada pčele na lijepim danima izadu na igru i pročišćavanje, dobro je da pčelar promatra igru svojih pčela, jer po igri se može poznati ako nekoji pčelac nije u normalnom stanju. Osobito se bezmatak po igri raspoznaće, to jest onaj pčelac, koji bi preko zime izgubio maticu, jer on se upravo i ne igra, nego se buni i traži maticu. Vješt pčelar po igri raspoznaće svakoga sumljivog pčelca, pa ma on kašovu falingu imao, koja se u ovo doba može pojavit, jer taki pčelci nekako petljavije izljeću, spram onih, koji su zdravi i jaki. U slučaju nužde mogu se sumljivi pčelci i pregledati na takvome danu, ali ta se pregledba mora preduzimati po svršetku igre, jer bi nam pčele upoganile sače, kada bi ih u nepročišćenom stanju uznemirivali. Desli se takova pregledba, treba falingu oma popraviti, ako je ikako moguće. Ako li n. pr. meda nema treba dodavati, ako li je sače pljesnivo ili upoganjeno, neka se zamjeni čistim, a tako i zaraženi pod očisti, od pomenuće i druge možebitne nečistote. Tako isto i matici treba odmah dodati, ako je dotični pčelac bezmatak, samo ako ju imamo, a ako nemamo, onda se takovi pčelac može smatrati propalim, pa ma kako drukčije okreno. Koji bi sretnik dakle imao maticu u rezervi, neka ju odmah doda i to u kavezu, kao i obično, a ako nema, može takvoga bezmatka spojiti sa drugim oslabim pčelcem, ali to je već gotova lutrija, jer tako spojene pčele umiju ubiti maticu, i onda je napravljeno od zla još gore. Nu sve i da ne ubiju maticu, ko da spojenog pčelca na broju nema, jedan je manje, a ni pojačani

pčelac ne napreduje bogzna kako, jer prenešene i spojene bezmatične pčele većinom se pogube, dok se na novo mjesto ne priuče i staro nezaborave. Od sviju mana, koje se u rano proljeće kod pojedinih pčelaca mogu pojaviti, bezmatičnost je najopasnija, i to zbog toga, kao što sam reko, što se bezmatak spasava samo sa dodanom oplodenom maticom, a takovih u ovo doba obično nema. Ova se nezgoda u veliko izbjegava, ako su u prezimljajućim pčelcima mlade jednogodišnje matice,

a tko bi još mogao imati i po koju maticu u rezervi, taj bi i od te štete bio obezbijeden.

Zimski su poslovi kao što se vidi mali, ali su tako važni, da od njih zavisi cio godišnji napredak u pčelarstvu. Ovo je dobro poznato naprednim pčelarima, ali ima ih i takovih, koji drže da preko zime nema nikakvoga posla u pčelinjaku. Koji pčelat ne vodi brigu za svoj pčelinjak i preko zime, neka ni u snu ne snuje, da će mu pčelarstvo napredno i korisno biti.

Bilanca mog pčelarenja godine 1912.

Početkom godine imao sam 12 pčelaca smještenih u Baračevim amerikankama, koje sam naumio ostaviti za medovnjake t. j. za pčelce koji će mi sakupljati med. Košnice su bile pune radilica, a matice većinom iz 1911. g. Dakle same mlade i veoma plodne matice. Rojenje sam im priječio, što mi je tim laglje bilo, jer su mi okvirci bili provideni samim radiličkim saćem. Desetak trutova, što se je i poleglo, nije mi zadavalo osobite brige, jer sam ih lako utamnatio. Košnice sam marljivo pregledavao i matičnjake rezao. Jedan najjači pčelac me je ipak prevario i izrojio se, davši mi osobito jak roj.

Kako je proljeće bilo hladno, ovalo je voće bez svake koristi po pčelare. Tek sredinom mjeseca srpnja počeo sam vrcati, a zaključio sam istom koncem kolovoza. Dalje vađenje meda obustavio sam radi nepogodna vremena u mjesecu rujnu, ma da bi istoim tada imala nastupiti glavnata paša na heljdama, koje kod nas u izobilju siju. Usljed hladna i kišovita vremena ovala je heljda beskorisno po nas pčelare.

Srpanj i kolovoz bijahu kod nas u gor. Podravini mjeseci meda, kojeg su marne pčelice u izobilju sakupljale na bijelim djetelicama i tikvinu cvijetu. Taj mjesec i pol izvrcao sam oko 240 kg meda iz 12 pčelaca u Baračevim amerikankama.

Oko 70 kg meda sam prodao. Većinom 1 kg po 1 K 60 f, dok sam manji dio po 1 K 50 f prodavao. Za med sam dobio 119 K.

Od 60 kg meda napravio sam blizu 200 litara mednog vina, od kojeg sam 155 litara prodao litar po 80 filira i dobio 124 K dok sam ostatak ostavio za kućnu porabu.

Za med i medno vino sam dakle dobio 243 K.

Koncem rujna načinio sam 4 pčelca. Dobio sam od prostokosničara pčele, koje su ovi htjeli podušiti. Omamio sam ih salitrom i sve po dva skupa stresao u košnicu, ostavivši dakako samo jednu i to mladu maticu. Dodata sam im saće i 40 kg meda. A i svakomu momu prijašnjemu pčelcu sam dao po 2 kg meda, da imade za ziminu preko 10 kg. Na njih sam potrošio oko 25 kg meda. Preko 40 kg meda ostavio sam za kućnu porabu.

Iz ovoga se jasno vidi koliku korist može da nosi pčelarstvo. Valja samo pčele racionalno i u dobrih košnicama njegovati. Godina 1912. bila je kod nas srednja godina za pčelarstvo, a da je jesen bila povoljna, bila bi i korist puno veća.

Osobitu korist može pčelat imati od priugotavljanja mednog vina, ali dakako samo u onim krajevima, gdje isto imade produ. Kod nas ga ljudi zovu šerbet. Medno vino unovčuje med izvrsno.

Ali neka se ne misli, da je ovaj dohodak i čista korist. Ne. Moj je pčelinjak malen, ali sam ipak do sada uložio unj lijepu svotu od 720 K. Dakako da mi ni jedna gospodarska grana ne bi pružila tolike koristi na ovu svotu.

Preporučam stoga svakomu, koji i malo vremena i volje za pčelarstvo ima, da se istim i bavi, pa sam uvjeren, da se pokajati ne će. Osobito pak preporučam našim poljodjelcima, da prionu us napredno pčelarstvo, koje će im pružiti lijepu dobit.

Gospodi pak učiteljima osobito preporučam, da se ovom, kod nas još slabo razgranjenom granom gospodarstva ozbiljno baviti počmu.

Fran Stipetić.

Književnost.

Poziv na preplatu. »Zlatna zrnca za hrvatska srca« ili »Katekizam hrvatskoga rodoljublja« zove se knjiga, koju sam na zahtjev i zamolbu mnogih prijatelja i rodoljuba hrvatskih nakan još zimus u drugom izdanju objelodaniti. U obliku pitanja i odgovora raspravljaju se ovdje različite domoljubne i rodoljubne stvari, koje se tiču svagdajnega djelovanja građanina i pučanina hrvatskoga, pa se nadam, da će baš poradi lijepa sadržaja svoga iovo drugo izdanje među hrvatskim narodom, a narođito među rodoljubivom i svjesnom hrvatskom omladinom naći lijepa odziva, kao što je i prvo, već sasma raspaćano izdanje, našlo po svim hrvatskim krajevima. Zdušni hrvatski građanin kao i seljanin, naći će u toj knjizi po koje »zrnce«, što će ga oduševiti na mnogo lijepo plemenito i uzvišeno djelo za narod hrvatski i u njem raspliti još žarču ljubav prema otadžbini Hrvatskoj. U povodu toga slobodan sam upraviti na sve hrvatske rodoljube i prijatelje hrvatskog naroda, navlastito na nastavnike i odgojitelje mlađeži hrvatske, na svu hrvatsku sokolsku, pjevačku i ina kulturna društva diljem otadžbine Hrvatske u opće u svim krajevima gdje god stanuju ili žive Hrvati ovaj prijateljski poziv uz molbu, kako bi svi uznastojali, da bi se ta moja knjiga »Zlatna zrnca za hrvatska srca« po svemu hrvatskom narodu rasirila i raspaćala, i da bi rodoljubivim nastojanjem hrvatske inteligencije doprila do u posljednju kolibicu hrvatskoga pastira. Cijena knjizi bit će od prilike 60 filira po primjerku. Svaki onaj rodoljub hrvatski, koji tu knjigu želi naručiti, neka se otvorenom dopisnicom uz naznaku količine primjeraka izvoli javiti izravno potpisnom, koji će nakon ustanovljenja naklade dati »Zlatna zrnca« još zimus u štampu. Kornelije Bosiljčević, Osijek I., Šamačka ulica 2. I. kat.

Oglas.

Pozor pčelari!

Upozorju se naši pčelari, da ne prodavaju svojih pčelinjih proizvoda (vosak i med) tvrdci Fr. VIKTORIN u Hradci Kralové (Königgrätz) u Českoj ili tvrdci L. MARX, Gaaden, Station Mödling, dok nijesu dobile upute od prof. Eugena Kamenara na Sušaku, da ne budu prevareni.

Staro saće

— kupuje us najvišu cijenu —
:: K. Grübl, voštaničar, Prag ::
Krakauer Gasse 13.
Dopisivanje njemački.

Čestit bošić i sretnu novu godinu šeli svim pčelarima i prijateljima naprednoga pčelarstva

Uredništvo »Hrvatske Pčele«.

Uzor džirsonka.

Tko si tečajem ove sime želi nabaviti koju društvenu uzor-džirzonku, neka se što prije obrati ovamo. Jedan društveni član israđuje takove vrlo solidno i točno. Narudžbe neka se šalju što prije.

Uredništvo „Hrv. Pčele“.

Vrcani med.

Više metričkih centi čistecavog ili bagremovog meda po 140 K ill u limenim škatuljama 5 kg po 9 K franko i umjetno saće po K 360 i kg prodaje Benjamin KAMENAR, učitelj u Staroj Pasovi (Srijem).

Adresa za brzojavke:
Blenenwagner, Wien
(Hetzendorf).

Za člatoču saća jamči
sa hiljadu kruna.

Weedovo ili Herkules-saće!

U austro-ugarskoj monarkiji jedina autorizirana tvornica za priugotavljanje umjetnoga saća sa Weedovim strojevima. Veoma jakim pritiskom na vosak dobiva se ovim strojem saće čvrsto kao koža, prozirno kao staklo, a lagano kao pero; saće se ne loini i ne oteže.

Kada bi pčele znale govoriti, rekle bi pčelarima: »Dajte nam Wagnerovo Herkules-saće, jer je to tako blistro, čisto i ugodnoga mirisa, kao i naše, što ga same proizvadamo!«

Uz sve prednosti je »Herkules-saće i najjeftinije, jer ga u jednu kilu ide mnogo više, nego ikojega drugim načinom proizvedenoga umjetnoga saća.

Pčelari, koji pošalju ovoj tvornici čistoga pčelinjega voska, mogu dobiti u zamjenu za vosak gotovoga »Herkules-saće«, ako na svaku kilu voska naplate samo 1 K, pa koliko kila voska pošalju, dobiti će isto toliko kila gotovoga umjetnoga saća, ali moraju vosak poslati franko.

»Herkules-saće« se može dobiti po volji u svakoj mjeri i to žuto po 5 K a bijelo (od bijeljenoga voska) po 6 K kgr.

Za pakovanje se ništa ne zaračunava.

Na zahtjev šalju se cjenici sa slikama Weedovih strojeva gratis i franko.

A. J. Wagner,
tvornica umjetnoga saća
Wien XII/4, Hetzendorf.